

EURÓPA ZSEBKÖNYVEK

FORDÍTOTTA
GY. HORVÁTH LÁSZLÓ

EURÓPA ZSEBKÖNYVEK

RICHARD BRAUTIGAN

PISZTRÁNGFOGÁS
AMERIKÁBAN

EGY DÉLI TÁBORNOK
AZ AMERIKAI
POLGÁRHÁBORÚBAN

KÉT REGÉNY

EURÓPA KÖNYVKIADÓ BUDAPEST 1983

EURÓPA ZSEBKÖNYVEK

A FORDÍTÁS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ KIADÁSOK:

RICHARD BRAUTIGAN:

TROUT FISHING IN AMERICA

DELL PUBLISHING CO., INC., NEW YORK, 1978

COPYRIGHT © 1967 BY RICHARD BRAUTIGAN

RICHARD BRAUTIGAN:

A CONFEDERATE GENERAL FROM BIG SUR

GROVE PRESS, INC., NEW YORK, 1977

COPYRIGHT © 1964 BY RICHARD BRAUTIGAN

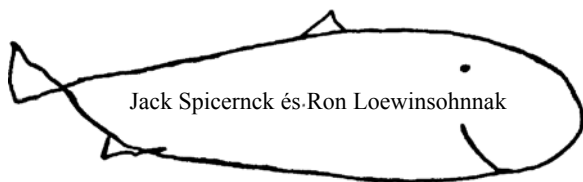
HUNGARIAN TRANSLATION

© GY. HORVÁTH LÁSZLÓ, 1981

MÁSODIK KIADÁS

HU ISSN 0324-2722

PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN

A PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN BORÍTÓJA

A *Pisztrángfogás Amerikában* borítója egy kora esti fénykép a San Franciscó-i Washington tér Benjamin Franklin-szobráról.

Született 1706-ban – meghalt 1790-ben; Benjamin Franklin talapzata olyan, mint egy ház, amelyikben kőből van a bútor. Egyik kezében papirosköteg, másikkban a kalapja.

Majd pedig megszólal, és márványnyelven mondja, amint következik:

EMELTETTE
H. D. COGSWELL
AJÁNDÉKUL
FIAINKNAK S LÁNYAINKNAK
AKIK
HELYÜNKBE LÉPNEK
ÉS BEVÉGZIK A MŰVET

Lenn a szobor alján nyolc szó tekint az égtájak felé, keletre ISTEN HOZOTT, nyugatra ISTEN HOZOTT, északra ISTEN HOZOTT, délre ISTEN HOZOTT. A szobor mögött három nyárfa, a felső ágait kivéve alig van rajtuk levél. A szobor a középső fa előtt áll. Körülötte nedves a fű a kora februári esőktől.

A háttérben magas ciprusfa, majdnem olyan sötét, mint egy szoba. Alatta mondott beszédet 1956-ban mintegy 40000 embernek Adlai Stevenson.

A szoborral szemközt, az utca túlsó oldalán magas templom látható, keresztjei, tornyai, harangjai vannak, s roppant ajtaja, ami úgy fest, mint egy hatalmas egérlyuk valami rajzfilmben, és az ajtó fölé az van írva, hogy „Per L'Universo”.

A borítóm szerinti este öt óra tájt emberek gyűlnek a templommal szemközti parkba, és éhesek.

Este öt óra: ideje, hogy a szegények elfogyasszák a napi szendvicset.

De addig nem mehetnek át az utcán, míg a lámpa zöldre nem vált. Akkor aztán átrohannak a templom elé, és megkapják a szendvicsüket, ami újságpapírba van csomagolva. Visszamennek a parkba, kibontják az újságot: megnézik, hogy milyen a szendvicshelyzet.

Egyik barátom a minap kicsomagolta a szendvicsét, belenézett, és mindössze egy darab spenótlevelet talált benne. Semmi mást.

Kafka volt az, aki úgy akarta megismerni Amerikát, hogy elolvasta Benjamin Franklin önéletrajzát?...

Kafka mondta, hogy „Szeretem az amerikaiakat, mert olyan egészségesek és optimisták”?

KOPOGJUK LE (ELSŐ RÉSZ)

Mint kisgyermek mikor is hallottam először a pisztrángfogásról? És kitől is? Nyilván valamelyik mostohaapámtól.

1942 nyara.

A vén piás a pisztrángfogásról mesélt. Amikor egyáltalán beszélni tudott, úgy írta le a pisztrángot, mint ha valami értékes, intelligens fém lenne.

Nem mondhatnám, hogy az ezüst a legjobb jelző, ha le akarom írni, mit éreztem, amikor a pisztrángfogásról mesélt.

Szeretném pontosan megmagyarázni.

Talán inkább a pisztrángacél. Pisztrángból készült acél. Az áttetsző, havas folyó mint öntöde és hőforrás.

Képzeljük el Pittsburghöt.

És a pisztrángból készült acélt, amely éppoly nélkülözhetetlen a ház- és alagútépítésben, mint a vonategyártásban.

Az Andrew Carnegie Pisztrángművek!

Pisztrángfogás Amerikában válasza:

Azokra a hajnal tájt háromszögletű kalapban pecázó férfiakra emlékszem a legszívesebben.

KOPOGJUK LE

(MÁSODIK RÉSZ)

Egy tavaszi délután Portland furcsa városában, még mint egészen kis gyermek, elballagtam a másik utcárokra, és vénséges házak sorát pillantottam meg, úgy gubbasztottak, mint fókák a közös sziklán. És volt ott egy nagy rét is, egy domb oldaláról szaladt le. A rétet zöld fű és bozót lepte. A domb tetején magas, fekete fák álltak, egész kis liget. Távolabb vízesés zuhogott le a dombról. Hosszú volt és fehér, szinte a bőrömön éreztem hideg permetét.

Biztosan van ott patak is, gondoltam, és a patakban pisztráng.

Pisztráng.

Végre itt az alkalom, hogy pisztrángfogni menjek, kifogjam életem első pisztrángját, és feltáruljon előttem Pittsburgh.

Sötétedett. Nem volt időm odamenni, és megnézni a patakot. Hazaindultam a házak üvegszakállá mentén, amelyben ott tükröződött az éjszaka sok-sok lezúduló vízesése.

Holnap, életemben először, pisztrángfogni megyek. Jó korán felkelek, bekapom a reggelit, és máris indulok. Úgy hallottam, a pisztrángfogás korán reggel kecséget nagy sikerrel. Akkor harap a pisztráng. Nyilván ritka jó falatnak tartja. Hazamentem felkészülni, hogy pisztrángot fogjak Amerikában. Horgászfelszerelésem nem volt, úgyhogy rá kellett fanyalodjak a szakállas horogra.

Akár a vicc.

Mért ment át a csibe az úton?

Begörbítettem egy tűt, és rákötöttem egy fehér madzagra.

Aztán lefeküdtem.

Másnap jó korán felkeltem, és bekaptam a reggelit. Csalinak magammal vittem egy karéj fehér kenyeret.

Úgy terveztem, hogy a beléből galacsinokat gyúrok, és rábököm őket az operetthorgomra.

Kiléptem a házból, és leballagtam a másik sarokra. Milyen szép volt a rét és a patak, amely vízesés képében zúdult le a dombról!

De ahogy közelebb értem a patakhoz, már láttam, hogy valami nem stimmel. A patak nem rendeltetés-szerűen működött. A folyásában hibádzott valami. Aztán, hogy még közelebb értem, már láttam is, hogy mi a baj.

A vízesés egy fehér falépcső volt, amely a fák között álló házhoz vitt.

Csak álltam ott, csak álltam, néztem föl, és néztem le, szemem a lépcsőt járta, mégis alig hittem neki.

Azután megkopogtattam a patakot, és fahangot hallottam.

Az lett a vége, hogy magam lettem önmagam pisztrángja, és bekaptam a kenyeret.

Pisztrángfogás Amerikában válasza :

Mit tehettem volna? Nem változtathatok patakká egy lépcsőt. A fiú visszament oda, ahonnan jött. Egyszer velem is megtörtént ugyanez. Jól emlékszem az esetre: egy öregasszonyt összetévesztettem egy vermonti pisztrángpatakkal, és persze kénytelen voltam bocsánatot kérni.

– Elnézést – mondtam. – Azt hittem, hogy ön egy pisztrángpatak.

– Tévedett – felelte az öregasszony.

VÖRÖS SZÁJ

Tizenhét év múlva leültem egy kőre. A kő egy fa alatt volt, a fa meg egy régi, lakatlan kunyhó mellett, amelynek az ajtaján úgy lógott a seriff parancsa, mint valami halotti koszorú.

BELÉPNI TILOS
5/17 HAIKU

Sok folyó elfolyt mellettem e tizenhét év alatt, és mennyi pisztráng! és most az országút meg a seriff parancsa mentén ott folyt a legfrissebb, a Klamath: magam sodrás iránt igyekeztem a harmincöt mérföldre levő Steelheadbe, ahol megszálltam.

A helyzet egyszerű volt. Senki se akart fölvenni, pedig nálam volt a horgászfelszerelésem. Az emberek rendszerint fölveszik a horgászokat. Három órát kellett várnom egy stopra.

A nap olyan volt, mint egy óriási ötvencentes, amelyet valaki nyakon öntött benzinnel, meggyújtotta, és azt mondta: „Hé, gyerek, fogd csak, amíg clugrok újságért”, azzal a kezembe nyomta, és nem jött vissza.

Mérföldeket gyalogoltam, amíg végre odaértem a kőhöz a fa alá, és leülhettem. Ahányszor csak arra jött egy autó, úgy tízpercenként egy, felálltam, és feltartottam a hüvelykujjamat, akár egy fürt banánt, aztán visszaültem a kőre.

A kunyhó bádogtetejét vörösre festették az évek: akár egy guillotine alatt viselt kalap. A tető egyik sarka fel volt lazulva, a folyón forró szél vágott végig, és a fellazult bádog zörgött a szélben.

Elment mellettem egy autó. Öreg házaspár ült benne. Megfarolt az úton, kis híján belelőtt a folyóba. Ritka madár lehet erre a stopos. Az autó úgy tűnt el a kanyarban, hogy mind a ketten engem bámultak hátrafordulva.

Mivel úgyse volt mit tennem, lazacozólegyet gyűj-

töttem a szakomba. Kidolgoztam a játékszabályokat. A helyzet a következő volt: én nem futhattam utánuk. Tehát magamhoz kellett röptetnem őket. A dolog a képzelet szárnyalásával függ össze. Hat legyet fogtam.

A kunyhótól kicsit hátrább állt egy kicsapott ajtajú klozett. A belseje úgy volt közszemlére téve, akár az emberi arc, és a klozett mintha azt mondta volna: „Az öreg, aki épített, 9745-ször kakált bennem, de most már meghalt, és én nem akarom, hogy bárki más hozzám érjen. Jó ember volt. Nagy gonddal és szeretettel épített. Hagyjatok békén. Én egy jóra való, megboldogult segg emlékműve vagyok. Nincs ebben semmi titok. Azért van nyitva az ajtó. Ha annyira muszáj, hát szarjatok a bokrok közé, mint az őzek.”

– Le vagy szarva – mondtam. – Én csak azt akarom, hogy felvegyen egy autót.

A SZÖRPPOR

Gyerekkoromban volt egy barátom, aki megrögzött szörpporivó lett, a sérve miatt. Egy nagyon nagy és nagyon szegény német családnak volt a tagja. Nyáron az összes nagyobb gyerek kinn dolgozott a mezőn, babot szedtek, fontját két és fél centért, hogy valamiből megéljen a család. Mindenki dolgozott, kivéve a barátomat, aki nem tudott, a sérve miatt. Nem volt pénzük az operációra. Még arra se volt pénzük, hogy sérvkötőt vegyenek neki. Így aztán otthon maradt, és megrögzött szörpporivó lett.

Augusztusban egyik reggel átmentem hozzá. Még ágyban volt. Felnézett rám a rongyos, ócska pokróchalom alól. Soha életében nem hált lepedő alatt.

– Elhoztad az öt centet, amit ígértél? – kérdezte.

– El – mondtam. – Itt van a zsebemben.

– Akkor jó.

Kiugrott az ágyból: fel volt öltözve. Mondta is egyszerűen, hogy ő sose veszi le a ruháját lefekvéskor.

– Minek vacakolnék vele? – mondta. – Az ember előbb-utóbb úgyis felkel. Hát legyen elkészülve rá. Azzal senkit se csapsz be, ha leveted a ruhádat lefekvéskor.

Kiment a konyhába, a zsengebb családtagokat kerülgetve, akiknek koszos pelenkái az anarchia különféle fokozatait testesítették meg. Elkészítette a reggelijét: egy karéj házi kenyér, Karo-sziruppal és mogyoróvajjal megkenve.

– Gyerünk – mondta.

Kiléptünk a házból, ő a kenyeret majszolta. A bolt három sarokkal arrább volt, a gubancos, sárga fűvű rét túlsó oldalán. A réten nyüzsögtek a fácánok. Úgy felhizlalta őket a nyár, hogy alig röppentek odább, amikor arra mentünk.

– Szerbusztok – mondta a fűszeres. Kopasz volt, és egy vörös anya a jegy virított a feje tetején. Pontosan úgy nézett ki, mintha egy ócska tragacs parkolna rajta. Gé-

piesen hátranyúlt egy doboz szőlőszörpporért, és letette a pultra.

– Öt cent.

– Ő fizet – mondta a barátom.

Belenyúltam a zsebembe, és átadtam az ötcentest. A fűszeres bólogatni kezdett, és a vörös tragacs úgy csúszkált az országúton, mintha a sofőrnek epilepsziája volna.

Kiballagtunk.

A réten a barátom ment elől. Az egyik fácánnak esze ágában se volt felrepülni. Úgy szaladt előttünk, mint valami tollas disznó.

Amikor visszaértünk a barátom házához, kezdetét vette a szertartás. Az ő számára a szörpporszörp elkészítése románc volt és szertartás. Pontosan és kellő méltósággal kellett végezni.

Először is fogott egy négyliteres edényt, és odamentünk vele a fal mellé, ahol a vízcsap úgy állt ki a földből, mint egy szent mutatójja a sáros pocsolya kellős közepén.

Felbontotta a dobozt, és az edénybe öntötte a szörpport. Az edényt a csap alá tette, és megeresztette a vizet. A csap köpött egyet, aztán bugyborékolta egyet, aztán ontotta a vizet.

Barátom ügyelt rá, nehogy túlcorduljon, és kiömöljön a drága szörp. Amikor az edény megtelt, gyors, de finom mozdulattal elzárta a csapot, mint a híres agysebész, aki eltávolít a képzeletből egy meghibásodott részt. Azután rácsavarta az edényre a kupakot, és jó erősen megrázta.

A szertartás első része befejeződött.

Mint valami egzotikus kultusz ihletett papja: a szertartás első részét megfelelően hajtotta végre.

A fal tövében egyszer csak megjelent az anyja, s homokkal keresztezett hegedűhúr-hangján így szólt:– Mikor fogod elmosni az edényeket ?... Mi ?...

– Mindjárt – felelte ő.

– Azért – mondta az anyja.

Amikor elment, olyan volt, mintha ott se lett volna. A szertartás második része úgy kezdődött, hogy óvatosan hátravitte az edényt a tyúkólba. – A mosogatás várhat – mondta. Bertrand Russell sem fejezhette volna ki magát pontosabban.

Kinyitotta az ajtót, és beléptünk a tyúkólba. A földje teli volt rothadásnak indult képregényekkel. Akár a hullott gyümölcs a fa alatt. A sarokban régi matrac hevert, mellette négy egyliteres edény. Odaállt mellénk a négyliteressel, és vigyázva, nehogy egy csöpp is kárba vesszen, teletöltötte őket. Jó szorosan rájuk csavarta a kupakot, s azzal megvolt az egynapi piakészlet.

Egy doboz porból általában két liter szörpöt ajánlatos készíteni, de ő mindig négy litert készített, így aztán szörpje csak árnyéka volt önmagának. Azonkívül ajánlatos minden doboz szörpporhoz hozzáadni egy pohár cukrot, ő azonban sose adott cukrot a szörpjéhez, ugyanis nem volt cukra, amit hozzáadjon.

Megteremtette a maga külön szörpvilágát, és pompásan beleilleszkedett.

HOGY KÉSZÜL A DIÓMÁRTÁS, HA NEM ÚGY

Volt egyszer egy iciri-piciri szakácskönyv Pisztrángfogás Amerikában részére, mintha Pisztrángfogás Amerikában dús, gazdag gourmand volna, és Maria Callas volna a barátnője, és együtt vernék éhüket egy szép gyertyákkal díszes márványasztalnál.

Almakompót

Végy egy tucat aranyranettet, hámozd vigyázva, vedd ki a magját tollkással; tedd őket vízbe, és forrald fel jól; a víz egy részébe keverj cukrot, szeletelj bele néhány almát, és addig forrald, míg sziruppá nem fő; e sziruppal ontsd le a ranetteket, és körítsd szárított cseresznyével meg szépen vágott citromhéjjal. Ügyelj, nehogy egy ranett is megrepedjen.

És miközben jóízűen elfogyasztották az almát, Maria Callas dalokat adott elő Pisztrángfogás Amerikában gyönyörűségére.

Ropogós Tészta

Nagyobb Fajta Gyümölcslepényhez

Végy tíz liter lisztet és három kilogramm, négy liter vízben olvasztott vaját; főld a lisztet, ám ügyelj, hogy a léből minél kevesebb kerüljön hozzá. Verd fel sűrű masszának, és addig szaggasd, míg ki nem hűl. Utána formáld tetszés szerinti alakra.

És miközben jóízűen elfogyasztották a gyümölcslepény ropogósát, Pisztrángfogás Amerikában rámosolygott Maria Callasra.

Egy Kanál Puding

Végy egy kanál lisztet, egy kanál tejszínt vagy tejet, egy tojást, egy kevés reszelt szerecsendiót, gyömbért és sót. Keverd össze, forrald félóra hosszat fatálban. Ha nem átallod, adj hozzá pár szem mazsolát.

És Pisztrángfogás Amerikában így szólt: – Kel a hold.
– És Maria Callas azt felelte: – Kel.

Hogy Készül a Diómártás, Ha Nem Úgy

Végy lágy héjú zöld diót, őröld meg rákdarálóban, vagy törd apróra márványmozsárban. Durva vásznon préseld át a levét, négy liter léhez adj egy font aj okát, ugyanennyi nagy szemű sót, négy uncia jamaicai borsot, két-két uncia pirospaprikát és feketeborsot, egy-egy uncia szerecsendiót, szegfűszeget és gyömbért, valamint egy szál tormát. Főzd, míg a mennyisége felére nem csökken, utána ontsd ki egy fazékba. Ha kihűlt, palackozd légmentesen: három hónap múlva fogyasztható.

És Pisztrángfogás Amerikában és Maria Callas diómártást öntött a fasírtjára.

PROLÓGUS A CSIKORGÓ-PATAKHOZ

Az indianai Mooresville városában született John Dillinger, és a városnak van egy John Dillinger Múzeuma. Az ember bemehet körülnézni.

Némely városokat Amerika barack-fővárosának, cseresznye-fővárosának, kagyló-fővárosának hívnak, ezekben mindig ünnep van, és az ünnep fényét fürdőzés lányok emelik.

Az indianai Mooresville Amerika John Dillinger-fővárosa.

Nemrég odaköltözött egy férfi meg a felesége, és a férfi észrevette, hogy a pincéjében nyüzsögnek a patkányok. Nagy, lusta, gyerekszemű patkányok voltak.

Amikor a felesége rokonlátogatóba ment néhány napra, a férfi vásárolt egy 38-as revolvért meg egy csomó töltényt. Azután lement a pincébe, ahol a patkányok voltak, és sorra agyonlőtte őket. A patkányokat ez egyáltalán nem zavarta. Úgy tettek, mintha moziban ülnének, és pattogatott kukorica helyett döglött társaikat eszegették.

A férfi odament egy patkányhoz, amelyik éppen a barátját eszegette, és a fejének nyomta a pisztolyt. A patkány meg se moccant, eszegetett tovább. A hátrahúzott ütőszeg kattánására megállt két harapás között, és felpislantott a szeme sarkából. Előbb a pisztolyra, aztán a férfira. Barátságos volt a pillantása, mintha csak azt mondaná: „Az én anyámnak fiatal korában olyan hangja volt, akár Deanna Durbinnek.”

A férfi meghúzta a ravaszt.

Nem volt humorérzéke.

Az indianai Mooresville Nagymozi-vásznán mindig ugyanaz az ábra: az indianai Mooresville Amerika John Dillinger-fővárosa.

A CSIKORGÓ-PATAK

Úgy hallottam, hogy kitűnő horgászterep, és tiszta a vize, ellentétben a többi nagy patakkal, amelyekbe iszapot hord a Márvány-hegyekben olvadó hó.

Azt is hallottam, hogy igazi Keleti-csermely-piszt-ráng is akad ott a horogra, fenn a hegyekben, a hódvárak körül.

A pasas, aki az iskolabuszt vezette, lerajzolta nekem a Csikorgó-patak térképét, és azt is megmutatta, hol harap a hal. Éppen a Steelhead Lodge előtt álltunk, amikor a térképet rajzolta. Iszonyú egy fülledt nap volt. Lehetett vagy negyven fok.

Ahhoz, hogy a Csikorgó-patak kitűnő horgászterepére eljussunk kocsira van szükség, és nekem nincs kocsim. De azért ügyes kis térkép volt. Gyűrött papírzacskóra rajzolta tompa hegyű ceruzával. A fűrészmalmot kis négyzettel D jelölte.

BALETT PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN RÉSZÉRE

Ahogy a kobraliliom csapdába ejti a rovarokat, az kész balett Pisztrángfogás Amerikában részére. A Los Angeles-i Kalifornia Egyetem adja elő.

A növény itt van mellettem a hátsó verandán.

Alighogy megvettem a Woolworth áruházban, pár napjára elszáradt. Ez még hónapokkal ezelőtt volt, az ezerkilencszázhatvanas elnökválasztás idején.

Egy üres Metrecal konzervdobozba temettem.

A doboz oldalán felirat: „Metrecal Diétás Készítmény Fogyókúrázóknak”, alatta: „Tartalma: zsírban szegény tej összetevők, szójaliszt, telj estéj-összetevők, répacukor, keményítő, gabonaolaj, kókuszolaj, élesztő, vaníliapótló”, pedig most már csak egy kobraliliom temetője, amelyik elszáradt és megbámult, és fekete szeplők pettyezik.

Halottikoszorúképpen egy vörös, egy fehér meg egy kék gomb van a növényre tűzve, a feliratuk így szól: „Én Nixonra szavazok.”

A balett dinamizmusát a kobraliliom leírásából lehet méríteni. A leírás megtenné istenhozottnak a pokol tornácán, vagy elvezényelhetné a halottasházak jéghideg fáfűvés-zenekarát, vagy lehetne mondjuk atompostás a fenyvesben, a fenyvesben, ahol még nap sincsen.

„A természet azzal a képességgel ruházta fel a kobraliliomot, hogy el tudja fogni a számára szükséges táplálékot. A villás nyelvet mézmirigyek borítják, amelyek magukhoz vonzzák a rovarokat. A sisakvirágba került rovar a lefelé hajló szőrszálak megakadályozzák a kimászásban. Az emésztőnedvek a növény száralján találhatóak.

Téves az a közkeletű hiedelem, mely szerint a kobraliliomot naponta fasírttal vagy rovarral kell etetni.”

Remélem, a táncosok kitesznek magukért, képzeletünk letéteményese az ő lábuk, Los Angelesben táncolnak Pisztrángfogás Amerikában tiszteletére.

PIÁSOK WALDENJE

Úgy szaladt át rajta az ősz, mint egy hullámvasút: hús-evő növény, üveg portói meg emberek hullámvasútja, embereké, akik ezt az édes, sötét bort itták, embereké, akik rég meghaltak, csak én nem.

Ismerve a rendőrséget, mindig a lehető legbiztonságosabb helyen ittunk, a templommal szemközt, a parkban.

Három nyárfa áll a park közepén, s a fák előtt Benjamin Franklin szobra. Ott üldögéltünk, és nyakaltuk a portóit.

Otthon terhes volt a feleségem.

Munka után rendszerint felhívtam, és azt mondtam neki: „Most még ne várj haza. Iszom egyet a haverokkal.”

Összedugtuk a fejünket a parkban, beszélgettünk. Lerobbant New Orleans-i festő volt mind a kettő, azelőtt turistaportrékat rajzoltak a Kalóz közben.

Hogy San Franciscóba vetődtek, s az őszi szél nyargalt a hátukon, rájöttek, hogy két lehetőségük maradt: vagy bolhacirkuszt nyitnak, vagy elmeógyógyintézetbe csukatják magukat.

Erről beszélgettek ivászat közben.

Meghányták-vetették, hogyan lehet felruházni a bolhákat: színes papírdarabkákat kell a hátukra ragasztani.

Kijelentették, hogy a bolhák betanításának fontos feltétele: élelmezés tekintetében az emberre legyenek utalva. Ezt úgy lehet elérni, hogy a megszabott órában hagyjuk, hadd lakjanak jól belőlünk.

Azt is meghányták-vetették, hogy hogyan lehetne apró bolhatalicskát, bolhabiliárdasztalt és bolhabiciklit készíteni.

A bolhacirkusz belépti díja ötven cent lenne. Van jövője a szakmának. Még Ed Sullivan műsorába is bekerülhetnének.

Bolhájuk persze nincs, de az egy fehér macskától könnyen beszerezhető.

Aztán úgy döntöttek, hogy a sziámi macskán élősködő bolhák bizonyára intelligensebbek, mint az egyszerű kóbor macskán élősködők. Hiszen logikus, hogy az intelligensebb vért szívó bolha maga is intelligensebb.

És ez így ment, míg a téma és az üveg ki nem merült, akkor elugrottunk még egy literért, majd pedig visszatértünk a fákhöz és Benjamin Franklinhez.

Már úgyszólván napnyugta volt, az örökkévalóság szabályzatának megfelelően hűvösödött alattunk a föld, és a Montgomery Streetről irodistalányok közelítettek, mint megannyi pingvin. Kurtán ránk néztek, és máris rögzítették a képet: piások.

Majd a két festő szóba hozta, hogy esetleg elme-gyógyintézetbe csukatja magát télire. Főlemlítették, hogy milyen meleg is van egy ilyen elme-gyógyintézetben, no és a tévé, a tiszta lepedő, a pihepuha ágy, a forró zsírral nyakon öntött krumplipüré, a heti egy tánc a dinnye hölgyekkel, a tiszta ruha, a villanyborotva és azok a szép fiatal ápolónőképzősök.

Bizony, bizony, van jövője az elme-gyógyintézetnek. Egy ott töltött tél nem elpocsékoltság.

A TOM MARTIN-PATAK

Egyik reggel kiballagtam Steelheadből, a Klamath folyó sodrát követve, amely duzzadtan, árnyékosán folyt tovább, és körülbelül annyi esze lehetett, mint egy dinoszaurusznak. A Tom Martin-pataknak viszont hideg és tiszta volt a vize, egy szurdokból eredt, átfolyt a csatornán az országút alatt, és a Klamathba ömlött.

Bedobtam a csalit egy pocsolyába, ott, ahol a patak előbukkant az országút alól, és fogtam egy kilenchévelykes pisztrángot. Jóképű hal volt, végigcsapkodta a pocsolya hosszát.

Bár a patak kicsi volt, és egy meredek, bozóttal, mérges szömörccével benőtt szurdokban eredt, elhatároztam, hogy fölballagok a partján, mert szerettem magam mellett érezni, szerettem a mozgását.

És szerettem a nevét is.

Tom Martin-patak.

Milyen jó is az, emberekről nevezni el patakokat, azután fölballagni a partjukon, hogy lássuk, mit tudnak nyújtani, milyen ismeretekre tettek szert, mivé küzdöttek föl magukat.

De ez a patak nagy svindlinek bizonyult. Úgy kellett utat törnöm a nyavalyás partján: bozót és mérges szömörce mindenütt, megfelelő horgászhely alig, és a szurdok néha úgy elkeskenyedett, hogy már azt hittem: falicsapból szivárog a patak. Néha már olyan tűrhetetlen lett a helyzet, hogy csak álltam ott, azt se tudván, merre hány lépés.

Vízvezeték-szerelőnek kellett volna lennem, hogy abban a patakban horgászni tudjak.

Azon az első pisztrágon kívül magam voltam az egyetlen élőlény a vidéken. De erre csak később jöttem rá.

PISZTRÁNGFOGÁS FERDESZÖGBEN

A két temető egymással szemben feküdt két kis dombon, közöttük folyt a Temető-patak, egy lomha, fülledt-napon-gyászmenetre emlékeztető patak, s benne a rengeteg gyönyörű pisztráng.

A halottak rá se rántottak, hogy ott horgászom.

Az egyik temetőben magas fenyőfák nőttek, a füve jajdezöld volt egész évben, mert vizet szivattyúztak rá a patakból, és szép márvány sírkövek meg szobrok álltak benne.

A másik temető volt a szegénytemető, abban nem nőttek fák, nyáron a fű lyukas-gumibelső-barnára száradt, és úgy is maradt, míg az eső, mint valami szerelő, ki nem jött késő ősszel.

A szegény halottaknak nem volt cifra sírkövük. Kicsi deszkák jelölték őket: akár a savanyú kenyér csücske:

SZERETŐ ELFUSERÁLT APÁNK

DRÁGA, MUNKÁBAN MEGROKKANT ANYÁNK

Egyik-másik síron befőttesüveg, konzervdoboz, benne fonnyadt virág:

ITT NYUGSZIK

ISTENBEN BOLDOGULT

JOHN TALBOT

AKINEK TIZENNYOLC ÉVES KORÁBAN

SZÉTLŐTTÉK A SEGGÉT

EGY KAPCASZÁRÍTÓBAN

1936. NOVEMBER 1.

EZT A MAJONÉZESÜVEGET

A FONNYADT VIRÁGGAL

HAT HÓNAPJA ÁLLÍTOTTA

NÓVÉRE

AKI MOST

A DILIHÁZBAN VAN

Végül az évszakok majd gondjaikba veszik fába rótt nevüket, hasonlóan az álmos szakácshoz, aki a teherpályaudvar mellett veri a tojást. Míg ellenben a gazdagoknak sokáig fennmarad a neve, márvány hors d'oeuvres-be vésve, mintha márványos ordréra masíroznának a mennybe.

Horgásztam a Temető-patakban alkonyatkor, míg le nem húzták a tálalóablakot, és kirántottam belőle néhány jókora pisztrángot. Csak a halottak szegénysége zavart, semmi más.

Egyszer, pisztrángot pucolva a majdnem-éjszakában, vízióm támadt: fölballagok a szegénytemetőbe, összeszedek fűvet, befőttesüveget, konzervdobozt, fejdeszkát, fonnyadt virágot, bogarat, gyomot, göröngyöt, hazamegyek, helyére biggyesztem a horgot, rátűzöm a legyet s ezt az egész hóbelevancot, kilépek a ház elé, fölvetem az égre, és nézem, ahogy átúszik a felhőkön, bele az esthajnalcsillagba.

TENGER, TENGERJÁRÓ

A könyvesbolt tulajdonosa nem volt valami nagy csoda. Nem mászkált háromlábú varjúképpen pitypangos hegyoldalon.

Zsidó volt, persze, nyugdíjas kereskedelmi matróz, egyszer az Atlanti-óceán északi felén megtorpedózták, és addig hanyódott a vízen, míg végül a halál se kért belőle. Volt egy ifjú felesége, egy infarktusa, egy Volkswagenje és egy háza Marin megyében. Sokra tartotta George Orwell, Richard Aldington és Edmund Wilson munkásságát.

Tizenhat éves korában ismerte meg az életet, előbb Dosztojevszkij, majd a New Orleans-i kurvák közreműködésével.

A könyvesbolt használt temetők parkolója volt. Temetők ezrei parkoltak ott hosszú sorokban, akár az autók. A legtöbb könyvet sehol se lehetett kapni, senki se akarta olvasni őket, akik olvasták is, meghaltak vagy elfelejtkeztek róluk, és a könyvek, akár a virgináldarab, újra szüzek lettek. Úgy viselték őszöreg impresszumukat, mint egy vadonatúj szűzhártyát.

Abban a rettenetes 1959. évben délutánonként, munkából jövet, be-beugrottam a boltba.

Volt egy konyhája az üzlethelyiség mögött, ott főzte azokat a sűrű török kávékat egy rézserpenyőben. Ittam a kávé, olvastam a régi könyveket, és vártam, hogy vége legyen az esztendőnek. A konyha fölött volt egy apró lakószoba.

A szoba a könyvesboltra tekintett le, és kínai függöny kerítette az elejét. Volt benne egy dívány, egy kínai holmikkal telezsúfolt üvegszekrény, egy asztal és három szék. Egyik végén apró fürdőszoba lógott, mint műtyürke az óraláncon.

Egyik délután is ott ültem a széken, és egy áldozati kehely formájára görbült könyvet olvastam. Egyik-másik lapja olyan áttetsző volt, akár a gin, és az első lapon ez állt:

KÖLYÖK BILLY
A COWBOYOK RÉME
SZÜLETETT
1859.
NOVEMBER 23-ÁN
NEW YORK
CITYBEN

Odajött a boltos, átkarolta a vállamat, és azt mondta:

– Szeretné, ha megdönténék? – Nagyon kedves volt a hangja.

– Nem – mondtam.

– Helytelen – mondta ő, azzal szó nélkül kiment a bolt elé, és megállított két vadidegen embert, egy férfit és egy nőt. Valamit magyarázott nekik. Nem hallottam, hogy mit. Aztán rám mutatott. A nő bólintott, és kisvártatva a férfi is bólintott.

Bejöttek a boltba.

Zavarban voltam. Távoznom nem lehetett, mert az egyetlen ajtón ők jöttek befelé, hát gondoltam, fölmegek az emeletre, a végébe. Gyorsan felálltam, hátrasi-ettem a bolthelyiség végébe, és felmentem a fürdőszobába, ők meg utánam.

Hallottam a neszüket a lépcsőn.

Sokáig vártam a fürdőszobában, és ők ugyanolyan sokáig vártak a másik szobában. Nem szóltak egy szót sem. Amikor kijöttem a fürdőszobából, a nő ott hevert meztelenül a díványon, a férfi meg egy széken ült, ölében a kalapja.

– Miatta ne aggódj – mondta a lány. – Őt az ilyesmi nem zavarja. Nagyon gazdag. 3859 Rolls Royce-a van.

– A lány nagyon szép volt, a teste mint áttetsző bőr és izom hegyi folyó, amely csont- és rejtett idegszálak közt kanyarog.

– Gyere hozzám – mondta. – Gyere belém, mert mindketten Vízöntők vagyunk, és szeretlek.

Ránéztem a széken ülő férfira. Nem mosolygott, de nem is volt szomorú.

Levettem a cipőmet meg a ruhámat. A férfi egy szót se szólt.

A lány teste, alig észrevehetően, ide-oda ingott.

Nem volt mit tennem, mert az én testem meg olyan lett, mint a világ fölé feszített telefondróton ülő madarak, ha a drótot gyöngéd felhők pofozgatják.

Megdöntöttem a lányt.

Olyan érzés volt, mint amikor az örök 59. másodperc átmegy 60-ba, és kábán mered maga elé.

– Rendben – mondta a lány, és arcon csókolta.

A férfi csak ült, nem szólt semmit, nem mozdult, nem bocsátott bele érzelmet a szobába. Gondolom, *tényleg* gazdag volt, és *tényleg* volt neki 3859 Rolls Royce-a.

A lány felöltözött, és távoztak. Lementek a lépcsőn, és akkor hallottam a férfi hangját először.

– Akarod, hogy Ernie-nél vacsorázzunk?

– Nem is tudom – mondta a lány. – Korai még vacsorára gondolni.

Az ajtó becsukódott, elmentek. Felöltöztem, és lementem. A húsom olyan puha és bágyadt volt, mint egy funkcionális háttérzene-kísérlet.

A tulajdonos ott ült a pult mögött, az asztalánál. – Megmondom, mi történt odafönn – mondta szép anti-háromlábúvarjú-hangján, anti-pityangoshegyoldal-hangján.

– Na mi? – kérdeztem.

– Maga a spanyol polgárháborúban harcolt: ifjúkommunista az ohioi Clevelandből. A lány festő volt. New York-i zsidó lány, turistaként járja a polgárháborút, mintha csak a New Orleans-i Mardi Gras-n lenne, ahol görög szobrok játsszák a tamburmajort.

Éppen egy halott anarchista portréját rajzolta, amikor találkoztak. Megkérte magát, hogy álljon oda az anarchista mellé, mintha maga ölte volna meg. Maga pofon vágta, és mondott neki valamit, amit most nem szívesen ismételnék el.

Halálosan beleszerettek egymásba.

Egyszer, amikor maga az élvonalban harcolt, ő *A búskomorság anatómiájá-t* olvasta, és 349 rajzot készített egy citromról.

Az egymás iránt táplált szerelmük inkább spirituális jellegű volt. Az ágyban egyikük se viselkedett úgy, mint egy milliomos.

Amikor Barcelona elesett, maguk Angliába repültek, és onnan hajón jöttek New Yorkba. Az egymás iránt táplált szerelmüket Spanyolországban hagyták. Háborús szerelem volt. Önmagukat szerették, amikor egymást szerették Spanyolországban a háború alatt. Az Atlanti-óceánon már semmit se éreztek egymás iránt, és csak egyre jobban elhidegültek.

Az Atlanti-óceán minden egyes hulláma olyan volt, mint a hordalékütegét horizonttól horizontig hurcoló sirályhulla.

Amikor a hajó nekikoccant Amerikának, szó nélkül elváltak, és többé sose látták egymást.

Amikor utoljára hallottam maga felől, maga még mindig Philadelphiában élt.

– Szóval maga szerint ez történt odafenn – mondtam.

– Részben – mondta ő. – Részben legalábbis. Elővette a pipáját, megtömte, és rágyújtott.

– Elmondjam, hogy ezenkívül mi történt még odafenn? – kérdezte.

– Mondja.

– Maga átment a határon Mexikóba – mondta.

– Belovagolt egy városkába. Az emberek ismerték, és féltek magától. Tudták, hogy sok embert megölt azzal a pisztollyal, ami a derekán lóg. A város olyan kicsi volt, hogy még papja se volt.

Amikor a rurálék meglátták, elhagyták a várost. Kemény legények voltak, de nem akarták összeakasztani magával a bajszukat. Szóval a rurálék megléptek.

Maga lett a legerősebb férfi a városban.

Aztán egy tizenhárom éves lány elcsábította, és

együtt éltek egy vályogkunyhóban, és mást se csináltak, csak szeretkeztek.

A lány karcsú volt, a haja hosszú és fekete. Szeretkeztek állva, ülve, földön fekve, disznók közt, csirkék közt. A falakat, a földet, de még a kunyhó tetejét is beleperte a maga spermája és a lány nedve.

Éjjel a földön háltak, a maga spermája volt a párna, a lány nedve a takaró.

A városiak úgy féltek magától, hogy semmit se mertek csinálni.

A lány hamarosan meztelenül kezdett járkálni a városban, mire a lakosok azt mondták, hogy ejnye, ejnye, és amikor maga is meztelenül kezdett járni, és már lóháton is szeretkeztek a zocalo kellős közepén, a lakosok úgy megijedtek, hogy elhagyták a várost. Azóta is el van hagyatva.

Senki se megy oda lakni.

Egyikük se érte meg a huszonegyedik születésnapját. Nem volt rá szükség.

Na látja, hogy tudom, mi történt odafenn – mondta. Kedvesen rám mosolygott. A szeme olyan volt, mint egy hárfa cipőfűzője.

Azon töprengtem, hogy mi is történt odafenn.

– Maga is tudja, hogy amit mondok, az igaz – mondta. – Mert a saját szemével látta, a saját testével járta be. Hát csak fejezze be azt a könyvet, amit olvasott. Örülök, hogy megdöntötték.

Ahogy újra olvasni kezdtem, a könyv lapjai felgyorsultak, egyre sebesebben fordultak át, s végül úgy pörögtek, akár a tengerikerék.

AMIKOR A PISZTRÁNG UTOLJÁRA JÖTT FEL A HAYMAN-PATAKON

Meghalt a vén marha. A Hayman-patakot Charles Haymanról nevezték el. Mr. Hayman csontos seggű pionír volt egy olyan vidéken, ahová senki se megy lakni, mert terméketlen, randa és undorító. Kunyhót épített még 1876-ban, egy kis patak partján, ami egy értéktelen dombot öntözött. Nemsokára Hayman-pataknak hívták a patakot.

Mr. Hayman se írni, se olvasni nem tudott, s csak annál többre tartotta magát. Mr. Hayman minden munkát felvállalt éveken és éveken és éveken és éveken át.

Lerobbant az öszvérje?

Mr. Hayman megjavítja.

Kigyulladt a kerítése?

Mr. Hayman eloltja.

Mr. Hayman örölbúza- és kelkáposzta-menün élt. A búzát százfontos zsákjával vette, és maga örölte mozsárban, mozsártörővel. A kelkáposztát a kunyhó előtt termesztette, és úgy babusgatta, mintha díjnyertes orchidea volna.

Egész idő alatt, amíg csak élt, Mr. Hayman sose jutott egy csésze kávéhoz, egy cigarettához, egy italhoz vagy egy nőhöz, és úgy gondolta, bolond is lenne, ha törné magát.

Télen még csak fölment néhány pisztráng a Hayman-patakon, de kora nyárra a patak kiszáradt, és nem volt benne egy fia hal se.

Mr. Hayman hébe-hóba pisztrángot fogott, ilyenkor nyers pisztrángot evett örölt búzával meg kelkáposztával, és aztán egy nap úgy megvénült, hogy már dolgozni se volt kedve, és olyan vénnek látszott, hogy a gyerekek azt hitték, ő az öregördög, és nem mertek a kunyhója közelébe menni.

Ez azonban nem zavarta Mr. Haymant. Amivel vég-

képp nem tudott mit kezdeni, az éppen a gyerek volt. írás, olvasás, kisgyerek egykutya, gondolta Mr. Hayman, és őrlötte a búzáját, és nevelgette a káposztáját, és fogta a pisztrángját, ha éppen volt a patakban.

Harminc éven át kilencvennek látszott, aztán egyszer a fejébe vette, hogy meghal, és úgy is tett. Abban az évben, amikor meghalt, a pisztráng nem jött fel a Hayman-patakon, és nem jött fel soha többé. Mivel az öreg meghalt, a pisztrángok úgy gondolták, már csak maradnak, ahol vannak.

A mozsár meg a mozsártörő leesett a polcról, és összetört.

A kunyhó szétrohadt.

A gaz bekúszott a káposztaföldre.

Húsz évvel Mr. Hayman halála után a halőrök pisztrángot telepítettek a környéken.

– Ebbe is tehetnénk párat – mondta az egyik.

– Tegyük – mondta a másik.

Beleöntöttek egy kanna pisztrángot a patakba, de alighogy vizet értek, a pisztrángok égne fordították fehér hasukat, és dögölten vitorláztak lefelé.

PISZTRÁNGHALÁL

Nem a klozett ült rá a képzeletre. Tényleg megtörtént.

Gyilkosság áldozata lett egy tizenegy hüvelyk hosszú szivárványos pisztráng. Élete örökre kivált a föld folyóvizeiből, mert portóit nyakaltattak vele.

A halál természetes rendje ellen való, hogy egy pisztráng borban lelje halálát.

Az még csak istenes, hogy a halász eltöri a pisztráng nyakát, és beledobja a kosárba, vagy hogy gomba lepi el a testét cukorszínű hangyahad-képpen, míg végül a pisztráng a halál cukortartójában leli magát.

Az még csak istenes, hogy a pisztráng ott reked egy pocsolóban, ami kiszárad nyár végére, vagy hogy karma közé kapja a madár, körme közé a vadállat.

Igen, még az is csak istenes, ha a vízszennyezésbe, a fojtogató emberi ürülék patakjába hal bele.

Van olyan pisztráng is, amelyik végelgyengülésben múlik ki: galambősz szakállát viszi a víz a tengerre.

Mindez beleillik a halál természetes rendjébe, de hogy egy pisztráng borban lelje halálát, az megint más dolog.

Nem említi a *Traktátus az Horoggal Való Hal-Kifogásról*, Boke of St. Albans, megj. éve 1496. Nem említi a *Mit kell tudni a mészköpatakról*, írta H. C. Cutcliffe, megj. éve 1910. Nem említi *Az igazság bonyolultabb a pecázásnál*, írta Beatrice Cook, megj. éve 1955. Nem említi az *Emlékek északról*, írta Richard Franck, megj. éve 1694. Nem említi a *Megyek horgászni*, írta W. C. Prime, megj. éve 1873. Nem említi a *Pisztrángfogás és Pisztránglegyek*, írta Jim Quick, megj. éve 1957. Nem említi az *Egy Némely Experimentum Hallal és Gyümöltssel*, írta John Taverner, megj. éve 1600. Nem említi *A folyó sohasem alszik*, írta Roderick L. Haig-Brown, megj. éve 1946. Nem említi az *Amit Isten egybekötött, pisztráng szét ne válassza*, írta Beatrice Cook, megj. éve 1949. Nem említi *A műlegyes horgász*,

avagy: *így látja a pisztráng*, írta E. W. Harding nyug. ezr., megj. éve 1931. Nem említi *A mészköpatak. Tanulmány*, írta Charles Kingsley, megj. éve 1849. Nem említi a *Pisztrángőrület*, írta Robert Traver, megj. éve 1960.

Nem említi a *Napfény és szárított légy*, írta J. W. Dunne, megj. éve 1924. Nem említi a *Horgászgatok*, írta Ray Bergman, megj. éve 1932. Nem említi az *Elkelne a keltetés*, írta ifj. Ernest G. Schwiebert, megj. éve 1955. Nem említi a *Pisztrángfogás zúgópatakban*, írta H. C. Cutcliffe, megj. éve 1863. Nem említi a *Régi csalik új köntösben*, írta C. E. Walker, megj. éve 1898. Nem említi *A horgász tavasza*, írta Roderick L. Haig-Brown, megj. éve 1951. Nem említi *Az elszánt horgász és a pataki pisztráng*, írta Charles Bradford, megj. éve 1916. Nem említi a *Nők is tudnak pecázni*, írta Chisie Farrington, megj. éve 1951. Nem említi *Az új-zélandi horgászparadicsom izgalmas története*, írta Zane Grey, megj. éve 1926. Nem említi *A műlegyes horgász kézikönyve*, írta G. C. Bainbridge, megj. éve 1816.

Portóiba pusztult pisztrángról sehol sem történik említés.

Hogy a Legfőbb ítéletvégrehajtót bemutassam: reggel felébredtünk, és odakint sötét volt. Szinte mosolyogva jött ki a konyhába: megreggeliztünk.

Sült krumpli, tojás, kávé.

– Na, te vén csirkefogó – mondta. – Add ide a sót.

A felszerelés már kinn volt az autóban, úgyhogy beültünk, és elhajtottunk. A pirkadat első jelére indulunk, a hegyek lábánál rátértünk az útra, és belevágunk a hajnalba.

A fák mögött lebbenő fény olyan volt, mintha egy fura, lépcsőzetes nagyáruházbba mentünk volna be.

– Jóképű volt az a tegnap esti lány – mondta ő.

– Egén – mondtam én. – Elemedben voltál.

– Elemében voltam... – mondta ő.

A Bagolytubák-patak egészen kis patak volt, alig né-

hány mérföld, de szép pisztrángot nevelt. Kiszálltunk a kocsiból, gyalogoltunk negyed mérföldet a hegyoldalban, és már ott is voltunk. Összeraktam a horgászfelszerelésemet. Ő előhúzott egy üveg portóit a dzsekije zsebéből, és azt mondta: – Ehhez mit szólnál?

– Nem, kösz – mondtam.

Meghúzta az üveget, a fejét rázta. – Tudod-e, mire emlékeztet engem ez a patak?

– Nem – mondtam, és rátűztem egy sárgásszürke legyet a horogra.

– Evangeline puncijára: az volt gyerekkorom álma s ifjúságom serkentője.

– Jól hangzik – mondtam.

– Longfellow volt az én gyerekkorom Henry Miller-je – mondta ő.

– Remek – mondtam én.

Kivettem a horgot egy tisztább, mélyebb részbe, amelynek fenyőtűk kavargtak a széle körül. Körbe-körbe karikába. Semmi nem utalt rá, hogy fáról hulltak. Olyan elégedettek voltak, olyan természetesen viselkedtek, mintha csak a patak nevelte volna őket vízi koronáján.

Harmadik kivetésre kapásom volt, de elügyetlenkedtem.

– Öregem – mondta ő. – Na folytasd csak, majd én leszek a közönség. Az elloptott festményt a szomszéd házban rejtegetik.

Felfelé horgásztam, egyre közelebb érve a kanyon szűk lépcsőházához. Nemsokára be is tértem a kanyonba: akárha egy áruháza. Három pisztrángot fogtam a talált tárgyak osztályán. Ő még a felszerelését se rakta össze. Csak jött utánam, itta a portóit, és egy botl bökdöste a világot.

– Nagyon szép patak – mondta. – Engem Evangeline hallókészülékére emlékeztet.

Egy tisztább résznél kötöttünk ki, ott, ahol a patak átvágott a gyermekjátékosztályon. Az elején krémszí-

nű volt a víz, később kitükrösödött, és felmutatta egy nagy fa képét. Ekkorra már előbújt a nap is. Látni lehetett, ahogy lefelé ereszkedik a hegyoldalon.

Kivettem a horgot a krémbe, az úszó fölbillegett a fa ágára, egyenest egy madár mellé.

Huss!

Felrántottam a botot, és a pizstráng ugrálni kezdett.

– Zsiráf-galopp a Kilimandzsárón! – kiabálta ő, és egy ütemre ugrált a pizstránggal.

– Méh-galopp a Mount Everesten! – kiabálta. Nem volt nálam háló, ezért a patak szélére vonszoltam a pizstrángot, és kivettem a partra.

A pizstrángnak egy nagy vörös csík húzódott lefelé az oldalán.

Szép szivárvány volt.

– Gyönyörűségem – mondta ő.

Felvette, és a pizstráng fickándozni kezdett a markában.

– Törd el a nyakát – mondtam.

– Nekem jobb ötletem van – mondta ő. – Gyöngédn segítem át a másvilágra. Ennek a pizstrángnak most italra van szüksége. – Elővette az üveget, lecsavarta a kupakját, és beledöntött egy jó adagot a pizstráng szájába.

A pizstráng görcsökben fetrengett.

Úgy rázkódott a teste, akár egy teleszkóp földrengés idején. A szája tátva volt, és vacogott, mintha foga lenne.

Fejjel lefelé egy fehér kőre fektette, a bor egy része kicsurgott belőle, és foltot ejtett a kövön.

A pizstráng mozdulatlanul hevert.

– Boldogan halt meg – mondta ő.

– Óda az Ismeretlen Alkoholistához

– Oda nézz!

PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN BONCOLÁSI JEGYZŐKÖNYVE

És ez itt Pisztrángfogás Amerikában boncolási jegyzőkönyve, mintha Pisztrángfogás Amerikában Lord Byron lett volna, és a göröghoni Meszolóngionban halt volna meg, és sose látta volna viszont Idaho partjait, a Carrie-patakot, a Worsewick-melegforrásokat, a Paradicsom-patakot, a Sós-patakot és a Réce-tavat.

Pisztrángfogás Amerikában boncolási jegyzőkönyve :

„A tetem kitűnő állapotban volt, úgy tűnt, hogy a halál hirtelen fellépő oxigénhiány következtében állt be. A csontos koponyaboltozatot felnyitottuk, és a koponyacsontokat fölöttébb keménynek találtuk, nyoma sem volt rajtuk a nyolcvanesztendő személyekre különben olyannyira jellemző varratoknak, szinte azt mondhatná az ember, hogy a koponya egyetlen csontból állt... A meninx olyan erősen tapadt a koponya belső falára, hogy noha a durától elválasztandó belülről átfűrészeltük a csontot, két robusztus férfi ereje sem volt elegendő a művelethez... A cerebrum és a cerebellum együttesen hat orvosi fontot nyomott. A vese igen nagy méretű volt, de egészséges, a húgyvezeték viszonylag szűk.”

Pisztrángfogás Amerikában holttestével 1824. május 2-án futott ki Meszolóngionból a hajó, és 1824. június 29-én este érkezett meg Angliába.

Pisztrángfogás Amerikában holttestét nyolcszáz liter spirituszban tartósították: Ó jaj, de messze Idahótól, de messze a Stanley-medencétől, a Kis Vörösmárna-tótól, a Nagy Elveszett-folyótól, a Josephus-tótól és a Nagy erdő-folyótól.

A HÍR

Tegnap este valami kék, bizony a füst maga, leszivárgott tábortüzünkből a völgybe, elkeveredett a csengőskanca hangjával, de annyira, hogy a kékséget és a csengőt utóbb nem is lehetett szétválasztani, bárhogyan igyekezett az ember. Nincs az a fesztítővas, ami használt volna.

Tegnap délután lehajtottunk a Wells-csúcsról, és beleszaladtunk a birkákba. Azokat is ott hajtották az úton.

A birkapásztor a kocsink előtt ballagott, kezében leveles ág, azzal terelte útfélre a nyáját. Úgy nézett ki, mint egy sovány, fiatal, de barátságos Adolf Hitler.

Gondolom, lehetett vagy ezer birka az úton. Nagy volt a hőség, a por meg a zaj, és hát, mit mondjak, időbe tellett.

A birkák végében két ló húzott egy letakart szekeret. Volt egy harmadik ló is, a csengőskanca, az a szekér hátuljához volt kötve. A fehér ponyva csapkodott a szélben, és a lovaknak nem volt kocsisa. Üres volt a bak.

Végre az Adolf Hitler-szerű, ám barátságos pásztor az utolját is eltakarította előlünk. Ránk mosolygott, mi visszaintettünk, és azt mondtuk, hogy köszönjük.

Alkalmas táborhelyet kerestünk. Hajtottunk vagy öt mérföldet a Kis Füstös mentén, de nem találtunk kedvünkre való helyet, hát megfordultunk, hogy visszamegyünk ahhoz, amit az előbb láttunk följebb, a Carrie-pataknál.

– Remélem, azok a rohadt birkák már elkotródtak az útról – mondtam.

Visszahajtottunk oda, ahol az előbb találkoztunk velük, persze hogy nem voltak ott, de tovább mentünkben folyvást birkaszarnyomon haladtunk. Egy mérföldön kígyózott előttünk.

A Kis Füstös menti rétet vizslattam, hátha meglá-

tom őket odalenn, de egy szál birka nem volt arra, csak előttünk a birkaszar.

Mintha csak a rángóizom műve lett volna: tudtuk, mire megy ki a játék. Ingattuk a fejünket jobbra, balra, vártunk.

Aztán kibuktunk egy kanyarból, és az utat mint csilagszórószikrák özönlötte el a sok birka, megint legalább ezer darab, s előttünk a pásztor, hogy hát mi az isten. Mi is ezen tépelődtünk.

A hátsó ülésen volt egypár üveg sörünk. Azt nem mondhatnám, hogy hideg volt, de meleg se. Ha hiszik, ha nem, iszonyú zavarban voltam. Fogtam egy üveg sört, kiszálltam.

Odamentem a pásztorhoz, aki olyan volt, mint Adolf Hitler, csak barátságosabb.

– Ne haragudjon – mondtam.

– A birkák miatt van – mondta ő. (Ó, München és Berlin édes, messzi virágai!) – Nem könnyű velük, de minden jó, ha a vége jó.

– Akar egy sört? – kérdeztem. – Ne haragudjon már, hogy megint a nyakára jöttünk.

– Köszönöm – mondta ő vállat vonva. Elvette az üveget, és feltette az üres bakra. így állt a helyzet. Telt-múlt az idő, és végül megszabadultunk a birkáktól. Mintha hálót cibáltak volna el szemenként a kocsi elől.

Elhajtottunk a Carrie-patak partjára, felvertük a sátrat, kipakoltuk a holminkat a kocsiból, és bedobáltuk a sátorba.

Azután feljebb hajtottunk, a hód várak fölé, és a pisztrángok úgy lestek ki ránk, mint megannyi hullott falevél.

A kocsi hátulját megraktuk tűzifával, magam pedig fogtam egy ölrevalót a falevélből vacsorának. Kicsik voltak, sötétek, hidegek. Jó volt hozzánk az ősz.

Amikor a táborba visszaértünk, lejjebb, az úton megláttam a pásztor szekerét, és a rétről odahallatszott a csengőskanca meg a birkák távoli moraja.

Ez volt az utolsó kör: az Adolf Hitler-szerű, ám barátságos pásztor volt az átmérője. Ott vert tábort éjszákára, így aztán szürkületkor a tábortüzünk kék füstje lement hozzá, és elkeveredett a csengőskancával.

A birkák lassan álomra dültek, egyik a másik után, mint egy vesztes hadsereg megannyi zászlaja. Most kaptam egy fontos hírt, pár perce érkezett. Ennyi: „Sztálingrád”.

A PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN- TERRORISTÁK

*Éljen, éljen barátunk, a revolver!
Éljen, éljen barátunk, a gépfegyver!*
Izraeli terroristák dala

Hatodikos korunkban, egy szép áprilisi reggel, előbb véletlenül, aztán előre megfontolt szándékból mi lettünk a Pisztrángfogás Amerikában-terroristák.

A dolog így történt: igen furcsa kölykök voltunk.

Folyton az igazgató elé lettünk rendelve szemtelenség, rossz magaviselet miatt. Az igazgató fiatal ember volt, és nagyon értett hozzánk.

Egyik áprilisi reggel lenn álltunk az udvaron, mint ha az udvar egy nagy szabadtéri biliárdterem volna, és a fel-alá járkáló elsősök a biliárdgolyók. Már előre untuk a napot: Kubáról lesz szó.

Egyikünknel volt egy fehér kréta, és amint egy első elment mellette, álmagon ráfirkantotta a hátára, hogy „Pisztrángfogás Amerikában”.

Az első forgatta a fejét, hogy lássa, mi lett a hátára írva, de persze nem láthatta. Vállat vont, és elment hintázni.

Elnéztük a feliratosán távolodó elsőst. Jól festett, egészen természetes volt, és tetszetős a szemnek, hogy egy első a „Pisztrángfogás Amerikában” feliratot hordja a hátán.

Amint megláttam egy újabb elsőst, kölcsönvettem a barátom krétáját, és így szóltam: – Elsős, idejönni!

Az első odajött. – Fordulj meg!

Az első megfordult, én meg ráírtam a hátára, hogy „Pisztrángfogás Amerikában”. Szébb volt, mint a másík. Megcsodáltuk. „Pisztrángfogás Amerikában”. Szinte megnöttek tőle. Kiteljesítette őket, méltóságot adott nekik.

– Jól néz ki, mi ?

– Az.

- Szerezzünk még krétát.
- Nyomás.
- Ott egy csomó elsős a nyújtónál.
- Aha.

Mindnyájan szereztünk krétát, és a nap folyamán, a déli szünet végére majdnem az összes elsős hátára felkerült a „Pisztrángfogás Amerikában”, a lányokat is beleértve.

Az igazgatói irodába kezdtek befutni az elsős tanárok panaszai. Az egyik panasz egy kislány képében jelentkezett.

– Engemet a Robins tanárnő küldött – mondta az igazgatónak. – Azt üzeni, hogy tessék szíves megnézni.

– Mit? – kérdezte az igazgató az üres kislányt szemlélve.

– A hátamat – felelte a kislány.

Megfordult, és az igazgató fennhangon olvasta: „Pisztrángfogás Amerikában”.

– Ki csinálta ezt? – kérdezte az igazgató.

– Az a hatodikos banda – felelte a kislány. – A rossz fiúk. Minden elsőssel ezt csinálták. Mindegyikünk így néz ki. „Pisztrángfogás Amerikában”. Mit jelent ez? Ezt a pulóvert most kaptam a nagytól.

– Nahát! „Pisztrángfogás Amerikában” – mondta az igazgató. – Mondd meg Robins tanárnőnek, hogy rögtön lemegyek hozzá. – Azzal elbocsátotta a gyermeket, és nem sokkal később minket, terroristákat citált fel az alvilágból.

Csoszogva tódultunk be az igazgatói irodába, izegtünk-mozogtunk, kibámultunk az ablakon, ásítottunk, egyikünket pánikszerű pislogásroham fogta el, kezünket zsebre vágtuk, fejünket elfordítottuk, visszafordítottuk, felbámultunk a mennyezetlámpára, né, pont olyan, mint egy főtt krumpli, aztán az igazgató édesanyjának bekeretezett fényképére kaptuk a tekintetünket. A némafilm-korszak csillaga volt, éppen vasúti sínparra láncolva.

– Hallottatok már olyasmiről, hogy „Pisztrángfogás

Amerikában”, srácok? – kérdezte az igazgató. – Nem láttátok leírva valahol ma délelőtt? Gondolkodjatok.

Gondolkodtunk.

Csönd volt a szobában, és ebben a csöndben meghitt ismerősünket tiszteltük: sűrűn előfordultunk ugyanis az igazgatónál.

– Na lássuk, hátha segíthetek – mondta az igazgató.

– Talán az elsősök hátán láttátok, krétával felírva. Nem tudom, hogy kerülhetett oda.

Hiába nem akartuk: idegesen vigyorogtunk.

– Épp most jövök Robins tanárnő osztályából – mondta az igazgató. – Felszólítottam őket, hogy akinek „Pisztrángfogás Amerikában” van a hátára írva, tartsa fel a kezét, mire az egész osztály feltartotta, kivéve egy kisfiút, aki a déli szünet alatt a vécében bujkált. Mi a véleményetek erről, srácok?... Erről a „Pisztrángfogás Amerikában” ügyről?

Nem szóltunk semmit.

Azaz egyikünk még mindig görcsösen pislogott. Állítom, hogy legtöbbször ez a büntudatos pislogás árult el bennünket. Meg kellett volna szabadulnunk tőle még hatodik elején.

– Mindnyájan ludasok vagytok, igaz? – mondta az igazgató. – Van, aki nem vett részt benne? Ha igen, beszéljen. Rajta.

Hallgattunk, csak az a nyavalyás zzö, zzö, zzö, zzö, zzö. Esküszöm, hogy *hallottam* a pislogását. Olyan zajt csapott, mintha egy döglégy tojna lebukásunk 1 000 000. tojását.

– Szóval bűnös az egész banda. De miért?... Miért éppen a „Pisztrángfogás Amerikában”-t kellett az elsősök hátára írni?

Az igazgató átment $E = MC^2$ -be: így hívtuk hírkedt trükkjét, amit velünk szemben szokott alkalmazni.

– Képzéljétek, milyen oltári lenne – mondta –, ha felhívatnám ide a tanárokat, aztán hátat fordíttatnék a tanárnőkkel és a tanár urakkal, fognék egy darab kré-

tát, és felírnám a hátukra, hogy „Pisztrángfogás Amerikában”!

Idegesen vihogtunk, és enyhén elvörösödtünk.

– Szeretnétek, ha tanáraitok egész nap ezzel a felirattal mászkálnának, miközben Kubát tanítják nektek? Hülyeség lenne, nem igaz? Magatok se szeretnétek, nem igaz? Ez illetlenség lenne, nem igaz?

– De igen – zúgtuk egy emberként, mint valami görög kórus, volt, aki a hangját használta, volt, aki csak bólogatott, és volt a zzö, zzö, zzö.

– Én is így gondolom – mondta az igazgató. – Az elsősök felnéznek rátok, és csodálnak benneteket, mint ahogy a tanárok is felnéznek rám, és csodálnak engem. Egyáltalán nem járja, hogy ilyesmit írjunk a hátukra. Egyetértünk, uraim?

Egyetértettünk.

Ez a rohadt trükk mindig bevált.

De hát ez természetes is.

– Rendben van – mondta az igazgató. – Ezennel úgy tekintem, hogy a pisztrángfogás Amerikában véget ért. Megegyeztünk?

– Meg.

– Megegyeztünk?

– Meg.

– Zzö, zzö.

Azért persze még nem ért véget: időbe telt, míg a pisztrángfogás Amerikában kijött az elsősök ruhájából. Egy bizonyos százaléka már másnapra eltűnt. Ez úgy történt, hogy az anyák új ruhát adtak gyermekeikre, de volt egy csomó kölyök, akinek az anyja megpróbálta kidörgölni, aztán másnap ugyanabban a ruhában küldte iskolába, ám ezeknek a hátán továbbra is látható volt a »Pisztrángfogás Amerikában» halvány lenyomata. De pár nap múlva szörén-szálán eltűnt a pisztrángfogás Amerikában, mert erre ítéltetett eleitől fogva, és az első osztályba beköszöntött az ősz.

PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN ÉS AZ FBI

Kedves Pisztrángfogás Amerikában!

múlt héten munkába mentem és az alsópiacon egy kirakatba oda volt téve az FBI által KÖRÖZÖTT TÍZ LEGVESZÉLYESEBB BŰNÖZŐ fényképe, az egyik kép alatt a dögcédula kétoldalt be volt gyűrve, nem létezett rendesen elolvasni, a kép kedves arcú, fess palit ábrázolt, szeplős volt és göndör (vörös?) hajú

KÖRÖZTETIK:

RICHARD LAWRENCE MARQUETTE

Alias: Richard Lawrence Marquette, másnéppen Richard Lawrence Marquette

Személyleírása:

ora 26, szül. 1934. dec. 12., Portland, Oregon

80-85 kiló

izmos

gosbarna, rövidre nyírva

kék

Arcszín: pirospozsgás

Faj: fehér

Állampolgárság: amerikai

Foglalkozás:

autó v.

futómű

vizsgá-

őjel: 6" sérvműtét; „Mami” koszorúdiszbe tetoválva
bb alkaron.

bátlan felső fogsor, de lehet, hogy alsó is van.

Gyakran látni

án, pisztrángbolond.

(Így nézett ki a begyűrt dögcédula, már amit látni lehetett belőle, még az se derült ki, miért körözik.)

Ölel cimborád,

a

Tettestárs

Kedves Tettestárs!

Most már értem, miért tartott megfigyelés alatt a mi nap két FBI-ügynök egy pisztrángpatakot. Figyelték az ösvényt, ami áfák közül jön elő, megkerül egy nagy fekete rönköt, és egy tiszta, mély részhez vezet. A pisztrángok felkaptak a víz tetejére. Az FBI-ügynökök úgy lesték az ösvényt, a fákat, a fekete rönköt, a vizet és a pisztrángokat, mintha csak lyukak volnának egy kártyán, ami most ugrott ki a komputerből. A délutáni nap lassan mindent megváltoztatott, ahogy átvonult az égen, és vele változtak az FBI-ügynökök. Nyilván erre is ki képezték őket.

Barátod,

Pisztrángfogó Amerikában

WORSEWICK

A Worsewick-melegforrások nem egy flancos hely. Valaki pár szál deszkát tűzött a patakba. Ennyi.

A deszkák felduzzasztottak a vizet, jókora fürdőkád képződött, a patak meg átsobogott fölötte, és akár a képeslap, hívogatta a turistát az ezer mérföldre levő óceánhoz.

Mondom, Worsewick nem egy flancos hely, nem aféle, ahová pénzes palik járnak. Schol egy árva épület. A kád mellett fél pár elnyűtt cipőre leltünk.

A melegforrások egy dombon törnek fel, és amerre folynak, fénylő narancsos tajték csikozza a zsálya vadont. Pontosan a kádnál folynak bele a patakba, itt a legkellemesebb.

A kocsit a földúton hagytuk, lementünk, levettük a ruhánkat, a bébi ruháját, és a bögölyök addig martak bennünket, míg bele nem ereszkedtünk a vízbe, akkor abbahagyták.

Zölde nyalka kerítette a kádat, és döglött halak tucatjai lebegtek fürdővizünkben. Tetemüket kifelhértette a halál, olyanok voltak, mint zúzmara a vasajton. A szemük nagy volt és merev.

Elkövették azt a hibát, hogy túl messzire csámborogtak, s végül azon kapták magukat, hogy forró vízben danolják: „Ez lett a vesztünk, mind a kettőnk veszte.”

Játszottunk, élveztük a vizet. A zöld nyalka és a döglött halak velünk játszottak, átfolytak felettünk, körbefontak bennünket.

Abban a forró vízben tapicskolva, a nőm mellett, sok minden előjött, ahogy mondani szokás. Hamarosan olyan helyzetet kellett fölvenni, hogy a bébi meg ne lássa az erekcióm.

Ezt úgy értem el, hogy egyre lejjebb merültem, mint valami dinoszaurusz, és hagytam, hogy benőjön a zöld nyalka meg a döglött hal.

A nőm kivette a bébit a vízből, kezébe nyomta az

üveget, és visszavitte a kocsiba. Kimerült a bébi. *Legfőbb* ideje hajcsikálni.

A nőm elővett egy takarót, és befüggönyözte a melegforrásra néző ablakot. A pokrócot a kocsi tetejére hajította, és köveket tett rá, hogy le ne csússzon. Ma is látom, ahogy ott áll a kocsi mellett.

Visszajött a vízhez, de előbb a bögölyök rohanták meg, csak utánuk én. Nemsokára azt mondta: – Nincs velem a pesszárium, de vízben úgyse ér semmit. Jó lenne, ha nem jönnél belém. Mit szólsz hozzá?

Meghánytam-vetettem a dolgot, és azt mondtam, hogy jól van. Belátható időn belül nem akartam újabb gyereket. Testünket körbefolyta a zöld nyalka és a döglött hal.

Emlékszem, egy döglött hal úszott át a nyaka alatt. Vártam, hogy kijöjjön a másik oldalon, és ki is jött.

Worsewick nem egy flancos hely.

Az orgazmus a másodperc törtrésze alatt ugrasztott ki belőle. Mint a repülőgép a moziban: az utolsó pillanatban húz fel zuhanórepülésből, és elvitorlázik egy iskola fölött.

Spermám kibukott a vízbe, váratlanul érhetette a fény, ködös-nyúlós alakzatba ugrott, és odább örvénylett, mint a hullócsillag. Láttam, hogy egy döglött hal előrelelendül, beleúszik a spermámba, és kettéhajtja. Olyan merev volt a szeme, akár a vas.

HOGYAN KÜLDTÜK VOLNA EL PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN TÖRPÉT HAJÓPOSTÁN NELSON ALGRENNEK

Múlt ősszel váratlanul felbukkant San Franciscóban Pisztrángfogás Amerikában Törpe. Egy menő krómózott acél tolókocsiban támolygott.

Lábatlan, hangoskodó, középkorú piás volt.

Úgy telepedett rá North Beachre, mint az Ótestamentum valamelyik könyve. Miatta költöznek ősszel a madarak. Muszáj nekik. Ő fordítja hidegre a földet; ő a gonosz szél, amely elveri a cukortermést.

Megállította a gyerekeket az utcán, és így szólt hozzájuk: – Énnem nincsen lábom. Leharapta a pisztráng Fort Lauderdale-be. Nektek van lábotok, kölkek. A tieteket nem harapta le a pisztráng. Toljátok át abba a boltba.

A rémült, megzavarodott kölykök áttolták Pisztrángfogás Amerikában Törpét a boltba. Kivétel nélkül olyan boltba kéredzkedett, ahol édes bort árulnak, vett egy üveggel, aztán kitolatta magát az utcára, kinyitotta a palackot, és az utca kellős közepén nyakalni kezdte, mintha ő volna a Winston Churchill.

A gyerekek nemsokára már elszaladtak és elbújtak, ha Pisztrángfogás Amerikában Törpét közeledni látták.

– A múlt héten én toltam.

– Én meg tegnap toltam.

– Bújjunk a kukák mögé.

Elbújtak a kukák mögé, és megvárták, míg Pisztrángfogás Amerikában Törpe elkerekezik mellettük. Még a lélegzetüket is visszatartották.

Pisztrángfogás Amerikában Törpe odajárt a L'Italiához, a Stockton és a Green Street sarkán álló North Beach-i olasz újsághoz. Olasz vénemberek gyűltek délutánonként az újság elé, elálldigáltak, nekidőltek az épület falának, tereferéltek, hullottak a napon.

Pisztrángfogás Amerikában Törpe belekerekedett az öregek sűrűjébe, mintha az egy csapat vadgalamb volna, kezében a borosüveget szorongatta, és félig se olasz keveréknyelven trágárságokat ordibált.

Tra-la-la-la-la-Spa-get-tiii!

Emlékszem, Pisztrángfogás Amerikában Törpe egyszer a Washington téren lett totál siker, éppen a Benjamin Franklin-szobor előtt. Kezdte azon, hogy pofával előre kibukott a tolókcсібól, aztán csak hevert mozdulatlanul.

És hangosan hortyogott.

Fölötte magaslott a Benjamin Franklin-acélmű, mint valami óra, kalappal a kézben.

Pisztrángfogás Amerikában Törpe meg ott hevert alant, arca úgy terült szét a fűben, akár a legyező.

Egyik barátommal Pisztrángfogás Amerikában Törpéről beszélgettünk egy délután. Úgy döntöttünk, hogy az lesz a legjobb, ha becsomagoljuk egy nagy hajládába, melléje teszünk néhány hordó édes bort, és elküldjük Nelson Algrennek.

Nelson Algren úgyis folyton Vasúti Törpéről ír, a *Neonvodon* hősről (ő az oka a „Söntéspadlón egy pofa”-nak), aki egyben Dove Linkhorn gyilkosa a *Séta a vadnegyedben* című könyvben.

Úgy véltük, Nelson Algren lenne az ideális gondnok Pisztrángfogás Amerikában Törpe mellé. Ki tudja, tán még múzeumot is alapíthatna vele. Pisztrángfogás Amerikában Törpe első darabja lenne egy fontos gyűjteménynek.

Szóval köréje szegelünk egy ládát, és címkét bigygyesztünk rá:

TARTALMA:

PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN TÖRPE

FOGLALKOZÁSA:

PIÁS

CÍM:

NELSON ALGREN

CHICAGO

És az egész ládát teliragasztjuk cédulákkal: TÖRÉ-
KENY/VIGYAZAT/ÓVATOSAN
KEZELNI/TÖRÉKENY/
KI NE ÖNTSÉK/EZ A TETEJE/ÚGY KEZELJÉK EZT
A PIÁST, MINT EGY KISANGYALT.

És Pisztrángfogás Amerikában Törpe zsörtölődve, káromkodva, okádva végigvándorolja a ládában Amerikát, San Franciscótól egészen Chicagóig.

És Pisztrángfogás Amerikában Törpe, akinek fogalma se lesz róla, hogy mi történt, utazik majd, és ordibál: „Hol a francba vagyok? Olyan sötét van, hogy az üveget se tudom kinyitni! Ki kapcsolta le a villanyt? Szentség ebbe a motelba! Hugyoznom köll! Hol a kulcs?”

Jó ötlet volt.

Pár nappal azután, hogy a Pisztrángfogás Amerikában Törpével kapcsolatos tervünket kidolgoztuk, hatalmas zápor szakadt San Franciscóra. Az esőtől beroskadtak az utcák, mint fulladástól a tüdő, egymásra fordultak, és munkába menet minden sarkon puffedt csatornákkal találkoztam.

Láttam, hogy Pisztrángfogás Amerikában Törpe ezúttal egy filippinó mosoda ablakában lett totál siker. Csukott szemmel ült a tolókocsiban, és bámult ki az üvegen.

Béke és nyugalom honolt az arcán. Már-már emberinek tűnt. Nyilván aközben aludt el, hogy valamelyik gép az agyát mosogatta.

Múltak a hetek, és sehogy se jutottunk hozzá, hogy elküldjük Pisztrángfogás Amerikában Törpét Nelson Algrennek. Folyton kitoltuk az időpontot. Hol ez, hol az jött közbe. Végül elszalasztottuk a nagy lehetőséget, mert Pisztrángfogás Amerikában Törpének nemsokára nyoma veszett.

Talán fölcsipentették valamelyik reggel, és börtönbe dugták a vén nyavalyást, vagy a hülyeneveldébe, hogy száradjon kicsit.

De az is lehet, hogy fogta magát és elpedálozott San

Joséba, negyed mérföldes sebességgel zötyögve a sztrádán.

Nem tudom, mi lett vele. De ha egy szép nap visszajön San Franciscóba és meghal, máris van egy ötletem.

Pisztrángfogás Amerikában Törpét a Benjamin Franklin-szobor mellé kell temetni a Washington térre. A tolókocsiját oda kell kötni egy nagy szürke köhöz, és a köre rá kell írni:

PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN TÖRPE

MOSÁS 20 C

SZÁRÍTÁS 10 C

FELTÁMADUNK

A HUSZADIK SZÁZAD POLGÁRMESTERE

London. 1887. december 1.; 1888. július 7., augusztus 8., szeptember 30., október valahányadika és november 9.; 1889. június i., július 17. és szeptember 10. ...

Az álruha tökéletes volt.

Soha senki nem látta, kivéve természetesen az áldozatokat. Ők látták.

Ki hitte volna?

Pisztrángfogás Amerikában-jelmez volt rajta. Könyökén hegyeket viselt, inggallérján barázdabillegetőt. Liliom cipőfűzői közt mély víz áramlott. Kecsebéka kuruttyolt órazsebében, és amerre járt, a levegőt érett szederbokrok édes illata töltötte be.

Pisztrángfogás Amerikában volt a jelmeze, hogy rá ne ismerjen a világ, ha gyilkoló körútját járja.

Ki hitte volna?

Senki!

Talán a Scotland Yard?

(Piff!)

A Scotland Yard mindig legalább száz mérföldre volt tőle, fején rettenetes cápa fogó kalapja: lábnyomokat keresett a levegőben.

Soha senki nem jött rá.

Ó, és most ő a Huszadik Század Polgármestere! Egy borotva, egy kés meg egy gitár a kedvenc szerszáma.

Hát persze hogy gitár. Mert arra senki se gondolna: úgy szántja föl az ember hasát, akár az eke.

A PARADICSOMRÓL

A székelésről szólván híradásod, mely egyebekben kimerítőnek mondható, épp csak hogy érinti a tárgyat, habár találtatik benne egy kurta kitérő a rusztikus hugyozási módokatokról. Elképesztő felületességnek tartom ezt részedről, hisz jól tudod, hogy kutatásaim visszatérő tárgya a szabadban száras témája. Nagyon kérlek, legközelebbi vázlatodban szolgálj részletekkel. Úgymint: lövészárok, trópusi sisak, csúzli, klozett, ha igen, hány lyuk, fenék távolsága a férgektől, előző lerakatok száma.

Levél egy jó baráttól

Birka. Mindennek birkaszaga volt a Paradicsom-patak mentén, csak éppen birkát nem lehetett látni sehol. A lovasrendőr-laktanya alatt horgásztam, ahol a Polgári Természetvédelmi Hadtest óriási emlékműve áll.

Egy fiatalember húsz láb magas márványszobra, amint csípős reggel is a klozettra igyekszik, amelynek klasszikus félhold van az ajtajába vágva.

Elmúltak ugyan az ezerkilencszázharmincas évek, de a cipője még mindig nedves a harmattól. Úgy is marad, márványban.

Belegázoltam a mocsárba. A patak itt lágyabb, szétterül, mint a sörhas. De horgászni alig lehetett benne. Kacsák röpdöstek mindenfelől, hatalmas vadrécék és pikolócsemeték.

Azt hiszem, egy szalonkát is láttam. Akkor csőre volt, mintha egy tűzoltótömlőt ceruzahegyezőbe dugnának, azután ráragasztanák egy madár fejére, és a madarat ezzel a micsodával a pofáján elröptetnék előttem, kizárólag azért, hogy megijesszenek.

Addig gázoltam a mocsárban, míg ki nem értem belőle, és a patak meg nem izmosodott: ő lett a világ legerősebb Paradicsom-patakja. És akkor megláttam a birkákat. Több százan voltak.

Mindennek birkaszaga volt. A pitypang is inkább volt birka, mint virág, szirmai gyapjat tükröztek, sár-

gája csöngőt csöndített. De a legáthatóbb birkaszaga mégis a napnak volt. Ha elbújt valami felhő mögé, enyhült a birkaszag, mint amikor rálépnek egy öregúr hallókészülékére, de aztán hogy újra előbújt, olyan hangos lett a birkaszag, akár a mennydörgés egy pohár feketekávéban.

Aznap délután a birkák a horgom mellett keltek át a patakon. Olyan közel voltak, hogy az árnyékuk a csalimra esett. Szó szerint a fenekükből húztam ki a pisztángokat.

DOKTOR CALIGARI LÁDÁJA

Egyszer a vízipoloska volt a kutatási témám. Ma is emlékszem még arra a gyerekkori tavaszra, amikor az ott telelt pocsolyákat tanulmányoztam a Csendes-óceán északi partján. Ősztöndíjam volt rá.

Könyvtáram egy pár Sears Roebuck-csizma, zöld leffentyűvel. Az osztálytermek többnyire a part mentén voltak. Ott történtek a fontos dolgok, és ott történtek a jó dolgok is.

Néha kísérletképpen deszkákat tűztem a pocsolyákba, hogy mély vizet lássak, de ez korántsem volt olyan jó, mint a parti tengervíz.

A vízipoloskák olyan aprók voltak, hogy a látómezőmnek vízbe fúlt narancsként a pocsolyára kellett hasálnia. Vízen sodródó gyümölcsről, folyókban, tavakban úszó almáról, körtéről romantikus képzetek keringnek. Az első néhány percben nem láttam semmit, de aztán lassan megszülettek a poloskák.

Egy nagy fogú fekete egy fehérét hajkurászott, amelyiknek újságostáska volt a vállára vetve, két fehér az ablakban kártyázott, a negyedik fehér meg harmonikával a szájában bámult vissza rám.

Míg a pocsolyák ki nem száradtak, kutató voltam, aztán elszegődtem cseresznyét szedni, fontját két és fél centért, egy öreg cseresznyéskertbe a hosszú, füledt, poros út mentén.

A góré középkorú nő volt, törölmetszett oklahomai. Rettenetes overallban járt-kelt, úgy hívták, hogy Zsivány Smith, és valaha, még odalenn Oklahomában, "Fojtogató" Floydnak volt a barátnéja. *„Emlékszem, egy délután Fojtogató odajárt a házunk elé. Szaladtam is ki a tornácra.”*

Zsivány Smith egyfolytában bagózott, megmutatta az embereknek, hogyan kell cseresznyét szedni, kijelölte nekik a fákat, és mindent lejegyzett egy kis könyvbe, amit az ingzsebében hordott. Félig szívta el a cigarettát, a másik felét ledobta a földre.

A szüret első napjaiban a kert terítve volt félig szítt cigarettával: a budinál, a fák alatt, a sorok közt, mindenütt.

Később felfogadott vagy fél tucat csavargót, mert lassan ment a cseresznyeszedés. Odaállt a kocsmajtőbe, fölszedte és a rozsdás vén tragacsán kifuvározta őket a kertbe. Féltucatnyi mindig volt belőlük, de az arcuk néha más volt.

Ahogy a csavargók megjelentek, eltűntek a félig szítt cigaretták. Még földet se értek, már eltűntek. Visszatekintve azt mondhatná az ember, hogy Zsivány Smith egy anti-pocsolya, de persze lehet, hogy mégse.

COYOTE-OK A SÓS-PATAK PARTJÁN

Magányosan, kiegyensúlyozottan éltek a magasban, és mit tett velük a völgyi birkák szaga! A zuhogó esőben egész délután a Sós-patak parti coyote-ok hangját hallgattam.

Ezt tette velük a völgyben legelő birkák szaga. Hangjukban csurog a nyáluk, és lejön a kanyonból, el a nyaralók mellett. Patak a hangjuk, lefolyik a hegyoldalon, birkacsonton, élőkön és holtakon át.

Ó, COYOTE-OK VANNAK A SÓS-PATAKNÁL, figyelmeztet egy tábla az ösvényen, és folytatja, ÓVAKODJUNK A PATAK PARTJÁN ELHELYEZETT COYOTE-ÖLŐ CIÁNKAPSZULÁKTÓL; FELSZEDNI ÉS LENYELNI TILOS. HACSAK NEM COYOTE URASÁGOD. HALÁLOS MÉREG. TESSÉK BÉKÉN HAGYNI.

Aztán a tábla ugyanezt elmondja spanyolul is. i AH! HAY COYOTES EN SÓS-PATAK, TAMBIEN. CUIDADO CON LAS CAPSULAS DE CIANURO: MATAN. NO LAS COMA; A MENOS QUE ,SEA VD. UN COYOTE. MATAN. NO LAS TOQUE.

Oroszul nem mondja el.

A kocsmában kifaggattam egy öreg szivart a Sós-patak menti ciánkapszulákról, és kiderült, hogy az egy pisztolyféleség. A ravaszt bekenik csábító coyote-szaggal (nyilván egy falas coyote-tal), aztán arra jár a coyote, jól megszagolja, hozzáér, és DURR! Ennyi az egész, testvér.

Felmentem horgászni a Sós-patakra, fogtam is egy szép, kicsi, Dolly Varden-szabású pisztrángot, pöttyös volt és vékony, mint egy kígyó, ékszerüzletben látni ilyet, de hamarosan már képtelen voltam kiverni a fejemből a San Quentin-i gázkamra gondolatát.

Ó, Caryl Chessman és Alexander Robillard Vistas! niintha bizony három hálószobás házak sorakoznának

rajtatok, faltól falig szőnyeggel és olyan vízvezeték-rendszerrel, amitől a lélegzet eláll.

Aztán az jutott eszembe ott a Sós-patak partján, mivel a halálbüntetés az, ami, törvény szülte valami, nem száll énekszó a sínek felett, ha elmegy a vonat, nem vibrál a vágány se utána, hogy fel kéne szedni egy coyote fejét, akivel végzett az a rohadt ciánizé, ki kéne vájni és ki kéne szárítani a napon, koronát kéne csinálni belőle körös-körbe futó fogsorral, és a fogsort be kéne kenni foszforeszkáló zöldre.

Akkor legalább a tanúk, riporterek és gázkamralakajok végignézhethetnék, hogyan hal meg szemük láttára egy coyote-koronát viselő király, miközben a gáz egyre nő a kamrában, akár a Sós-patak hegyéről szitáló esőpára. Két napja esik az eső, a fák közt eláll a szív verése.

A PÚPOS PISZTRÁNG

A patakot beszűkítették a sűrűn növő kis zöld fák. Olyan volt, mint 12 845 telefonfülke egy sorban, magas viktoriánus tetejű telefonfülkék, amiknek az ajtaját levették, és a hátulját szétrúgták.

Néha, amikor bementem oda horgászni, tisztára telefonszerelőnek éreztem magam, pedig nem úgy néztem ki. Csak egy horgászsinórral lepert kölyök voltam, és mégis, azzal, hogy bementem oda, és kifogtam pár pisztrángot, valahogy én működtettem a telefonokat. Aranyat értem.

Kellemes munka volt, de néha idegesített. Úgy el tudott sötétedni odabenn, hogy na: elég volt egy-két darab felhő, ha rámaszott a napra. Ilyenkor gyertya kellett volna a pecásnak, vagy foszforeszkáló reflexek.

Egyszer benn kapott az eső. Sötét volt és fülledt, és gőzölgőit. Túlóráztam, persze. Ez a javamra legyen írva. Negyedóra alatt fogtam hét pisztrángot.

Pompás pisztrángok kerültek azokban a telefonfülkékben. A fiatal gigametsző pisztrángból volt a legtöbb, hat-kilenc hüvelykesek, helyi hívásra épp a megfelelő serpenyőméret. Néha akadt tizenegy hüvelykes is – ritka a távolsági hívás.

Mindig szerettem a gigametsző pisztrángokat. Azok még tudnak küzdeni, leiramlanak a víz alá, aztán töneg távolt ugranak. Nyakuk alatt ott lobog Hasfelmetsző Jack narancsszín zászlaja.

Volt abban a patakban néhány önfejű szivárványos pisztráng is, hallatni alig hallattak magukról, de ott voltak, mint a hites könyvvizsgálók. Hébe-hóba ki is fogtam egyet. Kővér volt és tagbaszakadt, széle-hossza egy. Némely horgász „uraság”-nak hívja őket.

Többször egy órába beletelt, mire stoppal a patakhoz értem. Volt ott egy folyó is. Gyöngye eresztés. Én inkább a pataknál blokkoltam. A lapomat betűztem az fölé: hazamenet majd újra blokkolok.

Eszembe jut az a délután, amikor a púpos pisztrángot kifogtam.

Egy farmer vitt el a tragacsán. A forgalmi lámpánál szedett fel, a babföldek mellett, és nem szólt egy árva szót se.

Az, hogy megállt, fölvelt és elvitt, éppolyan gépies művelet volt a számára, mint az istállóajtó becsukása, minek arról beszélni, de én mégiscsak mozgásban voltam végre, harmincöt mérföldes sebességgel haladtam az úton, néztem az elmaradó házakat, facsoportokat, csírkék és postaládák hussantak a látómezőmön át.

Aztán egy darabig nem láttam házakat. – Itt szállók ki – mondtam.

A farmer bólintott. A tragacs megállt.

– Nagyon szépen köszönöm – mondtam.

A farmer nem tette volna tönkre a Metropolitan Opera előadását azzal, hogy belebeszél. Bólintott megint. A tragacs előrelódult. Törőlmetszett kuka farmer volt az öreg.

Hamarosan a pataknál blokkoltam. Betűztem a kártyámat az óra fölé, és beléptem a telefonfülke-alagútba.

Elgázoltam a hetvenharmadik fülkéig. Két pisztrángot is fogtam egy kis lyukban, ami olyan volt, mint egy kocsikerék. Ez volt a kedvenc lyukam, mindig tellett neki egy-két pisztrángra.

Szeretek úgy gondolni arra a lyukra, mint valami ce-ruzahegy ezőre. Beledugtam a reflexeimet, és mindig volt hegyük, amikor kihúztam őket. Alig néhány év leforgása alatt ötven pisztrángot fogtam abban a lyukban, pedig nem volt nagyobb egy kocsikeréknél.

Lazactojással, 14-es egytojásos horoggal és egy egész egy negyed fontos szakítószilárdságú zsinórral pecáztam. A két pisztráng a zöld páfránylevéllel teljesen beborított szákban hevert, a páfrányt megpuhították és megtörték a telefonfülkék nedves falai.

A másik jó hely negyvenöt fülkével odább volt. Egy barna, moszattól síkos kavicspad mögött. A kavicspad-

nak egy kis félszigetnél lett vége, ahol néhány nagy, fehér szikla hevert.

Az egyik szikla elég furcsa volt. Lapos, fehér szikla. Távolabb hevert a többi sziklától, és egy fehér macskára emlékeztetett, amit gyerekkoromban láttam.

A macska leesett vagy le lett dobva a Washington állambeli Tacoma egyik magas hegyén kanyargó gyalogjáródáról. Ott hevert lenn a parkolóban.

Az esés nem tett jót a macska állagának, meg aztán néhányan rá is parkoltak a kocsijukkal. Mindez azonban régen volt, ma már a kocsik is mások.

Azokból a kocsikból már alig látni egypárat. Azokból a régi kocsikból. Nem eresztik be őket a főútvonalra se, mert nem tudják tartani a sebességet.

Az a lapos fehér szikla egymagában, távol a többitől a döglött macskára emlékeztetett: hát idejött heverni a patakba, a 12845 telefonfülke közé.

Kivettem a lazactojást, elsodródott a szikláig, és HAMM! micsoda fogás! rajta volt a hal, húzott keményen lefelé, cikázott, lebukott a mélybe, verekedett, de hogy, nem ismert kompromisszumot, aztán ugrott egyet, és először azt hittem, hogy béka. Ilyen halat se láttam még.

Mi az isten! Azannyát!

A hal megint leszaladt a víz alá, és éreztem, hogy életereje a kezemig fölvisít a zsinóron. Mintha csak hangból lett volna a zsinór. Mintha csak mentősziréna száguldana felém, vörös fénye villog, aztán kitér, felhúz a levegőbe, és légószirénázik.

A hal ugrott még néhányat, továbbra is békának néztem, de nem volt lába. Aztán kifáradt, lemerevedett, én meg fölrántottam a víz színére, és loccs, bele a szákba.

Tizenkét hüvelyknyi szivárványos pisztráng volt, egy óriási púppal a hátán. Púpos pisztráng. Most láttam ilyet először. Nyilván valami ifjúkori sérülésnek köszönhetette. Talán rálépett a ló, vagy a vihar döntött

rá egy fát, vagy az anyja olyan helyen petézett, ahol éppen hidat vertek.

Pompás pisztráng volt. Bárcsak halotti maszkot csínálhattam volna belőle. No, nem a testéből persze, hanem az életerejéből. Azt gyanítom, a testét senki se érintette volna meg. Beletettem a kosaramba.

Estefelé, amikor a telefonfülkék széle sötétedni kezdett, leblokkoltam és hazamentem. Púpos pisztrángot sütöttem vacsorára. Kukoricalisztben hempergetve, vajban kisütve a púpja olyan édes volt, akár Esmeralda csókja.

A TEDDY ROOSEVELT-RENDELET

A Challis Nemzeti Parkot Theodore Roosevelt alapította elnöki rendelettel 1908. július i-én... A tudósok szerint húszmillió évvel ezelőtt háromujjú lovak, tevék és valószínűleg rinocéroszok nyüzsgöttek az országnak ezen a részén.

És íme történelmem Challis Nemzeti Parkban játszódó része. Lowmanen át jöttünk, miután elidőztünk McCallban, feleségem mormon rokonainál, ahol hírét vettük a Lelkek Börtönének, de nyomát se lertük a Réce-tónak.

Cipeltem a bébit hegynek fölfelé. A jelzőtáblán az Alit, hogy 1% mérföld. Zöld sportkocsi parkolt az úton. Addig mentünk fölfelé, míg egy zöld-sportkocsi-sipkás férfi és egy könnyű nyári ruhás lányba nem botlottunk.

A lány ruhája fel volt húzva a térde fölé, de ahogy meglátott bennünket, lehúzta a térde alá. A férfinak egy üveg bor volt a farzsebében. Hosszú zöld üvegben. Vicesen állt ki a farzsebéből.

– Milyen messze van a Lelkek Börtöne? – kérdeztem.

– Félúton vannak – mondta ő.

A lány elmosolyodott. Szőke volt, és lementek. Hípp, hopp, mint egy pár születésnap i petyeslabda, Úgy ugráltak a fák meg a görgetegkövek közt.

Letettem a bébit egy nagy farönk mögött fehérő hősomóra. Eljátszott a hóban, aztán enni kezdte. Eszembe jutott William O. Douglas semmitőbíró könyve. NE EGYÜNK HAVAT. ROSSZ ÍZŰ, ÉS MEGFEKSZI A GYOMROT.

– Ne edd azt a havat! – szóltam rá a bėbire. Nyakamba vettem, és továbbindultunk az ősvényen a Lelkek börtöne felé. Oda jut mindenki, aki nem mormon, és meghal. Minden katolikus, minden buddhista, minden muzulmán, minden zsidó, minden baptista, minden metodista, minden nemzetközi ékszertol-

vaj. Aki nem mormon, az megy a Lelkek Sitijére.

A jelzőtáblán az állt, hogy 1 % mérföld. Az ösvényt könnyű volt követni, de egyszer csak abbamaradt. Egy patak közelében vesztettük el. Tekingettem körbe. Néztem a patak innenső oldalát, néztem a túlsót, de az ösvény eltűnt.

Nincs kizárva, hogy azért, mert még élünk. Fene tudja.

Megfordultunk, és elindultunk vissza, hegynek lefelé. A bébi fölsírt, amikor meglátta a havat, és a kezét nyújtogatta feléje. De nem volt időnk az ilyesmire. Későre járt.

Beszálltunk a Kocsiba, és visszahajtottunk McCall-ba. Aznap este a Kommunizmusról beszélgettünk. A mormon lány felolvasott *A pucér kommunista* című könyvből, Salt Lake City volt rendőrfőnöke írta.

A nőm megkérdezte a lányt, vajon úgy véli-e, hogy a könyvet az Isteni Hatalom ihlette, és vajon vallási szövegnek tekinti-e.

A lány azt felelte, hogy: – Nem.

Egy McCall-i boltban vettem egy pár tornacipőt és három pár zoknit. A zoknihoz jótállási cédula járt. Meg akartam tartani, de a zsebembe dugtam, és később elveszett. A cédulán az állt, hogy amennyiben három hónap leforgása alatt baja esik a zokninak, új zoknit kapok. Egész jó ötletnek látszott.

Ez esetben ki kellett volna mosnom a régi zoknit, és beküldenem a jótállási cédulával együtt. Akkor nyomban útra kelt volna az új zokni, és a nevemmel a csomagban beutazta volna Amerikát. Csak annyit kellett volna tennem, hogy kibontom a csomagot, előveszem az új zoknit, és felhúdom a lábamra. Biztosan jól mutatott volna.

Bárcsak el ne vesztettem volna azt a jótállást. Mely pech! Most már szembe kell néznem a ténnyel, hogy a családban nem fog nemzedékről nemzedékre öröklődni az új zokni. A lehetőség elúszott a cédulával. Minden jövőendő nemzedék kezdheti előlről.

Másnap indultunk útnak McCallból, egy nappal azután, hogy a jótállási cédulát elvesztettem, előbb lefelé a Payette Északi-ágának sáros vize mentén, majd felfelé a Déli-ág tiszta vize mentén.

Lowmanben megálltunk, ittunk egy eperturmixot, aztán visszahajtottunk a hegyek közé, előbb a Tiszta-patak partján, majd át a csúcson, a Medve-patakhoz.

Végig a Medve-patak partján táblák voltak a fákra szegezve, és a táblákon ez állt: „HA HORGÁSZNI MERSZ EBBEN A PATAKBAN, FEJBE ÜTÜNK.” Nem akartam, hogy fejbe üssenek, ezért békén hagytam a horgászfelszerelésemet.

Láttunk egy birkanyájt is. A bébinek van egy speciális hangja, amit akkor hallat, ha gyapjas állatokat lát. Ugyanezt a hangot hallatja, ha meztelenül látja az anyját és engem. Most is hallatta, úgyhogy kilőttünk a birkák közül, akár a repülőgép, ahogy kikeveredik a felhőkből.

Öt mérfölddel a bébi hangja után megérkeztünk a Challis Nemzeti Parkba. A Völgy-patak mellett hajtva először pillantottuk meg a Fűrészfog-hegységet. Az égen felhők gyülekeztek, gondoltuk, esni fog.

– Úgy nézem, Stanleyben már esik is – mondtam, ámbár sose jártam Stanleyben. Olyan könnyű véleményt mondani Stanleyről, ha az ember sose járt ott. Felfedeztük a Hímpisztráng-tóhoz vivő utat. Jó útnak látszott. Stanleybe érve az utcák fehérek és csontszárazak voltak, mintha egy nagy sebességű temető és egy llsztszállító autó ütközött volna össze a környéken.

Bementünk egy boltba. Nyalókát vásároltam, és az iránt érdeklődtem, hogy harap-e a kubai pisztráng. A boltosné azt felelte: – Dögölj meg, te rohadt komcsi. Adóbevallási célra nyugtát kaptam a nyalókáról.

A jó öreg tízcentlevonás.

Abban a boltban egy fia információt nem sikerült szereznem a horgászatról. Szörnyen idegesek voltak, különösen az egyik fiatalember, aki overallokat hajto-

gatott. Még vagy száz darabot kellett neki összehajtogatni, és módfelett ideges volt.

Átmentünk a vendéglőbe, és fasírtos szendvicset ettem, a feleségem sajtos szendvicset evett, a bébi az asztal körül csapongóit, mint örült denevér a Világkiállításon.

Volt ott egy lány, a tízes évei elejét taposta, vagy talán csak a tizediket, nem tudom. Rúzsozta a száját, imádta a hangját, és úgy tűnt, hogy a fiúkat is. Ropant élvezettel söprögette a vendéglő teraszát.

Később bejött, és eljátszott a bébivel. Nagyon értett hozzá. A hangját is halkabbra vette, ahogy a bébit ajánározta. Közölte velünk, hogy apjának infarktusos volt, azóta fekszik. – Nem lehet fölkelni neki – mondta.

Kávét kértünk, és eszembe jutottak a mormonok. Csak az imént mondtunk nekik istenhozzádot – reggel még együtt kávéztunk velük a házban.

A kávészag úgy hálózta be a házat, akár a pók a kukóját. Nem volt éppen könnyűnek mondható. Nem csábította az embert vallásos elmélkedésre, Salt Lake-i templomszolgálatra, illinois-i, némethoni ódon levéltárban őskutatásra. Aztán újabb templomszolgálatra.

A mormon asszony elmondta, hogy amikor a Salt Lake-i templomban esküvőjét tartotta, a ceremónia előtt megcsípte egy szúnyog, s a csuklója úgy földagadt, hogy rossz volt nézni. Még a vak is láthatta a csipke alatt. Rettentő kínos volt.

Elmondta továbbá, hogy a Salt Lake-i szúnyogoktól mindig megdagad. Csak tavaly is, hogy Salt Lake-ben járt templomszolgálni elhalt rokonáért, az egész teste megdagadt egy szúnyogcsípéstől. – Rettentő kínos volt – magyarázta. – Olyan lettem, mint valami luftballon.

Kiittuk a kávét, és távoztunk. Egy csepp eső nem sok, annyi sem esett Stanleyre. Egy órával napnyugta előtt voltunk.

Felhajtottunk a Nagy Vörösmárna-tóhoz, ami négy mérföldre van Stanleytől, és szemügyre vettük. A Nagy Vörösmárna-tó a legnagyobb kemping Idahó-

ban, maximális kényelem biztosítva. Rengetegen sátoroztak rajta, sőt volt, aki úgy nézett ki, mintha már régóta sátorozna rajta.

Úgy gondoltuk, fiatalok vagyunk mi ahhoz, hogy itt táborozzunk le, különben is ötven centet kértek egy napra, az három dollár hetente, mint valami garniszlóban, mi több: túl sok volt az ember. A hallban csak úgy nyüzsögtek az utánfutók meg a sátrak. A lifthez nem létezett eljutni: népes New York-i család parkolta eléje tízsobás lakókocsiját.

Három gyerek jött arra dobverőt szopogatva, s a lábánál fogva húzták nagyanyót. Tövig kilátszott a merev lába, feneke puffogott a szőnyegen. A kölykök meglehetősen részegek voltak, de nagyanyó is aljára nézhetett a pohárnak, mert ilyesmiket üvöltözött: – Mikor lesz mán Polgárháború, kefélni akarok!

Lementünk a Kis Vörösmárna-tóhoz. Ott a kemping úgyszólván el volt hagyatva. A Nagy Vörösmárna-tónál nyüzsgött a nép, a Kis Vörösmárna-tónál meg senki, ráadásul az ingyen van.

Törtük is a fejünket, hogy mi lehet a hézag. Talán a pusztító kempingpestis söpört rajta végig, amitől bizony mint tépett vitorla lóg foszlányokban sátor, gépkocsi, nemi szerv, s annak a néhány embernek, aki mégiscsak itt maradt, nyilván elment a józan esze.

Lelkesen csatlakoztunk hozzájuk. A kempingből gyönyörű kilátás nyílt a hegyekre. Találtunk egy elsőrangú helyet, mindjárt a tó partján.

A 4-es Egységen volt egy kályha. Szögletes fémdoboz cementtalpra állítva. A doboz tetején kályhafűző, és nem voltak rajta golyó ütötte lyukak. Alig hittem a szememnek. Ahány kempingkályha Idahóban, az mind tele van golyó ütötte lyukakkal. Gondolom, ésszerű is, ha már az embernek megvan rá a lehetőség, hogy erdőben kuksoló kempingkályhára lövöldöz-

A 4-es Egységen volt egy nagy faasztal, mellette kétoldalt egy-egy lóca, tisztára, mint Benjamin Franklin öreg iskolája azokkal a vicces négyszögletű lencsékkel. Leültem a bal lencsére, szemközt a Fűrészfog-hegységgel. Már is otthon éreztem magam. Akár a szemtengegyferdülés.

LÁBJEGYZET
A „HOGYAN KÜLDTÜK VOLNA EL
PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN TÖRPÉT
HAJÓPOSTÁN NELSON ALGRENNEK”
CÍMŰ FEJEZETHEZ

Lám, lám, Pisztrángfogás Amerikában Törpe újra itt van, de attól tartok, ez már nem ugyanaz. A régi szép napokat semmi sem hozhatja vissza, mert Pisztrángfogás Amerikában Törpe azóta híres ember lett. Felfedezte a mozi.

A minap az „Új Hullám” kiemelte a tolószékből, és lefektette valami sikátor macskakövére. Felvételt csináltak vele. Örjögött, összezagyvált mindenfélét: azt is filmre vették.

Később nyilván másvalaki hangjával szinkronizálják. A másvalaki hangja férfias tónusban és összefüggően előadja majd, hogy ember embernek farkasa.

„Pisztrángfogás Amerikában Törpe, Mon Amour.”, Monológja így fog indulni: „Messze földön híres i. plőugráló voltam, egész Amerika úgy emlegetett, hogy a »Zergelábú Nizsinszkij«. Szőke szépségek bolondultak utánam, amerre jártam.” Stb.. . Tejelni fog, az fix. Vagyis: vaját köpülnek egy pár üres nadrágszárból, egész minimális költségvetéssel.

De az is lehet, hogy el vagyok tévedve. Az is lehet, hogy sci-fit forgattak vele, mondjuk, „Pisztrángfogás Amerikában Törpe, a Mars-lakó” címmel. Olcsó lélektani krimi, aminek az a tanulsága, hogy nem jó, ha Sült bolond tudósok kisistennek képzelik magukat: annak mindig az a vége, hogy lángban áll a kastély, a szereplők meg a vadonban nézhetnek lakás után.

A STANLEY-MEDENCE PUDINGMESTERE

Fa-, hó- és sziklakezdemény: a tó mögött a hegy örök-kévalóságát ígért, de a tó tele volt buta fürge csellével, kiúsztak a partra, és néztek, mint a moziban.

Idahóban a fürge csellé idegenforgalmi nevezetesség. Emlékművet kellene állítani neki. Úgy meg van győződve a maga halhatatlanságáról, mint a kisgyerek.

A Montanai Műszaki Egyetem harmadéves hallgatója csellét akart fogni, de már az elején elszúrta. Akárcsak a gyerekhad, amelyik július 4-én futott be.

A gyerekek belegázoltak a tóba, és megpróbálták kikapdosni a csellétet. Később kartondobozokkal és teszacskókkal kísérleteztek. Több órás erőfeszítésükkel ajándékozták meg a tavat. Összteljesítményük egy darab csellére rúgott. De az is kiugrott az asztalra tett vízes kannából, és ott lelte halálát az asztal alatt, vízért zihálva, miközben a gyerekek anyja tojást sütött a kempingkályhán.

Az anya sopánkodott. Gondja kellett volna legyen a halra – lehordta magát a sárga FÖLDIG, ahol a hal halálát lelte –, farkánál fogva himbálta a dögöt, s a hal úgy hajlongott, mint egy ifjú zsidó zenebohóc, aki Adlai Stevensont utánozza.

A Montanai Műszaki Egyetem harmadéves hallgatója ügyes kis lyukakat fűrt egy bádogdobozba, a lyukak úgy szaladtak körbe a doboz falán, mint a kutya, amelyiknek tűzcsapot dugtak a szájába. Azután madzagot kötött a dobozra, és beletett egy hatalmas lazac-tojást meg egy darab ementáli sajtot. Kétórányi meghitt, de totális kudarcсорozat után csomagolt, és viszszaemelt a montanai Missoulába.

Végül is a nőm találta fel a csclefogás legegyszerűbb módját. Fogott egy jókora serpenyőt, amelynek a fenekén még ott száradt egy réges-régi vaníliapuding maradéka. A serpenyőt beledugta a sekély parti vízbe, és

abban a pillanatban csellék százai gyűltek köréje. Majd pedig a vaníliapuding bűvöletében, akár a gyermekkeresztesek, egy emberként úsztak bele a serpenyőbe. Húszat fogott ki egy merítésre. Letette a hallal teli serpenyőt a partra, és a bébi egy teljes óra hosszat játszott a halakkal.

Gondunk volt rá, hogy épp csak följük hajoljon. Nem szeretjük volna, ha megöli őket – olyan fiatal még.

Egyébként villámgyorsan felfedezte a birkák és a halak közti különbséget, és a gyapjashang helyett most ezüsthangot hallatott.

Kimarkolt egy halat, és szemügyre vette. Kivettük a kezéből, és visszatettük a serpenyőbe. Később már maga rakosgatta vissza.

Aztán erre is ráunt. Felborította a serpenyőt, és vagy egy tucat hal ugrott fejest a földre. Gyermekjáték, bankármóka: egyenként szedte fel az ezüstös holmit, és rakta vissza a serpenyőbe. Maradt még benne egy kis víz. A halak élvezték. Lerítt róluk.

Amikor a bébi elunta a műsort, visszatettük őket a tóba: éltek, de azért idegesek voltak. Kétlem, hogy még egyszer vaníliapudingra szottyán kedvük.

HOTEL PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN, 208-AS SZOBA

A Broadway és a Columbus utca kereszteződésétől fél sarokra áll a Hotel Pisztrángfogás Amerikában, egy olcsó kis szálloda. Régóta ott áll – valami kínaiak a tulajdonosai. Ezek a kínaiak fiatal és törekvő kínaiak, és a halijukat Lysol-szag lengi be.

Lysol ül a bútoron, mint valami vendég, és a *Chronicle* sportrovatát böngészi. A maga nemében páratlan bútor: olyan, mint a bébitápszer.

Lysol bóbiskol a vén olasz nyugdíjas mellett, aki az óra súlyos ütéseit számlálja, és túlvilági makaróniról, bazsalikomról meg Jézus Krisztusról álmodik.

A kínaiaknak mindig eszükbe jut valami újítás. Hol átfestik a lépcsőkorlát egyik felét, hol új tapétát ragasztanak egy faldarabra a harmadik emeleten.

De akárhányszor megy végig az ember a harmadik emeleten, a tapéta színét vagy mintáját képtelen megjegyezni. Mindössze annyira emlékszik, hogy a tapéta egyik fele új. És hogy nem olyan, mint a másik. De arra se emlékszik, hogy milyen a másik.

Egy szép nap a kínaiak kivonszolnak egy ágyat valamelyik szobából, és föltámasztják a fal mellé. Az ember már épp hozzászokna, amikor egy szép nap arra megy, és az ágy volt, nincs. Az embernek szeget üt a fejébe: ugyan hová lett?

Eszembe jut, milyen is volt, amikor először tettem be a lábam a Pisztrángfogás Amerikában-szállóba. A barátommal voltam, valami házaspárt akart bemutatni.

– Elmondom, mi az ábra – mondta a barátom. – A nő exribanc, a telefonközpontban dolgozik. A férfi orvosnak készült a Nagy Válság idején, de aztán átnyergelt a szórakoztatóiparra. Később kifutófiú lett egy Los Angeles-i angyalcsináló intézetben. Lebukott, és bevarrtak a San Quentinbe.

Azt hiszem, szeretni fogod őket. Derék emberek.

Pár éve ismerkedtek össze North Beachben. A nő egy heréit stricinek dolgozott. Kísérteties, mit mondjak. A legtöbb nőnek megvan a hozzávaló kurvás temperamentuma, de ő azon kevesek közé tartozik, akiknek nincs meg – mármint a kurvás temperamentuma. Ráadásul néger.

Gyerekeskedni egy oklahomai farmon gyerekeskedett. Tizen-valahány éves volt, amikor egy szép nap a strici arra járt, és meglátta az udvaron játszadozó lánykát. Kiszállt a kocsijából, és hosszan elbeszélgetett a lány apjával.

Nyilván pénzt adott neki. Tetemes érveléssel hozakodhatott elő, mert az apa rászólt a lányára, hogy csomagoljon. És a lány elment a stricivel. Ehhez szólj.

San Franciscóban aztán kiállította a sarokra, bár a lány utálta a melót. A strici megfenyegette reggel, megfenyegette este. Cuki, nem?

De a lánynak esze is volt, ezért nappalra beszerezte a telefonközpontba, és csak éjjel kellett strichelnie.

Amikor Art elszerette tőle, a strici egészen megvadult. Egy ilyen munkaerő, gondolhatod. Attól fogva éjnek évadján be-betört Art szállodai szobájába, nyakára tette a beretvát, és rázendített. Art egyre erősebb páraikat szereltetett az ajtajára, de a strici folyton betörte – nagy marha ember volt.

Nem maradt más hátra, Art beszerezett egy 32-es revolvért, és amikor a strici megint betört hozzá, előhúzza a paplan alól, és a pofájába nyomta. – Ha még egyszer betöröd az ajtót, peched lesz, Jóska. – Ez aztán végleg betett a stricinek. Nem is jött többet. Az viszont fix, hogy nagy munkaerőt veszített.

Igen ám, csakhogy összekapart pár ezer dollárnyi hitelszámlát a nő nevére, és benyújtotta. Még most is azt nyögik

A revolver azóta is ott van az ágy fejénél. Hátha a stricire rátör az amnézia, és kedve szottyan hullaházba költözni.

Amikor belépünk, Art biztosan bort iszik. A nő nem. Ő kétdecis brandyt. És nem fog megkínálni miniket. Négyet iszik meg napjában. Nagy üveggel sose vesz. Egyenként hordja föl a kétdecist.

Ő így viseli. Nem fecseg, nem csinál jelenetet. Nagyon csinos nő.

Barátom bekopogott, hallottuk, hogy valaki fölkel az ágyból, és az ajtóhoz jön.

– Ki az? – kérdezte egy férfihang.

– Én – dörmögte a barátom basszusban.

– Nyitom. – Egyszerű kijelentő mondat. A férfi háttalanított vagy száz darab zárat, lakatot, láncot, horgonykötelet, spanyollovast, sósavas vödöröt, az ajtó megnyílt, akár a műszaki egyetem nagykapuja, és minden a helyén volt: pisztoly az ágy fejénél, kis üveg brandy egy jóképű néger nő keze ügyében.

Rengeteg virág meg növény tenyészett a szobában, került az öltözőasztalra is, régi fényképek sora mellé. A fényképeken csupa fehér ember, köztük Art, csinosan, fiatalon, akár a 30-as évek.

A falon magazinokból kivágott állatképek lógtak, rajzolt keretben, rajzolt akasztón. Cicus- és kutyusképek. Ennivalók voltak.

Az ágy és a pisztoly mellett lavórnyi aranyhal. Pisztoly aranyhallal: megható, vallásos áhítatot keltő csendélet.

Volt azután egy 208-as nevű macskájuk. A fürdőszobapadlót leterítették újságpapírral, abba nagydolgozott. A barátom megsúgta, hogy 208-as úgy véli, ő a világ egyetlen macskája, mivel másikat kölyökkora óta nem látott. Sosem eresztették ki a szobából. Vörös volt, és rendkívül agresszív. Ha játszani akart vele az ember, megharapta. Csak a szőrét kellett megsimítani, máris tépte volna ki az ember belét.

Üldögeltünk, iszogattunk, könyvekről csevegtünk. Artnak rengeteg könyve volt Los Angelesben, de eladta őket. Minden szabad idejét antikváriumokban töltötte, régi, ritka könyveket vett tucatszámra, még

mikor a szórakoztatóiparban utazott Amerika-szerte.

Volt köztük nem is egy, amit maga a szerző dedikált, potom áron vette mind, de úgy is adta el, sajnós.

– Vagyont érnének manapság – tette hozzá.

Mindeközben a néger nő békésen fodrozta a brandyjét. Egyszer-kétszer közölte, hogy igen, és azt nagyon szépen mondta. A lehető legtöbbet hozta ki a szóból, pedig a jelentésnek az árnyéka se fért hozzá.

Maguk főztek magukra, a resó ott állt a padlón fél tucát növény mellett, volt köztük kávésdobozban gyökeredző őszibarackfa is. A beépített szekrény tömve volt eleséggel. Ingek, öltönyök, szoknyák mellett konzervdobozok, tojások, olajosüvegek sorakoztak.

A barátom közölte, hogy a nő remek szakács. Pom-pás, több fogásos ebédeket főz azon az egy szem resón a barackfa tövében.

Jól ment soruk. Art, behízeglő hangjának és módorának hála, gazdag elmebajosok magánápolójaként működött. Jól keresett, ha éppen dolgozott, de néha őt is elővette a betegség. Le volt robbanva, látszott rajta. A nő most is a telefonközpontban dolgozott, de azt a bizonyos éjszakai műszakot már nem vállalta.

Még mindig a strici által benyújtott számlákat nyögték. Évek teltek el azóta, de még mindig: Cadillac, Hi-Fi torony, drága öltönyök – szóval csupa olyasmi, amit jnnéger strici előszeretettel vásárol.

Az első találkozás után még vagy fel tucatszor jártam náluk. Furcsa dolog történt. Úgy tettem, mintha azt hinném, hogy 208-as, a macska, a szobaszámuk után lett elnevezve, holott tudtam, hogy a szobaszámuk hármassal kezdődik. Merthogy a harmadik emeleten van. Ilyen egyszerű.

Mindig úgy mentem hozzájuk, hogy inkább a Hotel Pisztrángfogás Amerikában természetföldrajzát követtem, semmint a számozásrendet. Nem is tudom azóta se, mi volt pontosan a szobájuk száma. Annyit gyanítottam, hogy hármassal kezdődik, de ez minden.

Különben is, úgy volt a legkönnyebb rendet terem-

teni az agyamban, ha elhitettem magammal, hogy a macska a szobaszámuk után lett elnevezve. Jó ötletnek tartottam, azonkívül ez volt az egyetlen ésszerű magyarázata, hogy egy macskát 208-asra kereszteljenek. De persze nem ez volt a helyzet. Mindez merő agyszülemény. A macskát 208-asnak hívták, a szoba száma pedig hármassal kezdődött.

Honnan vettek vajon a 208-ast? És egyáltalán, mit jelent? Jó darabig rágódtam rajta, gondosan különválasztva persze agyműködésem egyéb kötelmeitől. De azért a születésnapomat nem tettem tönkre a sok gondolkozással.

Aztán egy év múlva, a tökéletes véletlen folytán, rájöttem a 208-as rejtélyének nyitjára. Szombat délelőtt volt, a dombok napsütésben fürdöttek, egyszer csak megcsörrent a telefon. Kebelbarátom szólt bele: – Benn vagyok a sitten. Gyere ide, és vigyél ki. Itt csillagot rúgatnak a szegény piással.

Elmentem a bíróságra, hogy kiváltsam a barátomat, és akkor derült ki, hogy a 208-as az óvadékügyeket intéző hivatalnok szobaszáma. Ilyen egyszerű. Megváltottam a barátom életét tíz dolláron, és felfedeztem a 208-as eredetét, hogy honnan folyik olvadó hó gyanánt le a hegyoldalon egy kismacskáig, aki a Pisztrángfogás Amerikában nevű szállóban él és virul, és azt hiszi, hogy ő a világ utolsó macskája, semmitől se fél, a fürdőszoba padlóját újságok lepik, és a resón valami finomság fő.

A SEBÉSZ

Első napom a Kis Vörösmárna-tó partján olyan tisztán indult, mint a hajnalpír vagy az első napsugár, holott a hajnalpír meg az első napsugár már rég odavolt: alaposan benne jártunk a délelőttben.

A sebész kihúzta öve mellől a kést, finom mozdulattal átvágta a keszeg torkát, mintegy költői mód bizonyítva, hogy éles a kés, a halat pedig visszadobta a tóba.

A keszeg élete utolsó plattyanásával is betartotta a közlekedési szabályokat, TANULÓPÁLYA, MAXIMÁLIS SEBESSÉG 25 MÉRFÖLD, nyílegyenesen merült le a tó hideg fenekére. Úgy hevert ott, fehér hasát mutatva, mint egy behavazott iskolabusz. Pisztráng úszott föléje, megbámulta, majd szabad ideje fogytán odábbállt.

A sebésszel épp a pedagógus-szakszervezetet vitattuk. Fogalmam sincs, hogy kerülhetett szóba. Aztán megtörölte a kését, és visszadugta a tokba. Halvány sejtelmem nincs, hogy jött elő a pedagógus-szakszervezet.

A sebész elmondta, hogy huszonöt évbe tellett a diplomája megszerzése. Tanulmányait egy gazdasági válság és két világháború szakasztotta félbe. Ha Amerikában államosítják a gyógyászatot, mondta, ő kilép a szakmából.

– Nem ismerek olyan orvost, aki egyetlen páciens is eltanácsolt volna, magamat beleértve. Csak a múlt évben hatezer dollárnyi adósságot sikerült törlesztenem – mondta.

Annyit akartam közbevetni, hogy semminő körülmények között sem etikus a páciens mint adósságtörlesztőt szemlélni, de meggondoltam. Reménytelen ügy a Kis Vörösmárna-tó partján bizonygatni akármit, és mint a keszeg helyesen rájött, kozmetikai műtétre se a legmegfelelőbb hely.

– Három évet lehúztam egy dél-utah-i szakszerve-

zeti rendelőben – folytatta a sebész. – Én ilyen feltételek mellett nem vagyok hajlandó praktizálni. Az ottani betegek azt képzelték, időmtül-mindenestül az övék vagyok. Külön bejáratú szemétládájuknak tekintettek.

Otthon vacsorázok, ugye, egyszer csak megszólal a telefon: „Segítség! Doktor úr! Meghalok! A hasam! Nem bírom tovább!” Félbehagyom a vacsorát, rohannok hozzá.

Ki jön ajtót nyitni: maga az ipse, kezében egy doboz sör. „Hello, doki, kerüljön beljebb. Hozok egy sört mindjárt. Épp a tévét néztem. Ja, a hasam, az már nem fáj. Na, mit szól? Úgy érzem magam, mint hal a vízben. Mért nem ül le? Hozok egy sört, doki. Épp az Ed Sulliivan műsora megy.”

Na nem, köszöntem szépen – mondta a sebész.

– Ilyen feltételek mellett én nem praktizálok. Köszöntem szépen. Nem kérek belőle.

Szeretek vadászni, horgászni – folytatta a sebész.

– Ezért is jöttem át Twin Fallsba. Sok szépet hallottam az idahói halász-vadász lehetőségekről. De nagyot kellett csalódnom. Bezártam a rendelőm, eladtam a Twin Falls-i házam, és most éppen új helyet keresek.

Prospektusokat kértem Montanából, Wyomingból, Coloradóból, New Mexicóból, Arizonából, Kaliforniából, Nevadából, Oregonból és Washington államból a halász-vadász törvényekre vonatkozólag, és most ezeket tanulmányozom – mondta.

Van annyi pénzem, hogy akár fél évig is utazgassak lakhelykeresőben, mert én csak ott telepszem le, ahol a halász-vadász lehetőségek kielégítőek. Azonkívül ezerkétszáz dollár jövedelmiadó-visszatérítést fogok kapni, mivel az idén többet nem dolgozom. Az annyi, mint havi kétszáz dollár henyélésért. Nem értem szép házánkat – fejezte be.

Felesége és gyermekei a közelben parkoltak. Tegnap este futott be velük a lakókocsi, egy vadonatúj Rambler furgon húzta. Két gyermeke volt, egy két és fél éves

fiú meg egy koraszülött, de immár normális súlyú csecsemő.

A sebész elmondta, hogy a Nagy Elveszett-folyó mellől jönnek éppen, ahol egy tizennégy hüvelykes patagi pisztrángot sikerült horogvégre kapnia. Fiatalnak néztem, bár erősen kopaszodott.

Beszélgettünk még egy kicsit, aztán búcsút vettünk egymástól. Mi az Idahói Rengeteg szélén fekvő Josephus-tóra indultunk, ő nekivágott a gyakran csak a képzeletben létező Amerikának.

JEGYZETEK A MAINAPSÁG AMERIKA-SZERTE ELHARAPÓDZÓ KEMPINGŐRÜLETRŐL

A mainapság Amerika-szerthe elharapódzó kemping-örület kézenfekvő szimbóluma a Coleman-lámpa, amelynek Amerika összes országában ott világol istentelen fehér fénye.

Múlt nyáron egy bizonyos Mr. Norris egy San Franciscó-i söntésben tintázott. Vasárnap este volt, lehajított már vagy hatot-hetet. Odafordult a mellette ülőhöz: – Maga mit csinál ?

– Lehajítok egypárat – felelte a pasas.

– Én hasonlóképpen – mondta Mr. Norris. – Jólesik az embernek.

– Nekem mondja – nézett rá a pasas. – Énnekem abba kellett hagynom pár éve. Most kezdem előről.

– Mi hibádzott? – kérdezte Mr. Norris.

– Kilyukadt a májam – felelte a pasas.

– A mája?

– A májam. A doktor szerint zászlót bonthattak volna benne, akkora volt a lyuk. Most már kutya bajom. Egyet-kettőt lehajíthatok igazán. Nem szabadna per sze, de csak nem halok bele.

– Nahát én meg harminckettő vagyok – mondta Mr. Norris –, volt három feleségem, de a gyerekeim nevére nem emlékszek.

A pasas, aki úgy ült a szomszéd széken, mint szomszéd szigeten a madár, belekortyolt szódás whiskyjébe. Élvezte benne az alkohol hangját. A poharát visszatette a pultra.

– Probléma egy szál se – mondta. – Nézetem szerint előző házasságokból származó utódok nevét pofon egyszerű felidézni, ha az ember beköltözik egy piszt-rángos kempingbe. A pisztrángfogás a legjobb módja a gyermeki nevek felidézésének.

– Komolyan mondja? – érdeklődött Mr. Norris.

– A legkomolyabban – felelte a pasas.

– Nem rossz az ötlet – mondta Mr. Norris. – Mert valamit tennem kell, az biztos. Néha már ott tartok, hogy talán Cárinak hívják valamelyiket, ami képtelenség. Harmadik volt nejem ki nem állhatta a Carlt.

– Hát csak vágjon neki annak a kempingnek meg a pisztrángoknak – mondta a szomszéd szék birtokosa.

– Meglátja, még meg nem született gyermekeinek is emlékezni fog a nevére.

– Carl! Carl! Szüksége van rád a te jó anyádnak!

– üvöltötte tréfaképpen Mr. Norris, aztán rájött, hogy nem valami jó vicc. Közelgett a csúcsteljesítmény ideje.

Még egy pohár, és a feje lenyaklik, rá a pultra, és akkorát szól, mint az ágyú. A poharát el fogja hibázni, tehát nem vágja meg az arcát. A feje eztán fölugrik, döb-benten körülnéz, és emberek bámulnak vissza rá. Ekkor fölkel ő maga is, és hazaviszi.

Másnap reggel Mr. Norris lement a sportboltba, és beszerezte a kellékeket. Beszerzett egy 9x9 lábnyi vízhatlan sátrat alumínium sátorrúddal. Azután beszerezett egy sarkvidéki hálósákokat libatollal bélelve, s a hálósákhöz egy felfújható matracot és egy felfújható párnát. Beszerzett továbbá egy felfújható ébresztőórát, mert este lefekszik az ember gyereke, és reggel fel kell ébredni.

Beszerezett egy kétégős Coleman-kályhát és egy Coleman-lámpát, egy összehajtható alumínium asztalt és egy összerakható edénykészletet és egy hordozható hűtőtáskát.

Utoljára a horgászfelszerelést és a rovarirtót szerezte be.

Másnap nekivágott a hegyeknek.

Órák múlva, mikor a hegyekbe megérkezett, úgy találta, hogy az első tizenhat kemping teli van emberrel. Kicsit meg volt lepve. Nem számított rá, hogy ilyen zsúfoltak a hegyek.

A tizenhetedik kempingben valakit épp elvitt az

infarktus, a mentőszemélyzet a sátrát bontotta. Le-csúsztották a sátorrudat, utána kihúzták a cövekeket. A ponyvát csinosan összehajtogatták, és betették a mentőkocsiba, a halott mellé.

Elhajtottak az úton, fénylő fehér porfelhőt hagyva maguk után a levegőben. A por olyan volt, mint a Coleman-lámpa fénye.

Mr. Norris ott helyben fel is ütötte sátrát, elrendezte a kellékeket, és hamarosan úgy ment minden, mint a karikacsapás. Miután bekebelezte szárított Stroganoff-marhapörköltből álló vacsoráját, a házigazda otthonosságával kapcsolta ki a kellékeket, és álomra hajtotta a fejét, mert sötétedett.

A hullát éjfél tájban hozták s fektették a sátor mellé, alig egy lábra a sarkvidéki hálózásokban szundító Mr. Norristól.

A hulla hozatalára felébredt. Nem voltak valami zaj-talan hullahozók. Mr. Norris a hulla körvonalát is lát-hatta: egy kissé benyomta a sátor falát. Épp csak a 6-uncia-víz- és harmatálló VÍZHATLANÍTOTT zöld AMERIFLEX ponyva választotta el a tetemtől, semmi más.

Mr. Norris lerántotta a hálózák cipzárját, és va-dászebet formázó elemlámpájával a kezében kilépett a sátorból. A hullahozók a patak felé ballagtak.

– Hé, emberek! – kiáltott utánuk Mr. Norris. – Jöj-jenek csak vissza! Valamit itt felejtettek.

– Már hogy mit? – kérdezte az egyik. Nyámnyila alakoknak tűntek a zseblámpa fénykörében.

– Tudják azt maguk nagyon jól – mondta Mr. Nor-ris. – Na, nyomás!

A hullahozók vállat vontak, egymásra néztek, és kel-letlenül, csoszogva, akár a gyerekek, visszajöttek. Föl-vették a hullát. Nehéz volt, egyikük alig tudta tartani a lábát.

Ez utóbbi reménytelenformán megkérdezte: – Nem akarná meggondolni magát?

– Jó éjszakát, volt szerencsém – mondta Mr. Norris.

Kézben a hullával újra nekivágtak a pataknak. Mr. Norris lekattintotta zseblámpáját, és hallotta, ahogy a kövek közt bukdácsolnak a patakparton. Hallotta, hogy egymást szentségelik. – Tartsd már följebb! – Többet azután nem hallott.

Tíz perc múlva látta, hogy fények gyúlnak egy másik kempingben, lejjebb a patak mentén. Távoli hang szállt feléje: – A válaszom az, hogy nem! Na tessék, fölébresztették a gyerekeket! Pedig pihenésre van szükségük. Holnap négy mérföldes útra indulunk a Hal-Konk-tóhoz. Próbálkozzanak máshol.

VISSZATÉRÉS E KÖNYV BORÍTÓJÁHOZ

Kedves Pisztrángfogás Amerikában!

Találkoztam Fritzcel, a barátjával a Washington téren. Általam üzeni, hogy pere tárgyalásra került, és a bíróság felmentette.

Azt is mondta, hogy fontos átadnom, hogy pere tárgyalásra került, és a bíróság felmentette, úgyhogy most leírtam még egyszer.

Egész jó bőrben volt. Ott üldögélt a napon. Van egy San Franciscó-i mondás: „Jobb a Washington téren ülni, mint a Kaliforniai Állami Börtönben.”

Hogy van a jó öreg New York ?

Szeretettel,

Egy Hő Rajongó

Kedves Hő Rajongó !

Örömmel hallom, hogy Fritz nem került börtönbe. Pedig nagyon tartott tőle. Amikor utoljára találkoztunk San Franciscóban, azt mondta, tíz az egyhez, hogy bekasztlizzák. Mondtam, keressen egy jó ügyvédet. Úgy látszik, megfogadta a tanácsot, s azonkívül szerencséje is volt. Ez mindig jó kombináció.

New Yorkról kérdezett, hát New Yorkban bizony nagy a hőség.

Barátaimnál szálltam meg, egy ifjú betörőnél és neje-nél. Barátom éppen munka nélkül van, neje koktélbárban pincéernő. Barátom naphosszat munka után fut, és én a legrosszabbtól tartok.

Múlt éjszaka olyan hőség volt, hogy nedves lepedőt csavartam magam köré: hátha úgy hűvösebb lesz. Úgy éreztem magam, mint egy hidegvíz-pakolásban részesített elmebeteg.

Éjnek évadján arra ébredtem, hogy gőzölgők, köröttem dzsungel tenyészik, elhagyott táborfelszerelés, trópusi virágok a padlón és a szekrényen.

Fogtam a lepedőt, kivitettem a fürdőszobába, belecsaptam a kádba, és megeresztettem a hideg vizet. De a barátomé kutyája utánam jött, és acsarogni kezdett.

Olyan hangosan acsargott, hogy a fürdőszoba egyketőre megtelt hullával. Az egyik a lepedőmet akarta szemfedélnek használni. Nemet mondtam, mire olyan perpatvart csaptunk, hogy a szomszédban a portorikóiak felébredtek, és megverték a falat.

A hullák sértődötten távoztak. – Szép kis vendéglátás – morogta az egyik.

Mire én:

– Nyavalyás hőzöngők.

Elegem volt.

Itthagynom New Yorkot. Holnap indulok Alaszkába. Keresek egy jéghideg patakot a Sarkon, ahol az a szép, furcsa moha nő, és a lazacokkal töltöm a hetet. Új címem : Pisztrángfogás Amerikában, Alaszka, Fairbanks, poste restante.

Öleli barátja,

Pisztrángfogás Amerikában

A JOSEPHUS-TAVI SZÉP NAPOK

Szóval a Kis Vörösmárnától a Josephus-tóra indulunk, és csodaszép nevek mellett haladtunk el – Stanley, Agancshegy, Tengerhab, Sebes-folyó, azután fel a Tutaj-patak mentén, el az Agár-bánya mellett, és már is ott voltunk a Josephus-tónál, pár nap múlva pedig nekivágtunk az ösvénynek a Halálugrás-tó felé, a bébi a nyakamban, s nyilván egy egész engedélyezett pisztrángmennyiség a tóban.

Tudván, hogy a pisztráng éppúgy megvár, mint a repülőjegy, a Gomba-forrásnál letelepedtünk, ittunk egy jót a hideg, árnyékos vízből, és készítettünk néhány felvételt rólam meg a bébiről, amint egy fatörzsön ülünk.

Remélem, egy szép nap lesz rá pénzünk, hogy előhívassuk azokat a fényképeket. Néha elfog a kíváncsiság, vajon sikerültek-e. Pillanatnyilag fel vannak függesztve, mint a hagymakoszorú. Mire elő tudjuk hívatni őket, öregebb leszek, könnyebb lesz a kedvemre tenni. Nézd csak, ez a bébi! Nézd csak, ez a Gomba-forrás! Nézd csak, ez meg én vagyok!

Hogy a Halálugrás-tóhoz megérkeztünk, egy órán belül az egész engedélyezett pisztrángmennyiséget kifogtam, a nőm a nagy horgászati izgalmak közepette nem vette észre, hogy a bébi elaludt a tűző napon, úgyhogy amikor felébredt, háyni kezdett, és vihettem le újra a nyakamban.

A nőm szótlanul csellengett mögöttünk a horgászbotokat és a zsákmányt cipelve. A bébi többször is hányt, levendulaszínű váladéka gyűszűnyi volt csupán, viszont az én ruhámra folyt, s az arca piros volt és forró.

A Gomba-forrásnál megálltunk. Adtam neki egy kis vizet, épp csak annyit, hogy a hányás ízét kimossa a szájából. Ruhámról is letöröltem a hányadékot, és ki tudja, hogy miért épp akkor és épp ott, a Gomba-for-

rásnál, de az jutott az eszembe, hogy milyen nyomtalanul eltűnt a csőnadrágos jampecöltöny divatja.

Pedig a negyvenes évek elején a csőnadrág éppolyan népszerű volt, mint a világháború és az Andrews Sisters. Úgy látszik, múltó szeszély volt mindegyik.

Egy beteg kisbaba a Halálugrás-tó ösvényén, 1961 júliusában, valószínűleg sokkal fontosabb dolog. Tűrhetetlen, hogy így legyen, hogy egy beteg kisbaba mindörökké kivetessék a Galaxisba, az üstökösök közé, amelyek csupán 173 évenként jönnek közelébe a földnek.

A Gomba-forrás után nem hányt többet, és én vittem a vállamon, lefelé, árnyékból árnyékba, névtelen forrásokon át, és mire a Josephus-tóhoz megérkeztünk, kutya baja se volt.

Nemsokára egy gigametsző pisztránggal a két markában szaladgált föl-alá, akárha hárfát cipelne valami koncertre – máris tíz percet késik, a láthatáron se busz, se taxi.

PISZTRÁNGFOGÁS AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁG UTCÁN

Calle de Eternidad: Gelataóból jöttünk, Benito Juárez szülőfalujából. Ahelyett, hogy az útra tértünk volna, a patakparton futó ösvényt követtük. Gelataói iskolásfiúk mondták, hogy arra rövidebb.

A patak vize tiszta volt, jobban mondván egy kicsit zavaros, az ösvény meg, úgy emlékszem, itt-ott meredek. Lefelé jövő emberekkel találkoztunk, mert tényleg az volt a rövidebb út. Teherhordó indiánok voltak.

Végül az ösvény elkanyarodott a pataktól, felmáshoztunk egy dombra, és máris ott voltunk a temetőnél. Nagyon régi, lerobbant temető volt, dudva és halálropta rajta a táncot.

Macskaköves utca vezetett a temetőből Ixtlan, ejtsd: Iszt-LON, városába, amely egy másik dombon terült el. Az utcát nem szegték házsorok, míg az ember a városba nem ért.

Nagyon meredek utca volt az ott a világ feje búbján. Egy tábla visszaintett a temető felé, szeretettel mutatva az utat a sok kis macskakő fölött.

Alig kaptunk levegőt. A tábla azt mondta: *Calle de Eternidad*. És mutatta.

Nem voltam ám mindig világjáró, aki egzotikus helyeket látogat Dél-Mexikóban. Valaha kissrác voltam, és egy vénasszonynak dolgoztam a Csendes-óceán északi partján. Elmúlt már kilencvenéves, vasárnaponként meg tanítás után meg nyaranta dolgoztam nála.

Néha ebédet is adott: kicsi tojásos szendvicseket, a kenyér héját olyan gondosan vágta le, akár egy sebész, meg majonézben tunkolt banánszeleteket.

A vénasszony egyedül élt egy házban, amely mintha az ikertestvére lett volna. A ház négy emeletből és legalább harminc szobából állt, a vénasszony százötven centi volt, és körülbelül negyven kiló.

A nappaliban az 1920-as évek hatalmas rádiója állt, ez volt az egyetlen holmi a házban, ami, ha távolról is, de a huszadik századra emlékeztetett, ámbár én még ezt is kétlem.

Tudniillik egy csomó autó-, repülőgép-, porszívó-meg hűtőszekrény-típus, ami az 1920-as évekből származik, úgy néz ki, mintha valójában az 1890-es évekből származna. Haladásunk gyors tempója műveli ezt velük: idő előtt megöregszenek, mintha egy másik század levetett ruhái és gondolatai lennének.

A vénasszonynak volt egy vén kutyája, ami már alig volt kutya. Olyan vén volt, hogy kitömött ebnek nézhetette bárki. Egyszer elsétáltattam a boltig. Olyan volt, mintha egy kitömött ebet sétáltatnék. Odakötöttem egy kitömött tűzcsaphoz, mire lehugyozta, de az is csak kitömött húgy volt.

Bementem a boltba, és valami töltelékot vásároltam az öreglánynak. Talán egy font kávé vagy egy üveg majonézt.

Mindenesként tevékenykedtem nála, például levágtam a számbogáncsot. Az 1920-as években (vagy az 1890-esekben) autóval járták Kaliforniát, a férje megállt egy benzinkútnál, és azt mondta a mesternek, hogy töltsen tele.

– A vadvirágmagból mennyit parancsol ? – kérdezte a kutas.

– Semennyit – felelte a férj. – Benzinért jöttünk.

– Értem, uram – mondta a kutas. – De máma éppen vadvirágmagot mellékelünk a benzinhoz.

– Na jó – mondta a férj. – Akkor adjon vadvirágmagot is. De a tankot teletöltsen. Benzinre nagyobb szükségem van.

– Elbűvölő lesz tőle a kertje, uram.

– A benzintől?

– Nem, uram, a virágtól.

Visszatérve északra elültették a magot, és kiderült, hogy számbogáncs. Tövig levágtam minden évben, de újra kinőtt. Vegyszert öntöttem rá, de mégis kinőtt.

A szentségelés mennyei muzsika volt gyökerének. A nyakonvágás csemlalózene. Aki azt a magot adta, örökbe adta. Köszönet, Kalifornia, a gyönyörű virágért. Vághattam minden évben.

De mást is csináltam, például füvet nyírtam a vén, mogorva fűnyíróval. Az öreglány idejében figyelmeztetett, hogy jó lesz vigyázni vele. Pár héttel azelőtt beállított hozzá egy csavargó, és munkát kért, hogy a keresményéből hotelszobát nyitasson, és némi harapnivalóhoz jusson. – Lenyírhatná a füvet – mondta az öreglány.

– Hálás köszönet, nagysosasszony – azzal kiment, és a kőkori gépezet nyomban leszelte három ujját.

Érthető gonddal kezeltem tehát a fűnyírót, tudván, hogy a környéken három leszelt ujj szelleme kísért. Csak nincs szükségük az én ujjaim társaságára? Jól mutatnak azok a kezemen is.

Megtisztítottam a sziklakertjét, és deportáltam az ott honos kígyókat, ő ugyan azt mondta, hogy öljem meg őket, de én nem láttam értelmét a harisnyatartópocsékolásnak. Valahogy azonban meg kellett szabadulnom tőlük, mert az öreglány beígérte, hogy szívbajt kap, ha rálép egyre.

összefogdostam és áthurcoltam őket a szemben levő ház udvarára, ahol kilenc öreglány lakott: valószínűleg sorra szívbajt kaptak és elhaláloztak, amikor a kígyókat megtalálták a fogkefájukban. Szerencsére sose voltam kéznél, amikor a hullákat elszállították.

Kinyűttem a szederindákat az orgonabokrai közül. Néha a kezembe nyomott egy marék orgonát, hogy vigyem haza, nagyon szép orgona volt, és én valami fényesen éreztem magam, amint az utcán ballagtam, büszkén magasra tartva az orgonacsokrot, mintha csak egy pohár szépvirágbor lenne: a közkedvelt gyereknekvaló.

Fát aprítottam a kályhájába. Fatüzelésű kályhán főzött, és telente óriási fáskazánnal fűtötte a házat, amit

úgy kezelte, mint hajóskapitány a tengeralattjárót alagsoróceánban, télen.

Nyaranta addig szórtam a hasábfát az alagsorba, míg a fejem is beleszédült, és fának néztem már mindent : fafelhők úsztak az égen, faautók parkoltak az utcán, famacskák nyivákkoltak.

Elvégeztem ezernyi picuri apróságot. Felkutattam egy 1911-ben lábakelt csavarhúzó. Teliszedtem a tepsi rétesbe való cseresznyével, a többit a zsebembe tömtem. Megnyestem a hátsó udvarban azokat a hülye, de legalábbis fafejű fákat. A farakás mögött ácsorgókat. Gyomot irtottam.

Ősz elején egyszer kölcsönadott a szomszédasszonynak, hogy foltozzam be a fűszekrény tetején levő lyukat. Kaptam tőle egy dollárt, meg is köszöntem szépen, aztán a legközelebbi eső úgy elverte a tizenhét esztendeje tűzre valónak gyűjtött újsághalmát, hogy ronggyá ázott az egész. Attól fogva savanyú szempár követte háza előtt haladtomat. Még jó, hogy meg nem lincselte.

Télen nem dolgoztam az öreglánya. Október utolján telt le kiscselédségem: összegereblyéztem a falevelet, a zsörtölődő harisnyakötők maradékát átköltöztettem téli szálláshelyére, az átelleni vénkisasszonyok fogkefe-Wallallájába.

Majd tavasz keltén ismét rám telefonált. Meglepődve hallgattam kis hangját: hát ez még él ? Fölpattantam jó lovamra, kiügettem hozzá, és kezdődött újra az egész, megkerestem pár dollárt, simogattam a kitömött eb napsütötte szőrét.

Egyszer tavasszal felküldött a padlásra, hogy porolnék le egy halom öcskaságot, dobálnék ki egy halom öcskaságot, s raknék reménytelen rendbe egy halom öcskaságot.

Három órát töltöttem számkivetve a padláson. Először és hál' istennek utoljára. A padlás dugig volt öcskasággal.

Ami csak ó az Újvilágban, azt mind oda dugták. Munkaidőm tetemes részében hűledeztem.

A szemem rátévedt egy ósdi kufferre. Lerángattam a szíját, felpöcköltem a pöckét, és kinyitottam a vén nyavalyást. Tömve volt ósdi horgászfelszereléssel. Ósdi botok, orsók, zsinórok, csizmák, szakok meg egy fémdoboz teli legyekkel, csalikkal, horgokkal.

Egyik-másik horgon még kukac is volt. Évszázados kukacok lehettek, valósággal rákövültek a horogra. Éppannyira része voltak a horognak, mint a vas.

Régifajta Pisztrángfogás Amerikában-páncél is akadt a kufferben, mellette viharvert horgászsisak meg egy ódon napló. Első oldalán ez állt:

ALONSO HAGEN

PISZTRÁNGFOGÁS-NAPLÓJA

Mintha így hívták volna az öreglány fivérét, akit ifjúságában vitt el valami furcsa betegség: ezt úgy tudtam meg, hogy fületem hegyeztem, és sokáig bámultam a fivér jókora fényképét, ami a hallban volt közszemlére téve.

A napló második oldalán ilyenféle oszlopok sorakoztak:

HORGÁSZUTAK ÉS ELTOLT PISZTRÁNGOK

1891. április	7.	Eltolt pisztráng: 8
1891. április	15.	Eltolt pisztráng: 6
1891. április	23.	Eltolt pisztráng: 12
1891. május	13.	Eltolt pisztráng: 9
1891. május	23.	Eltolt pisztráng: 15
1891. május	24.	Eltolt pisztráng: 10
1891. május	25.	Eltolt pisztráng: 12
1891. június	2.	Eltolt pisztráng: 18
1891. június	6.	Eltolt pisztráng: i\$
1891. június	17.	Eltolt pisztráng: 7
1891. június	19.	Eltolt pisztráng: 10

<i>1891. június 23.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 14</i>
<i>1891. július 4.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 13</i>
<i>1891. július 23.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 11</i>
<i>1891. augusztus 10.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 13</i>
<i>1891. augusztus 17.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 8</i>
<i>1891. augusztus 20.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 12</i>
<i>1891. augusztus 29.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 21</i>
<i>1891. szeptember 3.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 10</i>
<i>1891. szeptember 11.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 7</i>
<i>1891. szeptember 19.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 5</i>
<i>1891. szeptember 23.</i>	<i>Eltolt pisztráng: 3</i>

Horgászutak összege: 22. Előtt pisztrángok összege: 239. Előtt pisztrángok utankénti átlaga: 10,8.

A harmadik oldal ugyanúgy festett, mint a második, csak ez már 1892-re szolt: Alonso Hagen 24 horgászúton 317 pisztrángot tolt el, utankénti átlag 13,2 előtt pisztráng.

893: 33 horgászút, 480 előtt pisztráng, utankénti átlag 14,5 előtt pisztráng.

1894: 27 horgászút, 349 előtt pisztráng, utankénti átlag 12,9 előtt pisztráng.

1895: 41 horgászút, 730 előtt pisztráng, utankénti átlag 17,8 előtt pisztráng.

1896: Alonso Hagen mindössze 12 horgászutat tett, és előtt 115 pisztrángot, utankénti átlag 9,5 előtt pisztráng.

1897: 1 horgászút, 1 előtt pisztráng, utankénti átlag 1 előtt pisztráng.

A napló utolsó oldala az 1891 és 1897 közötti esztendőök végösszegét tartalmazta. Alonso Hagen 160 horgászutat tett, előtt 2231 pisztrángot, hétéves átlag horgászutankénti 13,9 előtt pisztráng.

A végösszeg után rövidke Pisztrángfogás Amerikában-sírvers következett Alonso Hagen tollából. így szolt valahogy:

MEGFÁRADTAM.
HÉT ÉVE JÁROK HORGÁSZNI,
EGY PISZTRÁNG NEM SOK, ANNYIT SE FOGTAM.
ELTOLTAM MIND, AMI HORGOMRA AKADT.
EGYIK LEUGRIK,
MÁSİK LECSÚSZIK,
EMEZ KISIKLIK,
AMAZ A BOTOT ELTÖRI,
EZ LEPLATTYAN,
AZ LEPOTTYAN,
ELFÜSTÖL, KÉSZ.
SOHA E KÉZ PISZTRÁNGOT NEM MARKOLT.
HABÁR KUDARC A VÉGE,
NEM ÉRDEKTELEN
A TOTÁLIS ELTOLÁS ÉLMÉNYE,
MÉGIS AZT HISZEM, JÖVŐRE
NEM ÉN JÁROK A PISZTRÁNG UTÁN.
VEGYE ÁT MÁS A BOTOMAT.

A TÖRÜLKÖZŐ

Lefelé jöttünk a Josephus-tótól, lefelé jöttünk. Tengerhabtól. Lefelé jöttünkben kiszálltunk vizet inni. Kicsi emlékmű állt az erdőben. Odaballagtam hozzá, hogy mégis mi a helyzet. A kilátó üvegajtaja félig nyitva volt, hátul egy törülköző lógott.

Az emlékmű közepén volt egy fénykép. Klasszikus erdeikilátó-fénykép, ő, de hányszor láttam ilyet, az 1920-as és 30-as évek letűnt Amerikáját újra felidézi.

A férfi a fényképen: kiköpött Charles A. Lindbergh. Ugyanaz a nemes St. Louis-i arckifejezés, ugyanaz a tette szántság, csak épp az Atlanti-óceán légtere helyett az Idahói Rengetegben tartózkodott.

Nő bűjt az ölébe. Egyike volt azon régi ölbebúvó inóknak, akik az akkor viselt nadrágokat viselték és azokat a magas szárú fűzős csizmákat.

Kinn levegőztek a kilátó tornácán. Az égbolt mögöttük helyezkedett el, alig pár méterre. Abban az időben az emberek szerették az ilyen fényképeket, szerettek rajta lenni.

Az emlékműn az alábbi felirat állt:

CHARLEY J. LANGER KERÜLETI
ERDŐKERÜLŐ, BILL KELLY
REPÜLŐSZÁZADOS ÉS ARTHUR A. CROFTS
MÁSODPILÓTA EMLÉKÉRE, KIK 1943.
ÁPRILIS 5-ÉN E HELYT LETTEK
REPÜLŐSZERENCSÉTLENSÉG ÁLDOZATAI,
MIKÖZBEN EGY BOMBÁZÓ ÉLETBEN
MARADOTTJAI UTÁN KUTATTAK.

Ó messzi hegyek közt őrzi egy ember emlékét a fénykép. Magányos fénykép a rengetegben. Tizennyolc évvel halála után hull a hó. Betemeti az ajtót. Betemeti a törülközőt.

HOMOKOZÓ MÍNUSZ JOHN DILLINGER EGYENLŐ MICSODA?

Gyakran rátérek a *Pisztrángfogás Amerikában* borítójára. Például ma reggel is: fogtam a bébit, és lementünk. Nagy forgó locsolók öntözték a borítómat. A fűben kény ér darabokat láttam. A galamboknak tették ki.

Az öreg olaszok folyton ilyeneket művelnek. A kenyeret péppé nyomorította, belevasalta a fűbe a víz. Azok a francos galambok kivárták, míg a víz és a fű megrágja nekik a kenyeret, hogy ezzel se kelljen vesződni.

A bébit rászabadítottam a homokozóra, magam helyet foglaltam egy padon, és körülnéztem. A pad másik végén egy beatnik üldögélt. Hálózsák hevert mellette, és a beatnik almás rétest evett. Nagy zacskó almás rétes volt a kezében: úgy falta, mint az éhes disznó. Szó se róla, célszerűbb neve a tiltakozásnak, mint körülülni holmi löszerraktárt.

A bébi homokozott a homokozóban. Piros ruha volt rajta, és a piros ruhája mögött katolikus templom emelkedett. A ruha és a templom között volt egy téglavécé. Nem véletlenül került oda. Hölgyek balra, urak jobbra.

Piros, tűnődtem. Mintha azon a nőn, aki John Diliingert az FBI-nak beköpte, mintha azon is piros ruha lett volna. Úgy is hívták: „A Piros Ruhás Nő”.

Igen, azt hiszem, igen. Piros volt a ruhája, de John Diliinger még nem tűnt föl a láthatáron. Lányom egyedül játszott a homokozóban.

Homokozó mínusz John Dillinger egyenlő micsoda?

A beatnik felkelt, és nagyot ivott a szökőkútból, ami a téglavécé falára volt fölfeszítve, egy kicsit inkább az Urak felé. Le kellett öblíteni azt a sok rétest.

Három locsoló működött a parkban. Egy a Benjamin Franklin-szobor előtt, egy mellette és egy mögöt-

te. Forgott mind a három. Megadatott látnom Benjamin Franklint: csöndesen állt a zuhogó vízben.

A Benjamin Franklin melletti locsoló elkapta a bal oldali fát. A víz nekiugrott a törzsének, leverte néhány levelet, azután elkapta a közbülső fát, nekiugrott a törzsének, és még több levél pottyant le. Eztán már Benjamin Franklinnek ugrott neki, a víz oldalba kapta a követ, és permetképpen záporozott vissza. Benjamin Franklin nem úszta meg szárazon.

Keményen tűzött rám a nap. Fénylőn és forrón tűzött rám a nap. Hamarosan arra kényszerített, hogy önnön elviselhetetlen helyzetemre gondoljak. Ami árnyék volt, az a beatnikre esett.

Az árnyéket Lillie Hitchcock Colt-szobra vetette: vastűzoltó vaslányt ment ki légből kapott tűzből. A beatnik végigfeküdt a padon, de az árnyék még így is két lábbal hosszabb volt nála.

Egyik barátom verset írt arról a szoborról. Bárcsak írna még egyet, akkor nekem is lenne árnyékom, két lábbal hosszabb, mint a testem.

„A Piros Ruhás Nő” körül nem volt semmi hézag, mert tíz perc múlva a homokozóban szitává lőtték John Dillingert. A gépfegyverek ropogása felriasztotta a galambokat, egymás után vágódtak be a templomba.

Lányom nem sokkal később állítólag egy hatalmas fekete autóban távozott. Beszélni még nem tud, de az nem is fontos. A piros ruha megtette a magáét.

John Dillinger holtteste felerészelt a homokozóban, felerészelt kívülről hevert, egy kicsit inkább a Hölgyek felé. Úgy spriccelt belőle a vér, mint a szűrőből az olaj azokban a régi szép időkben, amikor még házilag készült a margarin, és fehér volt, akár a disznózsír.

A hatalmas fekete autó, csak úgy villogott a villogója, elindult és végigszirénázott az utcán. A Fifbert Road és a Stockton Street sarkán levő cukrászda elé hajtott.

A titkosrendőr kiszállt, bement, és kétszáz adag duplafagyit vásárolt. Talicskával kellett kitolni az autóhoz.

AMIKOR PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN KILÉPETT AZ ÉLETEMBŐL

Júliusban találkoztunk utoljára a Nagyerdő-folyónál, Ketchumtól tíz mérföldre. Nem sokkal azután történt, hogy Hemingway öngyilkos lett ott, de a haláláról akkor még nem tudtam. Csak hetekkel később értesültem róla, amikor visszamentem San Franciscóba, és kezembe került a *Life* magazin valamelyik száma. Hemingway fényképe volt a borítón.

– Már megint miben sántikál ez a Hemingway?
– morfondíroztam. Belekukkantottam a magazinba, és fellapoztam – a halálát. Pisztrángfogás Amerikában ezt egy szóval sem említette. Pedig biztos, hogy tudta. Kimehetett a fejéből.

A nőmnek menstruációs görcsei voltak. Pihenni akart, így hát fogtam a bébit meg a horgászbót, és lementem a Nagyerdő-folyóhoz. Ott talált rám Pisztrángfogás Amerikában.

Legmenőbb horgomat vetettem épp a folyóba, hagytam, hadd sodródjon lejjebb az árral, s lebegjen partközeiben. Az úszó lebegett, Pisztrángfogás Amerikában a bébit nézte, beszélgettünk.

Emlékszem, színes köveket adott neki. A bébi megkedvelte, fölmászott az ölébe, és módszeresen nekilátott, hogy színes kövekkel rakja tele Pisztrángfogás Amerikában ingzsebét.

A montanai Great Fallsról folyt a szó. Elmeséltem, hogy gyerekkoromban ott töltöttem egy telet. – Ez még a háború alatt volt, és én hétszer végigültem egy Deanna Durbin-filmet – mondtam.

A bébi beletett egy kék követ Pisztrángfogás Amerikában ingzsebébe, ő pedig így szólt: – Magam is gyakran jártam Great Fallsban. Emlékszem az indiánokra meg a prémkereskedőkre. Emlékszem Lewisra és

Clarkra is, de arra nem emlékszem, hogy Deanna Durbin-filmet láttam volna Great Fallsban.

– Megértem én – mondtam. – A Great Falls-iak sem osztották Deanna Durbin iránti rajongásomat. A mozi csak úgy kongott. Olyanfajta sötétség uralta azt a mozit, ami semmilyen más mozinak nem sajátja. Talán mert a hó odakinn volt, Deanna Durbin meg odabenn. Nem is tudom.

– Mi volt a film címe ? – érdeklődött Pisztrángfogás Amerikában.

– Nem tudom – feleltem. – Csak azt tudom, hogy folyton énekelt benne. Talán egy kóristalányt játszott, aki egyetemre szeretne járni, vagy talán gazdag lány volt, vagy szükségük volt arra a pénzre, vagy esetleg elkövetett valamit. De akármiről szólt is, ő dalolt, dalolt! csak sajna egy megveszekedett szavára nem emlékszem.

Egyik délután újra megnéztem a Deanna Durbin-filmet, aztán lementem a Missouri partjára. A Missouri egyik fele be volt fagyva. Volt ott egy vasúti híd is. Örömmel láttam, hogy a Missouri semmit se változott, és egyre inkább úgy fest, mint Deanna Durbin.

Volt egy nagy álmom gyerekkoromban, hogy egyszer lemegyek a Missouri partjára, és úgy fog kinézni, mint egy Deanna Durbin-film – kóristalánynak, aki egyetemre szeretne járni, vagy talán gazdag lány lesz, vagy szüksége lesz arra a pénzre, vagy esetleg elkövet valamit.

Máig se tudom, mért ültem végig hétszer azt a filmet. Éppen olyan szörnyű volt, mint a *Doktor Caligari*. Vajon megvan-e még a jó öreg Missouri?

– Meg – felelte Pisztrángfogás Amerikában mosolyogva. – De nem hasonlít Deanna Durbinre.

A bébi a tizenkettedik színes követ pottyantotta Pisztrángfogás Amerikában ingzsebébe. Ő rám nézett, elmosolyodott, és várta, hogy meséljek még Great Fallsról, de éppen akkor nagyot rándult a zsineg. Felódítottam a botot, de elhibáztam.

– Ismerem azt a halat. Sose fogod horogvégre kapni
– mondta Pisztrángfogás Amerikában.

– Mi a fene!

– Bocsáss meg – mondta Pisztrángfogás Amerikában. – Folytasd csak, próbálkozz. Ráakadni ráakad még néhányszor, de kifogni nem tudod. Pedig nem valami ügyes. Egyszerűen csak szerencséje van. És az néha tökéletesen elég.

– Hajaj – mondtam. – Nagy igazság. Kivettem a horgot, és folytattam a mondókám

Great Fallsról.

Megfelelő sorrendben előadtam a tizenkét legjelentéktelenebb dolgot, amit csak elő lehet adni a montanai Great Fallsról. A tizenkettedik és legjelentéktelenebb ez volt: – Igen, és minden áldott reggel megszólalt a telefon. Kikeltem az ágyból. A telefont nem kellett felvenni. Az évekre előre el volt intézve.

Odakinn még sötét volt, és a hotelszoba sárga tapétája mintha a villanykörtéről lépett volna le. Felöltöztem, és lementem az étterembe, ahol a mostohaapám éjjeles szakács volt.

Megreggeliztem: forró sütemény, tojás, minyavalya. Mostohaapám elkészítette az ebédcsomagomat, ami mindig ugyanúgy nézett ki: egy darab sütemény meg egy jéghideg húsos szendvics. Ezután iskolába mentem. Illetve mentünk, a Szentháromság: én, a sütemény meg a jéghideg húsos szendvics. És ez így folyt hónapokon keresztül.

Szerencsére egy nap abbamaradt, s nekem nem is kellett közreműködnöm: felnőnöm vagy ilyesmi. Összecsomagoltunk, felültünk egy buszra, és távoztunk. Hát ez történt a montanai Great Fallsban. Azt mondd, megvan még a jó öreg Missouri?

– Igen, de nem hasonlít Deanna Durbinre – felelte Pisztrángfogás Amerikában. – Eszembe jut az a nap, amikor Lewis felfedezte a zuhatagot. Napkeltekor hagyták el a táborn, és néhány óra múlva gyönyörű sík-

ságra értek, a síkságon annyi volt a bölény, amennyit egy helyben még sose láttak.

Továbbmentek, és nemsokára zuhatag távoli moráját hallották, a távolban vízcseppfelhő emelkedett a magasba, és tűnt el a szemük elől. Követték a morajt, s az egyre hangosabb lett. Nemsokára már robajlott, és ott álltak a Missouri nagy zuhataga előtt. Délre járt az idő.

Délután kellemes meglepetés érte őket: elmentek horgászni a zuhatag alá, és vagy fél tucat gyönyörű pisztrángot fogtak, volt köztük tizenhat, de még huszonhárom hüvelykes is.

Mindez 1805. június 13-án történt.

Nem, nem hiszem, hogy Lewis megértette volna, ha a Missouri hirtelen átalakul Deanna Durbin-filmmé, egy kóristalánnyá, aki egyetemre szeretne járni—mondta Pisztrángfogás Amerikában.

A KALIFORNIAI BOZÓTBAN

Pisztrángfogás Amerikában ott maradt, én hazajöttem, az országút nyakamba vetette hosszú, sima horgonyát, és megállt. Most itt lakom. Egész életemben úton voltam, hogy eljussak ide, ebbe a furcsa házikóba Mill Valley felett.

Parddal és a barátnőjével lakunk benne. Három hónapra bérelték ki, június 15-től szeptember 15-ig, száz dollárért. Furcsa egy társaság vagyunk így együtt.

Pard Brit-Nigériában született oklahomai szülőktől, kétéves volt, amikor Amerikába hozták, lovak és tehenek között nőtt fel Oregonban, Washingtonban és Idahóban.

A második világháborúban géppuskás volt, Franciaországban és Németországban harcolt a németek ellen. Pard őrmester. Amikor a háborúból hazajött, beiratkozott valami isten háta mögötti főiskolára.

Diplomaosztás után átment Párizsba egzisztencialistának. Van egy fényképe, amelyiken Egzisztencializmussal üldögél egy kávéház teraszán. Pard szakállt visel a fényképen, és úgy fest, mint akinek akkora a lelke, hogy a teste alig bírja magában tartani.

Párizsból visszatérve előbb a San Francisco-öbölben működött mint vontatómatróz, majd pedig az idahói Filer bakterházában lett vasúti ember.

Közben persze megházasodott, gyereke is született. Hol van már az a feleség, az a gyerek – leverte, mint az almát, a Huszadik Század állhatatlan szele. Vagy inkább a minden korok állhatatlan szele. Összel hullott család.

Miután a feleségétől elvált, Arizonában lett riporter, majd lapszerkesztő. A mexikói határ mentén, Nacóban tette tívé a kocsmákat pia után. Mescal Triunfót ivott, kártyázott, és időtöltésnek szítává lőtte a háza tetejét.

Szívesen meséli, hogy egyik reggel zákányosan, macskajajra ébredt Nacóban. Barátja az asztalnál bóbiskolt, mellette egy üveg whisky.

Pard fölvette valamelyik székéről a revolverét, megcélozta a whiskys üveget, és lőtt. Barátja tüstént csupa szilánk, vér és whisky lett. – A jó édesanyádat, te ökör – mondta a barátja.

Most, harmincas évei derekán Pard egy nyomdában dolgozik 1,35 dolláros órabérért. A nyomda avantgarde nyomda. Költészetet és kísérleti prózát állít elő. 1,35 dollár órabért fizet Pardnak a linotype kezeléséért. 1,35 dolláros linotype-kezelőt manapság keresve se találni, legföljebb Hong-Kongban vagy Albániában.

Van úgy, hogy bemegy dolgozni, és még ólmuk sincs elég. Úgy veszik az ólmot, akár a szappant, egyszerre egy darabot.

Pard barátnője zsidó. Huszonnégy éves, csúnya hepatitiszből lábadozik, és folyton az aktfotójával gyötri Pardot: mert lehet, hogy megjelenik a *Playboy*-ban.

– Mit izgulsz? – mondja. – Ha beleteszik, mondd már, legfeljebb 12000000 férfi fogja bámulni a dudáimat.

Ez neki vicces. A szülei gazdagok. Itt ücsörög a másik szobában a kaliforniai bozót alján, közben meg rajta van a New York-i apukája fizetési listáján.

Amit eszünk, az kész vicc, és amit iszunk, az röhej: pulykát, Gallo-vöröset, forró virslit, görögdinnyét, Popeye-t, lazackrokettet, jegelt üdítőt, Christian Brothers-vöröset, narancsot, zabkenyerct, kantalupot, Popeye-t, hússalátát, sajtot – pia, kaja, Popeye.

Popeye?

Olvasunk: *A tolvaj naplójá-t*, a *Hazam lángra gyulad-ot*, a *Meztelen ebéd-et*, Krafft-Ebinget. Folyton Krafft-Ebinget olvasunk, fennhangon, mintha étlap lenne.

„Kelet-Portugáliában egy kisváros polgármestere egyik reggel teli talicska nemi szervet tolt a városházára. Terhelt volt a családja. Farzsebéből női cipellő állt ki. Benne volt egész éjjel.” Mi jót nevtünk az ilyeneken.

Az asszony, akié a házikó, ősszel jön meg. Európá-

ban tölti a nyarat. Ha megjön, akkor is csak hetente egy napot tölt idekint: a szombatot. Éjszakára sose marad, ugyanis fél. Fél valamitől idekint.

Pard és barátnője a házikóban alszik, a bébi a szuterénben, mi pedig kint az almafa alatt. Hajnalban felébredünk, kibámulunk a San Francisco-öbölre, elalszunk, megint felébredünk, ekkor nagyon furcsa dolog történik, miután megtörtént, újra elalszunk, napkeltekor felébredünk, és kibámulunk az öbölre.

Azután megint elalszunk, a nap rendületlenül kapaszkodik fölfelé, a domboldalon megakad az eukaliptusz ágai közt, s mi addig is jót alszunk az így keletkezett árnyékban. Végül a nap ránk zúdul a fa tetejéről, és akkor már fel kell kelünk, mert igen forró.

Bemegyünk a házba, és kezdetét veszi az a kétórás kérődzés, amit reggelinek hívunk. Üldögélünk, körültekintően ébredvezve, közben úgy vigyázunk magunkra, akár a porcelánra, és miután a kávé utoljából származó utolsó csésze kávé utolját is kiittuk, lassan ideje már az ebédre gondolni, vagy kiruccanni a fairfaxi filéres boltba.

Egyszóval itt lakunk a kaliforniai bozótban, Mill Valley felett. Rá is látnánk Mill Valley főutcájára, ha az eukaliptusz nem lenne. Az autót száz yarddal odébb kell leparkolni, onnan alagútszerű ösvény vezet a házig.

Ha az összes nemet, akit Pard lekaszált a háborúban, egyenruhástul körülvenne minket, igen idegesek lennénk.

Az ösvényen szederbokrok édes meleg szaga érzik, és estefelé fűrjek sereglenek a köré a szerelmi bánatába belehalt fa köré, amely mint az elhagyott menyasszony dőlt rá az ösvényre. Néha odamegyek, és felzavarom a fűrjeket. Csak azért, hogy emeljék már fel a feneküket. Nagyon szép madarak. Beállítják a szárnyukat, és lesiklanak a dombon.

Ó, az ott királynak született! Amelyik a rekettyésnél

bekanyarodik, és elhúz a sárga fűben hanyatt rohadó kocsíroncs fölött. Az, az a szürke szárnyú.

Múlt héten egyik reggel, még félúton a hajnal felé, arra riadtam az almafa alatt, hogy kutya ugat, és paták sebes dobaja közeleg felém. Mi az? Föltámadtunk? Vagy szarvaslábbon becserkésztek bennünket az oroszok?

Kinyitom a szemem, hát egy szarvas vágtat egyenesen felém. Nagy agancsú szarvasbika. A nyomában egy rendőrkutya.

Tekurrvahrhrvau! Lármapapampampampampam-
pam! PAM! PAM!

A szarvas nem tért ki. Rohant egyenesen felém, pedig már rég észrevett, egy másodperc is eltelhetett azóta.

Tekurrvahrhrvau! Lármapapampampampampam-
pam! PAM! PAM!

Ha kinyújtom a kezem, megérinthettem volna, amikor elszárguldott mellettem.

Megkerülte a házat, körbekeringte a klozettot, nyomában acsargott a kutya. Aztán eltűntek a domb mögött, vécépapírcsíkot húzva maguk után, ami rátckeredett a bokrokra.

Kisvártatva befutott a tehén. Ugyanazon az úton jött, de lassabban. Nyilván belakott szederrel.

– Netene! – kiáltottam rá. – Ami sok, az sok! Nem vagyok én sarki fűszeres!

A tehén huszonöt lábnyira megtorpant, megfordult, és lebaktatott az eukaliptusz mellett.

Azóta így megy mindennap. Mielőtt megjönnének, felébredek. Olyan pontosan várom őket, akár a hajnalt vagy a napkeltét. Arra ébredek, hogy tudom: valahol közelednek.

MÉG EGYSZER ÉS UTOLJÁRA PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN TÖRPÉRŐL

Szombat volt, az őszi első napja, és javában állt a búcsú a Szent Ferenc-templom mellett. Fülledt nap volt, az óriáskerék úgy forgott a levegőben, mint egy karikába hajlott hőmérő zenei aláfestéssel.

De mindez jóval korábban nyúlik vissza, akkorra, amikor a lányomat nemzettük. Éppen új lakásba költöttünk, a villany még nem volt bekapcsolva. Ott álltunk kicsomagolatlan bőröndök között, mindössze egy szál gyertya égett, mint a tej: egy kistányérban. Így hát megtettünk minden tőlünk telhetőt, és nem is eredménytelenül.

A szomszéd szobában aludt a barátunk. Visszatekintve remélem, hogy nem ébresztettük fel, bár különben azóta több százszor felébredt és elaludt úgyis.

A terhesség alatt ártatlanul szemléltem azt az egyre növekvő emberburkot, és sejtelmem se volt róla, hogy a benne található gyerek egyszer még találkozni fog Pisztrángfogás Amerikában Törpével.

Szombat délután lementünk a Washington térre. A bébi, alighogy letettük a fűre, máris Pisztrángfogás Amerikában Törpe felé iramodott, aki ott üldögélt a Benjamin Franklin-szobor fái alatt.

Lenn ült a földön, hátát a jobb kéz felőli fának vetve. Tolószékében fokhagymás kolbász és egy darab kenyér volt kiállítva: mint valami szokatlan élelmiszerbolt kirakata.

A bébi odaért, fölmarkolt egy darab kolbászt, és igyekezett elinalni vele.

Pisztrángfogás Amerikában Törpe abban a nyomban felrezzent, de látva, hogy csak egy csecsemő az, megnyugodott. Hízelegve csalogatta, ülne a lábatlan ölébe. A bébi elbújt a tolószék mögé, ki-kikukucsált a vas felett, fél kézzel az egyik kerékbe kapaszkodva.

– Gyeride, te kislány – mondta Pisztrángfogás Amerikában Törpe. – Gyeride, és mutakozz be Pisztrángfogás Amerikában Törpe bácsinak.

Abban a pillanatban a Benjamin Franklin-szobor zöldre váltott, mint a közlekedési lámpa, és a bébi észrevette a homokozót a park túlsó végében.

A homokozó szebb volt, mint Pisztrángfogás Amerikában Törpe. Már a kolbász sem érdekelte.

Úgy döntött, hogy kihasználja a zöld lámpát, és átkel a homokozóhoz.

Pisztrángfogás Amerikában Törpe úgy nézett utána, mintha a köztük levő úr folyó volna, amely egyre árad.

Tavaly húsvét táján pisztrángfogás Amerikában-béketüntetést *rendeztek* San Franciscóban. Sok ezer vörös címkét *nyomattak*, és ráragasztották őket apró külföldi kocsijukra meg az olyan össznépi kommunikációs eszközökre, mint például a telefonpózna.

A címkékre az volt rányomtatva, hogy: „PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN-BÉKÉT AKARUNK.”

Aztán ez az egyetemzet vagy legalábbis gimnáziumot végzett kommunista tömeg a kommunista papokkal s azok marxizmuson cseperedett csemetéivel együtt felvonult Sunnyvale-ből, a negyven mérföldre levő kommunista idegközpontból San Franciscóba.

Négy napig tartott az útjuk. Éjszakánként lepihenetek egy-egy városban, és megháltak az útítársak gyep-szőnyegén.

Kommunista Pisztrángfogás Amerikában-békepropaganda-plakátokat hurcoltak magukkal:

NE DOBJATOK HIDROGÉNBOMBÁT

A PISZTRÁNGPATAKRA!

ISAAC WALTON SOSE ENGEDTE VOLNA!

KIRÁLYI POSTAKOCSI TÁRSASÁG – SÍ!

INTERKONTINENTÁLIS RAKÉTA – NEM!

De számos egyéb Pisztrángfogás Amerikában-békecsalít is hoztak, és mind a kommunizmus világuralomra törő szellemét tükrözte: a Gandhi-féle erőszakellenesség trójai falovát.

Amikor a kommunista összeesküvés e kemény, mosott agyú ifjú tagjai a „Szerpenyőnyél”-hez, vagyis a San Franciscóba települt emigráns oklahomai kommunisták szektorához értek, ott már egyéb kommunisták ezrei várták őket. Ezek olyan kommunisták voltak, akik nem bírják a gyaloglást. Annyira alig futotta az erejükből, hogy a belvárosba bevánszorogjanak.

Rendőri védelem alatt kommunisták ezrei vonultak be San Francisco szívébe, a Union térre. Az ezerkilencszázhatvanas kommunista lázongások idején már kóistolót kaptunk ebből, amikor a rendőrség kommunisták százait hagyta megszökni, de ez a Pisztrángfogás Amerikában-békeünnep, az mindennek a tetője: rend-

kal ... Semmi szükség a bombákra – mondták.

Amerikának sincs szüksége több bizonyítékra. A Gandhi-féle erőszakellenesség trójai falovának vörös árnyéka ráfeküdt Amerikára, és San Francisco az ő istállója.

Hol van már a szörnyű cukrosbácsi legendás cukorkája! Csak ebben a pillanatban is, hogy írok, kommunista ügynökök Pisztrángfogás Amerikában-békeröpcédulákat nyomnak ártatlan amerikai gyermekek kezébe.

LÁBJEGYZET A „VÖRÖS SZÁJ” CÍMŰ FEJEZETHEZ

A kaliforniai bozótban nem volt szemetesember. A szemetünket sose fogadta kora reggel egy mosolygós ábrázatú, kedves szavú férfi. Elégetni se lehetett, mert a száraz évszakban minden tüzet fog, beleértve mima-gunkat. A szemét eleinte gondot okozott, de aztán rájöttünk, hogy szabaduljunk meg tőle.

Levittük oda, ahol három elhagyatott ház állt egymás mellett. Zsákszámra hordtuk a konzervdobozt, papírt, gyümölcshéjat, üres üveget, Popeye-t.

Megálltunk a legutolsó elhagyatott háznál, ahol a San Franciscó-i *Chronicle* régi nyugtái borították az ágyat, és a fürdőszoba patikaszekrényében még ott voltak a gyerekek fogkeféi.

A ház mögött volt egy régi klozett, az út oda almafák és valami különös veteményféle mellett vezetett, mely utóbbiról feltételeztük, hogy fűszerszám, és izlete-sebbé tehetné főztünket, továbbá feltételeztük, hogy nadragulya, és egész mást művelne.

A szemetet lehordtuk a klozetthoz, és mindig nagyon lassan nyitottuk ki az ajtaját, mert csak úgy lehetett: a falán tekercs vécépapír lógott, de olyan régi, hogy a Magna Carta unokaöccsének néztük.

Felemeltük a fedelét, és belezúdítottuk a szemetet a sötétbe. Ez így ment hetekig, a végén egész mulatságos volt felemelni a fedelet, mert immár nem a sötétséget láttuk vagy a homályos szemétkörvonalakat, hanem valóságos újdonság csillogó szemetet a tetejéig felpó-pozva.

Idegen, ha arra jársz, és kedved támad beleszarni, meg leszel lepve, amikor a fedelet felemeled.

Épp akkor költöztünk ki a kaliforniai bozótból, amikor már föl kellett volna másznunk az ülőkére és belelépni a lyukba, hogy letiporjuk a szemetet: hangja akár a sziklán pattogó tangóharmonika.

| CLEVELAND RONCSTELEP

A Cleveland Roncstelepről mostanáig csupán néhány barátomtól hallottam, ők ugyanis vettek ott ezt-azt. Egyikük például vásárolt egy óriási ablakot: rámája, üvege, mindene megvolt, és alig került pár dollárba. Szép ablak volt.

Barátom lyukat ütött Potrero Hill-i háza oldalába, és beletette az ablakot. Azóta prima kilátása nyílik a San Franciscó-i Megyei Kórházra.

Úgyszólván bekukucskálhat a betegszobákba, láthatja a sok olvasástól lepusztult régi képeslapokat: gyűröttek, akár a Grand Canyon. Úgyszólván ellesheti a betegek gondolatát reggeli előtt: *Utálok a tejet*, vacsora előtt: *Utálok a borsőfőzeléket*, és elnézheti, hogy fullad meg éjszakára a reménytelen téglahínár-szövevénybe gabalyodott kórház.

A Cleveland Roncstelepen vásárolta az ablakot.

Másik barátom vas háztetőt vett a Cleveland Roncstelepen, egy öreg teherautón levitte Big Surba, és ott fölcipelte a hátán egy hegyre. Csak a felét cipelte föl a hátán. Az se volt nagy élvezet. Pleasantonban vásárolt egy öszvért, a Gyurit. A tető másik felét Gyuri vitte föl.

Az öszvérnek nem tetszett a dolog illetén alakulása. Jócskán lefogzott, egyrészt a kullancsoktól, másrészt mert a platón terjengő vadmacskaszag úgy felidegesítette, hogy legelészni se bírt. Barátom nevetve közölte, hogy Gyuri legalább kétszáz fontot leadott. Pleasanton és környéke, a Livermore-völgy jó bortermő vidéke nyilván szimpatikusabb volt Gyurinak, mint a Santa Lucia-hegy durva meredéke.

Barátom a vityillójában lakott egy jókora kandalló közelében, ott, ahol az 1920-as években kastélyt építtetett egy filmsztár. Amikor a kastély épült, még út se vitt Big Surba. Hosszú öszvérkaraván cipelte át a kastélyt a hegyen, a nagyvilági élet ígéretét hozva mérges szömörccének, kullancsnak, lazacnak.

Hegyfokra épült a kastély, magasan a Csendes-óceán fölé. Az 1920-as években még messzire látott a pénz: láthatta a bálnákat, a Hawaii-szigeteket és a Kuomintangot.

A kastély évekkel ezelőtt leégett.

A filmsztár meghalt.

Az öszvérekből szappant főztek.

A filmsztár szeretőin fészket raktak a ráncok.

Csak a kandalló maradt meg karthágói romnak: hommage á Hollywood.

Pár hete leruccantam a barátomhoz, hogy megnézzem a tetejét. Látványnak megérte. Csak éppen szitának néztem. Ha az a háztető meg az eső egyszerre indulna Bay Meadowsban, én az esőre fogadnék, és a seattle-i Világkiállításon verném el a nyereményemet.

Személyes ismeretségem a Cleveland Roncsteleppel két napja kezdődött, hírét vettem ugyanis, hogy forhant pisztrángpatakat kínálnak eladásra. A Columbus Avenue-n fölszálltam a 15-ös buszra, és kizötyögtem hozzájuk.

A buszon két néger fiú ült mögöttem. Chubby Checkerről és a tvisztről beszélgettek. Azon tanakodtak, hogy Chubby Checker elmúlt-e tizenöt éves, merthogy bajusza nincs. Aztán egy másik pasasra tértek rá, aki negyvennégy óra hosszat tvisztelt, és a végén már George Washingtont látott, amint átkel a Delaware-on.

– Apám, ezt nevezem – mondta az egyik.

– Hát én nem tudnék negyvennégy órát tvisztelni – mondta a másik. – Tudod, hány az ?

Egy elhagyatott Time-benzinkút és egy elhagyatott ötvencentes automata kocsimosó fogadott, amikor leszálltam. A benzinkút egyik felén jó nagy rét terpeszkedett. Lakótelepet szántak rá még a háború alatt, hájógyári munkásoknak.

A Time-benzinkút másik felén volt a Cleveland Roncstelep. Átballagtam, hogy megnézzem azt a for-

hant pisztrángpatakat. A Cleveland Roncstelepnek elől hosszú az ablaka, tele van hirdetéssel, áruval.

Az egyik cédula mosoda elnyomó gépet kínált 65,00 dollárért. A gép eredeti ára 175,00 dollár. Szép summa megtakarítás.

Egy másik cédula új és használt, két és három tonnas emelődarukat kínált. Eszembe jutott, hogy vajon hány emelődaru tudna megmozgatni egy pisztrángpatakat.

A harmadik cédulán ez állt:

CSALÁDI AJÁNDÉKKÖZPONT

AJÁNDÉKÖTLETEK AZ EGÉSZ CSALÁD RÉSZÉRE

Az ablak teli volt ajándékötlettel az egész család részére. *Apuci, tudod, mit szeretnék karácsonyra? Mit, fiam? Egy fürdőszobát. Anyuci, tudod, mit szeretnék karácsonyra? Mit, Patricia? Egy kis fődémet.*

Dzsungelbe való függőágyak a távoli rokonságnak, öt liter földbarna zornáncfesték egy-tízért a többi hön szeretettnek.

Egy nagy felirat a következőkről értesített:

FORHANT PISZTRÁNGPATAK

KEDVEZMÉNYES ÁRON

ITT AZ ALKALOM – EL NE SZALASSZA

Belépve egypár hajólámpásba botlottam: az ajtó közelében várták a végeladást. Előjött egy kiszolgáló, és kellemes hangon így szólt: – Miben lehetek szolgálátára?

– Lássuk csak – mondtam. – Engem a pisztrángpatakat érdekelne. Mit tud mondani róla? Hogy adja?

– Folyóméterben. Annyit vesz, amennyit akar, de viheti az egészszet is. Épp ma reggel volt itt valaki, az 563 méterrel vett. Az unokahúga születésnapjára szánta – mondta a kiszolgáló. – Zuhatag persze nem jár vele, és külön áruljuk a fát, madarat, virágot, fűvet meg

páfrányt is. A féreg az ingyenbe van, ha vesz legalább tíz méter patakot.

– Mennyi méterje? – kérdeztem.

– Hat dollár ötven cent – felelte a kiszolgáló. – Az első száz méterig. Utána már csak öt dollár.

– A madár mibe kerül?

– Darabja harmincöt cent. De persze használtak. Garanciát sajna nem tudunk adni.

– Milyen széles a patak? – kérdeztem. – Mert az ára a hosszától függ, ha jól értem.

– Igen – mondta a kiszolgáló. – Az ára a hosszától függ. A szélessége másfél és négy méter között változik. De azért nem kell külön fizetni. Nem nagy patak, de kellemes.

– És milyen állatjuk van? – kérdeztem.

– Három darab szarvas, ez az utolja – felelte a kiszolgáló.

– Ó... És mi a helyzet a virággal?

– Tucatnál kevesebbet nem adhatunk.

– Tiszta a patak vize? – érdeklődtem.

– Na de uram – mondta a kiszolgáló. – Csak nem képzeled, hogy zavaros vizű patakot akarnék önre sózni? Előbb mindig meggyőződünk róla, hogy kristálytiszt-e, csak aztán szállítatjuk le.

– Ez például honnan származik?

– Coloradóból. Nagyon vigyázva szállítottuk. Sérült pizstránpatak minálunk nem létezik. Úgy bánunk velük, mint a hímes tojással.

– Biztosan unja már ezt a kérdést, de mondja csak, milyenek a horgászati lehetőségek?

– Kitűnőek, uram. Német barnából van a legtöbb, de akad egy-két szivárványos is.

– És hogy a pizstráng? – kérdeztem.

– Az benne van az árban – felelte a kiszolgáló.

Szerencse kérdése persze. Azt a kedves vevő sose tudhatja hogy mennyit kap, és mekkorákat. De a lehetőségek kitűnőek, mondhatni, korlátlanok. Csalival is, léggel is – tette hozzá mosolyogva.

– Hol az a patak? – kérdeztem. – Szeretnem megnézni.

– Itt mindjárt hátul – felelte a kiszolgáló. – Bemegy azon az ajtón, aztán megy jobbra, amíg ki nem ér. Halomba van rakva. Ha akarná, se kerülhetné el. A zuhatagok fenn vannak az emeleten, a használtvízvezeték-osztályon.

– Na és az állatok?

– Hát, ami maradt, az ott van a patakon túl. Majd meglátja, lesz ott egy csomó teherautó az úton, a vágány mellett. Na szóval, az úton forduljon jobbra, és menjen el a farakásokig. Azokon túl, mindjárt a telek végén van az állatok ólja.

– Nagyon köszönöm – mondtam. – Most inkább megnézném a zuhatagokat. Nem kell kikísérnie. Csak mondja meg, hogy jutok oda.

– Oké – mondta a kiszolgáló. – Szóval felmegy azon a lépcsőn. Lát majd egy csomó ajtót meg ablakot, ott balra fordul, és máris megtalálta a használtvízvezeték-osztályt. Itt a névjegyem, ha segítségre volna szüksége.

– Oké – mondtam. – Máris sokat segített. Nagyon 'köszönöm. Körül fogok nézni.

– Sok szerencsét – mondta a kiszolgáló.

Felmentem, és legalább ezer ajtó fogadott. Életemben annyi ajtót nem láttam. Várost lehetett volna építeni belőlük. Ajtófehérvár. És ablakból is volt annyi, hogy egy kis kertvárosra fussa. Ablakfüred.

Balra fordultam, hátramentem, és gyöngyházfényű derengést láttam. A derengés erősödött, ahogy közelebb értem, és hamarosan ott álltam a használtvízvezeték-osztályon, egy csomó vécével körülvéve.

Polcokon sorakoztak, ötvécényi magasságban. Fölöttük volt egy tetőablak, attól derengtek úgy, mint a Déltengeri mozik Nagy Tabu Gyöngye.

A fal mellett sorban álltak a zuhatagok. Egy tucatnyi lehetett, volt köztük rövidebb, de volt tíz-, sőt tizenöt méteres is.

Az egyik húszméteres volt. A nagyobb zuhatagok al-

katrészeire cédula volt erősítve, rajta a kezelési utasítás: hogyan kell a megfelelő sorrendben összerakni a zuhatagot.

Minden zuhatagon rajta volt az árcédula. Drágábbak voltak, mint a patak. 19,00 dollárért adták méterjét.

Átmentem a másik terembe, ahol jószagú farakások derengtek mélysárgán egy eltérő színű tetőablak alatt. A terem szélén, a ferde zsindelytető sötét szegletében porlepte mosogatók és piszoárok, és volt ott egy hatméteres zuhatag is kettőbe hajtva: már kezdte megülni a por.

A zuhatagokat megnéztem, most már kíváncsi lettem volna a pisztrángpatakra, követtem hát a kiszolgáló útmutatását, és hamarosan az épületen kívül találtam magam.

Ó, olyan szépet még életemben nem láttam, mint az a pisztrángpatak! Különböző hosszúságú rakásokban állt: tízméteres rakás, tizenöt méteres rakás, húszméteres stb. Volt egy százméteres is. A maradékot dobolták. Tíz centitől egy méterig.

A falon a hangszóró diszkrét zenét sugárzott. Az ég borús volt, fenn sirályok keringtek.

A patak mögött nagy köteg fák, bokrok heverték agyonfoltozott ponyvával letakarva. A gyökerek és az ágak kilógtak a ponyva alól.

Szemügyre vettem a patak-végeket. Tényleg volt bennük pisztráng. Láttam egy hatalmas példányt is. A meder alján, a kövek közt öreg rákok araszoltak.

Alkalmi vételnek látszott. Beledugtam a kezem. Jó hideg volt.

Úgy döntöttem, hogy elugrok a telek végébe, megnézem az állatokat is. A vágány mellett tényleg ott parkoltak a teherautók. Végigmentem az úton, el a farakások mellett, és rátaláltam az ólra.

A kiszolgáló igazat mondott. Alig maradt valami állatjuk. Egérből viszont bőven volt raktáron. Százával.

Az ól mellett óriási madárkalitka, legalább tíz méter

magas, benne mindenféle madár. A kalitka tetejét vászon fedte, nehogy, ha esni talál, megázzanak. A harályok, vadon élő kanárik, verebek.

Visszafelé, a patakrakáshoz igyekezve megtaláltam a férgeket is. Előre gyártott elemekből épült acélház falában voltak, négyzetmétere nyolcvan cent. Az ajtó fölött tábla:

FÉRGEK

FÉL VASÁRNAP HÓDOLAT EGY EGÉSZ LEONARDO DA VINCINEK

E nyamvadt téli vasárnap az esős San Franciscóban álmot láttam Leonardo da Vinciről. Feleségem odakinn robotol, nincs szabadnapja, dolgozik vasárnap is. Reggel nyolckor ment el a Powell-California sarokra. Azóta csak ülök, mint kecskebéka a fűzfán, és Leonardo da Vinciről álmodom.

Azt álmodtam, hogy a South Bend-i Horgászfelszerelés-Gyár fizetési listáján szerepel, és persze más ruhát hord, más a kiejtése, más gyerekkor áll mögötte, talán amerikai gyerekkor: a New Mexicó-i Lordsburgban vagy a virginiai Winchesterben nevelkedett.

Láttam, amint új csaliszerkentyűt tervez, hogy jobban menjen a pizstrángfogás Amerikában. Láttam, hogy előbb a képzeletét veszi kézbe, majd a vasakat, színeket, horgokat, egy kicsit ebből, egy kicsit abból, mozgást kever hozzá, elvonja, másfajta mozgással jön elő, s a végén fel volt találva az új csali.

Bekérlette főnökeit. Azok ránéztek a csaliszerkentyűre, és elájultak. Ő ott állt fölöttük, szálegyedül, kinyújtott kezében a csali, és akkor elkeresztelte. Elkeresztelte „Az utolsó vacsorá”-nak. Utána nekilátott felébreszteni a főnököket.

A pizstráng-csaliszerkentyű hónapokon belül a huszadik század csodája lett, játszva lepipálta a silányabb teljesítményeket: Hirosimát, Mahatma Gandhit. „Az utolsó vacsora” milliós tételekben fogyott Amerikaszerte. A Vatikán tízezer darabot rendelt belőle, pedig ott nincs is pizstráng.

Csak úgy özönlöttek a hálaajándékok. Az Egyesült Államok harmincnégy volt elnöke jelentette ki: „»Az utolsó vacsorá«-val mindent el lehet érni.”

PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN- TOLLHEGY

Felment Chemault-ba, Kelet-Oregonba, karácsonyfavágni. Egy nagyon kicsi cégnek dolgozott. Döntötte a fát, főzött, és a konyhapadlón hált. Hideg volt, hó borította a földet. Kemény volt a konyhapadló. Valahol a vasút mellett talált egy régi pilótazubbonyt. Haszonnal hordta az irgalmatlan hidegben.

Az egyetlen asszony odafönt egy százötven kilós indián squaw volt. A squaw-nak volt két tizenöt éves ikerlánya, akiket szeretett volna hanyatt dönteni. De a squaw mindig úgy intézte, hogy ő legyen hanyatt döntve. Ehhez nagyon értett.

Az emberek, akiknek dolgozott, odafönt nem akartak fizetni. Azt mondták, hogy megkapja egy összegben, ha visszamennek San Franciscóba. Azért vállalta a munkát, mert le volt égve, csúnyán méghozzá.

Várt türelmesen, döntötte a fát, döntötte a squaw-t, főzte a pocsék edelmet – a költségvetésük fillérekre rúgott– , és elmosta az edényt. Utána lefeküdt: pilótazubbonyban, konyhapadlóra.

Mikor végre a városba értek a rakománnyal, a pasasoknak nem volt miből kifizessék. Ott kellett tátania a száját az oaklandi vásártéren, míg eladnak annyi fát, hogy a bérére fussa.

– Ez ám a prima fa, nagysosasszony.

– Hogy ért adja?

– Tíz dollár.

– Az sok.

– Ehol egy kétdolláros, nagysosasszony. Igaz, hogy fának vakarcs, de ha fal mellé állítja, primán fog kinézni, nagysosasszony.

– A meteorográf mellé fogom állítani. Éppen olyan a színe, mint a királynő ruhájának. Ezt megveszem. Azt mondja, két dollár?

– Igenis, nagysosasszony.

– Van szerencsém, uram. Igen... ööö... Igen... Márhogy a kedves nénikéjének.. . karácsonyfát akar a koporsójába tenni.. . Khmm. . . Ez volt az utolsó kívánsága. . . Megnézem, mit tehetek önért. Á, szóval föl van írva a koporsó mérete? Nagggyon jó... Erre parancsoljon, uram, a koporsófazont itt tároljuk.

Végül csak kifizették. Átjött San Franciscóba, nagy lakomát csapott, szelet sült a Le Boeufben, piának Jack Daniels, azután kiment a Fillmore-ba, felcsípett egy jóképű, fiatal néger kurvát, és irány az Albert Bacon Fali Hotel.

Másnap bement egy méregdrága írószerüzletbe a Market Streeten, és vásárolt egy harmincdolláros aranyhegyű töltőtollat.

Felmutatta, és azt mondta: – Ezzel írk, de ne nyomd rá nagyon, mert ennek a tollnak arany a hegye, és az aranyhegy befolyásolható. Magára veszi az író személyiségét. Senki más nem írhat vele. Az árnyékkoddá válik. Ez a tollak tolla. De nagyon vigyázz.

Arra gondoltam, milyen pompás tollhegy lenne Pisztrángfogás Amerikában: hűvös zöld fák folyó partján a tollvonás, vadvirágok, sötét uszonyok szántanak a papírost.

ELŐJÁTÉK A MAJONÉZ-FEJEZETHEZ

„Az eszkimók egész életüket a jégen töltik, még sincs külön szavuk a jégre.” – M. F. Ashley Montagu: *Az ember első egymillió éve*.

„Az emberi nyelv egyfelől hasonlít az állati kommunikációfajtákhoz, másfelől gyökeresen különbözik tőlük. Fejlődéstörténetéről egyszerűen fogalmunk sincs, habár valószínű eredetére nézve többféle elképzelés is létezik. A »vau-vau«-teória szerint például a nyelv az állati hangok utánzására tett kísérletekből alakult ki. A »bim-bam«-teória természetes hangképző effektusokból eredezteti. A »hujj-hujj«-teória pedig a dühös ordítózásból és jajgatásból... Nem tudhatjuk, hogy a legkorábbi kőületek képviselte ember tudott-e beszélni vagy sem... A nyelv nem hagy hátra kőületet, legalábbis amíg nincs leírva...” – Marston Bates : *A természeti ember*.

„De a fán élő állat nem képes kultúrát teremteni.” – „Az emberi erőtan majom-alapja”, Earnest Albert Hooton: *Az ember alkonya*.

Mindig is szerettem volna egy olyan könyvet írni, amelyik emberi szükségletet fejez ki, és az az utolsó szava, hogy majonéz.

A MAJONÉZ-FEJEZET

Drága Florence és Hary!

1952. febr. 3.

Csak most tudtam meg Edithről, hogy Mr. Goodot magá-

*hoz szólította az Úr. Szívünk minden melegével együtt-
érzünk veletek e szomorú percben. Legyen meg az Ő aka-
rata. Jámbor és hosszú élet adatott meg neki, és most egy
jobb világba költözött. Tudtátok, hogy egyszer úgyis be
fog következni, és milyen jó, hogy tegnap még láthattá-
tok, habár nem ismert meg benneteket. Imádkozunk éret-
tetek, és sokszor csókolunk benneteket, hamarosan talál-
kozunk.*

Szeretettel Anya és Nancy.

Ui. Hát nem megint itt maradt a majonéz?!

EGY DÉLI TÁBORNOK AZ AMERIKAI POLGÁRHÁBORÚBAN

BEVEZETÉS

SZÍVHEZ SZÓLÓ DAL A LEMORZSOLÓDÁSRÓL

„A feljegyzések szerint az elnök összesen 425 személyt léptetett elő a ranglétra négy tábornoki fokára, s ezek közül a háború végére mindössze 299-en maradtak szolgálatban. A lemorzsolódás aránya a következő volt:

Harcban elesett vagy sebeibe belehalt	77
Lemondott	19
Véletlen vagy természetes halált halt	15
Kinevezés visszavonva	5
Kinevezést nem fogadta el	3
»Személyes nézeteltérés« következtében életét veszítette	2
Merénylet áldozata lett	1
Öngyilkosságot követett el,	1
Eltűnt	1
Sebesülésre hivatkozva leszerelt	1
Ezredessé lefokozva	1
Összesen	126

NA JÓ, DÉLI TÁBORNOK, IDE KÜLÖNBEN MICSODA?

„Ügyvéd, jogász	1
	29
Hivatásos katona	1
	25
Üzletember (bankár, gyártulajdonos, kereskedő)	5
	5
Farmer, ültetvényes	4
	2
Politikus	2
	4
Pedagógus	1
	5
Kultúrmérnök	1
	3
Diák	6
Orvos	4
Lelkész	3
Határlakó, seriff	3
Indiánügyekkel foglalkozó tisztviselő	2
Tengerésztiszt	2
Lapkiadó	1
Szerencselovag	1
Összesen	4
	25

ELSŐ RÉSZ

EGY DÉLI TÁBORNOK NYUGATRÓL

EGY DÉLI TÁBORNOK NYUGATRÓL

Amikor Big Surról először hallottam, sejtelmem sem volt róla, hogy a Konföderációba tartozott. Azt hittem, a Konföderáció annyi, mint Georgia, Arkansas, Mississippi, Florida, Alabama, Louisiana, Del-Carolina, Virginia, Tennessee, Észak-Carolina, Texas és kész. Álmomban se jutott volna eszembe, hogy Big Sur benne volt a déli államszövetségben.

Big Sur mint a Konföderáció tizenkettedik tagállama? Hinné valaki, hogy az a sziklás kaliforniai tengerpart, azok a nagy magányos hegyek egytől egyig fellázdadtak, hogy a szikvójafenyők, kullancsok és kárókatónák rebellis zászlót bontottak Monterey és San Luis Obispo között, azon a száz mérföld hosszú nadrágsíjjon?

A Santa Lucia-hegység, a pumák és orgonabokrok ezredéves garniszállója mint a szeparatizmus melegágya? A Csendes-óceán, ez az ősrég kagyló- és moszatgyűjtő képviselőket küldött volna a Konföderációs Kongresszusba, a virginiai Richmondba?

Úgy hallottam, hogy Big Sur lakossága azokban a polgárháborús időkben mindössze néhány gyökérásó indiánra rúgott. Úgy hallottam, hogy ezek a gyökérásó indiánok pucéran jártak-keltek. Nem ismerték a tüzet, nem építettek házat, nem teremtetek kultúrát. Nem termesztettek semmit. Nem vadásztak, nem halásztak. Nem temették el a holtakat, nem szültek utódot. Gyökéren, vízicsigán éltek, és derűs pofával üldögéltek az esőben.

El lehet képzelni, milyen képet vágott Robert E. Lee tábornok, amikor ez a fura ajándékokat cepelő banda elébe toppant.

A Nagyerdei Csata második napján történt. A. P. Hill bátor, de kimerült konföderációs csapatára hajnalban rátört a föderális Hancock tábornok II. hadtestének 30000 katonája. A konföderációsok összeomlottak

a támadás súlya alatt, megverten, szétszórva vonultak vissza a Narancspalánk úton.

A huszonnyolc éves William Poague ezredes, e kiváló déli tűzértiszt a Nagyerdő egyik tisztásán, özvegy Tappné farmján állt készenlétben tizenhat ágyújával. Poague ezredes kartácsot tömetett az ágyúkba, s alighogy A. P. Hill emberei eltakarodtak a Narancspalánk útról, tüzet nyitott.

Az északiak támadása ekképpen szoborfaragó ágyútűzvízióba torkollt, s azon kapták magukat, hogy fűtyülő márványszilánkok tépik a hadrend közepét, szélét. Amint a kontaktus szilánk és ember közt létrejött, a történelem nyomban szoborrá változtatta őket. Nem ízlett nekik a dolog, igyekeztek is visszafelé a Narancspalánk úton. Milyen szép név!

Poague ezredes és tűzérei csak a maguk lábát vethették meg, gyalogsági támogatásuk vagy kiútjuk nem volt, mert a Narancspalánkra fűtyültek. Ők örökre lettek odaállítva, akárcsak Lee tábornok mögéjük a márványporba. Lee tábornok Longstreet tábornok erősítését várta. Az erősítés máris órákat késett.

Aztán befutott az első csapat. Hood jó öreg texasi dandárja John Gregg-gel az élén átvágott A. P. Hill szétvert seregén; a texasiak meg voltak lepve, mert A. P. Hill katonái a konföderációs hadsereg elitjének számítottak, s most itt hevertek romokban.

– Kik vagytok, fiaim ? – kérdezte Lee.

– A texasiak! – üvöltöttek a texasiak, és gyorsan csatárláncba fejlődtek. Nem voltak még ezren se, mégis nekirontottak a föderális szakadéknak.

Megindult Lee is, pompás almásderese, a Vándor ott rúgatatott az élen. A texasiak azonban elkapták, és rákiáltottak: – Pucoljon hátra! Lee pucoljon hátra!

Megfordították és elzavarták, hogy a később Washington és Lee-nek keresztelt Washington College-ban morzsolja le öreg éveit mint dékán.

Aztán előrerontottak, más se hatalmasodott el raj-

tuk, csak az állati düh, és fűtyültek rá, hogy az árnyékuk emberi. Késő volt már ilyesmivel foglalkozni.

A texasiak fele tíz perc alatt odaveszett, de feltartóztatták az ellenséget. Mint amikor az ember beledugja ujját az óceánba, és megállítja, de csak kurta időre, mert az ismeretlenségben szunnyadó appomatoxi udvarház akkor már alig volt évnyi messzire.

Amikor Lee hátraért, éppen szolgálattételre jelentkezett a 8. Big Sur-i Önkéntes Nehéz Gyökérevő Ezred. Vízicsiga- és gyökérszagú lett a levegő. A 8. Big Sur-i Önkéntes Nehéz Gyökérevő Ezred úgy köszöntött be Észak-Virginia hadseregébe, akár az ősz.

Odagyültek Lee lova köré, és döbbenten szemlélték, mert még sose láttak lovat. Az egyik gyökéréső indián vízicsigával kínálta a Vándort.

Amikor Big Surról először hallottam, sejtelmem se volt róla, hogy a megboldogult Konföderációhoz tartozott, egy országhoz, amely kiment a divatból, mint valami eszme, lámpaernyő vagy ételféleség, amit már sehol se főznek, pedig valamikor családok ezreinek volt kedvenc fogása.

Egy egészen más fazonú Lee-től, Lee Mellontól kellett megtudnom, mi az igazság Big Sur körül. Lee Mellon e könyv harci zászlaja és dobverője. Lee Mellon: egy konföderációs tábornok romhalma.

LEE MELLON HÁNYT-VETETT FOGSORA

Mielőtt folytatnók a hadtörténeti munkát, szót kell ejteni Lee Mellon fogsoráról. Muszáj szót ejteni róla. Öt éve ismerem Lee Mellont, s ez alatt az idő alatt legkevesebb 175 fog megfordult a szájában.

Csodálatos képességgel rendelkezik ugyanis fogai likiveretésére. E téren már-már zseninek mondható. John Stuart Millről állítják, hogy háromesztendős korában görögül olvasott, hat és fél évesen pedig megírta Róma történetét.

Lee Mellon fogai viszont azzal a döbbenetes tulajdonsággal bírnak, hogy szakadatlanul s a legfurcsább módon változtatják helyüket abban a számos és különféle protézisben, amit a szegény fogak átmeneti otthonuknak tekinthetnek. Mondjuk, találkozom vele a Market Streeten, és baloldalt mindössze egy felső foga van, aztán hónapok múlva belebotlom a Grant Avenue-n, akkor meg három jobb alsó és egy jobb felső.

Találkozom vele Big Surból megtérve: négy felső frontális, két bal alsó, majd pár hét múlva San Franciscóban, s a felső fogsor teljesen üres, a protézist csak azért hordja, hátha elkezdenek kinőni, na meg hogy az arca be ne lappadjon.

Úgy megszoktam már ezt az örökösen változó fogfantáziát, hogy ahányszor csak látom, jó mélyen a szájába nézek, s máris tudom, hogy állnak dolgai: van-e állása, milyen könyveket olvasott, Sara Teasdale-t vagy a *Mein Kampf*-ot, s hogy kivel aludt, szökével-e, barnával.

Lee Mellon elmondta, hogy valamikor az Újkorban egy teljes napig megvolt minden foga. Búzatartlót szántott Kansasban, a vadonatúj alsó fogsora szúrta az ínyét, ezért kivette és beletette az ingzsebébe. A fogsor kiesett a zsebéből, ő meg rátolatott a traktorral.

Lee Mellon szomorkásan mesélte, hogy miután fölfedezte fogsora eltűntét, egy órába telt, míg megtalálta, és amikor végre megtalálta, kiderült, hogy nem volt érdemes megtalálni.

AMIKOR LEE MELLONNAL MEGISMERKEDTEM

Lee Mellonnal öt éve ismerkedtem meg San Franciscóban. Tavasz volt. Autóstoppal jött Big Surból. Egy gazdag buzi felvette a sportkocsijába. A gazdag buzi tíz dollárt ajánlott Lee Mellonnak orális fajtalankodás fejében.

Lee Mellon azt mondta, hogy oké, kiszálltak hát egy ^elhagyatott helyen, ahol fák szaladtak föl a hegyre, csatlakozva a hegyen növő erdőhöz, ami viszont átnőtt a hegy másik oldalára.

– Csak ön után – mondta Lee Mellon, és besétáltak a fák közé: elől a gazdag buzi. Lee Mellon felszedett egy követ, és kupán vágta a gazdag buzit.

– Juj! – mondta a gazdag buzi, és összeesett. Fájt neki az ütés, tehát az életéért kezdett könyörögni.

– Ne ölj meg! Ne ölj meg! Én csak egy kis magányos, gazdag buzi vagyok, aki szórakozásra vágyik. Sose bántottam senkit.

– Kuss – mondta Lee Mellon. – Ide az összes pénzt és a kocsikulcsot. Mindössze ennyit kívánok tőled, te gazdag buzi.

A gazdag buzi átnyújtotta Lee Mellonnak 23 500 dollárját, kocsikulcsát és óráját.

Lee Mellon ugyan a gazdag buzi óráját nem említette, de arra gondolt, hogy közeleg a születésnapja, huszonhárom lesz nemsokára, tehát elfogadta, és zsebre vágta.

A gazdag buzi életében nem élvezett ennyire. Lám, egy magas, fiatal, jóképű, rámenős, fogatlan rabló elveszi pénzét, kocsikulcsát, óráját.

Isteni sztorit kerekít belőle a gazdag buzik baráti körében. Megmutatja a dudort is a fején, s hogy hol volt az órája.

A gazdag buzi megtapogatta a dudort a fején. Nőtt,

akár a bolondgomba. A gazdag buzi remélte, hogy nem múlik el egyhamar.

– Én most elmegyek – mondta Lee Mellon. – Te pedig itt fogsz ülni holnap reggelig. Ha megmoccansz, visszajövök, és kivasallak a kocsimmal. Jómagam nekibúsult ember vagyok, és imádok gazdag buzikat vasalni.

– Reggelig egy tapodtat se mozdulok – ígérte a gazdag buzi. Úgy érezte, hogy ezt kell mondania. Hiszen végül is aljas egy ember ez, hiába jóképű.

– Egy tapodtat se – fogadkozott a gazdag buzi.

– Ezt nevezem jól nevelt buzinak – mondta Lee Mellon, és az autót Montereyben hagyva, buszon jött be San Franciscóba.

Amikor az ifjú rablóval megismerkedtem, már a negyedik napot itta végig ebül szerzett keresményén. Vett egy üveg whiskyt, és bevonultunk vele a sikátorba. San Franciscóban nem sokat teketóriáznak.

Lee Mellon és én hülyére röhögtük magunkat, és máris barátságot kötöttünk. Elmondta, hogy éppen lakás után jár. A gazdag buzi pénzéből még maradt valamennyije.

Említettem neki, hogy van egy kiadó szoba a manzárd alatt, ahol lakom, odaát a Leavenworth Streeten, mire Ő: isten jónap, szomszéd uram.

Lee Mellon tudta, hogy a gazdag buzitól nem kell tartani, nagy ívben fogja elkerülni a rendőrséget. – Énszerintem a gazdag kicsi buzi még most is Big Surban ücsörög – mondta Lee Mellon. – Csak éhen ne haljon.

AUGUSTUS MELLON KONFÖD. TÁB.

Amikor Lee Mellonnal megismerkedtem, az éjszaka a whisky jegyében telt el. Az Embarcaderón virradt ránk: esett. A sirályok nyitották meg a hajnalt, az a szürke rikoltozás mint valami zászló bomlott ki a fény-nyel. Hajó tartott valamerre. Norvég hajó.

Lehet, hogy Norvégiába tartott, gyomrában 163 villamos lenyúzott irhájával: valami kétoldalú kereskedelmi szerződés. Ah, a kereskedelem: két ország csere-iberéje, mint az általános iskolában. Oslo egy darab esős tavaszi reggelt ád 163 San Franciscó-i villamos irhájáért.

Lee Mellon felnézett az égre. Újonnan szerzett ismerősök hajlanak rá, hogy felnézzenek az égre. Lee Mellon sokáig nézte. – Na? – érdeklődtem, mert szerettem volna a barátja lenni.

– Sirályok – mondta ő. – Például az. – És felmutatott egy sirályra, de nem tudhattam, hogy melyikre, mert sokan voltak, és mind a hajnalt szólongatták. Azután hallgattam egy sort.

Hát igen, kézenfekvő volt a sirályokra gondolni. Fáradtak voltunk, zákányosak, részegek. Kézenfekvő volt a sirályokra gondolni. Az nagyon egyszerű ám... hogy is mondjam: sirályok – múlt, jelen és jövő húz fel az égre, mint a dobszó.

Kávéra egy kis kávéházba ugrottunk be. A világ leg-randább pincérnője tette elénk. Magamban elneveztem Thelmának. Szoktam ilyesmit csinálni.

Az én nevem Jesse. Az ő külsejét leírni ellenemre van, de a maga módján illet a kávéházba, a hajnal-fényben gözölő kávéscsészék közé.

Szép Heléna kiritt volna a környezetből. „Mit keres itt Szép Heléna?” – kérdezte volna valamelyik dokkmunkás. Nem értette volna a dolgot. Maradt hát Thelma a magunkfajtának.

Lee Mellon elmondta, hogy a mississippibeli Meridianben született, és Floridában, Virginiában, vala-

mint Észak-Carolinában nevelkedett. – Asheville mellett – tette hozzá. – Ott született a Thomas Wolfe.

– Aha – mondtam.

Lee Mellonnak nem volt déli akcentusa. – Nincs déli akcentusod – mondtam.

– Persze hogy nincs, Jesse. Kölyökkoromban rengeteg Nietzschét, Schopenhauert meg Kantot olvastam – mondta Lee Mellon.

Gondolom, ez azt jelentette, hogy így lehet megszabadulni a déli akcentustól. Ő legalábbis hathatós módszernek tartotta. Nem köthettem bele, mert jómagam még sosem eresztettem össze német filozófusokat a déli akcentussal.

– Tizenhat évesen be-belopóztam a chicagói egyetem előadásaira, és együtt éltem két fiatal, de nagyon művelt néger lánnyal, gólyák voltak – mondta Lee Mellon. – Egy ágyban aludtunk mind a hárman. Ez is nagyban hozzájárult a kiejtésem javulásához.

– Na hallod – mondtam, de magam előtt is ködös volt, hogy mire gondolok.

Thelma, a világ legrandább pincérnője odajött, hogy nem akarnánk-e reggelizni. A zsömléje friss, a szalonnás tojása jó, megtöltené a gyomrunkat. – Na, kajáljanak már valamit – mondta Thelma.

Én maradtam a zsömlénél, Lee Mellon zsömlét, szalonnás tojást és zsömlét rendelt. Thelmára ügyet se vetett, folytatta mondókáját a Délről.

Elmesélte, hogy amikor Spotsylvania mellett élt egy farmon, még mint kisgyerek gyakran végigjárta a Nagyerdei Csata színhelyét.

– Ott harcolt a dédapám – mondta. – Tábornok volt. Konföderációs tábornok, és annak is piszok jó. Én az Augustus Mellon konföd. táb.-ról szóló történeteken nevelkedtem. 1910-ben halt meg. Akkor, amikor a Mark Twain. Meg amikor a Halley-üstökös megjelent. Tábornok volt. Hallottad hírét Augustus Mellon tábornoknak?

– Nem, de ide figyelj, ez nagy dolog – mondtam.

– Egy konföderációs tábornok... nahát!

– Bezony, mi Mellonok irtó büszkék vagyunk Augustus Mellon tábornokra. Szobra is van valahol, csak azt nem tudjuk, hogy hol. Benjamin bácsikám két évet szánt a szobor föl kutatására. Az egész délvidéket bejárta egy rozzant furgonon, a hátuljában aludt. Én azt hiszem, azt a szobrot valami parkban lepi a venyige. Az emberek nem övezik tisztelettel dicső halottainkat. Hőseinket.

Tányéraink immár üresek voltak, akár a föl nem talált háború el nem képzelt csatájára kiadott hadparancs. Már búcsút intettem volna a világ legrandább pincérnőjének, de Lee Mellon ragaszkodott hozzá, hogy kifizeti a számlát. Átfogó pillantást vetett Thelmára.

Lehet, hogy akkor vette észre, mert emlékszem, hogy szóba se hozta, amikor Thelma kávéval-reggeli-vel járt-kelt körülünk.

– Adok magának egy dollárt, ha megcsókolhatom

– mondta Lee Mellon, miközben Thelma a gazdag buzi kövön nyert tízdollárosából számlálta le a visszajárót.

– Rajta – mondta Thelma: el se mosolyodón, zavarba se jött, fel se döntött semmit, és egyáltalán. Úgy viselkedett, mintha a Lee Mellon-féle Dollárcsókos Üzlet a napi munkakörébe tartozna.

Lee Mellon hatalmas csókot adott neki. Egyikük se repedt meg, nyílt szét, mosolyodott el. Lee Mellon semmivel sem jelezte, hogy tréfáról volna szó. Kimenünk. A tárgyat egyikünk sem hozta elő később: jószerint *ott maradt* a kávéházban.

Az Embarcaderón sétáltunkban előjött a nap, mint valami emlék, hogy a lehullt eső az égre felidézze, és Lee Mellon így szólt: – Tudok egy helyet, ahol két liter muskotályt kapni egy dollár tizenötért.

Odamentünk. Régi olasz italbolt volt a Powell Streeten, épp hogy kinyitott. A fal mentében boros-

hordók sorakoztak. A bolt közepe hátul sötétségbe vészett. Gondolom, a sötétet a boroshordók áraszhatták, akárcsak a chianti-, az asztali vörös– meg a burgundiszagot.

– Két liter muskotályt – rendelkezett Lee Mellon. Az öreg boltos leemelt egy üveget a háta mögött levő polcra. Még a képzeletbeli port is letörölte róla. Úgy értett a borszakmához, mint egy gyanús vízvezeték-szerelő.

A muskotályt magunkkal vittük a Vallejo Street-i Ina Coolbrith parkba. Ina Coolbrith költőnő volt, Mark Twain és Bret Harte kortársa az 1860-as évek nagy San Franciscó-i irodalmi reneszánsza idején.

Később Ina Coolbrith harminckét esztendőn át mint oaklandi közkönyvtáros működött, ő nyomta az első könyvet a gyermek Jack London kezébe. Született 1841-ben, meghalt 1928-ban: „Kalifornia körülrajongott koszorús költőnőjét” úgy is mint feleséget 1861-ben célba vette a férje. De elhibázta.

– Igyunk Augustus Mellon tábornokra, a Déli Hősök Virágára, a Harctér Oroszlánjára! – mondta Lee Mellon, letekerve két liter muskotályról a kupakot.

Két liter muskotályt küldtünk le az Ina Coolbrith parkban, a San Francisco-öböl nézve, hogy fénylik rajta a napos reggel, s hogy halad egy kompra való va-gon Marin megye felé.

– Micsoda harcos volt! – mondta Lee Mellon, az utolsó milliliter muskotályt, a „gonoszokét” is kiszop-va az üvegből.

Mivel szikrája a polgárháború iránti érdeklődésnek bennem is él, s új barátom most tisztította, így szóltam : – Tudok egy könyvet, abban benne van az összes konföderációs tábornok. Mind a 425. A könyvtárban lelhető. Járjunk Augustus Mellon tábornok régi dicsőségeinek utána.

– Csoda eszme, Jesse – jelentette ki Lee Mellon. – Dédapám volt ő. Mindent tudni akarok róla. Oroszlánja a csatatérnek! Augustus Mellon tábornok! Mind

a sok hősi tette, mit az Államok Háborújában végbevitt! Hurrá! Hurrá! Hurrá! HURRÁ!

Számítsák ki – fejenként egy liter húszfokos muskotály: szesztartalom negyven fok. Az éjjeli whiskyszlopálástól még alig álltunk a lábunkon. Az annyi mint egy liter muskotály beszorozva, négyzetre emelve és beleborzongva. Be lehet táplálni egy komputerbe.

A könyvtáros végigmért bennünket, és lemarkolt a polcra egy kötetet: *Tábornokok csukaszürkében*, írta Ezra J. Warner. A 425 tábornok biográfiája betűrendbe volt szedve, odalapoztunk hát, ahol Augustus Mellonak kellett következnie. A könyvtáros azon tanakodott, nem kéne-e kihívni a rendőrséget.

A balszárnyon máris meglettük Sámuel Bell Maxey tábornokot, élettörténete így festett: *Samuel Bell Maxey 1828. március 30-án született Kentuckyban, Tompkinsville-ben. West Point-i diplomáját az 1846-os évfolyam tagjaként nyerte el, s a mexikói háborúban tanúsított hősiességéért címzetes tiszti kinevezést kapott. 1849-ben tiszti rangjáról lemondva jogi tanulmányokba kezdett. 1857-ben apjával együtt, aki szintén ügyvéd volt, Texasba költözött, ahol közös irodát vezettek a polgárháború kitöréséig. A texasi szenátorságról lemondva, ifjabb Maxey megszervezte a 9. Texasi Gyalogezredet, és ezredesi rangban Albert Sidney Johnston tábornok Kentuckyban állomásozó haderejéhez csatlakozott. 1862. március 4-én dandártábornokká léptették elő. Kelet-Tennessee-ben, a Hudson-erődben és a vicksburgi hadjáratban teljesített szolgálatot J. E. Johnston tábornok keze alatt. 1863 decemberében Maxey kinevezést nyert az Indián Territórium főparancsnoki tiszteire, s az ott állomásozó csapatok hathatós újjászervezéséért, mely csapatokkal később részt vett a Red River-i hadjáratban, Kirby Smith tábornok 1864. április 18-án vezérőrnaggyá léptette elő. Kinevezésére az elnöki jóváhagyást nem kapta meg. A háború befejezése után Maxey tábornok a texasi Parisben folytatta ügyvédi gyakorlatát, és 1873-ban visszautasította a felajánlott képviselői széket.*

Két évvel később beválasztották az Egyesült Államok szenátusába, s mandátumát csak 1887-ben vesztette el, amikor is az ellenjelölt diadalmaskodott. Az arkansasi Eureka Springsben halt meg 1895. augusztus 16-án, sírja a texasi Parisben található.

A jobbszárnyon Hugh Weedon Mercer tábornokot leltük, élettörténete így festett: *Hugh Weedon Mercer, a függetlenségi háborúban kitűnt Hugh Mercer tábornok unokája 1808. november 27-én született a virginiai Fredericksburgben, az „Őrszállás”-ban. West Point-i diplomáját az 1828-as évfolyam érdemben harmadik tagjaként nyerte el, s egy ideig a georgiai Savannah-ban állomásozott, ahol benősült egy helybeli családba. 1835. április 30-án rangjáról lemondva Savannah-ban telepedett le. 1841-től a polgárháború kitöréséig a helybeli Mezőgazda Bank pénztárosaként működött. Georgia elszakadása után Mercer a Konföderáció szolgálatába állt mint az 1. Georgiai Önkéntesek ezredese. 1861. október 29-én dandártábornokká lépett elő. Mercer tábornok a háború úgyszólván egész időtartama alatt a savannah-i helyőrség három georgiai ezredet kitevő dandárjának parancsnokaként szolgált, ám dandárja élén részt vett az 1864-es atlantai hadjáratban is, előbb W. H. T. Walker, majd Cleburne hadosztályához csatolva. Megrendült egészségi állapotára hivatkozva a jonesborói csata után elkísérte Savannah-ba Hardee tábornokot, s a későbbi ütközetekben már nem vett részt. Miután 1865. május 13-án a georgiai Maconban becsületszóra szabadon engedték, Mercer tábornok egy évvel később visszatért a bankszakmába. Savannah-ból 1869-ben Baltimore-ba költözött, ahol három évig mint jutalékos ügynök tevékenykedett. Mivel egészségi állapotában fokozatos hanyatlás állt be, élete utolsó öt esztendejét a németországi Baden-Badenben töltötte. Ott is halt meg 1877. június 9-én. Földi maradványait a savannah-i Bonaventure-temetőben helyezték örök nyugalomra.*

De közbül a hadrendben sehol se leltük Augustus Mellon tábornokot. Visszavonult az éj leple alatt? Lee

Mellon úgyszólván összeomlott. A könyvtárosnő le nem vette rólunk a szemet. Szeme valósággal szemüveggé változott.

– Ez lehetetlen – mondta Lee Mellon. – Ez ki van zárva.

– Talán ezredes volt – mondtam én. – A délieknek rengeteg ezredesük volt. Ezredeseknek áll a világ. Hiszen tudod: Déli ezredes nem akárki fia satöbbi. Ezredes úr, pampampam, sült kappan. – Igyekeztem fölvidítani. Hja, nem kis dolog elveszteni egy konföderációs tábornokot, s nyerni helyette egy pusztá ezredest. Vagy őrnagyot, netán hadnagyot. Az utóbbiakat persze nem említettem. Még sírva fakadt volna. A könyvtárosnő változatlanul rajtunk tartotta a szemét.

– Ott küzdött a Nagyerdei Csatában. Egy hős volt – mondta Lee Mellon. – Egy jenki kapitánynak egyetlen csapással szelte le a fejét.

– Ezt nevezem – mondtam én. – Biztosan kifejejtették. Valami hiba csúszott be. Elégtek az iratok, vagy ilyesmi. Na hallod, abban a fejtelenségben. Erről lesz szó, hidd el.

– Hát persze – mondta Lee Mellon. – Én igenis tudom, hogy volt egy konföderációs tábornok a családkban. Mellon tábornok a hazájáért harcolt... a szeretve tisztelt Délért.

– Hát persze – mondtam.

A könyvtárosnő a telefon után nyúlt.

– Menjünk – mondtam.

– Oké – mondta Lee Mellon. – De elhiszed, hogy volt egy konföderációs tábornok a családkban? Ígérd meg, hogy elhiszed. Mert igenis volt egy konföderációs tábornok a családkban!

– Megígérem – mondtam.

Közben olvastam a könyvtárosnő száját: Halló, rendőrség? Kész kabaré.

Sietve távoztunk, és elvegyültünk San Francisco épületrengetegében.

– Ígérd meg, hogy holtodig hinni fogod: a Mellon családban volt egy konföderációs tábornok. Mert ez az igazság. Az a rohadt könyv hazudik! Igenis volt egy konföderációs tábornok a családomban!

– Megígérem – mondtam, és az ígéretet betartottam.

A FŐHADISZÁLLÁS

1

Az a régi ház, ahová Lee Mellont lakni vittem, a maga különös módján illő szálláshelyet kínált egy Big Surból jött konföderációs tábornoknak, aki csak nemrég oly sikeres haditettet vitt végbe a Csendes-óceán mellett, a fák közt.

A ház egy kedves kínai fogorvos tulajdonát képezte, de az előcsarnokban esett. A víz egy törött tetőablakon át jutott be, elárasztotta a csarnokot, és a padló keményfa deszkái lassan megvetemedtek.

A fogorvos, ha kiugrott a házba, kék kezeslábast húzott az öltönye fölé. A kezeslábast az úgynevezett „szerszámoskamrában” tartotta, ámbár nem is voltak ott szerszámok, csak ez a kezeslábas lógott egy szegen.

A kezeslábast azért húzta fel, hogy beszedje a lakbért. Az volt a lakbérbeszedő egyenrunája. Katona lehetett valamikor.

Megmutattuk neki, honnan jön az áldás, szép hosszú tócsában hogyan kúszik végig a csarnokon, s köt ki a hátsó traktusban levő közkonyhánál, de ő nem volt hajlandó meghatódni.

– No lám – mondta bölcsen, s nagy-nagy nyugalommal távozott, hogy levegye és szegre akassza a kezeslábast a „szerszámoskamrában”.

Végül is az ő háza. Sok ezer fogat kihúzhatott, mire megszerezte. Nyilván úgy gondolta, jó helyen van az a pocsolya, a lakbér meg alacsony volt: nem vethették a szemére.

2

Még mielőtt Lee Mellon hivatalos San Franciscó-i főhadiszállását e vén házban felütötte volna, mondom, ama réges-régi tavaszt megelőzőleg is épp elég érdekes

lakója volt az épületnek. Jómagam egyedül laktam a manzárdot.

Hajszálpontosan a szoba alatt lakott egy hatvanegy esztendő, nyugalomba vonult zenetanár. Spanyolországban született, feje körül mint megannyi viharos szél örvénylett az Óvilág hagyományos levegője.

Bizonyos értelemben ő volt a gondnok. Úgy sajátította ki ezt a munkakört, mint ahogy esőverte ócska göncöt szed fel az ember, mert úgy nézi, épp az ő mérete, s ha megszárad, a fazonja se kutya.

Alighogy a manzárdba beköltöztem, feljött, és értésemre adta, hogy megőrül a lármától. Felszólított, hogy csomagoljak, és tűnjek el. Hogy őneki fogalma se volt róla, mekkora zajt fog csapni a lábam, mikor a lákást kiadta. Lenézett a lábamra, és azt mondta: – Ez a láb rettenetes zajt csap. Ennek a lábnak innen el kell tűnnie.

Nekem se volt fogalmam róla, mikor a vén marhától kivettem a manzárdot. Nyilván évekig üresen állhatott. És ebben a békebeli világban lassan kialakult az elképzelése, hogy odafönn egy nagy-nagy rét van, ahol meleg szellő birizgálja a vadvirágot, és túl az óperencián macska lóg a fán.

Hogy a prima hallását lekenyerezzem, rátukmáltam egy Mozart-lemezt, valami kürtöset: ettől felolvadt. – Szeretem Mozartot – motyogta, legördítve szívemről a követ.

Máris éreztem, miként csökken a lábam súlya, ahogy ő a lemezre mosolygott. A lemez visszamosolygott rá, s ettől valósággal hét és fél kilós lettem, és úgy hajladoztam a rétnén, mint egy óriás pimpimparé.

Mozart után egy héttel Spanyolországba utazott vakációra. Azt mondta, csak három hónapig lesz távol, de a lábam addig is a csend ösvényét járja. Merthogy ő úgyis megtudja, mert megvannak hozzá az eszközei. Majd a frász állt belém.

De a vakáció hosszabbra sikeredett, mint tervezte, mert visszafelé, úton New Yorkba, meghalt. A stégen

halt meg, alig pár méterre Amerikától. Majdnem elérte, de mégse. A kalapja ügyesebb volt. Leesett a fejéről, végiggurult a pallón, és zutty, földet ért Amerikában.

Szegény ördög. Úgy hallottam, a szíve vitte el, de a kínai sztomatológus beszámolójában mindenért a fogakat okolta.

...

Noha Lee Mellon megtestesülése még hónapokkal odább volt, San Franciscó-i főhadiszállása készen állt. Az öregúr motyóját elvitték, a szobát nem lakta senki.

3

Még két szoba volt az emeleten. Az egyiket egy Montgomery Street-i titkárnő bérelte. Hajnalban ment el, éjfélfele jött haza. Hét végén sose láttuk.

Én azt hiszem, egy kis színjátszókör tagja lehetett, és a szabad idejében próbált *meg* előadott. Ezt ugyanis éppúgy hihette az ember, mint bármi mást, mert nem lehetett tudni. Szép hosszú naivalába volt, ezért is gondolom, hogy színésznő volt.

Egyetlen fürdőszobán osztottunk, de aztán elköltözött.

4

A második emeleti szobát egy férfi bérelte, aki minden reggel jó reggelt és minden este jó estét kívánt. Nagyon kedves volt tőle. Egyszer februárban lement a közkonyhára, és sütött egy pulykát.

Hosszasan kopasztotta a madarat, készült a nagy fogás. Gesztenye és gomba is jócskán került bele. Ami-

kor végzett, fölvitte a madarat, és attól fogva sose tette be a lábát a konyhába.

Rövidesen, egy keddi naptól fogva, reggel többé nem kívánt jó reggelt, és este nem kívánt jó estét.

5

A földszinten volt egy homlokzati szoba. Ablakai az utcára néztek, és a redőnyük mindig le volt húzva. Abban a szobában egy öregasszony lakott. Nyolcvannégy éves volt, és egész jól megélt a havi harmincöt cent nyugdíjából.

Olyan öreg volt, hogy gyerekkorom kedvenc képregényhősét juttatta eszembe: a Rakást. A Rakás első világháborús pilóta volt, akit a mocsár fölött lőttek le, és olyan sokáig feküdt sebesülten, hogy holmi titokzatos nedvek hatására szép lassan átalakult: 7/8 rész nővénné és 1/8 rész emberi maradvánnyá.

A küllemre dohos szénanyalábhoz fogható Rakás a környéket járta, és jó cselekedeteket vitt végbe, a golyók természetesen lepattogtak róla. A Rakás sorra megölte a képregény negatív figuráit, még hozzá úgy, hogy jó erősen a karjába szorította őket, aztán ahelyett, hogy elvágtatott volna a klasszikus napnyugtába, mint a cowboyok, a Rakás komótosan visszadöcögött a mocsárba. Hát így festett valahogy az öregasszony.

Miután bő kézzel mért harmincöt centjéből a lakbért kifizette, éppen annyija maradt, hogy azt a kis kenyeret, teát, petrezselyemgyökeret, amin élt, megvehesse.

Egyszer kíváncsiságból fellapoztam a petrezselyemgyökeret az amerikai kaják istennőjének, Adelle Davisnek a könyvében, a *Helyes táplálkozás – jó erőnlét-bn*, hadd lássam, meg lehet-e élni rajta. Nem lehet.

Száz gramm petrezselyemgyökér mindössze 2 milligramm C-vitamint tartalmaz. Ásványokból: 47 milligramm kalciumot, 71 milligramm foszfort és 0,8 mil-

gramm vasat. Mennyi petrezselyembe kerülne egy nyamvadt hadihajó!

És végül a nagy finálé a *Helyes táplálkozás–jó erőnlét* szerint: száz gramm petrezselyemgyökér 3 gramm fehérjét tartalmaz, és már gördül is a függöny: a végösszeg 38 kalória.

Az öregasszonynak volt egy kis resója. Mindig azon „főzött”, a közkonyhát sose használta. Kis resó a kis szobában: szép hazánk több millió öregjének féltve őrzött virága. Van Jules Laforgue-nak egy verse a Luxembourg-kertről. Nem tévesztendő össze az öregasszony resójával.

Az apja gazdag orvos volt a tizenkilencedik században, és koncessziót szerzett egy bámulatos amerikai villamos szerkentyű olasz- és franciaországi forgalmazására.

Az öregasszony nem emlékezett rá, hogy mi volt az az elektromos szerkentyű, de arra igen, hogy az apja roppant büszke volt a koncesszióra, és hogy roppant büszkén figyelte a ládák kirakását.

Sajnos minden pénze elúszott a szerkentyűvel. Az emberek nem voltak hajlandók szétkapkodni. Félttek, hogy még a végén felrobban.

Az öregasszony maga valamikor nagyon szép volt. Az egyik fényképén kivágott ruhát viselt. Szép volt a melle, a hosszú nyaka, az arca.

Később nevelőnő lett s az olasz, a francia, a spanyol és a német, vagyis a határnyelvek tanára, de mostanára teljesen benőtte a Rakás-jellegű szenilitás, és falatnyi hús ritkán törte meg a végnapjain elhatalmasodó petrezselyemuralmat.

Sose volt férjnél, én a nevéhez mégis mindig hozzá tettem a Mrs.-t. Kedveltem, és egyszer adtam neki egy pohár bort. Régen volt, nagyon régen. Barátai, rokonai mind elhaltak mellőle, és lassan szürcsölgette a bort.

Jó bor, mondta, pedig rossz volt, aztán az apja szőlőkertjéről mesélt, meg a borról, amit a szőlőből saj-

toltak, míg az eladatlan amerikai elektromos szerken-
tyük ezrei el nem rágták a szőlő gyökerét.

Elmesélte, hogy tengerparti hegy oldalában volt a
szőlejük, és szívesen járt oda késő délutánokon, szere-
tett sétálni az árnyékos szőlősorok közt. A Földközi-
tenger volt az a tenger.

Számtalan kofferje tömve volt régi holmikkal. Mu-
tatott egy csupa kórház képeskönyvet, az olasz Vörös-
kereszt adta ki. A könyv első lapját Mussolini fényképe
díszítette. Számomra kicsit nehéz volt felismerni, mert
nem fejfelé lefelé lógott, lámpavason. Az öregasszony
azt mondta, nagy ember volt, csak túl messzire ment.
– Sose bratyizzon, fiam, a némettel – mondta.

Gyakran tűnődött fennhangon, hogy mi végre jut a
holmija, ha ő meghal. Valami ásatag só– meg borsszó-
rók, festett emberkéekkel az oldalukon. Aztán egy vég
színchagyott vászon. Nyolcvannégy év alatt nem ke-
rülközött idő, hogy ruha vagy függöny varrassék be-
lőle.

Beleteszik majd egy petrezselyemgyökérbe, s felfe-
dezvén a módját, miképp lehet petrezselyemgyökérből
csatahajót nyerni, vízre bocsátják a régi holmit.

6

A közkonyha a földszinten volt, a hátsó traktusban.
Egy nagyon nagy szoba nyílt rá. Mielőtt a nyugdíjas
zenetanár elment Spanyolországba, egy csendes, tipi-
kusan középkorú nő lakta azt a szobát, és a konyhára
nyíló egyetlen ajtaját folyton tárva hagyta. Mintha
csak a közkonyha az ő konyhája volna, ahol idegennek
semmi keresnivalója. Állandóan ki-be járkált, és
figyelt.

Én a magam szerény aggregény-főztjét szerettem
békében kotyvasztani, de a nő le nem vette róla a sze-
mét. Nem tetszett a dolog. Ki örül neki, ha egy csen-
des, tipikusan középkorú nő árgus szemekkel figyeli,

hogyan forralja fel azt a szerencsétlen marhahúsleves-konzervet vacsorára?

Végül is közkonyha az a konyha. Ha ő főzőcskéz, az [csak természetes, hogy nyitva hagyja a szobája ajtaját, de ha én főzőcskézek, hát elvárnám, hogy tegye be, hiszen végül is közkonyha az a konyha.

Míg a zenetanárnak New Yorkban volt sürgős kimúltnivalója, a középkorú nő végre elköltözött, és három fiatal lány foglalta el a szobát. Az egyik egész csinos volt a maga szőke izompacsirta módján. A másik kettő: két kis rondaság.

A szőke körül csak úgy rajzott a férfinép, s mivel mindre nem jutott energiája, jól jártak a csúnyák is.

Régi figura ez különben. A szép-lány-csúnya-lány-egy-szobában. Ha látod, hogy a szépre hiába startolsz, épp annyi büszkeséged marad, hogy a csúnyára csak azért is ráhajts. így aztán a csúnyák kuckójában is mindig van egy kis zajgás.

Az a konyhára nyíló szoba olyan lett, akár a méhkas. A lányok valami kelet-washingtoni főiskoláról jöttek, és eleinte tipp-topp főiskolásoknak meg főiskolai tanároknak osztogatták kegyeiket.

Aztán ahogy a szellemi igényük megnőtt, ahogy fokozatosan akklimatizálódtak a nagyváros lüktető ritmusához, figyelmük természetesen a buszsofőrökre terelődött.

Vicces volt, mert néha annyi buszsofőr gyűlt oda udvarolni szép uniformisában, hogy bárki remiznek nézte volna a konyha táját.

Előfordult, hogy négy-öt buszsofőr ülte körül a konyhaasztalt, miközben a húspogácsámat sütöttem. Egyik-másik szórakozottan csattogtatta a lyukasztóját.

VAKMERŐ LOVASROHAM A PGEM ELLEN

Lee Mellon már pár hete ott lakott alattam a Leavenworth Streeten, amikor egyik reggel felébredtem, és körülnéztem. A rét rohamosan fakult. A fű megbar-nult. A patak csaknem kiszáradt. A virágoknak nyoma veszett. A fák kidőltek. Mióta az öregember meghalt, nem láttam egy árva madarat, se más állatot. Mind elköltöztek.

Úgy döntöttem, hogy lemegyek, és fölkeltem Lee Mellont. Kiszálltam az ágyból, felöltöztem. Lementem, és bekopogtam hozzá. Gondoltam, meghiathatnánk egy kávét.

– Bújj be – mondta Lee Mellon.

Kinyitottam az ajtót, és ott találtam Lee Mellont egy fiatal lánnyal. Egymásba gabalyodott lábuk az ágy egyik végén nyúlt ki. A fejük a másik végén. Először azt hittem, kefélnek, de aztán rájöttem, hogy nem. Ámbár nem sokat késtem. A szoba úgy bűzlött, akár Cupido tornaterme.

Először csak álltam, aztán becsuktam az ajtót.

– Ez itt Susan – mondta Lee Mellon. – Az meg a haverom.

– Hello – mondta Susan.

A szoba csak úgy sárgállott, a redőny ugyanis le volt húzva, odakinn pedig vakított a nap. A padlón ügyesen megtervezett rendetlenségben könyvek, ruhadarabok, üvegek szanaszét szórva. Eljövendő fontos csaták tér-képe.

Beszélgettünk néhány percre. Elhatároztuk, hogy lemegyünk a közkonyhába, és csinálunk valami reggelit.

Kinn vártam az előcsarnokban, míg felöltöznek, azután együtt lementünk. A lány a blúzát gyűrögette a nadrágjába. Lee Mellon nem vesződött a cipőfűzőkkel. Úgy kúsztak mellette a lépcsőn, mint két megtermett giliszta.

A reggelit a lány készítette. Vicces, de a mai napig

emlékszem, hogy mit sütött: rántottat mogyoróhagymával és krémsajttal. Kenyeret pirított hozzá, és főzött egy kanna jó erős kávé. Nagyon fiatal volt és jókedvű. Az arca, a teste egyformán szép, csak egy kicsit vaskos. Gömbölyded, ez a helyes kifejezés: hamvas, mint a kisbabák.

Áradozva beszélt John Steinbeck *Késik a szüret* című regényéről. – Szegény gyümölcszedők – mondta. Lee Mellon egyetértett. Reggeli után felmentek a szobába, megtárgyalni a jövőndőt.

Magam a belvárosba rándultam, s egymás után végignéztam három filmet egy Market Street-i bolhafészekben. Rossz szokásom volt ez akkoriban. Időről időre kedvem szottyant rá, hogy agyamat hülyítsem a látvánnyal: nagy lapos emberek kúsznak-másznak holmi fénycsóvában, akár egy tornádó bélrendszerében nyüzsgő férgek.

Csatlakoztam a matrózokhoz, akiknek nő aznapra nem jutott, az öregekhez, akik a mozit napfürdőnek nézik, és a többi beteg népekhez, akiknek az ambuláns kezelése abból áll, hogy meredt szemük előtt Titanikus műfogsor nyal-fal egy pár Lusitanikus emlőmirigyet.

Találtam is három nyálcsöpögtetőt: egy rémteli jahajjajost, egy cowboyjal teli piffpufost és egy filléres érzelmekkel töltött imádlakost. Meg helyet is egy pofa mellett, aki a plafont nézte.

A lány három napig maradt Lee Mellonnal. Tizenhat éves volt, Los Angeles-i illetőségű. Zsidó apukája a Los Angeles-i háztartásigép-ipart lendítette, és a Sepulveda Boulevard Fagyasztókirályaként ismerték.

A harmadik nap végén toppant be. Mint kiderült, a lány megszökött otthonról, s pénze fogytán felhívta apucit, közölte vele, hogy egy férfival lakik, pénzre van szükségük, erre és erre a címre küldje.

Mielőtt a lányát elvitte, kis csevegésre került a sor közte és Lee Mellon közt. Értésére adta Lee Mellonnak, hogy nem kívánja felfújni az ügyet, ám Lee Mellon is ígérje meg, hogy soha többé nem találkozik a lá-

nyával. Hús dollárt nyomott a kezébe, amit Lee Mellon illendően megköszönt.

A Fagyasztókirály még hozzátette, hogy ő befűthetne Lee Mclonnak, csak nem akar botrányt. – Ne találkozzon vele többet, és akkor minden rendben lesz.

– Hogyne – mondta Lee Mellon. – Értem az álláspontját.

– Én sem akarok botrányt, maga sem akar botrányt. Maradjunk ennyiben – mondta az apa.

– Aha – mondta Lee Mellon.

A Fagyasztókirály visszavitte a lányát Los Angelesbe. Izgalmas kaland lehetett ez a számára, bár az apja lekent neki egy pofont a kocsiban, és közölte vele, hogy *siksze*.

Lee Mellon nemsokára kiköltözött a szobájából, mert nem tudta fizetni a lakbért, és Oaklandet vette ostrom alá. Beteg egy ostrom volt, hónapokig tartott, és mindössze egyetlen támadó hadműveletet tudott felmutatni: egy vakmerő lovasrohamot a Parti Gáz- és Elektromos Művek ellen.

Egyik barátjának lakatlan házába hurcolkodott be, aki az idő tájt harmadosztályú pingpongbajnoka volt egy rusztikus kaliforniai elmegyógyintézetnek. Az első-, másod-, illetve harmadosztályú besorolást az döntötte el, hogy az illető hány sokk-kezelésben részesült. A gázt és a villanyt még 1937-ben kikapcsolták, amikor a barátja mamáját dutyiba tették, mert csirkét keltetett a lakásban.

Lee Mellonnak természetesen nem volt rá pénze, hogy újra bekapcsoltassa a gázt és a villanyt, tehát felkutatt a fővezetéket, és megcsapolta. Ilyenformán módja nyílt a főzésre és fűtésre, bár a szolgáltatást tökéletesen megzabolázni nem tudta. Következésképp, ha bekapcsolta a gázt a sebtiben bütykölt szeleppel, és égő gyufát tartott oda hozzá, hatlábnyi kékes láng ugrott a plafonnak.

Valahol szert tett egy régi petróleumlámpára, azzal a világítás is el volt intézve. Kölcsönzőjegye volt az Oak-

landi Közkönyvtárba, azzal meg a szórakozása volt elintézve. Az orosz klasszikusokat olvasta, abban a jelentőségteljes hangnemben, ahogy az emberek ki szokták jelenteni: „Az orosz klasszikusokat olvasom.”

Ennivalója kevés volt, mert épp hogy csak jutott rá pénze. Lee Mellon nem akart állásba menni. Oakland ostroma munka nélkül is épp elég nehéz volt. Úgyhogy jobbára éhezett, de a Gáz- és Elektromos Művek kínálta biztonságot nem adta fel. A betevő falatért gürölnie kellett: kéregetett az utcán, szimatolt éttermi kukák körül, pénzt keresett a csatornában.

Az elhúzódó ostrom alatt absztinenssé vált, és már a nők sem érdekelték. – Öt hónapja nem volt egy mohám – jegyezte meg egy ízben. Úgy mondta, mint aki az időjárást kommentálja.

Mit gondolsz, esni fog?

Nem, miért esne?

Egyik reggel Susan jelent meg a Leaven worth Streeten, és azt mondta: – Beszélnem kell Lee Mellonnal. Fontos.

Azt én is láttam, hogy fontos. Lerítt róla, hogy mennyire fontos. Több hónap gyűlt a dereka köré.

– Nem tudom, hol lakik most – füllentettem. – Egyik reggel se szó, se beszéd, kiköltözött, és még az új címét se hagyta meg – füllentettem. – Vajon merre jár most Lee Mellon? – füllentettem.

– A városban se találkoztál vele?

– Nem – füllentettem. – Felszívódott – füllentettem.

Azt csak nem mondhattam meg neki, hogy Oaklandben nyomorog. Hogy az egyetlen vigasza, hogy sikerült felkutatnia a fővezetékét és megcsapolnia a gázt, s hogy tehát élvezheti munkája kétes gyümölcsét: a hatlábnyi kékes lángot. És hogy nincs többé szemöldöke.

– Felszívódott – füllentettem. – Itt mindenki azon töri a fejét, hogy hová lett – füllentettem.

– Hát ha mégis találkoznál vele, mondd meg, hogy

látni akarom. Nagyon fontos. A San Geronimo Szállodában lakom a Columbus Avenue-n, 34-es szoba.

Le is írta mindezt egy darab papírra, és ideadta. Zsebre tettem a papírt. Figyelte, ahogy zsebre teszem. Még akkor is figyelte, amikor a kezemet kivettem a zsebemből, figyelte a papirost, pedig már ott volt a zsebemben egy fésű mögött és egy gombóccá gyúrt cukrostatok mellett. Lefogadom, hogy meg tudta volna mondani, miféle cukor volt a tasakban.

Másnap találkoztam Lee Mellonnal. Bejött a városba. Oaklandből San Franciscóba, stoppal – kilenc órájába telt. Megviseltnek látszott. Előadtam a Susan-ügyet, és hozzátettem: a lány nagy súlyt helyez rá, hogy találkozzanak. Elmondtam továbbá, hogy úgy tett és úgy is festett, mint aki terhes. Sőt: tényleg terhes.

– Így megy ez – mondta Lee Mellon, az érzelmes tónust mellőzve. – Jómagam semmit se tehetek az ügyben. Hanem éhes vagyok. Nincs egy kis kajád? Szendvics, tojás, spagetti, ilyesmi? Vagy akármi?

Lee Mellon többé nem hozta szóba Susant, és persze én se erőltettem a témát. Pár hónapig nem mozdult ki Oaklandből.

Megpróbált zaciba vágni egy lopott villanyvasalót. Reggeltől estig a zálogházakat járta. De nem kellett sehová. A vasaló Lee Mellon szemében lassan féllábú, rozsdás albatrosszá alakult át. Végül otthagya a buszmegállóban egy padon. Újságpapírba volt csomagolva, hulladéknak nézhette bárki.

A csalódás, hogy nem tudta zaciba vágni a vasalót, Oakland ostromától is elvette a kedvét. Másnap táborbontott, és visszavonult Big Surba.

A lány viszont maradt a San Geronimo Szállodában. És mivel olyan boldogtalan volt, egyre kövérebb lett: mint amikor golyvával keresztezik a gombát.

Ahányszor találkoztunk, mindig megkérdezte, nem láttam-e Lee Mellont, és én mindig azt füllentettem, hogy nem. A lakók folyton a fejüket törik, hogy hová

lehetett. Mi mást mondhattam volna? Szegény lány. Füllentettem szusszanás nélkül... nem.

Füllentettem nem újra nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem, és újra. Én most se nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem nem Lee Mellont, azt nem. Eltűnt a föld színéről.

Apja, a Sepulveda Boulevard Fagyasztókirálya kitagadta, ő ugyanis a tijuanei abortuszipar mellett foglalt volna állást, azoknak odaát csak úgy csillog-villog az irodájuk, és a műtő is olyan tiszta, mint a hokipálya meccs előtt. De Susan nem állt kötélnek, ő megtartja a gyereket. Erre az apja kirúgta, és havi apanázst fizetett neki, hogy a lábát Los Angelesbe többé be ne tegye. Amikor a gyerek megszületett, Susan beadta a lelenckebe.

Tizenhét éves korára ismerte egész North Beach. Közben felszedett vagy ötven kilót. Hatalmas lett és randa, úgy rakódott rá a hártya, akár egymásra a földrétegek.

Aztán úgy döntött, hogy festő lesz, de mivel volt esze, rájött, hogy sokkal könnyebb a festészetről csevegni, mint festeni. Így tehát a bárókat járta, és a zsenikről értekezett, mint például Van Gogh. Emlegetett egy másik festőt is, de annak elfelejtettem a nevét.

Rákapott a szivarozásra és a fanatikus németgyűlöltre. Szíttá a szivart, és kijelentette, hogy a német férfiakat egytől egyig ki kéne herélni, a német gyerekeket hóba kéne beleásni, a német nőket pedig sóbányába kéne hajtani, hogy keserves könnyükkel termeljék a sót.

A gyereket már rég bedugta a lelenckebe, de néha feljött, jobban mondva felpöfögött hozzám, és megkérdezte, nem láttam-e Lee Mellont. Nem, feleltem mindig, és lassan valami játékféle lett a dologból, mert tudta, hogy annak idején füllentettem, sőt azóta ő maga is találkozott Lee Mellonnal, rájött, hogy mi az ábra, és köpött az egészre, de azért meg-megkérdezte.

– Nem láttad Lee Mellont? – csakhogy most ő füllentett. Megfordult a harci helyzet. – Nem, nem láttam

– feleltem tehát, immár az igazsághoz híven. Egypár évig csak úgy termelte a gyerekeket. Bébi-gyárrá képezte át magát. Mindig akad, aki kövér tyúkot akar ágyba vinni. A bábik, alighogy megszülettek, mentek a lencsbe. Alighanem túl sok volt a szabad ideje, de aztán ráunt erre is.

Most már huszonegy éves volt, akár valami őslény, és a North Beach üdvöskéje című lemez is lejárt. Kikopott a bárokból, nem taglalta tovább a zseniket, még azokat a csúnya németeket is békén hagyta. Sőt: leszokott a szivarról. Újabban moziba járt.

Naponta elcipelte valamelyik moziba most már egész kényelmesen rengő haját, továbbá azt a két-három kiló élelmet, hátha valami nyavalyás hóvihar tör ki a nézőtéren, és a büfé kopogósra fagy, akár az Antarktisz.

Egyszer egy utcasarkon álldogáltunk Lee Mellonnal, és odajött hozzám Susan. – Nem láttad Lee Mellont? – füllentette szélesen mosolyogva.

– Nem – feleltem az igazsághoz híven.

Lee Mellont nem nagyon érdekelte a játékunk.

– Zöld a lámpa – mondta. Csukaszürke egyenruhát viselt, és a kardját csörtette, ahogy átkeltünk az úttesten.

MÁSODIK RÉSZ

BIG SUR-I HADJÁRAT LEE MELLONNAL

MENŐ LEVÉL, JÖVŐ LEVÉL

MENŐ LEVÉL

1

Lee Mellonnak

Kalifornia

Big Sur

Kedves Lee Mellon!

Hogy vagy mindig Big Surban? Én itt San Franciscóban pocsékul. Fájdalmasan kell tapasztalnom, hogy a szerelem olykor a gyomor titokzatos útvesztőjébe téved, pont mint a méhek, csak már az egész úgy megsavanyodott, akár a méhek Iszaak Babel Lovashadseregében.

Azok a méhek nem tudták, mitévők legyenek, miután a katonák felrobbantották a kaptárjukat. A „Szent Méhköztársaság” rongyos anarchista bandává züllött. A méhek köröztek, köröztek, azután megdöglöttek a levegőben.

Ez történik most a gyomromban, ami csupa bombatölcsér. Keresem a kiutat. Kérlek, bocsásd meg ezt a sok nyavalygást, de tényleg pocsékul vagyok.

Barátod,

Jesse

JÖVŐ LEVÉL

1.

Remek! Akkor miért nem jössz le ide? Jómagam pucéran járkálok, és most láttam egy bálnát. Van itt hely mindenkinek. És hozz valami innivalót. Whisky! – Alásszolgája, Lee Mellon.

MENŐ LEVÉL

2

Lee Mellonnak

Kalifornia

Big Sur

Kedves Lee Mellon!

Csakhogy én szeretem ezt a lányt, és ez az egész olyan, mint a roston sült pokol fokhagymával. Szívesen lemennék Big Surba. Még sose voltam arra.

Miféle sütemény ez, hogy pucéran járkálsz, meg hogy bálna?

Barátod,

Jesse

JÖVŐ LEVÉL

2

Hát olyan – pucéran járkálok, és láttam egy bazi nagy bálnát. Nem érzed a zsályás-óceános Big Sur-i levegő illatát? Elvesztette a szaglószervét uraságod? Orrképet vázoljak látkép helyett? Üzenem a tyúknak, hogy szálljon el a holdba, te meg gyere azzal a whiskyvel: fogunk majd vízicsigát, és egy szikláról lehugyozzuk a tengert. – Alásszolgája, Lee Mellon.

MENŐ LEVÉL

3

Lee Mellonnak

Kalifornia

Big Sur

Kedves Lee Mellon!

Meg kell valahogy szabaduljak ettől a nőtől. El van szúrva az egész. A gyomrom helyett most a májamat marja.

*Van arra az elemek elől menedék? Más szóval: kerül
tető a fejed fölé, egyetlen cimborám?
Barátod,*

Jesse

JÖVŐ LEVÉL

3

*Az anyád kínját! Minek csinálsz mártírt magadból? Is-
mered a nőkről alkotott filozófiámat – mardeljhaddel.
Az istenbe ne lenne tető a fejem fölé? Tán azt hiszed, ür-
gelyukban lakom? Oaklandben az más tészta volt. Az
embernek atmoszféra kell ahhoz, hogy az orosz klasszi-
kusokat helyesen olvassa. Itten négy ház is van, Lee Mel-
lon meg csak egy. A reggel az óceán legperemén egy coyote
belekocogott a zsályába – következő megálló: Kína.
Az a coyote éppen pont úgy viselkedett, mintha csak New
Mexicóban vagy Wyomingban volna, pedig alatta ott
lófráltak a bálnák. Hát ilyen ennek a vidéknek a hatása.
Gyere le Big Surba, hadd áradjon ki szerencsétlen kalic-
kájából a lelked. – Alásszolgája, Lee Mellon.*

MENŐ LEVÉL

4

Lee Mellonnak

Kalifornia

Big Sur

Kedves Lee Mellon!

*Nincs rá szó, mit gyötör ez a nő! Már egy hete ezt
csinálja.*

A „Szent Méhköztársaság” a tenger iránt készülődik.

*Sose hittem volna, hogy velem ez megtörténhet. Végleg
el vagyok veszve. Kályha is van azokban a kalyibákban?*

Barátod,

Jesse

JÖVŐ LEVÉL

4

Hogyne volna! Tizenkettő mindenikben. Juss már dűlőre

azzal a tyúkkal. Ne hagyj, hogy kicserezze a töködet, és bukszát csináljon belőle. Közöld vele, hogy szálljon el a holdba, mert te Big Surba mész megmártani lelked a szabadság édes mámorában, mindjárt a coyote-falu mellett. Közöld vele, hogy olyan házban fogsz lakni, ahol tizenkettő a kályha, és mind whiskyt pőfékel, míg csak be nem fagy a mennyország. – Alásszolgája, Lee Mellon.

MENŐ LEVÉL

5

Lee Mellonnak

Kalifornia

Big Sur

Kedves Lee Mellon!

A lány és én most simogatjuk a nézeteltérést. Az elmúlt pár nap csodálatos volt. Lehet, hogy leviszem magammal Big Surba.

Úgy hívják, hogy Cynthia. Biztos neked is tetszene.

Mellesleg utolsó leveledben bimbózik az irodalmi stílus.

Barátod,

Jesse

JÖVŐ LEVÉL

5

Nyald ki a stílusomat! A hasam tele szarvashússal, zsírral, kenyérrel. Cynthia? Menj a fenébe, te hülye! Cynthia? Szóval azokat a panaszleveleket mind Cynthiaról írtad? És komolyan azt hiszed, hogy énnekem tetszene Cynthia? Máris elképzeltem – Cynthia? Igen, Lee? Rajtad a sor, hogy kiszívd a vízicsigát. Igazán úgy

*gondolod, Lee? (A hangjában félelem és hányinger.)
Igen. Cynthia, a vizicsigák terád várnak. Előre élvezik,
hogy te fogod kiszívni őket. Jaj, Lee ! Nem ! Nem ! Nem!
– Alásszolgája, Lee Mellon.*

MENŐ LEVÉL

6

Lee Mellonnak

Kalifornia

Big Sur

Kedves Lee Mellon!

Nem tudom, miért beszélsz így Cynthiaról. Hiszen még nem is láttad. Nagyon helyes lány, hamar feltalálja magát minden környezetben, azonkívül fogalmam sincs, mi bajod a nevével. Komolyan mondom, hogy tetszene neked.

Barátod,

Jesse

JÖVŐ LEVÉL

6

Naná hogy tetszene! Utóvégre az angoltanárok % részét, a könyvtárosok $\frac{2}{3}$ részét és az úriasszonyok $\frac{1}{2}$ részét Cynthiaának hívják Amerikában. Egy Cynthiaval több vagy kevesebb ugyan mit számít, te szerencsétlen? A tóban kuruttyolnak a békák. Lámpavilágnál írok, mert villany az nincs. A drótok öt mérfölddel följebb elfogytak, és szerintem ez igazán szép tőlük. Kinek kell itt villany? Oaklandben is egész jól megvoltam nélküle. Dosztojevszkijt, Turgenyevet, Gogolt, Tolsztojt olvastam – az oroszokat. Minek ahhoz villany, de ide figyelj, ha lejössz, elhozd ám Cynthiaát! Már alig bírok magammal, úgy szeretném látni. Bajuszkája van-e? Megismerkedtem egyszer egy könyvtárosnővel, aki BM-ből jött, vagyis a nevadai Battle Mountainból. Annak bajuszkája

is volt, és persze Cynthiának hívták. Egészen San Franciscoig bebuszozott, hogy vérbeli költő fújja le a szüzessége hamvát. Talált is ilyen költőt. Csekélységemet! Ki tudja, lehet, hogy ez ugyanaz a tyúk. Faggasd ki Battle Mountainról, a BM-antológia titkáról. BM! BM! – Alásszolgája, Lee Mellon.

MENŐ LEVÉL

7

Lee Mellonnak

Kalifornia

Big Sur

Kedves Lee Mellon!

Borzalmas dolog történt az imént. Nem gondoltam volna, hogy erre sor kerül. Cynthia elhagyott.

Mitévő legyek? Ez alkalommal örökre távozott. Ma reggel visszarepült Ketchikanbe.

össze vagyok törve. Ez is csak azt bizonyítja, hogy jó pap holtig tanul. De mi a fenének?

Barátod,

Jesse

JÖVŐ LEVÉL

7

Föl a fejjel, hülyegyerek ! Vár rád a jó öreg Lee Mellon és egy Big Sur-i házikó. De micsoda házikó! Sziklaszállról tekint az óceánra, három fala üveg, és kályha is van benne. Reggelenként ágyból nézheted a vidrák nemi életét. Nagyon tanulságos. Ez a legszebb hely a világon. Na mit mondtam én a kedves Cynthiáról? Fix, hogy Battle Mountain-i, csak Ketchikannek került. Hallgass a dörszölt veteránra.– Jobb egy Cynthia a könyvtárban, mint két Cynthia az ágyban. – Alásszolgája, Lee Mellon.

MENŐ LEVÉL

8

Lee Mellonnak

Kalifornia

Big Sur

Kedves Lee Mellon!

Cynthiáról semmi hír. A méhek a gyomromban megdöglöttek, de már kezdik megszokni.

Ez a vég. így rendeltetett.

Mégis mit eszünk Big Surban? Van egypár dolcsim, de azért megkérdem: lehet ottan dolgozni?

Barátod,

Jesse

JÖVŐ LEVÉL

8

Veteményeskertem folyton terem valamit! Ózre van egy 30-as Winchesterem, nyúlra és fűrjre egy 22-esem. Továbbá horgászfelszerelésem és egy példány Albioni Holdfénynapló-m. Szóval minden oké. Mit akarsz, egy szőrmebelű vattásdobozt, hogy felszívja Cynthia, a ketchikani és/vagy Battle Mountain-i tyúk iránt érzett szerelmedkeserűjét? Gyere bulizni inkább, gyere Big Surba, de hozd ám a whiskyt! Nagy szükségem van a whiskyre.

– Tegyük rá még egy tuskót? – kérdezte Lee Mellon.

– Szerintem használni tudná. Te mit gondolsz? Ránéztem a tűzre. Elgondolkodtam. Talán túlságosan is hosszan. Big Surban hajlik erre az ember.

– Igen, én is azt hiszem – mondtam végül, átballagtam a kalyibán, kibújtam a konyhafalban tátongó lyukon, és felemeltem egy tuskót a rakásból.

A tuskó alja nedves volt, és bogarak nyüzsögtek rajta. Visszajöttem a konyhalyukon, és rátettem a tűzre.

Számos bogár sietett föl a tuskó tetejére, jómagam pedig bevertem a fejem a plafonba. – Lassan szokja

meg az ember – bólogatott Lee Mellon a másfél méteres plafonra mutatva. A bogarak a tuskó tetején álltak, és a tűz mögül pislogtak ránk.

A plafon... igen, a plafon. Annak Lee Mellon az oka. Ismerem a történetét. Három üveg gin szomszédságában hegyoldalra építették a kalyibát, hogy az egyik fala föld legyen. A kandallót a hegyoldalból faragták ki később, és kövekkel bélelték, amiket a vízpartról cipeltek föl a sziklára.

Nagy volt a forróság, amikor a falakat húzták, Lee Mellon a három üveg whiskyt pusztította, a másik pofa, egy vallásos lelkibeteg, szintén. Itt persze minden a pofa ginje, földje, építőanyaga, anyja kínja öröksége volt, Lee Mellon tehát így szólt: – A lyukak jó mélyek, de a cölöpök kicsit hosszúak. Lefűrészelem őket.

A többit el lehet képzelni. Mindössze két szó. Lefűrészlem őket. De a pofa azt mondta, hogy jól van, mert nagyon lelkibeteg volt. A nap, a gin, a kék ég, a Csendes-óceán tükre mind a megzápult agyában kavargott: *A jó öreg Lee Mellon lefűrészeli... pompás. Úgy sincs értelme... ekkora hőségben... mit ellenkezik* és a kalyibának másfél méter lett a magassága, és a legkisebb ember is PUFF! belecsapta a fejét a plafonba.

Egy idő után már szórakoztató volt figyelni, hogyan csapják bele az emberek a fejüket a plafonba. Hiába voltál ott akármióta, a plafonhoz nem létezett hozzászokni. Meghaladta az emberi értelmet és szervező-készséget. Diadalt akkor arathattál, ha lassan közlekedtél alatta, mert így, ha belecsaptad is a fejedet, az ütközés kiváltotta sokk valahogy kisebb jelentőségű lett. Fizikai törvényszerűségben leli magyarázatát. Biztos van rá valami jól palackozott szó. *A bogarak a tuskó tetején álltak, és a tűz mögül pislogtak ránk.*

Lee Mellon egy rühösnek tetsző szarvasbőrön üldögélt, hátát a deszkafalnak vetve. Már most tisztáznunk kell a falak eltérő jellegét, mert a falak igen változatos és veszélyes anyagokból készültek.

Volt a hegy földfala, volt a deszkafal, volt az üvegfal, és nincs tovább, mert a negyedik helyén levegőnégyzet nyílt a keskeny járdára, amely egy darabig a tó partján futott, majd csatlakozott a szurdok fölött átnyúló hídhoz, amely éppen olyan bizonytalanul egyensúlyozott a légben, mint egy első világháborús repülőgép.

Lee Mellon hátát a deszkafalnak vetette, mert csak ebben az egy falban bízhatott. Big Sur-i tartózkodásom alatt mindössze egyszer dőlt neki valaki az üvegfalnak. Annak a lánynak az volt a hobbija, hogy meztelenül sétafikált, vihettük hát a montereyi kórházba, s amíg úgy-ahogy összevarrtak, beugrottunk egy vasboltba, és megvettük az új üvegtáblát. *A bogarak a tuskó tetején álltak, és a tűz mögül pislogtak ránk.*

És emlékszem, egyszer valaki William Carlos Williamset gyalázva nekidőlt a földfalnak, mire hatalmas robajlást hallottunk, és a domb egy darabja recsegve-ropogva leomlott, nyakig borítva földdel az illetőt.

Az illető, lévén frissen diplomáit New York-i klaszszikus költő, visítani kezdett, hogy tán eltemetik élve. Szerencsére a hegyomlás abbamaradt, kiástuk, lepóroltuk. De akkor gyalázta utoljára William Carlos Williamset. Másnap láttam, hogy buzgón olvassa *A szerelem útját*.

És emlékszem, hogy több illető nekidőlt annak a falnak, ami négyzet alakú levegőből volt, és belehullottak a békás tóba. Ez rendszerint tömény italneműk tetemes fogyasztása után történt.

Szóval a deszkafal volt a kalyiba egyetlen megbízható fala, és ennek vetette hátát a torz szarvasbőrön ülő Lee Mellon. Olyan volt, mintha nem cserzették volna ki, csak lenyúzták a szarvasról, egy kiló fokhagyma társaságában bedugták valami langyos kemencébe, és ott hagyták állni egy hétig... brrr!

Lee Mellon cigarettát sodort nagy gonddal. Ez meg a deszkafalnak dőlés volt az a két művelet, amit Lee Mellon világegyetében óvatosan hajtott végre. *A bogarak a tuskó tetején álltak, és a tűz mögül pislogtak ránk.*

Bon voyage bogarak. Jó utat, nem mintha sok látnivaló várt volna rájuk.

Átballagtam a levegőfalon, kiálltam a keskeny járdára, és a tavat néztem. Csöndben volt, mert nem múlt még ki egészen a nap, de pár óra múlva a tó maga lesz a Nagy Inkvizíció. Autodafe Big Surban. Jönnek a kámszás békák, kezükben fekete gyertya – KVAK! KVAK! KVAK!

Szürkületkor rágyújtanak, és fújják egész éjszaka. Rohadt dögök. Egy negyeddollárosnál alig nagyobbak. Abban a kicsi tóban békák százai, ezrei, milliói, fényévei akkora zajt csaptak, hogy az ember szívét gyújtós-nak törték össze.

Lee Mellon felkelt, és kiállt mellém a járdára. – Mindjárt sötétedik – mondta. Lenézett a tóra. Egyelőre zöld volt és ártalmatlan. – Bárcsak lenne dinamitom – mondta Lee Mellon.

KENYÉRTÖRÉS BIG SURBAN

Aznap esti vacsoránk nem volt valami nagy szám. Hát hogyne, mikor olyan ételre kényszerültünk, amihez a macska oda nem szagol. Ehető falatokra nem volt pénzünk, és úgy nézett ki, nem is lesz. Épp hogy éltünk.

Négy-öt napja vártuk a jótét lelket, aki majd idegen vagy jó barát képében, de mindenesetre kajával toppan be hozzánk. Ám az az érthetetlen, különös szívóerő, amely Big Surba vonzza a népeket, már jó ideje nem működött.

A villanyzsinór meg lett rántva, s azzal a számunkra kihunytt a Big Sur-i fény. Szomorú látvány volt. Az egyes számú autót út hitvány forgalma tovább csordogált, s meg nem állt volna a kedvünkért. Füttyült ránk, de azt is már csak mérföldekkel odább.

Éreztem, hogy a legközelebbi vízicsigába belehalok. Ha még egy vízicsiga kerül a szájamba, lelkem mint a fogpaszta kicsusszan, és beleveszik a világegyetembe.

Reggeli reményünk is hamar csalfának bizonyult. Lee Mellon vadászni ment a hegynyeregbe, az öreg ház felé. Azt nem mondom, hogy rossz lövő, csak kicsit kapkodós. A ház körül néha vadgalambok tanyáztak, a forrásnál meg, ahol az öreg a halálát lelte, fürjek. Lee Mellon elvitte a 22-esbe való utolsó öt darab töltényt. Jómagam könyörögve kértem, hogy csak hármat vigyen. Majdnem hajba kaptunk.

– Tegyük el kettőt – mondtam én.

– Éhes vagyok – felelte ő.

– Mániákus lövöldözőkedvedben el ne pocsékolod mind – figyelmeztettem.

– Fürjet akarok enni – mondta Lee Mellon. – Vagy galambot, vagy mondjuk egy nagy nyulat, esetleg egy kis őzet vagy egy jókora sertésbordát. Éhes vagyok, na.

A 30-asba való golyó rég elfogyott, és mostanában késő délután menetrendszerűen megérkeztek a szarvasok. Ott álltak kövéren, ínycsiklandozón a hegy oldalá-

ban, húszan vagy harmincan is, de a Winchesterbe többé nem került golyó.

Lee Mellon nem bírta a közelükbe kúszni, hogy a 22-essel valamirevaló kárt tegyen bennük. Egyszer egy sutának a fenekébe durrantott, de a suta belegyalogolt az orgonásba, és azóta színét se láttuk.

Könyörögve kértem, hogy hagyjunk meg két 22-es töltenyt borúsabb napokra. – Ki tudja, hátha holnap reggel szarvas téved a kertbe – mondtam. Lee Mellon azonban nem tárgyalt. Éreztem, hogy hiába beszélek. Minden szavam falra hányt borsó.

Felment a hegy nyeregre. A csenevész földúton távolodva egyre kisebb lett alakja, és az öt darab 22-es töltenyünk vele együtt csökkent. Úgy képzeltem, hogy akkorák lehetnek mostanára, mint egy-egy rosszul táplált amőba. Az út szikvójafenyők ligetébe vészett, és Lee Mellon nem volt többé: hasonlóképpen töltenyünk se.

Nem lévén mit tennem, hová térnem, leültem egy kőre, és hazavártam Lee Mellont. Volt velem egy könyv, ami a lelket mint olyat tárgyalta. Ebből megtudtam, hogy addig semmi vész, míg olvasás közben el nem szólít a halál, míg a lapozó ujjakat élet mozgatja. Úgy tekintettem, mint lélektani krimit.

Két autó is arra tévedt. Az egyikben fiatalok ültek. Szép volt a lány. Úgy képzeltem, hogy pirkadatkor hagyták el Montereyt, miután alaposan bereggeliztek a Greyhound-buszváróban. Nem mintha sok értelme lett volna.

Mért pont a buszváróban reggeliztek? Ez egyre valószínűtlenebbnek tűnt. Montereyben annyi a reggelizőhely. A buszvárónál csak akad flancosabb. Azért, mert én egyszer történetesen a montereyi Greyhound-buszváróban reggeliztem, még nem kell mindenkinek oda menni.

A másodiknak befutó Rolls Roycc-t sofőr vezette, és egy öregasszony ült a hátsó ülésen. Csuum szörme és gyémánt volt, mintha a gazdagság tavaszi zápor képé-

ben verte volna be vele esővíz helyett. Ez ám a szerencse.

Meg volt lepve, hogy ott ülök, mint gyalogmókus a kövön. Mondott valamit a sofőrnek, és az ablaküveg erőlködés nélkül letekeredett.

– Milyen messze van ide Los Angeles? – A hangja tökéletes volt.

Majd az öregasszony ablaka tekeredett le, könnyedén, mint az átlátszó hattyú nyaka. – Máris órákat késünk – mondta az öregasszony. – De Big Surt olyan régóta szerettem volna látni. Milyen messze van ide Los Angeles, fiatalember?

– Los Angeles ide nagyon messze van – mondtam. – Több száz mérföldre. Az út alig vánszorog, és akkor is csak San Luis Obispóba ér. Ha sietnek, a 99-esre vagy a 101-esre kellett volna térni.

– Most már késő – mondta a hölgy. – Azért tudatnám velük, hogy mi történt. Meg fogják érteni. Van telefonja?

– Nincs, sajnós – feleltem. – Még áramunk sincs.

– No nem baj – mondta ő. – Jót tesz nekik, ha agódnak egy kicsit a nagyiért. Tíz éve néznek aranybányának. Jót fog tenni nekik. Előbb is gondolhattam volna erre.

Tetszett, ahogy a nagyt mondta, mert magamtól eszembe nem jutott volna, hogy ő valakinek a nagynya.

Kedvesen köszönetet mondott, az ablakok erőlködés nélkül föltekerelek, és a hattyúk tovább húztak délnek. Búcsút intett, és elsiettek az úton, be a kanyar mögé, mert Los Angelesben várta őket a rokonság, amely percről percre idegesebb lett. Jót is tett nekik az aggodalom biztosan.

Hol lehet? Hol lehet? Felhívjuk a rendőrséget, mit gondoltok? Ne, várjunk még öt percet.

Öt perc múlva a 22-es fakó ugatását hallottam, aztán még egyszer, aztán még egyszer. Hogy mi a fenének

van nekünk pont automata puskánk – még egyszer, még egyszer, aztán a csönd.

Nemhiába vártam, mert Lee Mellon jött lefele a hegyről. A földúton jött, amelyik átszeli az autótutat. Úgy húzta maga után a puskát, mint egy kiszolgált faágat.

– Na? – kérdeztem.

Estefelé Lee Mellon fölkel, és kiállt mellém a járdára. – Mindjárt sötétedik – mondta. Lenézett a tóra. Egyelőre zöld volt és ártalmatlan. – Bárcsak lenne dinamitom – mondta. Aztán kiment a kertbe, és tépett némi zöldséget salátának. Amikor visszajött, egy kanibál kifejezése ült az arcán. – Nyulat láttam a kertben – mondta.

Rettentő erőfeszítéssel kiűztem a számból s majd a fejemből is a szót, hogy: Alice. „Na mi van, Alice, begyulladtunk, begyulladtunk?” – mondtam volna éppen, de rájöttem, hogy utolsó öt töltenyünk az imént ment füstbe.

Aznapi vacsoránk nem volt valami nagy szám. Zöldségsaláta kölyökmakrélával. A kölyökmakrélát a kalyiba tulajdonosa hozta a kóbor macskáknak, csakhogy nem ízlett nekik. Olyan förtelmes volt, hogy rá se néztek. Inkább kóboroltak éhen.

A kölyökmakréla tönkreteszi az ember bélrendszerét. Ahogy belekerül, szörnyű robajlást, gágogást meg szárnycsapdosást visz végbe. Mint amikor földrengés idején kísértet járja a házat: efféle hangok repesztik horizontális irányban a hasadat. Utána pedig nagy szellemesek és büffenések hagyják el a testet. A kölyökmakréla úgyszólván a pórusokon jön ki.

Ha az ember kölyökmakrélát vacsorái, csak ül utána, és meglepve konstatálja, hogy a társalgási témák köre leszűkült. Rájöttem, hogy kölyökmakréla után a költészetet, az esztétikát vagy a világbékét megvitatni szinte lehetetlen.

Hogy a vacsora teljes egészében gasztronómiai Hirosimára emlékeztessen, desszertnek ott volt Lee Mel-

lon kenyere. A polgárháborús időkben ilyen prófuntot faszolhattak a katonák. Ami, persze, nem meglepő.

Megtanultam, hogy arcom vigyázzállásba vágjam, s szemem a konyha konyha zászlajának szalutáljon, valahányszor Lee Mellon kijelentette: – Azt hiszem, sütök egy kis kenyeret.

Időbe telt, de megszoktam s megettem: kemény volt, akár a kő, ízetlen, mint a pokolra jutott vegetáriánus vagy mint a virginiai úton masírozó katonák, akik csak úgy nyelik – a mérföldeket.

BEVEZETŐ

A PRÉDIKÁTOR KÖNYVÉHEZ

Vacsora után, hogy az esthomályban gyülekvő békák hangját kirekesszem, úgy döntöttem, hogy a szelleme-seket és büffenéseket kalyibám magányába eregetve, a Prédikátor Könyvét fogom olvasni.

– Én még elüldögélek itt, majd a békákat olvasom – szellentette Lee Mellon.

– Mit mondasz, Lee? Nem hallom. A békák. Üvölts hangosabban – szellentettem.

Lee Mellon felkelt, hatalmas sziklát vágott a tóba, és utánasüvöltötte: – Rántott csirke! – A békák nyomban elhallgattak. De csak pár másodpercre, aztán rázendítettek megint. Lee Mellonnak egész sziklakészlete volt a szobában. A kórus mindig egy kvakkal kezdődött, aztán jött a második, majd nagy sietve a 7452-ik.

De az azért vicces, hogy Lee Mellon pont a „Rántott csirke!”-vel torkolta le őket, miközben mindenféle bombákat hajigált a tóba. Akkorra már rengeteg trágárságot kipróbált, utána meg értelmetlen szótagzagyvalékkal kísérletezett, hátha egy jól irányzott szikla nyomában hatással lesz a békanépre.

Lee Mellon elemző koponya volt, és a vak tyúk is lel szemet metódussal feltalálta a „Rántott csirke !”-t, azt a kifejezést, amely a legnagyobb rémületet plántálta a békákba. Úgyhogy az unalmas trágárságok helyett most már csak azt üvöltözte, hogy „Rántott csirke!”, éles fejhangján bele a Big Sur-i éjszakába.

– Szóval hogy mondtad? – szellentettem.

– Én még elüldögélek itt, majd a békákat olvasom. Mi a fene van veled, talán nem szereted a békákat? szellentette Lee Mellon. – Ennyit mondtam. Patrióta szellemed hová lett? Az amerikai zászlón is béka ül.

– Megyek a kalyibámba – szellentettem. – A Prédikátor Könyvét akarom olvasni,

– Mostanában mást se olvasol – szellentette Lee

Mellon. – Pedig nem valami épületes olvasnivaló, ha jól emlékszek. Beteg vagy talán, te gyerek?

– Így jobban múlik az idő – mondtam.

– Ezek a rohadtak meg se érdemlik a dinamitot – mondta Lee Mellon. – Majd kiötlök valami okosat. A dinamit, az túl gyors. Van is egy isteni eszmém.

Lee Mellon számos módszert alkalmazott a békák elhallgattatására. Sziklával dobálta őket. Söprűvel csépelte a tavat. Több serpenyő forró vizet zúdított rájuk. Tíz liter savanyú lőrét öntött a tóba.

Eleinte összefogdosta őket, ahogy szürkületkor előbújtak, és lehajigálta a szakadékba. Tucatnyit is összeszedett egy este, és – jaj a legyőzötteknek! – zsupsz a szakadékba, így ment ez egy hétig.

Aztán egyszer csak a fejébe vette, hogy a békák viszszaakutyagolnak a szakadékból. Pár napjukba beletelik, persze. – Az anyjuk keserves istenit – mondta. – Kész gyalogtúra, de bírják szusszal.

Úgy bepörgött, hogy a soron levő békát belevágta a tűzbe. A béka előbb fekete lett, aztán nyúlós, aztán már nem is volt béka egyáltalán. Én Lee Mellonra néztem. Ő énrám. – Igazad van. Kitalálok valami mást.

Összeszedett pár tucat követ, madzagot kötött rájuk, ez egy jó délutánjába beletelt, este pedig megfogta a békákat, hozzámadzagolta őket egy-egy kőhöz, és úgy hajította le a szakadékba. – Most majd tovább tart a visszaút. Ha mindenáron föl akarnak csapni teherhordónak – mondta, de ezzel is befuccsolt, mert annyi volt ott a béka, hogy sose fogyott volna el, így aztán egy hét múlva ráunt, és visszatért a „Rántott csirke!”-vel szinkronizált szikladobáláshoz.

Bizton állíthatom, hogy a tóban később se láttunk kőhöz madzagolt békát. Mindennek van határa azért.

Volt egypár apróbb vízisikló is a tóban, de azok legfőljebb egy vagy két békát bírtak lenyelni napjában.

Nem sok jót várhattunk tőlük. Anakondára lett volna szükségünk. A siklók jellege inkább ornamentális volt, mint funkcionális.

– Na, akkor én itt hagylak a békáknak – szellentettem. Az első kvak már el is hangzott, mindjárt jön a többi, az egész pokoli zeneakadémia.

– Jól jegyezd meg, amit mondok, Jesse. Kész a tervem – szellentette Lee Mellon, és ujjával a fejébe bökött, ahogy dörzsölt piacjáró ellenőrzi, érett-e a dinnye. Az volt. Beleborzongtam.

– Jó éjt – szellentettem.

– Az se rossz – szellentette Lee Mellon.

A PRÉDIKÁTOR KÖNYVÉNEK SZEGECSSELÉSE

Felmentem a kalyibámba. Hallottam, ahogy odalenn a sziklákat püföli az óceán. Elhaladtam a kert mellett. Teli volt aggatva halászhálókkal, a madarak ellen.

Szokás szerint keresztülestem az ágyam mellé állított motorbiciklin. Lee Mellon egyik kedvence volt a motorbicikli. Ott állt körülbelül negyvenöt darabban.

Lee Mellon hetente többször menetrendszerű pontossággal megjegyezte: – Na, összeszerelem a motorbiciklit. Ez ám egy négyszáz dolláros motorbicikli.– Hogy négyszáz dolláros motorbicikli, azt sose felejtette ki, de az összeszerelésből nem lett semmi.

Meggyújtottam a lámpát, és begubóztam kalyibám üvegfalaiba. Kalyibám éppen úgy volt bútorozva, mint a többi kalyiba arrafelé. Nem volt benne asztal, szék, valamint ágy.

Hálósákban aludtam a padlón, és két nagy fehér kő volt a könyvnyomtatóm. A lámpát a bicikli motorrészére állítottam, hogy a kényelmes olvasáshoz időnként följebb csavarhassam a lángot.

Volt a kalyibában egy igen-igen kezdetleges kályha, Lee Mellon kreációja, amelyik hideg éjjel nyomban bemelegítette a szobát, de abban a pillanatban, hogy nem tettek rá még egy fahasábot, a kalyibát elárasztotta a hideg.

Éjszakánként természetesen a Prédikátor Könyvét olvastam egy nagyon régi Bibliában, amelynek súlyos lapjai voltak. Eleinte újra meg újra elolvastam minden éjjel, azután csak egyszer minden éjjel, azután egypár verset egy éjjel, mostanában pedig inkább csak az írásjeleket.

Meg is számláltam őket, egy-egy részét minden éjjel. Az összegeket föl jegyeztem egy irkába, csinos oszlopokban egymás alá. Az irkát így kereszteltem el: „írásjelek a Prédikátor Könyvében”. Jó cím, azt hi-

szem. Mintha csak műszaki tanulmányokba mélyedtem volna bele.

Mert kérdem én: mielőtt a hajót megépítik, nem kell-e utánajárni, hogy hány szegecs tart össze egy hajót, és hogy mekkora a szegecs mérete? Engem magamat a Prédikátor Könyvének szegecselése izgatott, e honni vizeken szép fekete hajó.

Ami az eredményt illeti, azok a következők: a Prédikátor Könyvének első részében van összesen 57 írásjel, lebontva: 22 vessző, 8 pontosvessző, 8 kettőspont, 2 kérdőjel és 17 pont.

A Prédikátor Könyvének második részében van összesen 103 írásjel, lebontva: 45 vessző, 12 pontosvessző, 15 kettőspont, 6 kérdőjel és 25 pont.

A Prédikátor Könyvének harmadik részében van összesen 77 írásjel, lebontva: 33 vessző, 21 pontosvessző, 8 kettőspont, 3 kérdőjel és 12 pont.

A Prédikátor Könyvének negyedik részében van összesen 58 írásjel, lebontva: 25 vessző, 9 pontosvessző, 5 kettőspont, 2 kérdőjel és 17 pont.

A Prédikátor Könyvének ötödik részében van összesen 67 írásjel, lebontva: 25 vessző, 7 pontosvessző, 15 kettőspont, 3 kérdőjel és 17 pont.

Hát ezt műveltem lámpafénynél Big Surban, s örömem és önbecsülésem egyre nőtt. Személy szerint azt hiszem, a Bibliának előnyére válik, ha lámpafénynél olvassák. Azt hiszem, a Biblia igazából sose szokott hozzá a villamossághoz.

Lámpavilágnál viszont a legjobb oldalát mutatja. Gondosan megszámoltam a Prédikátor Könyvében az írásjeleket, ügyeltem, nehogy egy is kimaradjon, aztán elfűjtam a lámpást.

HOGY LE NE TALÁLJA LŐNI

Éjfél körül vagy egy órával is később – nem esküszöm meg rá, mert óránk, az nem volt Big Surban – valami zajt hallottam álmomban. A zaj a tragacsunk felől jött, amit az autótűt mellett tartottunk. Hol elhalt, hol föl-erősödött, annyit hamar kivettem, hogy embernek a hangja, csak igen furesán motyogott, hanem aztán föl-csapott rendesen: – Le ne találjon löni, a Krisztus szerelmére!

A hálózszakomból kigabalyodva magamra kaptam a nadrágot. Kezem a kisbaltát markolta a sötétben, magam meg azon totóztam, hogy mi a keserves úristen lehet az. Most már csak úgy harsogott a táj, de a hangok egyike se volt kellemes. Úgy óvakodtam előre, mint az árnyék – nem állt szándékomban kirontani a placra és a pofámba kapni, ha mondjuk ez a műsor. Ügyesen csináltam, csigavérrel, ahogy a tévében a cowboyok.

A neszek és hangok felé lopakodtam. A legnyugodtabb hang, az a Lee Melloné volt. Lámpa égett a földön, most már láttam, mi folyik. Megálltam az árnyékosban.

Két pofa térdelt Lee Mellon színe előtt. Kölykök voltak, tinédzserek. Lee Mellon Winchesterrel a kezében magaslott följük. Egy nagyon aggályos üzletember modorában.

– Kérem, szépen kérem... jaj, istenem... tetszik tudni, nem tudtuk, hogy... kérem – mondta az egyik. Nagyon elegáns ruhában térdeltek a földön. Lee Mellon rongyokban állt előttük.

Lee Mellon nagyon halkan és nagyon lassan beszélt: John Donne-hoz foghatnám, ahogy az erzsébeti időkben prédikált. – Én most úgy keresztüllöhetném magukat, emberek, mint a pinty, a hullájukat mondjuk a cápáknak vetném, a kocsijukat meg levinném Cambriába. Az ujjlenyomatokat gondosan letörlöm. Otthagynom szépen a kocsit, és senki se tudja meg, mi történt. Legföljebb pár napig erre cirkál majd a seriff

idehajt, és hülye kérdéseket tesz fel. Én ezekre azt felelem: „Nem, seriff, nem láttam őket.” Hamarosan ejkik az ügyet, és maguk ott lesznek örökre bekasztlizva a Salinasi Eltűnt Személyek nyilvántartójába. Épp ezért remélem, hogy nincsen anyukájuk, barátnőjük, kedves háziállatuk, mifene, mert sokáig, nagyon sokáig nem fogják viszontlátni őket.

Az egyik ekkor már keservesen sírt. Szóra nem nyílt a szája. Sírt a másik is, de az még tudott beszélni. – Kérem, kérem, kérem, kérem, kérem. – Úgy fújta, mint a litániát.

Ekkor jöttem én a kisbaltával. Elő az árnyékból. Azt hittem, rögtön összeszarják; magukat, de úgy, hogy Kínának fogja orrát facsarni a bűz.

– Hahó, Jesse – mondta Lee Mellon. – Nézd csak, mit fogtam. Ez a két hóhányó szifonnak nézte a benzintankunkat. Tudod-e, mit csinálok velük, Jesse?

– Majd megmondod, Lee – feleltem.

Még a nevünk is primán passzolt az ügryhöz: múlt századi szegénylegények öröksége.

– Én azt hiszem, kinyírom őket, te Jesse – mondta Lee Mellon csigavérrel. – Valamikor el kell kezdeni. Ebben a hónapban ez a harmadik eset, hogy lopják a benzinünket. Valamikor csak el kell kezdeni. Ez így nem mehet tovább. Te Jesse, én ezt a két szaros valagút lelövöm foglalóba.

Lee Mellon az üres Winchester csövét annak a taknyosnak a halántékára nyomta, amelyik még tudott beszélni, s azzal beszédképes tolvaj nem is maradt több. A beszédmozdulatokat tisztességgel gyakorolta, de hang nem jött ki a száján.

– Nézd, Lee – mondtam. – Szó se róla, megérdemlik a golyót. Ellopni az ember benzinét, benne hagyni nyakig a szarban, és még kötelet se vetni utána, bizony csúnya dolog. Megérdemlik, hogy lelődd őket, csak hát gyerekek még. Alig keltek ki az iskolapadból. Legénytollat se látsz rajtuk, ha jobban megnézed.

Lee Mellon lehajolt, és megnézte az állukat.

– Egen, Jesse – mondta. – Tudom én is. De mikor ott az az állapotos asszony odabe. A feleségem, az én állapotos feleségem, akit imádok. És akármikor lebabázhat. Máris késik két hetet. Mit szólnál, ha be kéne tenni a tragacsba, hogy Montereyben doktorhoz meg szép tiszta kórházhoz jusson, és akkor puff neki, volt benzin, nincs benzin, a bébinek meg kampec, he?

– Neem, Jesse, nem... szó se lehet róla – folytatta Lee Mellon. – Ezek meg akarták ölni az én csecsemő fiamat, hát már csak agyonlövöm őket. Hanem tudod mit? Összeteszem a fejüket, akkor egy golyót megtakarítok. Van itt énnekem egy lassú golyóm. Ennek öt percbe telik, míg átér a fejükön. Hogy fog az fájni, te Jesse!

Az, amelyik attól fogva nem bírt megszólalni, hogy Lee Mellon a lámpával meg a puskával kilépett a házból, és közölte velük, hogy ha megmoccannak, megöli őket, ámbár ha jobban meggondolja, mocorogjanak csak, mert így is, úgy is megöli őket, és akkor már jobban szeret mozgó célpontra löni, az ugyanis edzi a szemet – végre megszólalt: – Tizenkilenc éves vagyok. Meg se találtuk a benzintankot. A nővérem Santa Barbarában lakik. – Ez volt minden, amit közölt, utána újra megkukult. Keservesen bömbölt mind a kettő. A könny végigfolyt az arcukon, és folyt az orruk is.

– Egén – mondta Lee Mellon. – Tényleg fiatalok, Jesse. Én azt hiszem, köll egy utolsó esélyt adni az olyanoknak, akinek nemsokára szétlövik a hülye agyát, mivel benzint akart lopni egy meg se született csecsemőtől. – Ha lehet, erre még keservebben kezdtek bömbölni.

– Jól van, Lee – mondtam. – Nincs semmi baj. Csak annyi történt, hogy megpróbálták ellopni a benzinünk utolját.

– Oké, Jesse – mondta Lee Mellon filozofikusán, de mintha a fogát húznák. – Ha kifizetik a benzint, amit a hónap folyamán ellopkodtak tőlünk, esetleg életben hagyom őket. Lehet róla szó. De csak azért, mert meg-

fogadtam az édesanyámnak, isten nyugtassa szegényt haló porában, hogy ha úgy adódik, a hóna alá nyúlok két romlott kamasznak. Na köhögjétek ki a dohányt, gyerekek!

Mint a néma sziámi ikrek, szó nélkül, de egyszerre vették elő a bukszájukat, és minden pénzüket odaadták Lee Mellonnak. Lehetett vagy 6 dollár 72 cent.

Lee Mellon elvette és zsebre vágta. – Bizalomért bizalom jár cserébe – mondta. – Szabadok vagytok. – Az egyik előre kúszott, és megcsókolta Lee Mellon csizmáját.

– Netene – mondta Lee Mellon. – Ne nyalakodj, hé! Mutasd meg, hogy volt gyerekszobád. – Elkísérte! őket a kocsijukhoz. Ők voltak a legboldogabb kölykök a világon. A kocsí – 1941-es évjáratú Ford – teli volt raggatva olyasmikkel, amivel gimnazista kölykök díszítik az autójukat.

Nyilván kevés volt a benzinük, ráadásul eltévedtek. A 101-esen kellett volna lenniük. S mert errefelé mérföldekre nincs egy árva benzinkút, gondolták, úgyse fog nekünk hiányozni az a tíz-húsz liter benzin. Ha fényt látnak a házban, biztosan szép szóval kérik.

Lee Mellon búcsút intett nekik a Winchesterrel, ahogy lassan elhajtottak San Luis Obispo és a Santa Barbarában várakozó leánytestvér felé. Egén, biztosan navigációs műhiba volt. A 101-esen kellett volna maradniuk.

Lee Mellon búcsút intett nekik a Winchesterrel, és meghúzta a ravaszt. De ők már messze jártak, nem hallhatták a fegyver szavát. Lehetek vagy ötven méterre, a Ford alig vánszorgott, de az üres töltényürre lecsapó kakas halk kattanását nem hallhatták meg.

A TRAGACS

Másnap zabpelyhet reggeliztünk. Még San Franciscóban vettünk egy ötvenfontos zsákra valót a régi Krisztálpalota-piacon. Ezt a gyönyörű épületet csak később rontották le, hogy motel kerüljön a helyére.

Készletapály idején ennyi volt árva reggelink: zabpehely. Némi tejpor és cukor járt hozzá, meg a Lee Mellon prófuntja. Kávét híján zöld teát ittunk.

– Pénz állt a házhoz – mondta Lee Mellon, és előszedte a 6 dollár 72 centet. Úgy rakta maga elé a földre, mint numizmatikus a legújabb ritkaságot.

– Ennivalót vehetnénk – mondtam naivan. – Meg golyót a puskába.

– Szeretném látni, hogy mossza ki a gatyáját a két pofa – nevette el magát Lee Mellon. – Mert tisztítóba be nem teszik a lábuk, az fix.

– Haha – nevettem el magam.

A tetőről leugrott egy macska. Fél tucat macskánk lehetett. Útban az éhhalál felé. Odajött, és belekóstolt Lee Mellon prófuntjába. Néhány harapás után rájött, hogy kár a benzinért.

Kitalpalt a gyalogjáróra, süttette magát a bágyadt nappal, és elnézte a kényelmesen tempózó siklót a tó színén: annak legalább béka dagasztotta a hasát, ha emésztetlen is.

– Inkább nőre költsük – mondta Lee Mellon. – Véleményem szerint az fontosabb, mint a kaja vagy a töltény. Elvoltam töltény nélkül eddig is. Hanem a tragacsot közelebb kéne tolni az úthoz. Ha így megy, biztosítani fogja megélhetésünket.

– Hogy szerzel nőt 6 dollár 72 centért? – tettem föl a kérdést.

– Elugrunk Elizabethhez.

– Azt hittem, Los Angelesen kívül nem űzi az ipart.

– Rendszerint nem is, de néha kötélnek áll. A változatlanság kedvéért. Persze csak ha jókedvében kapod. Mert amit Los Angelesben művel, az hátborzongató.

– Egy doboz töltény... isteni lenne – mondtam.
– Vagy egy font kávé... Már hogy mindkettőnkkel? Egy százdolláros Los Angeles-i kurva? 6 dollár 72 centért? Ébren vagy te, haverom?

– Persze hogy – mondta ő. – Menni fog, légy nyugodt. Különben mit veszthetünk? Legfőljebb meghív bennünket reggelire. Kapd már be azt a szelet kenyeret, aztán nyomás.

Énnekem mindig imponált Lee Mellon túlzó hajlama. Kapd be azt a szelet kenyeret. Ami a kezemben volt, az mindent formázott, csak szeletet és kenyeret nem. Na de félre a vésőt, kalapácsot – lementünk a tragacshoz.

A tragacs a külseje után a polgárháborút is kiszolgálhatta volna, ha a polgárháború korában lettek volna tragacsok. Benzintankja nem volt, de ment.

Hátul a platón, egy kétszáz literes, ám üres benzines hordó tetején állt egy benzinkanna, amelyből szívócső csatlakozott a benzin vezetékhez.

A működési elv a következő volt. Lee Mellon vezetett, magam meg hátul ügyeltem, nehogy a szívócső be találja mondani az unalmast a nagy zötykölődésben.

Vicces látvány lehettünk az autóúton. Sose volt szívem megkérdezni Lee Mellontól, hová lett a benzintankja. Jobb a békesség, gondoltam.

AZ ÉLET SŰRŰJE

Elizabcthszel csak néhányszor találkoztam, de mindig lenyűgözött. Gyönyörű nő volt, és évente háromhavi melót vállalt Los Angelesben. Gyerekei mellé erre az időre felfogadott valakit Big Surba, rendszerint egy mexikói nőt. Aztán pedig fantasztikus változáson ment át, teljes sikerrel.

Big Surban háromszobás vityillója volt, a munka szünetét ott töltötte négy gyerekével, akik úgy verték vissza szépségét, mintha tükröt akasztott volna rájuk. Hosszú haja szétterült a vállán, lába saruba búj, teste formátlan vászonruhába, és csakis az elmélkedésnek adta oda magát.

Kertészkedett, savanyított, fát vágott, varrogatott, végezte mind a munkát, ami ősidők óta a nőre vár, ha férfi nincs a háznál, s az istennek él a háta mögött, a gyereknevelést eltökélve. Kedves, szelíd teremtes volt, sokat olvasott.

Kilenc hónapját így hordta az évnék: mint valami különös terhességet, majd felfogadott valakit a gyerekek mellé, visszament Los Angelesbe, és elmélkedés helyett olyan férfiaknak adta oda magát száz dollárért, akik szép nővel szeretnek furcsa dolgot művelni.

Megtett mindent, amire kérték. A férfiak szívesen tdták a száz dollárt, sőt néha többet is, mert nagyon kényelmes volt vele, társaságában a furcsa kíváncsiságot se kellett szégyellni, hacsak persze nem akartak szántszándékkal szegyenkezni, mert akkor istenien kiszegyenkezhették magukat, s azt külön megfizették.

Kvalifikált művésze volt a szakmának, három hónapig tartott nyitva, s a pénzt félrerakta. Azután visszament Big Surba, hosszú haját vállára eresztette, magát az elmélkedésnek adta, és lelkes állatot bántani képtelen lett volna.

Vegetáriánus volt. Egyedül a tojás vitte bűnbe. Gyerekei csörgőkígyók közt játszadoztak, mégse tett ellene.

Legnagyobbik gyereke tizenegy éves volt, a legkisebbik hat, s a csörgőkígyók száma végtelen. Úgy szaladgáltak, mint az egerek, de a gyerekek állagán nem (változtattak semmit).

A férje Koreában esett el. Ennyit lehetett tudni róla. Hősi halála után költözött Elizabeth Big Surba. De a témát nem szeretete boncolgatni.

Elhajtottunk hozzá. Tizenkét mérföldre volt nagyjából, a főúttól pár mérfölddel beljebb valami kanyonban. Ügyelni kellett, mert eltévedni nem volt nehéz. (Maximális sebességünk a főúton húsz mérföldre rúgott. Mikor a vityillóhoz odaértünk, Lee Mellon kiszállt, és én is leszálltam: kész tömeg.

Két fa között ruhák sora száradt. Tökéletes mozdulatlanságban, mert szélcsend volt. Itt-ott játékszerek heverték, és láttunk egy speciális játékfajtát is, amit a gyerekek csináltak sárból, szarvasagancsból meg csigából, de hogy a veleje mi volt, azt csak gyerekek tudnák megmondani. Meglehet, nem is játék volt, csak egy néhai játék sírja.

Elizabeth kocsiját nem találtuk. Síri csend, csak egy ketrecben nyílt némi csirke. Körülötte kakas verte a vigyázzmenetet peckesen, ordenáré lármát csapva. Senki sem volt otthon.

Lee Mellon a kakasra nézett. Először úgy döntött, hogy ellopja, aztán meg hogy pénzt hagy érte a konyhaasztalon meg egy üzenetet, miszerint a csirkéket felvásárolta, a végén azonban meggondolta magát: hagyjuk a fenébe. Ne fosszuk meg a csirkéktől. Ez szép volt tőle. Ami eddig történt, Lee Mellon lelkében történt, megérkezésünk óta ugyanis nem szólt egy árva szót se.

Végül csak megszólalt: – Nincsenek itthon–, és igaz is volt, ha nem tekintjük a halhatatlanságra szánt kakast meg a gyerekjáték sírját.

AMIRE 6 DOLLÁR 72 CENTBŐL FUTJA

Hazaérve Lee Mellon kiszállt, magam leszálltam, s már láttam is, hogy a szomjúság vert tanyát Lee Mellon torkában. Röviditalok emléke vonult a szemében, mint költöző madárhad.

– Bárcsak otthon lett volna – mondta Lee Mellon, fölkapott egy kavicsot, és a Csendes-óceán felé hajította. A kavics nem érte el a Csendes-óceánt. Valamivel előbb landolt hétmilliárd sorstársa mellett.

– Aha – mondtam.

– Ki tudja, mi minden történhetett volna? – tette hozzá Lee Mellon.

Én tudtam, hogy semmi se történt volna, de azt mondtam: – Hajjaj...

A madarak egyre húztak a szemében, apró szomj aszák serege, szárnyuk és testük közt üveg a forgó. Az óceánon építkezett a köd. De nem tanyát, hanem egy nagy szállót. A Big Sur-i Nagyszállót. Toldaléképületei hamarosan eléri a szárazföldet, fölunkorodnak a kanyon falán, és mindent belep a gőzölgő boyok serege.

Lee Mellon egyre idegesebb lett. – Fogjunk egy stopot Montereybe, és ígyuk le magunkat – ajánlotta.

– Rendben, de csak ha zsebembe rizs, tarisznyámba font hús kerül, mielőtt az ivászatot megkezdjük – mondtam. A tarisznya szót úgy használtam, mint más rendes ember, mondjuk, a mauzóleumot.

– Oké – mondta Lee Mellon.

Nyolc óra múlva egy kis montereyi kocsmában üldögéltem egy fiatal lánnyal. Előtte pohár vörös bor, előttem martini. Van ez így. Ki a jövőnek megmondhatója, vagy annak, ha már ott tartunk, hogy hogy jutottunk idáig? Lee Mellon a bárpult alatt nyúlt ki. A hányadékot levakartam róla, és hamarjában rádobtam egy kartonlemezt, hogy a rendőrség elő ne találja.

Sokan voltak a bárban. A szokatlan emberi környezet láttán előbb alig bírtam titkolni meglepetésemet.

Keményen igyekeztem, hogy embernek látsszam magam is, így került sor a lánnyal való összelemeledésre.

Egy órája ismerkedtem meg vele, akkor, amikor Lee Mellon kinyúlt rajta. Kivontam Lee Mellon alól, bár számtanórán az ilyet nem tanítják, szó szót követett, s most itt ültünk egymással szemben egy-egy pohár ital előtt.

A martinit addig melengettem a számban, míg hőmérséklete elérte testhőmérsékletemet. A jó öreg 98,6 Fahrenheit – magunk és a realitás egyetlen kapcsa. Már ha egy korty martinit képesek vagyunk realitásnak tekinteni.

A lányt Elaine-nek hívták, és minél tovább néztem, annál szebben virágzott, ami ritka teljesítmény. Ő képes volt rá. Az ilyen belülről fejlesztett akceleráció mindig kivívja tetszésemet.

– Te mit csinálsz? – kérdezte.

Ezt át kellett gondolnom. Mondhattam volna, hogy: „Lee Mellonnal lakom, és kutya az életem.” Nem, nem, ezt mégse. Esetleg: „Szereted az almát?”, amire igent mondana, és én mondhatnám: „Akkor feküdjünk le.” De ez még odább volt. Végül eldöntöttem, hogy mit mondok neki. Csöndesen, de némi határozottsággal kijelentettem: – Big Surban lakom.

– Ó, az nagyszerű – mondta ő. – Én meg Pacific Grove-ban. És mit csinálsz?

Nem rossz, gondoltam magamban. Fussunk neki még egyszer.

– Állás nélkül vagyok – mondtam.

– Én is állás nélkül vagyok – mondta ő. – És mit csinálsz?

Új oldaláról mutatkozott be tehát, de nekem most már mehetnékem volt. Hagyjon engem békén! Szégyenlős pillantást vetettem rá, és a vallásos áhítatot, mintha megannyi pálmaágból, magam köré tüzködtem. – Lelkész vagyok – mondtam.

Ő éppolyan szégyenlősen, de pont annyi áhítattal nézett vissza. – Én meg apáca. És mit csinálsz?

Állhatatosságból jeles. Kezdtünk rákapni egymás ízére. Tetszett. Az okos nő mindig levesz a lábamról. Gyöngeség, tudom, de most álljak oda változtatni rajta?

Kis idő múlva a tengerparton sétáltunk. Karom a pulóvere alatt, a dereka körül, kezem srégen fölfelé araszolt, öt ujjam a mellén ügködött lázasan, mint öt gyökereszakadt, élénk fantáziájú növényke.

Jesse-nek nője lett, és Lee Mellon szerezte neki. – Mikor döntötted el, hogy apácának állsz? – kérdeztem.

– Úgy hatéves koromban – felelte ő.

– Én már ötévesen lelkész akartam lenni – mondtam.

– Én már négyévesen apáca akartam lenni.

– Én már háromévesen lelkész akartam lenni.

– Nagyszerű. Én már kétévesen apáca akartam lenni.

– Én már egyévesen lelkész akartam lenni.

– Én már a születésem napján apáca akartam lenni. Azon szent nap. Úgy jó, ha az ember korán sínre teszi az életét – vágta ki büszkén.

– Na ja. Én történetesen nem voltam ott, amikor megszülettem, ezért nem hozhattam meg mindjárt a döntést. Anyám akkor Bombayben volt. Én meg Salinasban. Ez így szerintem nem fair – mondtam alázatosan.

Erre végképp megadta magát. De jó is, hogy az ilyen marhaságok néha lány-hálósobákba vezetnek. Becsukta az ajtót, s én rossz szokásomhoz híven mindjárt a könyveit nézegettem, Szia, Dylan Thomas *Összes versei*. Mosómedveként szimatoltam végig a lakását, híven a másik rossz, habár elviselhetőbb szokásomhoz.

Mindig rettentően érdekelt a fiatal hölgyek lakhelye. Szerettem fiatal hölgyek lakhelyében a szagokat, tárgyakat, készítményeket, s ahogy a fény a dolgokra esik, de még inkább ahogy a szagokra.

Szendvicset csinált. Nem ettem meg. Nem tudom, miért csinálta. Lefeküdtünk. Betettem a kezem a lába íközé. Alatta a pokrócon rodeo zajlott. Cowboyok, loyak, karámok. Teste keményen a kezemnek feszült.

Amikor egymásba, mint kis népek az ENSZ-be, beleforrunk, kinematográfiai vízióm támadt: Lee Mellon feküdt kartonlemezzel borítva a bárpult alatt, tucatnyi filmkockán.

ZAVARD EL GETTYSBURGBE!

Hosszú és kellemes időtöltés után másztam ki az ágy szélére. Apró fény égett a szobában, és a fény mögül absztrakt festmény kerekedett. Elaine-nek lámpája van, és az ernyőjének absztrakt mintája van. Oké. ..

És persze ott volt az elmaradhatatlan jó barát, derék háziáldásként függött a falon: Manolete, a bikaviador, mert ennek mindig ott a helye ifjú hölgyek szobájában. Hogy szeretik ezt a plakátot, és ez is hogy szereti őket! Vigyáznak egymásra.

Volt egy gitár is, a hátán ennyi: SZERELEM; húrjai fordultak a fal felé, hátha a falnak kedve szottyan elpötyögni a *Greensleeves*-t vagy a *Midnight Special*-t.

– Mit csinálsz? – kérdezte lágyan pillantva rám Elaine. A kielégüléstől ködös lett a tekintete. Olyan volt, mint egy gyerek, hajcsikából ébred, pedig nem is aludt.

Meg voltam elégedve, mert jó sokáig eltartott, és magammal is meg voltam elégedve, és elégedett voltam, hogy végül is meg vagyok elégedve.

– Muszáj kihúznom Lee Mellont a bárpult alól – mondtam. – Nem akarom, hogy a rendőrség húzza ki. Mert az nem tetszene neki. Utálja a börtönt. Mindig is utálta. A börtön gondolatának kéjes izgalma kölyökkorában veszett ki belőle.

– Mi ? – kérdezte Elaine.

– Bezony – mondtam. – Amikor a szüleit lemészárolta, tíz évet sóztak a nyakába.

Elaine álláig húzta a paplant, és csak feküdt ott, mosolyogva rám, aki úgyszintén mosolyogtam. Aztán lassan húzni kezdte lefelé, előbb a melléig, aztán alája, „végtelenül nemes” valami, csúszik lefelé... lefelé.

– A rendőrség el fogja kapni Lee Mellont – mondtam. Úgy mondtam ezt, mintha jelszó lenne valamelyik szocialista országban. LÉPJ FÖL AZ ÁRAMPOCSÉKOLÁS ELLEN, ÉS KAPCSOLD LE A VIL-LANYT, HA KIMÉSZ A SZOBÁBÓL. A REND-

ŐRSÉG EL FOGJA KAPNI LEE MELLONT. De hiába. – A rendőrség el fogja kapni Lee Mellont – hajtogattam.

Elaine csak mosolygott, majd azt mondta, hogy rendben van. Rendben is volt. Istenem, hogy az élet milyen. A múlt este két kölyök csúszott-mászott Lee Mellon üres karabélyá előtt, nem is sejtve, miközben képzeletbeli életükért könyörögtek, hogy ezt az egészet ők fogják finanszírozni: jómagamat egy lánnyal az ágyban, Lee Mellont egy kartonlemezzel a bárpult alatt.

Elaine kiszállt az ágyból. – Veled megyek. Majd idehozzuk, és kijózanítjuk.

Belebújt a pulóverébe és felhúzta a nadrágját. Én voltam a hálás sportközönség: néztem, hogy vesznek bele ruhába a dolgok, és hogy jönnek elő újra, ruhahéjba bújva. Lábát tornacipőbe dugta.

– Ki vagy? – kérdeztem én: minden Casanovák Horatio Algerje.

– Szüleim Carmelben laknak – felelte ő.

Majd odajött hozzám, átölelt, és megcsókolta a számot. Tűrhetően éreztem magam.

Lee Mellont azon helyt találtuk, ahol hagytam, a kartonlemez is érintetlennek látszott. Olyan volt, mint egy valamicsodával teli doboz, de nem szappan volt, az fix. Nagy-nagy doboz Lee Mellon érkezett Amerikába, és csak úgy hírverés nélkül.

– Ébredj, Lee Mellon – riadtam rá, és danolni kezdek:

*Rázd meg, és majd felébred, Rázd meg, és majd
felébred,*

Rázd meg, és majd felébred, de jó korán reggel!

Részeg a tábornok, mit csináljak?

Részeg a tábornok, mit csináljak?

Részeg a tábornok, mit csináljak

ilyen korán reggel?

*Zavard el Gettysburgbe !
Gettys, de Gettysburgbe! Oda ám, Gettysburgbe,
de jó korán reggel!*

Elaine a nadrágom hátuljába csúsztatta kezét, ujjai bevándoroltak az alsónadrágom alá, és a keze addig-addig ment, amíg a fenekemhez nem ért; ott megpihent, mint kismadár az ágon.

Lee Mellon lassan fölült. A karton leesett róla. Ki volt csomagolva. Ország-világ láthatta. Az amerikai spiritusz & dicsőség & know-how végterméke.

– Mi történt? – kérdezte.

– Spiritus frumenti – mondta Elaine.

NAGY NAP EZ A MAI

Másnap reggel, Elaine kocsiján, visszamentünk Big Surba. A kocsí hátulja a Safeway nagyáruház élelmiszerlátnál volt megtömve. Azonkívül két krokodilt is vittünk egy kofferben. Elaine ötlete volt.

Részeg zagyválásában Lee Mellon ugyanis kibökte, hogy micsoda egy nyűg az a sok béka, amire Elaine összefüggően rávágta: – Szerzek nektek egy krokodilt.

– És szerzett.

Leszaladt az állatkereskedésbe, és két krokodilussal tért vissza. Minek vett kettőt, firtattuk, mire közölte, hogy végkiárusítás van. Aki egyet vesz a rendes áron, annak egy pennyért hozzácsapnak még egyet. Végkiárusítás : krokodilja egy cent. Nem rossz az ötlet.

Lee Mellon vérekes szeme alatt örömtáskák lógtak, ahogy az autót vezette. Elaine és én ott ültünk mellette az első ülésen. A karom Elaine vállán. Elhajtottunk Henry Miller postaládája mellett. Ő maga is ott volt, közismert vén Cadillacjében várta a postát.

– Nézzétek, a Henry Miller – mondtam.

– Ő – mondta Elaine.

Íránta való szeretetem minden múltó perccel új perccet virágozott. Henry Miller ellen semmi kifogásom, de miként forradalmi viharban idézzük bimbók virágba borulását, úgy nőtt Elaine íránt a szeretetem.

Lee Mellon le volt nyűgözve. Elaine ötven dollár ára kaját vett, és két krokodilust. Lee Mellon fogta tehát a nyelvét, és álmatagon végigszámlálta fogait. Hat darabot talált, s kiosztva őket a kocsí hátuljában tárolt élelmiszeres zacskókra, a kapott eredmény úgy felderítette, hogy arcán a mosoly olyan volt, mint maga a romos Parthenon.

– Nagy nap ez a mai! – mondta Lee Mellon. Soha még ilyet, hogy „nagy nap ez a mai”, nem mondott. Hallottam már tőle mindenfélét, de ezt még soha. Nyilván zavarba akart hozni vele. Sikerült.

– Big Surban még sose voltam – mondta Elaine, az

elhúzó tájat szemlélve az ablakból. – Mikor a szüleim Carmelbe költöztek, én Keleten jártam egyetemre.

– Szóval egyetemet végeztél! – meredt rá Lee Mellon, mint aki azt hallja, hogy hátul az a töméntelen ennivaló nem is ennivaló, hanem ügyesen álcázott kutya-gumi.

– Dehogysis! – vágta ki diadalmasan Elaine. – Megbuktam minden vizsgán, és az intézményt még aznap, hogy faképnél hagytam, fel kellett oszlatni, olyan buta voltam. Azt tartották, hogy énutánam már úgyse lenne jó semmire.

– Remek – mondta Lee Mellon, és tekintetét újra a haladási iránynak fordította.

Az égen nagy madár lebegett. Kiúszott az óceán fölé, és ott maradt.

– Jaj de szép! – mondta Elaine.

– Nagy nap ez a mai! – mondta Lee Mellon teljes megrökönyödésemre.

MOTORBICIKLI

Lakhelyünket késő délután közelítettük meg. Fél mérföldre állt egy kis fahíd, patak sietett alatta. Kezemben Elaine keze. A nap mint párás sörösüveg úzte ősi egyiptus mesterségét az éghatár felé, rá az óceánra. Lee Mellon kezében kormánykerék. Mindnyájan meg voltunk elégedve.

Lee Mellon letért az autóútról, odahajtott a tragacsunk mellé, és megállt.

– Hát ez mi? – kérdezte Elaine.

– Ez egy autóféle – mondtam.

– Hülyéskedsz? – így Elaine.

– A két kezem műve – jelentette ki Lee Mellon.

– Ja, az más – mondta Elaine. Ilyen kurta idő alatt felfogta és megértette, mi megy végbe Lee Mellon fel-színe alatt. Tetszett.

– Hát itt volnánk – mondta Lee Mellon. – íme a Tanyám. Telepes nagypapi cövekelte. Mit neki indiánok, aszály, árvíz, marhatolvaj, féreg, Southern Pacific, Frank Norris meg pálinka! De azt tudjátok-e, mivel küzdünk mi, Mellonok mindhalálig, mi az, ami végül legyűr bennünket?

– Nem tudjuk – mondta Elaine.

– A Mellon-átok. Roppant véreb képében hazajár minden tizedévben. Ismeritek: „Elül nyomok, hátul nyomok, mindenütt az átok-nyomok.”

– Logikusnak hangzik – mondta Elaine.

Az élelmet áthordtuk a konyhafal lyukán. Macskák hussantak szerte a bozótba, mint megannyi kölcsönkönyv a könyvtárpolicokra. Időbe telik, de majd megéheznek, s visszatérnek, mint rendre a klasszikusok: *Hamlet, Winesburg, Ohio*.

– A krokodilokkal mi legyen? – kérdezte Elaine.

– Tegyük el őket estére. Jó helyen vannak a kocsi-ban – mondta Lee Mellon, mintha a világ legtermésze-tesebb dolga volna krokodilt autóban tárolni. – Hóna-pok óta erről álmodom. Most majd megmutatjuk ezek-

nek a rohadt békáknak, hogy az ember a felsőbbrendű faj ebben a szarfészekben. A fejükbe verjük.

Elaine végigmérte a kalyibát, Big Sur fénye a haján nyugodott, és a haja összhangban volt Kaliforniával.

– Nagyon érdekes – mondta, és beverte a fejét a plafonba. Vigasztaltam volna, de nem kellett. Alig is verte be. Szerető kocódás volt ez ahhoz képest, amiket c gerendák annak előtte megértek.

– Ki tervezte úgy mégis? – kérdezte mindazonáltal.

– Frank Lloyd Wright?

– Nem – feleltem. – Frank Lloyd Mellon.

– Á, szóval építész is.

Lee Mellon odajött, és görnyedtében a plafont nézte. Éppolyan ijesztő volt, mint a halott páciens érverését számláló orvostudor. Magamra néztem. Éppúgy görnyedtem én is meg Elaine is. A Híres Lee Mellon-féle Házi Görnyeteg: az inkvizíció repesve szabadalmaztatta volna.

– Alacsony egy kicsit – mondta ő Elaine-nek.

– Az – mondtam én.

– De se baj, mert majd hozzászoksz – mondta ő Elaine-nek.

– Hozzá fog szokni – mondtam én.

– Hozzá – mondta Elaine.

Lee Mellon üveg bort hozott a kocsiból, kimentünk a gyalogjáróra, és felköszöntöttük a napnyugtát. A nap akár a sörösüveg tört össze a vízen. Banális értelemben tehát egyiptus üvegcserepekben tükröződtünk. Rá is ten minden egyes szilánkja úgy tűnt tova, mintha 60 lóerős Johnson-motor húzná.

A Wenté Brothers-féle szürkebarát jellegzetessége, hogy hamar elfogy.

– Hol fogunk lakni? – kérdezte Elaine. Visszakormányoztam a kocsihoz, kivettem a bőrdíjót, és a halászhálóval lepett kert mentén az üvegháznak irányítottam.

– Hát ez micsoda? – kérdezte.

– Ez egy halászhálóval lepett kert.

Bementünk az üvegházba, és Elaine a padlóra nézett. – Motorbicikli? – kérdezte.

– Úgy is lehet mondani – feleltem.

– Lee Melloné – mondta Elaine.

– Azé.

– Aha – bólogatott Elaine.

– Nagyon otthonos – mondta, és lecsüggedt a karja. Akkor vette észre a Bibliát.

– Te tényleg lelkész vagy!

– Természetesen. A Moody-féle Biblia Intézetet végeztem templomtakarító szakon. A Napa-beli Közkórház ösztöndíjasaként készülök jelenleg a doktorátusra. Nemsokára vallást fogok alapítani. De most vakációzom. A meleg vizek miatt járok ide.

– Aha – bólogatott Elaine.

Leült arra a valamire, ahol alszom, felnézett rám, és óvatosan hanyatt dőlt a hálósákon. – Ez az ágyad – nem kérdezte, mondta.

– Az én ágyamon nem zajlott rodeo. Se ló, se cowboy, se karám. Csak a puszta hálósák. Szégyelltem is magam, mert úgy illik tán, hogy mostantól rodeón háljon a világ népe.

Kínéztem az ablakon, és láttam, hogy Lee Mellon közeleg. Elhessegettem. Megállt, bámult, majd az állat (konföderációs tábornok módra fölszegve sarkon fordult, és visszaballagott a konyhalyukba.

– A lámpa alatt mi van? – kérdezte Elaine.

– Motorbicikli – mondtam.

BÚCSÚ A BÉKÁKTÓL

Elaine aznap este vacsorát főzött. Micsoda öröm: aszszony a házi tűzhelynél. Kajatündérünk lett ő, keze alatt pirult a sertéshús. Ekkor mérhettem fel igazán, micsoda pusztítást vitt végbe a lelkemben Lee Mellon szakácskodása.

Lelkileg, azt hiszem, azóta se lábaltam ki a traumából. Habár a gyászos emlékek köré védművet építettem, a fájdalom csak bévül maradt. Elég a védelem pillanatnyi lankadása, pocsék főztjének hasított patája máris kétes diadaltáncba fog a szájpadlásomon.

Lee Mellon felséges tüzet rakott, körülültük, és nyakló nélkül ittuk a jó erős feketekávé. Elaine a macskaeledelről se feledkezett meg. A macskák mint megannyi szőrös páfránylevél hasáltak a tűz mellett. Minden nagyon jó volt, és minden nagyon szép volt. A macskák a faj ősi emléktárából csaltak elő rozsdás vén doromboláspalántákat – oly igen idegen volt számukra az elégedettség érzése – , mi pedig illő társalgásba fogtunk.

– Szüleid foglalkozása micsoda? – kérdezte Lee Mellon atyailag. Majdnem cigányútra szaladt a kávé.

– Én vagyok a lányuk – felelt meg Elaine.

Lee Mellon hökkenten bámult egy darabig. – Ismerős sztori. írta Conan Doyle. *A pimasz kiscsaj esete* – bökte ki végül.

Felállt, és előhozott a konyhából egy vadonatúj almát. Munkába állította mind a hat fogát. Tudtam, hogy az almák frissek és ropogósak, de Lee Mellon száját erre utaló hang nem hagyta el.

– Apám ügyvéd – mondta Elaine.

Lee Mellon rábólintott. Kézigránátszerű almarepeszek fityegtek a szája szélén.

Elaine a combomra tette a kezét. Magam a derekára fűztem karomat, és nekidőltem a fafalnak. Lee Mellon a dohos szarvasbőrön trónolt.

Bejött az éjszaka, és fénykölcson vett fel. Először

csak néhány centnyit, de aztán ezer meg ezer dollárt másodpercenként. Nemsokára elfogy a fény, a bank bezár, a pénztárosok elvesztik állásukat, az igazgató öngyilkos lesz.

Csendben üldögéltünk, figyelve Lee Mellon megmegújuló rohamát a világ leghosszabb almája ellen, aztán közelebb kerültünk egymáshoz, aztán csendben visszatértünk Lee Mellonhoz meg az almához, aztán vissza magunkhoz, aztán fűtültünk már az almamutatványra, tökéletesen lekötött bennünket egymás közelsége.

Alighogy Lee Mellon kivégezte az almát, s két cimbalomnál nagyobbat cuppantott, megszólalt az első béka.

– Na tessék – mondta Lee Mellon, mint aki bevetni készül a lovasságot, hogy porfelhő kerekedjék a völgyben, repessen a zászló és peregjen a dob.

Megszólalt a második béka, aztán újra az első. Majd belépett a harmadik, utána triót alapítottak, aztán jött a negyedik, majd három újabb, mint megannyi petárda, és akkor Lee Mellon kijelentette: – Megyek, előveszem a krokodilokat. – Meggyújtotta a lámpát, kibújt a lyukon, és leballagott a kocsíhoz.

Elaine nyilván elszundított közben. Ott hevert a padlón, feje az ölemben. Megrezenve ébredt. – Hol van Lee Mellon? – kérdezte. Alig hallottam a hangját.

– Elment, hogy elővegye a krokodilokat! – kiabáltam.

– Ezek azok a békák? – kiabálta a lárma felé mutatva, amely most már a sötétbe borult tó teljes hosszán fortyogott.

– Igen! – kiabáltam.

– Akkor jó! – kiabálta.

Megjött Lee Mellon a krokodilokkal. Hatfogú mosoly ragyogott az arcán. Letette a dobozt, és kihúzta belőle az egyik krokodilt. A krokodil döbbenten konstátálta, hogy nem az állatkereskedésben van. A kutya-kölyköket kutatta, meg a drótkalickájukat, amelyiknek

az akváriuma mellett volt a helye. A kutyakölykök eltűntek. A krokodil a fejét törte: hová lettek azok a rosszcsontok? Őt magát Lee Mellon tartotta a kezében.

– Szevasz, krokodil! – kiabálta Lee Mellon. A krokodil egyfolytában a kutyakölyköket kereste. Hová lehettek?

– Szereted a békacombot? – kiabálta Lee Mellon, és óvatosan rátette a krokodilra a tóra. A krokodil mozdulatlanul hevert rajta, mint valami játékhajó. Lee Mellon meglökte, és a krokodil kiúszott a nyílt vízre.

A tó abban a pillanatban elhallgatott, mintha beledobták volna egy mélységes mély temetőbe. Lee Mellon elővette a második krokodilt.

A második krokodil szintén a kutyakölyköket kereste. De sehol se látta őket. Hová lehettek?

Lee Mellon megsimogatta a hátát, rátette a tóra, ki-lökte, és a tó csendje megkétszereződött. Úgy ülte meg a tavat, akár a köd.

– A békák el vannak intézve – súgta Elaine. Valósággal hipnotizált bennünket a csend.

Lee Mellon hitetlenkedve bámulta a vizes, fekete csöndet. – Eltűntek – mondta.

– Igen – mondtam én. – Nincs ott már semmi, csak két krokodil.

A DOHÁNYRÍTUS

Éjjel. Milyen kellemes Elaine-nel feküdni ágyban: úgy tekeredik rám, mint folyondár az árnyékra. Sikerral jfutamítja meg az emléksáskákat és a Cynthia nevű pes-tises álmot.

Cynthia iránt most úgy éreztem, hogy tőlem akár la-zac eshet a fejére Ketchikanben. Lelki szemem a ke-íthikani napilap főcímét olvasta: LAZAC ESETT A FEJÉRE, és a gusztusos alcímet: „Palacsintává lapí-totta”.

A kezem Elaine arcára tévedt, és meglelte a száját. Ajkai szét voltak nyílvá: ujjaim gyengéden végigfutot-tak a fogain, és megérintették alvó nyelve hegyét. Ze-nésznék éreztem magam egy sötét zongora fölött.

Elalvás előtt Lee Mellont illető gondolatok vonultak át megint az agyamon, rendezett sorokban, lobogó zászlóval. Eszembe jutott ama történelmi korszak: a HÁROM NAPPAL EZELEŐTT. És felidéztem Lee Mellon Dohányrítusát.

Kifogyott a dohányból, és nagy szüksége lévén rá, újból nekivágott Gordának. Dohány járás a hőségben. Ötödször vagy hatodszor művelte, mióta ott voltam nála.

Lee Mellon Dohányrítusa a következőképpen zaj-lott : amikor már nem volt több dohányja, meg remé-nye se, hogy a realitás szokásos dohány csatornáján hozzájusson, nekivágott Gordának. Pénze dohányra természetesen nem volt, tehát az országút egyik szélén ballagott. Mondjuk először a Santa Lucia-hegyek felé cső szélén, szeme a csikkeket kutatta, és amit talált, azt beletette egy papírzacskóba.

Előfordult, hogy egész csikk-összejövételre buk-kant, akárha elvarázsolt erdőben szép nagy gombate-lepre, néha meg mérföldeken át egy árva csikket ha lelt. Ám ha lelt, szája körül megvillant a hatfogú csoda. Mosolynak is beillett volna – egy más világban.

Ha úgy másfél mérföld után se lelt csikkre, nagyon

elkeseredett, dús fantáziája előrevetítette, hogy sohasem is fog, útja során Seattle-be vetődik majd, aztán keletnek fordulva felkutyagol New Yorkig, hónap-számra koptatja az ország útját, de cigarettacsikket csak nem talál. Nem talál egy ruhés darabot se – és megint fűjtak egy amerikai álomnak.

Gordáig öt mérföld az út. Lee Mellon ott sarkán fordul, és az országút másik szélén, az óceán felől baktat visszafelé. Odalenn a Csendes-óceán békésen hamuzik a sziklákra meg a partra. Kormoránszárnyak pofozzák a levegőt. Bálnák és pelikánok osztoznak a Csendes-óceánon.

Lee Mellon mint eszement Balboa kajtatja a csikket a Nyugati Világ végén, öt mérföldön át, s csak néha kerül szeme elé Dohányország száműzöttje.

Hazaérve letelepszik a tűzhely elé, újságpapírra önti szerzeményét, és merő dohányhalommá morzsolja. Majd pedig gondosan összekeveri, válogatja, keveri, válogatja, keveri, végül üres konzervdobóba tölti a mixtúrát.

Lee Mellon Dohány rí tusa megújította önmagát, magas művészet gyanánt gyönyörforrás, füstje festmény a tüdő falára akasztva.

Lee Mellonra emlékezve aludtam el, testem szerető részei gyengéden szegélyezték Elaine-t. Lee Mellon úgy foszlott szét a kiszögelléseknél, ahogy tépett csikkből pereg a dohány.

ÉS ÚJRA A NAGYERDŐ

A nap másnap besütött ugyan az ablakon, de Elaine már nem volt mellettem a hálósák alatt. Úristen... hova lett? Aztán megpillantottam: a motorkerékpár alkatrészei fölé hajolt éppen. Ruha semmi nem volt rajta, és fenekének látványára felfrissült az evolúcióba vetett hitem.

– Ez a motorbicikli – mondta, csak úgy magának. Mint amikor tyúkanyó leckézteti csibéjét, hogy minek kellett darabokra esnie.

– Ez a motorbicikli – hajtogatta. *Adta csibéje! Hol a fejed?*

– Szia – mondtam. – Szép a segged. Megfordult, rám mosolygott. – Ezt a motorbiciklit nézem. Innen valami hiányzik.

– Hát persze – mondtam – , a gyászhuszár. Motor-koporsó, búcsúbeszéd, lassú, ünnepélyes menet ki Marbletownba. Szép a melled – mondtam.

Az ablakon betűző naptól valahogy forrómotorke-rékpár-szaga lett a szobának, mintha bizony a motor-kerékpár rostonsült volna.

Egy szelet motorkerékpárt kérek hasábburgonyával.

Italt parancsol? Benzinnel szolgálhatunk.

Nem. Köszönöm, nem.

Elaine a mellei elé kapta a kezét. Egyből szemérmes-nek látszott. – Kérdezd azt, hogy ki vagyok!

– Oké, ki vagy?

Fölszegte állat, mosolygott.

Valami közelgett a látóterem szegletében. Lee Mellon jött felfele az ösvényen. Hadonászva utasítottam, hogy bújjon vissza tüstént a konyhalyukba.

Nem akart. Reggelizőmozdulatokat végzett, közben az arca tükrözte, hogy milyen jó az étel. Fejedelmi reg-geli volt, ahogy elnéztem, csupa sertésszelet, tojás, sült burgonya meg friss gyümölcs.

Nyulacska ügetett Lee Mellon nyomában. Ő nem

vette észre, és a nyúl bebújt a bozótba, és onnan lesett kifele, tapsi fülét hátracsapva. Hát Alice hol késik ilyen szép Big Sur-i reggel?

– Szóval te vagy az – mondtam Elaine-nek. Ő bólintott, hogy... igen. A reggeli eszméje egyre tűrhetetlenebb lett. Keze lecsúszott a melléről, teste enyhe szögben előredőlt.

MARS-ot intettem Lee Mellonnak, s ő csüggedten retirált elkerülhetetlen Nagyerdeje, a konyhalyuk felé.

HÖRR! NYAM/NYAM/NYAM/NYAM/NYAM

Épp akkor eredt el, amikor lementünk reggelizni. A fény akár egy tűzérüteg bujkált a felhők között, és Jmeleg eső csörgött róla. A Csendes-óceán fölött az ég harminc százaléka mint egyetlen óriási hadsereg: a Potomac-dandár, parancsnoka Ulysses S. Grant tábornok. Lee Mellon sertésszelettel tömte az egyik krokodilt. És ott volt Elizabeth is.

– Helyre kis krokodilok – mondta mosolyogva: foga a holdon termett, orrlükának sötétje jádéból faragva.

– Parancsolj egy sertésszeletet – mondta Lee Mellon, és lenyomta a krokodil torkán. A krokodil ott üldögélt az ölében. Azt mondta, hogy HÖRR! nyam/-nyam/nyam/nyam/nyam/nyam/nyam/nyam!, és a sertésszelet vége kilógott a szájából.

Elizabeth ölén is volt krokodil. Az ő krokodilja azonban nem szólt semmit. Neki nem lógott sertésszelet a szájából.

Szép gyöngédség izzott Elizabethből: mintha lámpák lennének a bőre alatt. Szépségétől elkeseredtem.

– Szeevasztok – mondtam.

– Szia, Jesse.

Emlékezett rám.

– Ö Elaine – mondtam.

– Szia, Elaine.

– HÖRR! nyam/nyam/nyam/nyam/nyam/nyam/nyam/nyam! – mondta a krokodil, amelyiknek sertés-szelet lógott a szájából.

Elizabeth krokodilja semmi mély értelműt nem mondott. Boldogok a szegény krokodilok, mert övük a mennyek országa.

– Éhes vagyok – mondtam.

– Nem lep meg – mondta Lee Mellon.
Elizabethen egyszerű fehér ruha volt.

– Mi van reggelire? – kérdezte Elaine.

– Múzeum – felelte Lee Mellon.

– Sose láttam krokodilt errefelé – mondta Elizabeth. – Édesek. De mire jók?

– Békafürdőt vesznek – mondta Elaine.

– Szóval tartják az embert – mondta Lee Mellon.

– Olyan magányos vagyok. Ez a két krokodil remek hangversenyt tud adni.

– A tiéd olyan, mint egy hárfa – mondta Elizabeth, és húrok pengtek minden szaván.

– A tiéd olyan, mint egy harmonikával teli szatyor

– mondta Lee Mellon, hasmánt heverve, mint egy kutya, és kutyát füttyentett minden szava.

– Tegyem a szatyrodba! – mondtam. – Kávétok van legalább?

Nevettek mind a ketten. Elizabeth hangjában volt egy ajtó. Ha ezt az ajtót kinyitotta az ember, mögötte újabb ajtót talált, és ez az ajtó újabb ajtóra nyílt. Szép ajtók voltak, és lassan kivezettek belőle.

Elaine engem nézett.

– Főzzünk kávé – mondtam.

– Van kávé – mondta Lee Mellon. – Mért nem figyelsz az emberre?

– Majd én kihozom – mondta Elaine.

– Veled megyek.

– Gyere – mondta ő.

A nagy fekete felhő följebb ment pár fokot, a kalyiba mellett egy órába meg egy szélrohamba botlottunk. A szélről az agincourt-i csata jutott eszembe, mert úgy füttyült, akár a nyílzápor. Ó, Agincourt: kimondani 's mi szép!

– Teszek a tűzre – mondtam. PAFF! Bevágтам a fejemet. A kávé: mint éjfelesen kifordított két hófehér csésze.

– Én is kérek, ha van még – mondta Elizabeth. Az annyi, mint három visszafordítandó hófehér csésze.

– Reggelizzünk – mondta valaki. Lehet, hogy én. Nincs kizárva, mert nagyon éhes voltam.

A sertésszelet és a tojás finom volt, úgyszintén a sült

A NAGYERDEI KROKODIL-HAIKU

Az eső most már valósággal zuhogott, és a szél úgy bömbölt, akár a konföderációs hadsereg a konyhafal lyukán át: Nagyerdő – katonák ezrei lepik el a tájat – Nagyerdő!

Elizabeth és Lee Mellon átmentek egy másik kalyibába. Sürgős megbeszéltnivalójuk volt. A krokodildajkálás ránk maradt. Mi nem bántuk.

...

1864. május 6. Egy hadnagy, halálos lövés érte, összerogyott. Ahogy oldalvást belezuhant az emlékezetbe, klasszikus márvány nőtt az ujja nyomán. Ott hevert a történelembe gyökerezve, de egy elkésett golyó még belevágott, s a teste megrándult, mint filmvásznon az árnyak. Egy Nemzet Születése.

RENDSZERINT A KERT KÖRÜL CSELLENG

– Jaj! – mondta Elizabeth. – Ez a plafon! – *Bujkált a méreg a hangjában*, aztán leült ő is.

A krokodilokat visszatettük a tóba. Csendben el-süllyedtek, le a fenekére. A tó fölött most már úgy zuhogott, hogy látni se lehetett a fenekét. Nem is akarta senki.

Ott ült Elizabeth. Testén a fehér ruha olyan volt, mint egy hatyú. Ahogy beszélt, egy tó folyt ki a haty-tyúból, megfelelve az öröklétnek a fogas kérdésre: Melyik volt előbb, a tó vagy a hatyú?

– Tegnap éjjel megint láttam a szellemet – mondta Elizabeth. – Kinn volt a csirkeólnál. Nem tudom, mi dolga lehetett ott. Rendszerint a kert körü) cselleng. A kukoricásban.

– A szellem? – mondta Elaine.

– Igen, nekünk szellemünk is van errefelé – mondta Elizabeth.– Egy öregember szelleme. Ott fönn a platón van a háza. Az öregúr a végén olyan öreg lett, hogy be kellett költöznie Salinasba, ott a hírek szerint megsza-kadt a szíve, a szelleme meg visszajött Big Surba, és éj-szakánként hazajár. Hogy nappal mit csinál, azt nem tudom.

– Tegnap éjjel is láttam. Fogalmam sincs, mi dolga lehetett a csirkeólnál. Kinyitottam az ablakot, és azt mondtam: „Szerbusz, szellem. Mi dolgoz a csirkeólnál? Rendszerint a kert körül csellengsz. Mi a baj?” – Erre a szellem elordította magát, hogy „Rohamra!”, meglengetett egy hatalmas zászlót, és beszaladt az er-dőbe.

– Zászlót? – mondta Elaine.

– Igen – mondta Elizabeth. – Ő ugyanis a spanyol háború veteránja.

– Ó. És a gyerekek nem ijednek meg tőle?

– Nem – mondta Elizabeth. – Szeretik a társaságot. Magányos ország ez a gyerekek számára. Szívesen fo-

gadunk minden kísértetet. Különben is rendszerint a kert körül cselleng.

Elizabeth mosolygott most már.

A krokodilok felbuktak a tó színére. Elállt az eső. Elizabethen fehér ruha volt. Lee Mellon megvakarta a fejét. Beesteledett. Mondtam valamit Elaine-nek. A tó nyugodt volt, akár a Mona Lisa.

...

– *Hol van Augustus Mellon közlegény? – kérdezte a kapitány. – Nem tudom. Egy perce még itt volt– felelte az őrmester. Sárga volt a hosszú bajsza.*

– *Egy perce mindig itt van. Most soha sincs itt. Nyilván lopni ment, mint rendesen – mondta a kapitány.*

AZ A CSATTOGÁS

Felmentünk a kalyibába, és lefeküdtünk. Elizabethnek sürgős elintéznivalója volt Lee Mellonnal. A gyerekei King Cityben vendégeskedtek valakinél. Elaine levette a ruháját. Nagyon álmos voltam. Nem emlékszem semmire. Becsuktam a szememet, de az is lehet, hogy becsukódott magától.

Aztán valami rázott. Földrengésnek túl kellemes volt, hanem állhatatosnak állhatatos: mintha a tenger egyszerűen kicsi lenne, meleg és ember, és ott moco-rogna mellettem. Azután hangja lett a tengernek.

– Ébredj, ébredj, Jesse. – Elaine hangja. – Ébredj, Jesse. Hallod ezt a csattogást?

– Mi van, Elaine ? – mondtam a sötétséget dörzsölve, mert a szemem helyén sötétség volt.

– Csattog, Jesse.

– Várj, mondd csak még egyszer.

– Csattog. Ez bizony csattog.

– Remek – mondtam, és abbahagytam a sötétség dörzsölését. *Csattogjon csak, biztos az a dolga*, és már merültem is volna vissza az álomba.

– Ébredj, Jesse! – mondta Elaine. – Ez csattog!

Na jó! Már ébren is voltam, és tényleg csattogott, mintha egy egész erdőt döntene valaki. Vagy többen, mondjuk. – Csattog, az nem vitás – mondtam. – Gondolom, legjobb, ha kimegyek, és utánanézek a dolognak.

– Én nem ezt magyarázom már mióta? – mondta Elaine.

Meggyújtottam a lámpát: *ó, ó, hát újra itt vagyunk. Beléd fut össze minden út.* – Hány az óra? – kérdeztem. Átfordultam, és lenéztem Elaine-re. Szép látvány volt.

– Nem vagyok karóra – mondta.

Felöltöztem.

– Én itt maradok – mondta Elaine. – Nem, kimegyek veled.

– Ahogy tetszik – mondtam. – Lehet, hogy a fanyű-

vő óriás őrjöng, mert nem talál nőt magának, de meg valószínűbb, hogy valaki fejszével lopja a benzinünket.

– Fejszével?

– Nem az első eset. Loptak már tőlünk ekével, cipőkanállal, kenguruerszénnyel, hajaj.

– Mért olyan különleges a ti benzinetek? – kérdezte Elaine.

– Mert itt van – mondtam.

Övembe tűztem egy kést.

– Hát az minek? Hová készülsz? Pusztázó betyárnak?

– Nem, dehogy.

– Nekem mindegy – mondta. – Ha ilyen hülyén akarsz kinézni.

– Az is lehet, hogy valami dilinós kódorog erre. Azonkívül ez egy operettnek a jelmeze, amit Lee Mellon meg én szoktunk előadni. Én darabolok, ő lövöldöz. Frankó műsor – mondtam, gyengéden megsimítva a haját: *Ós szívem hölgye, kit puskával szereztem!*

Az éj hűvös volt, a csillagok folyékonyán ragyogtak: csillogjál csak, pici csillag, pici martini-csillag. Mondd meg nékem, lopják-e a benzinünket?

163 fejsze benzin.

Majd kiderítjük, pici csillag. Nincs más választásunk, ha már egyszer mi vagyunk a felsőbbrendű faj ebben a szarfészekben. Ügyelnünk kell magunkra.

A csattogás az országút túlsó oldaláról jött, a hegyi ösvény mellől. Méghozzá lármásán és lankadatlanul: retEte/ratAta: RECCS!

Fénynek a sötétséget használtuk, Elaine erősen belém kapaszkodott, és úgy fúrtam előre magunkat, mint vak ember levesében az ábécét kereső kanál.

– Mért nem hoztad ki a lámpát? – kérdezte Elaine.

– Nem akarom, hogy tudják, hogy itt vagyunk.

– Nem is vagyunk – mondta ő.

Különös fényt láttunk magunk előtt, egyenest a csattogás közepéből jött.

– Mi lehet az? – susogta Elaine.

– Egy iciri-piciri tűzoltó – mondtam, aztán odaértünk, és láttuk, hogy két autólámpa akasz kodik képzeletbeli horgok gyanánt a hegybe, mellettük egy kis ember nagy fejszével fákat dönt, és a kocsiját temeti be velük.

A kocsi úgy festett, mint egy erdő, a lámpafényben meg mintha a hold is benne bujkált volna – tűzijátékká változva.

– Jó reggelt – mondtam.

Az ember megállt, és rám nézett. Meg volt döbbenve. – Maga az, Amigo Mellon? – kérdezte.

– Nem – mondtam.

– Igen – mondta Lee Mellon, és hipp-hopp, már ott is volt mellettünk. Elaine akkorát ugrott ijedtében, mint egy szöcske.

– Jó reggelt, Amigo Mellon – mondta az ember. Kicsit örültnék festett, ahogy ott állt, kezében a fejszével, kocsiján az erdővel.

– Mi az ábra, haverom? – érdeklődött Lee Mellon, aki most már előttem állt, és meglepően nyugodtnak látszott.

– Betemetem a kocsimat fával, hogy meg ne találják. Köröznek. A zsaruk. Elölük lógok. Most köhögtem ki kétszáz dollárt gyorshajtásért. Elbújhatnék magánál, Amigo Mellon?

– Hogyne, csak hagyd abba a favágást.

– Ki az ott maga mellett? Csak nem a rend őre? Nem detektív az a nő?

– Á, csak a cimborám meg a barátnője.

– Házasok?

– Egén.

– Akkor jó. Gyűlölöm a rendet és minden őret. Azzal vágni kezdte a következő fát. Egy négy méter vastag szikvójafenyőt. – Álljon meg a menet, haver – mondta Lec Mellon.

– Mi a probléma, Amigo Mellon?

– A favágásból elég volt mára.

– Nem akarom, hogy megtalálják a kocsimat.

– Egy erdőt már úgyis rápakoltál – mondta Lee Mellon. – Egyáltalán, miféle kocsi ez?

Fabenőtte sportkocsinak néztem: nem az a kimonodott Grand Prix-fazon.

– Az enyém, Amigo Mellon. A Bentley Bomb.

– Na szóval a favágásból elég volt mára. Kapcsold ki inkább a reflektorokat. Akkor tényleg nem találja meg a rendőrség.

– Prima ötlet – mondta az ember.

Leemelt néhány szálfát, kinyitotta a kocsi ajtaját, és kikapcsolta a reflektorokat. Azután becsukta az ajtót, és visszapakolta a fákat.

A bokrok közül előhúzott egy papírzacskót. Ösztönösen tudta, hogy hol keresse a hirtelen sötétben. A zacskóban mintha palackok lettek volna.

– Rejtsen el, Amigo Mellon – mondta. Hajszála úgy festett, mint Humphrey Bogart a *Magas-Sierrá*-ban, csak éppen pöttöm volt, hájas és kopasz, és a leginkább lelkifurdalásban szenvedő üzletembernek lehetett nézni, mert valahonnét egy aktatáskát is elővarázsolt, és a hóna alá plántálta.

– Gyerünk, Roy Earle – mondta Lee Mellon ugyanazt a hűrt pengetve, amelyiket én: így hívták Bogartot a *Magas-Sierrá*-ban.

És leballagott Magas-Surból a Párkák szülte négyes: Roy Earle és Lee Mellon fokozatosan az élre törve.

...

Egy gránátszilánk letépett egy faágat, és a faág egy forrásba zuhant. Víz és faág összhangzata felért egy címszalaggal: HOL VAN AUGUSTUS MELLON?, és fekete iszapsugár szökött a levegőbe.

Egy ló teteme füstölgőn a bozótban. Sortűz roppant, mire a tetemben hajsza huján újra fellobbantak a lángok – majdcsak oly hirtelen, ahogy beköszöntött az 1864-es esztendő.

AMERIKA RÖVID TÖRTÉNETE A POLGÁRHÁBORÚ UTÁN

Amikor a konyhalyukon át betoppantunk hozzá, Elizabeth a tűzhely mellett üldögélt. Nem volt rajta a fehér ruhája. Szürke pokrócba burkolózott, akarna rongyos déli uniformisba. Fel se nézett, amikor megérkeztünk.

– Nem detektív az ott? – kérdezte Roy Earle ugrálva, és idegesen meglóbálta a zacskóját. – Annak nézem. Lába kelt erszények bottal ütője, mi? Olyan jóféle, aki könnygáztöltőtollat hord a zsebében.

Elizabeth természetesen abbahagyta a tűznézést, és hitetlenkedve bámulta a vitustáncot járó Roy Earle-t.

– Ki maga? – kérdezte, de úgy, mint aki egy férget egzaminál.

– Johnston Wade vagyok – felelte az ember. – A San José-i Johnston Wade Biztosító Társaság legfőbb sajtukukaca. Mi az, hogy ki maga? Nagymenő vagyok. Táskámban 100 000 dollár, zacskómban két üveg Jim Beam, egy darab sajt meg egy gránátalma.

– Ő a nagy Roy Earle – mutatta be Lee Mellon az új fiút Elizabethnek. – Agyalágyult, és mellel a hekusok elől lóg.

– Tehát nem hiszi, hogy 100 000 dollár van benne? – kérdezte Roy Earle, és az aktatáskájából 100000 dollárt húzott elő, nett 100 dolláros kötegekben.

Azután térdre esett Elizabeth mellé. Erősen a szemébe nézett, és azt mondta: – Maga egész meglehetősen. 3500 dollárt kap, ha lefekszik velem. Nyugtát nem kérek.

Elizabeth összehúzta a vállán a szürke uniformist. Újra a tüzet nézte. A tűzben tuskó égett, de bogarak ezúttal nem pislogtak rajta, semmi bon voyage, semmi jó utat.

– Ilyesmiről hallani sem akarunk – mondta Lee Mellon, mint egy lovagias déli tábornok, aki volt.

Roy Earle Elaine-re nézett. Az örület úgy patakozott

róla, mint habzó szappanlé a karlsbadi üregekben.

– Magának 2000-et adnék – mondta.

– Dobjuk ki – mondtam én.

– Majd én elintézem, Jesse. Ismerősöm a fazon.

– Lee Mellon megfordult, és merev tekintetét Roy Earle-re vetette. – Kuss, haverom – mondta. – Ül le amoda, és pofa alapállás.

Roy Earle odament a deszkafalhoz, és leült. A 100 000 dollárt visszatette a táskájába. A táskát a padlóra tette, a lábát a táskára. Ült-üldögélt, lába a táskán, egyszer csak a papírzacskóból előhúzott egy üveg Jim Beamet.

Letörte róla a pecsétet, lecsavarta a kupakját, és jó adag whiskyt döntött a szájába. Akkorát nyelt, hogy a haja is égne állt tőle. Furcsa: mint említettem, kopasz volt.

GLUK, mondta a nyelése, cuppantott egy hatalmasat, és a szeme úgy lógott, mint giccses polipfölvonuláson megannyi kocsány. Az üveget visszadugta a zacskóba, és úgy adta az ártatlant, mint a ma született csecsemő.

Lee Mellon ettől kiborult.

– Álljék meg a menet, haverom.

– Mi a probléma, Amigo Mellon?

– A tütü, édes egy cimborám.

– A tütü?

– Ördögöd van. A zacskódban dugdosott italnemű, pajtikám.

– Ó, hát inni akar?

– Nem is misét celebrálni.

– Milyen vicces. – Roy Earle fergeteges röhögésbe kezdett, mc;g a lábát is levette a pénzről, hanyatt vágta magát, és úgy rugdosta a levegőt, mint aki a lábát átképezte köpülőnek. Azután visszaült szépen, és újfent a pénzre helyezte a lábát.

Mereven bámult bennünket, és most hirtelen úgy nézett ki, mintha ott se volna. Csak ült és mosolygott – borzasztó volt. Műfogsorán úgy lógott a fény, mint

gy kis kivilágított koporsó. Rossz formában volt, és maga a forma is alig volt emberi.

Lee Mellon ránézett, lassan megrázta a fejét, oda ment hozzá, kihúzta a keze alól a zacskót, elővette a Jim Beamet, megdöntötte alaposan, majd Elizabeth-nek nyújtotta, aki déli uniformisában hasonlóképp cselekedett.

Elizabeth nekem nyújtotta az üveget. Én Elaine-nek nyújtottam. Elaine közepesen megdöntötte, és visszanyújtotta.

PAFF! Bevágtam a hülye fejemet a plafonba, lásuk, gondoltam, a whisky megszűnteti-e a fájdalmat. Meg. Roy Earle pedig mosolygott, mosolygott.

– Most már beszélgethetünk, Roy – mondta Lee Mellon.

– Nevem Johnston Wade. Enyém a San José-i Johnston Wade Biztosító Társaság. A feleségem diliházba akar csukadni, merthogy új kocsit vettem, a Bentley Bombot. A pénzemet akarja, akárcsak a fiam, aki a Stanfordra jár, és a lányom, aki a Mills College-ba.

El akarnák rekkenteni apsit, be szeretnék csukadni apsit a dinnyék közé. Meg lesznek lepve. Most fizetem ki 200 dollárt gyorshajtasért, elmehetnek a jó édesanyjukba.

Na mit szólnak, mi? Apsit se ejtették fejre. Átmentem szépen a bankba, és kivettem mindent, pénzt, részvényt, kötvényt, csekket. Ezenkívül van egy gránátalmám is.

Belenyúlt a zacskóba, és elővette a gránátalmát. Úgy tartotta a magasba, mint bűvész a produkció végtermékét.

– Watsonville-ben vettem – mondta. – Még hozzá tíz centért. Tízcentest okosabbra még nem költöttem. Az a kis kurva, aki a Mills College-ban tanulja az aritmetikát meg a modern táncművészetet meg azt, hogy hogyan pumpálja ki a jó hülye édesapjából szűkös keresményét, tíz centtel most már fix, hogy szegényebb.

Az a seggfej fiam, aki a Stanfordon orvosnak készül, apuci nyelőcsővéből nem szerzi vissza soha azt a tízcentest. Haha.

Se feleségem önagysága, az a bridzsbuzi pszichopata, aki el akar záratni, csak mert Bentley Bombra szottyant kedvem. A gránátalma árából nem eszik. Nem fogja a Morgan Hill-i szeretőjére költeni.

Enyém a San José-i Johnston Wade Biztosító Társaság. Johnston Wade a nevem. Azért, mert ötvenhárom éves vagyok, és sportkocsira szottyant kedvem, azt hiszik, már becsukathatnak. Ezt nekik. Lófaszt.

Az ügyvédem azt mondta, hogy kaparjak össze minden centet, és lógjak meg, rejtőzzek el. Itt nem találhatnak meg. Igaz-e, Amigo Mellon?

Az ügyvédem majd sürgönyözni fog a San Diegó-i titkos vadászlakomba. Ott lőttem egyszer jávorszarvast meg egy jegesmedvét.

Akkor sürgönyözz majd, ha minden rendben lesz, ha sikerült megtorpedóznia a tervüket. Pompás. Igaz-e, Amigo Mellon?

Elhallgatott, mintha elvágták volna. Bámult ránk ostobán vigyorogva. Úgy mondta el mindezt, akár a hadifogoly, aki megadja nevét, rangját, azonossági számát.

...

Egy varjú valahogy pókhálót növesztett maga köré a nagyerdei félelemtől hajtva. Más teremtmények : egerek, bogarak, nyulak szintén pókhálót növesztettek maguk köré, bitorolva a pókok feladatát, amelyek viszont megnyúltak és elvékonyodtak, mint földben a férgek, ha a sár fele fúrnak.

Egy tizenhat éves gyerek : egyenruhája csáléra gyűrve, mint játszótér a földrengés idején, holtan hevert egy ötvenkilenc éves öregember mellett: egyenruhája ünnepélyes, mint a templom, kész, be van zárva, meghalt.

LEE MELLON TESTRE SZABOTT
SAN JOSÉJA

Meg voltunk döbbenve. Lee Mellon elvezette. Ő is ki-volt, de totál. Senki nem szólt semmit. Mi nem tud-tunk – de a csillagok is hallgattak a tenger fölött. Nekik muszáj volt.

Elizabeth visszatért a tűznézéshez. Elaine leült. Vártuk Lee Mellont. A csillagok vártak. Elizabeth várt, Elaine várt. Én vártam, de még a várás is várt, őt csak a csillagok előzték meg, merthogy olyan régóta csinálják.

– ÉLJEN AMIGO MELLON! – ordította Roy Earle a szomszéd kalyiba irányából.

– KUSS, TE DINNYE!

– ÉLJEN AMIGO MELLON!

– DINNYE! DINNYE!

Aztán újra a csend és a csillagok odafönn... Elizabeth-csend. – Kávét? – kérdezte Elaine, igyekezve valóságot főzni abból, ami a nyakunkba szakadt. Egy francia szakács jutott róla eszembe, aki egyszer egy kétfejű ő hagymával birkózott.

– Az jó lenne – igyekeztem a segítségére sietni, mert én is megkívántam a valóságot. Amink volt, az nem ért semmit. A valóság biztosan jobb.

Elaine megfőzte a kávét. Nem segített az se.

Jelenést láttam, amelyben Lee Mellon volt a világ egyetlen konföderációs pszichiátere: Zürichben tanult, harci zászlót csavart maga köré, s honfiúsan bevonult Big Surba, az álmokba, és miránk maradt a valóság.

Elizabeth a tüzet nézte, Elaine kávéja átalakult idegi jelenséggé. Együtt remegtek.

– DINNYE! – vágta ketté a sötétet Amigo Mellon hangja. Igen, pszichiátria a gyakorlatban, újabb lelket lök a fény útjára babérkoszorús, vitéz pszichiáterünk.

– Mintha valami probléma volna vele – mondta Elizabeth.

A csillagok semmit se mondtak. Vártak. Kávém albínó jegesmedvévé változott: hideg volt és fekete. Beleöntöttem a tóba.

Megjelent Lee Mellon. Fáradtnak látszott. Mindkét kezében egy-egy üveg whisky. Felkínálta, és a whisky kézről kézre járt. – A töltött puskát is a kezébe nyomhatnád – mondta Lee Mellon. – Nem tudna mit kezdeni vele. Csakis úgy lehet kezelni, ahogy a dinnyét szokás. Abból ért, ugyanis tényleg dinnye.

– De komplett – mondtam én.

– Bizony – mondták a nők.

A whiskynek viszont nem volt semmi baja. Szerettem volna megkínálni a csillagokat. Folyton a halandókat nézik, időnként nyilván elkelne nekik egy kis ital, pláne egy ilyen éjszakán. Berúgtunk.

– Kicsoda a pasas? – kérdeztem.

– Hat hónapja is itt járt – mondta Lee Mellon.

– Ugyanezt a sztorit adta elő. Három napig maradt. Nincsenek otthon nála, de még a kulcsot is eldobták: teljesen dinnye. Elvitt magával San Jóséba. Útközben Nepenthe összes kocsmáját végigittuk. Elvert 2000 dollárt, azután beállítottunk a San José-i házába.

A családjá összeszarta magát, amikor meglátott. Pont olyanok, ahogy lefőstötte őket. Beteg népek.

Ide akarta adni a régi tragacsát. A kéglíje nagyon menő: két emelet, körülötte minden csupa pázsit meg virág. És japcsi kertésze van. Na ja, a San José-i villasoron dől a pénz, és fiadzik is.

Egy hónapig maradtam. Az a segg családjá egyfolytában fintorgott rám. Pedig én csak egy kurva tragacsot akartam.

Szóval ott lógtam a házában, ládaszám vedeltem a prima borát, amit direkt az én kedvemért vett, és hallgattam a Hi-Fi lemezjátszóját. Végigcipelt az összes előkelő San José-i éttermen. Etetett-itatott, szóval. Máskülönben nem szállt rám, békén hagyott.

Legalább tíz ládával megittam a borából. A családnak meg az idegzetére másztam. Minimum száz hangszórója volt a Hi-Fijének. Úgy bőgtem mind a százat, hogy a házból lassan csak a migrén maradt. Én mindössze egy kurva tragacsot akartam.

Roy meg is pakolta ezreket érő flancos táborfelszereléssel, borral, homárkonzervvel, kutyaszarral. Csak éppen a kulcsot nem adta ide.

Ki-kijártam a garázsba, kerülgettem a tragacsot. Po-fás dög volt. A pasas meg gyagyás persze, már akkor is. Totál dinnye. Csak úgy lehet kezelni, ahogy a dinnyét szokás: kuss, leülni, pisil szépen, satöbbi.

De a lányának nagyon betett, amikor ráordítottam apsira, hogy KUSS, TE DINNYE! Na, egyik reggel bortócsámban heverek, egyszer csak ráz a felesége. Azt mondja: „Jobb teszi, ha szedelődzködik. A rendőrséget már értesítettem. Hatvan másodperce van, maga koszos spongya.”

Tekertem a nyakam Roy után. Persze nem volt sehol. Nyilván beszállították megfigyelésre, úgyhogy el kellett füstöljek: nuku tragacs.

Olyan siker voltam, hogy cipőt húzni is elfelejtettem. Cipő nélkül jöttem haza. Sőt stoppal, a szentségit, de hogy. Ganés tragacs tetején, nyakig szarban.

Azóta nem hallottam hírét. Gondoltam, becsukták a bolondokházába. Nagy esélyes rá, az fix, de azért menő fej. És gógyija is van.

Amíg ott a másik kalyibánál vacakoltam, meglógott és elásta valahol a pénzestáskáját. Csupa sár volt, amikor visszajött. Mint akit letámadott és megerőszakolt egy sírásó.

...

HOL VAN A UGUSTUS MELLON? kérdi a Nagy-erdei Harsona címdala. Szamunk 144. oldalán Robert E. Lee található. Számunk 221. oldalán érdekfeszítő krokodilmese.

BIG SUR TÁBORTÜZEI

*Vonuló sereg pihenőjét látom,
Alant termő völgy terül, csűreivel s
kertjeivel a nyárnak,
Hátul egy hegy lépcsős hajlata, a meredély
néhol magasba szökken,
Megtörve sziklákkal, fogódzó cédrusokkal,
barnás-homályos figurákkal,
Számptalan tábortűz elszórva közel és távol,
néhány messzi fenn a hegyen,
Árny-alakjai férfiaknak és lovaknak,
felbukkanok, vibrálók, nagyranőttek,
És mindenek fölött a menny – a menny !
messze, messze, hogy meg nem foghatod,
az égre-szegzett, kibúvó, örök csillagok!**

WHITMAN

A whiskyt még akkor pitymallat előtt kivégeztük. Úgy hevert a lábunk alatt, mint valami baljós csataómen. A csillagok utolsót rúgtak az égen: jövőnk fölé akasztva lógtak, mint képek a falon. Aztán észrevettük a tüzet, lenn a parton, három-négyszáz méterre. A tűz feltornyosult, hajtóereje, sebessége és öntudata egyre nőtt.

Lee Mellon vágtatni kezdett, jómagam bukducsolva vágtattam utána. Épp idejében érkeztünk: hozzátvetőleg egy perc hiányzott, hogy elszabaduljon a pokol.

Miközben a tüzet oltottuk, csapkodva, rugdosva, földet és ágakat szórva a tűzre, tűzre tüzet szórva, hogy a tűz kialudjon, Roy Earle több ízben megjegyezte:

– Haha, tűz.

Attól féltem, hogy Lee Mellon hülyére veri, de Lee Mellon mindössze leültette, és rászólt, hogy takarja el a szemét, amit ő meg is tett, ám néha azért megjegyezte : – Haha, tűz. – Aztán egyszer .csak elfogyott a tűz.

– Remélem, a világítótornyosok nem látták meg.
– mondta Lee Mellon. – Az annyi mint huszonöt mér-

* Károlyi Amy fordítása.

föld kifelé, de piszkosul jó a szemük. Nem örülnék, ha feljönnének szaglászni. Kinek hiányzik az?

Füstösek voltunk, izzadtak és feketék, és lángoltunk a fáradságtól. Rossz volt ránk nézni: mint két leukémiás feketemedve.

Roy Earle higgadtan üldögélt, mint úritök a kukoricásban, két tenyere a szemén: Nem lát csúnyát, nem hall csúnyát, nem mond csúnyát, csak annyit, hogy ha-ha, tűz, és íme: mindenekfölött ott az amerikai történelem nagy transzcendentális tűzoltóbrigádja, Walt Whitman a főcsővezető, és a csillagok megannyi levegőben lógó tűzoltóautó, tömlőikből hajnalfény csorog.

...

Augustus Mellon közlegény, harminchét éves, a nagyhirű déli egyetem volt vendég-rabszolgakereskedője szaladt, hogy az életét mentse a Nagyerdő zűrzavaros, ám mégis sakktáblaszerű halálai között. Ruhájának minden szálát marokra szorította a félelem, a csizmáját csak azért nem, mert nem volt neki.

Mezítláb szaladt, át egy forráson, amelybe összetört faág zuhant, egy ló tetemét látta füstölögni a bozótban, látott pókháló lepte varjút, egymás mellett két halott katonát, és szinte-szinte a nevét hallotta – Augustus Mellon! –, amint önmagát keresi.

A BOROSTYÁN FELFEDEZÉSE

Ezt követőleg ágyba tértünk. Elaine és én az üvegházba. A kert mentéből az a néhány fürj is visszaröpült a hegyre.

Lee Mellon csinált valamit Roy Earle-lel. Hogy mit, azt nem tudom, de mindenesetre kijelentette, hogy Roy Earle nem rak többé tüzet, míg ők ketten kialusznak magukat: a déli tábornok és hölgye.

– Fáradt vagyok – mondta Elaine, amikor lefeküdtünk.

– Tudod mit? – mondtam én.

– Nem, mit?

– Ha legközelebb csattogást hallasz, tégy egy szíveséget, és hagyd a fenébe.

– Oké – s azzal összebújtunk. Az ég felhős lett, és primán aludtunk, mert a nap nem tűzött be az ablakon.

Délután fele megébredtünk. – Izélni akarok – mondta Elaine.

Oké. Megizéltem, de az eszem máshol járt. Hogy hol, azt nem tudom.

Amikor a kalyibához leértünk, Elizabeth már ott volt. És szép volt. – Jó reggelt – mondta.

– Szia, és jó reggelt – mondtuk mi.

– Lee hol van? – kérdeztem én.

– Elment Royért.

– Mért, hol van?

– Nem tudom. Lee eltette valahova.

– Vajon hova tette? – mondta Elaine.

– Nem tudom, Lee csak annyit mondott, hogy most aztán nem rak több tüzet. De Roy biztosan volt már ott, ahova tette, mert azt mondta, hogy „Nem akarok odamenni”. Lee azt felelte, hogy most jobb lesz, mint a múltkor, mert pokrócot is kaphat. Van ennek valami értelme? – kérdezte Elizabeth.

– Fogalmam sincs, hova tehette – mondtam. – Nem sok búvóhely kínálkozik errefele.

– Én se tudom – mondta Elizabeth. – Itt jönnek. Lee Mellon és Roy Earle csevegve közeledett az alsó kalyiba felől.

– Igazad volt, Amigo Mellon – mondta Roy Earle.

– Most nem volt olyan rossz, mint a múltkor. A pokróc sokat segített.

– Megmondtam, nem? – kérdezte Lee Mellon.

– Egén, de én nem hittem el.

– Több bizalommal kell lenned – mondta Lee Mellon.

– Nehéz dolog a bizalom, ha folyton be akarják zárni az ember gyerekét – mondta Roy Earle.

Odaértek.

– Jó reggelt – mondta vidáman Roy Earle. Mintha az izmai kicsit megmacskásodtak volna, de az elméleti állapota javulni látszott.

– Sziasztok – mondta Lee Mellon. Odament Elizabethhez, és szájon csókolta. Átkarolták egymást.

Lenéztem a tóba a krokodilokra. A szemük 75 százaléka visszanézett rám.

Megreggeliztünk.

Roy Earle hatalmas nagy reggelit vágott be, és máris kezdett megőrülni. Úgy látszik, az étel hergelte a hülyeségét.

– Úgyse találják meg a pénzemet – mondta Roy Earle. – Jól elástem.

– Baszd meg a pénzedet – mondta valaki: én. Roy minden követ megmozgatott a kandallóban, és az egyik mögött talált valamit. Celofánba volt csomagolva.

Roy kicsomagolta, szemügyre vette, megszagolta, és azt mondta: – Marihuánának nézem.

Lee Mellon odaballagott. – Mutasd csak. – Megnézte. – Ez majoránna – közölte Roy Earle-lel.

– Én marihuánának nézem.

– Majoránna.

– 1000 dollárt teszek rá, hogy kokó – mondta Roy Earle.

– Majoránna. Spagettihoz nélkülözhetetlen – mondta Lee Mellon. – Beteszem a konyhába. Jól jön majd, ha legközelebb spagettit főzünk.

Lee Mellon betette a kokót a konyhába. Roy Earle vállat vont. A nap hátralevő része nyugalomban telt el. Elizabeth szép volt. Elaine ideges. Roy Earle-nek minden percét lekötötte a krokodilszemle.

Nézte őket, mosolygott, és csöndes elégedettség honolt az arcán egészen napnyugtáig. Akkor HIRTELEN rámeredt a tóra, és földrengés-pestis-apokalipszisszerű hangon így szólt: – JÉZUSISTEN, HISZEN EZEK KROKODILOK!

Lee Mellon elvezette. Egészen fel volt dülva. – Hiszen ezek krokodilok. Hiszen ezek krokodilok. Hiszen ezek krokodilok – hajtogatta, míg a hallótávolság szavát nem szegte.

Lee Mellon elvitte, és betette oda, ahol tartani szokta. Fogalmam sincs, hol lehet az a hely. Gondolni se akarok rá: a Konföderáció zászlaja Zürich felett.

...

Északi katonák jöttek feléje a bozótban. A földre vetette magát és úgy tett, mintha halott volna, holott ezzel az erővel halott is lehetett volna, aki élőnek tettei magát. Az északi katonák úgy kétségbe voltak esve, hogy észre se vették. Különben sem volt puskájuk. Mind eldobálták, és éppen valami konföderációst kerestek, akinek megadhatnák magukat. Augustus Mellon ezt persze nem tudta, fekküdt a földön, szeme úgy tett, mintha örökre lezárult volna, lélegzete elakadt az idők végezetéig.

HÖMPÖLYÖGJ, LEE MELLON!
TE HÖMPÖLYGŐ FOLYAM!

Lee Mellon Roy Earle nélkül jött vissza. – Kényelmesen elszállásoltam.

– Mondd, hova teszed ilyenkor? – kérdeztem.

– Csiga vér. Nincs semmi baja, sőt remek kilátása nyílik az óceánra. Végül is dinnye. Nem hagyhatjuk, hogy fáklyává változtassa Big Surt. Nincs semmi baja. Ne aggódj.

– Analitikus pszichológia á la Jung?

– De vicces – mondta Lee Mellon. – Nincs semmi baja. Vigyázok én rá.

– Na jó – mondtam. – Te vagy a háziúr.

– Akkor talán megengednéd, hogy elővegyem a kokót? – mondta Lee Mellon. – Nem tudom, te hogy vagy vele, de én szívesen feldobnám magam. Kábuljunk egyet, oké?

– Tőlem oké.

Lee Mellon bement a konyhába, és a fűszerek közül előhalászta a kokót.

– Az tényleg marihuána, amit Roy a kandallóban talált? – suttogetta Elaine.

– Bizony – mondtam.

– Lee Mellonnak aztán nincsenek gátlásai, mi?

– Nem, azt hiszem, nincsenek. Szívtál már?

– Nem, még nem – mondta ő.

– Ah, a kokó – mondta Lee Mellon a konyhából kijövet, kezében kis celofán csomag.

– Ah, a szörnyű kábítószer. Minden rossznak forrása. Te csúnya, te – mondta. – Szolid templomjáró voltam, míg erre a szarra rá nem kaptam. Na, dobjuk föl magunkat.

– Én még sose szívtam – mondta Elaine. – Milyen érzés?

– Csak folyvást! Folyvást! – kiabálta Lee Mellon, mint egy tűzbe jött vásári kikiáltó. – Itt az elvárásolt

kokóvasút! A kokóvasút! Üljenek fel az elvarázsolt kokóvasútra! Szenzációs hírek! A közismert nyolcvankilenc éves filozófust letartóztatták a dzsessz-zénészek kokóbarlangjában! Azt hitte, hogy hal vacsora lesz! Szenzációs hírek! Tangier! Tangier! Albánia!

Elaine máris kezdett kikészülni. Elizabeth mosolygott. Jőmagam lustán memorizáltam a szöveget. Lee Mellon újságpapírt vett elő, ráöntötte a kábítószert, és szortírozni kezdte: külön a szárát, külön a magvát.

– Ah, a kokó – hadarta megállás nélkül. – A kokó. A kokó. Hogy óvott tőle jó anyám! A lelkészünk közölte, hogy el fognak rohadni tőle az agysejtcsonthajaim. Apukám a térdére fektetett, és azt mondta: „Ne adj kokót a jószágnak, fiam. Egyik tehén tojást tojt márna reggel, a nyúl meg föl akart nyergelni.” Ah, a kokó. A kokó.

Lee Mellonnal még sose szívtam, de nagyon úgy nézett ki, hogy élmény lesz. Az ifjú kokóbuzi értette a dolgát.

Sodort egy jó vaskosát, rápipált, majd átnyújtotta ifjú konföderációs hölgyének, aki mélyen leszívta a füstöt, és továbbadta Elaino-nek. Elaine azt se tudta, mit kell vele csinálni.

– Szívd le a tüdődre – mondtam. – És tartsd benn, amíg bírod.

– Na jó – mondta ő.

Követte a tanácsot. Szófogadó kislány, aztán átnyújtotta nekem. Jól fölplankoltam a tüdőmet füsttel, visszaadtam Lee Mellonnak, és így járt körbe és körbe és körbe és körbe és körbe, míg végül megérkeztünk: a felhők közé.

Az ötödik staub után Lee Mellon röhögni kezdett, és abba se hagyta, még hozzá szó nélkül.

– Egész jó – mondta Elaine. – Bár semmi különös. Nem érzem magam forradalmárnak tőle. – És amíg ezt elmondta, egyfolytában a tűzbe bámult.

Elizabeth olyan volt, mint egy végtelen hattyú. Úgy

értve, hogy hattyú volta túlsordult a testen, és ott lebegett a szobában. – Jól érzem magam – mondta.

Lee Mellon meg csak röhögött éktelenül, majd a rettegett kokószálak végét sorra letördelte, és szép lassan mind megette a porzsolt papírdarabkákat, aztán mint aki kártyát kever, összerázta az életben maradt kis kokószálakat, B-17-es bombázót sodort belőlük, meggyújtotta, hogy égett, akár a német vadászgépek Berlin fölött, és még magasabbra röpített bennünket.

Elaine úgy döntött, hogy most már megszakítás nélkül a tüzet fogja bámulni. Elizabeth a hajával játszadozott, és Lee Mellont nézte, aki szünet nélkül röhögött.

Mivel úgy látszott, hogy a beszédképességét végleg elvesztette, jómagam róni kezdtem a szoba hosszát, és ilyeneket mondtam: – Hm, hm, úgy látszik, elvesztetted a beszédképességedet– , mire Lee Mellon még jobban röhögött.

– Nem tudsz beszélni, mi?

Lee Mellon a fejét rázta, hogy nem.

– Hallani hallasz?

Lee Mellon feltartotta két ujját.

– Remek – mondtam. – A beszédképességnek minden jel szerint lőttek, de hallani még hall az ürge. Éljen.

Lee Mellon megvillantotta a két ujját: mint amikor bomba zuhan egy városra.

– Remek. Remek. Ez is csak kommunikáció – mondtam. – A jó öreg igen és nem. Az élőlények bolygóival a kapcsolat létrejött. Beszélni ugyan nem tudsz, a politikát hideg fejjel taglálni nem tudod, de igent villantani és nemet rázni, az még megy. Na lássuk csak. Villants igent, és rázz nemet.

Lee Mellon megtette, de úgy röhögött közben, mint hét megnyúzott és kibelezett hiéna.

– Ez az. Pompás. Mindent összevetve és mérlegelve úgy vélem, ez az ember kábítószeres befolyásoltság hatása alatt áll.

Lee Mellon úgy megvillantotta a két ujját, akár egy diadalittas Winston Churchill.

– Igen, igen, ez az ember határozottan Copperfield Dávidra emlékeztet engem. Meg Dick úrra és azokra az erotikus, neurotikus, bubonikus sárkányokra.

Ez az ember nyilvánvalóan a háziurak réme. Lakbért kétségkívül sohasem fizet, viszont csámpás cipőket lopkod, malac ábrákat fest a házak falára, és egypár kitömött fókauszonyt dugdos a bőröndjében.

Igen, ez az ember bizony kábítószeres befolyásoltság hatása alatt áll. Szerintem még egy Thomas de Quincey-álruhát is dugdos a bőröndjében a kitömött fókauszonyok mellett.

Lee Mellon a padlót verdeste a tenyerével, mint a főka, és főkahangot hallatott. Alig egy órája még Roy Earle-nek viselte gondját, de most szép magára is ráfért volna egy gondozó.

Elizabeth nagyon élvezte a jelenetet, de mondani csak annyit mondott: – Lee-t elkapta a gépsíj.

Elaine a tűzön csüggött. Le nem vette róla a szemét. Mint aki először lát ilyet. Ez volt élete nagy tűz-pillanata.

– Szűnj meg, Mellon – mondtam. – Ezt a műsort már Jack London is szakállasnak tartotta. Azért nem írta meg. Dobj már be valami eredetit.

Lee Mellon továbbra is a padlót verdeste, mint a főka. Úgy látszik, ő meglehetősen műsornak tartotta. Aztán a szemem fönnakadt Elizabeth haján. Úgyszólván mozgott a fényben. Magam is már jócskán előrehaladott állapotban voltam. Mint a tárgyalások.

– Nem rossz ez a kokó – mondta ki végre Elaine. Lee Mellon föltartotta a két ujját, és Elizabeth haja egyetértett.

...

Miután az északiak fejvesztve elmenekültek, Augustus Mellon kisvártatva úgy döntött, hogy ismét próbát tesz az élettél. Hangya mászott át a keze fején. Úgy mozgott, mint akinek Reumába szól a célvízuma. Augustus Mellon hangja néma káromkodásra kongatott, mert halott-nak lenni is más, meg ez is más.

KROKODILOK MÍNUSZ SERTÉSSZELET

Miután hozzávetőleg két órát röhögött szó nélkül, Lee Mellon fölállt, beleugrott a tóba, és a sötét vízben csapkodni kezdte a krokodilokat.

– HÖRR! nyam/nyam/nyam/nyam/nyam/nyam/-nyam/nyam! – Úgy ugráltak ki a kezéből, mint mikor egy síkos hullóbűvész összefüggéstelen krokodiltrükkökkel áll elő.

Tizenöt percébe telt, mire az egyiket elkapta. Beszélni még most se tudott, röhögött egyfolytában. Lédércnyomás, de a javából!

Úri konföderációstábornok-meghajlással nyújtotta át a dögöt Elizabethnek. Elizabeth szemében komoly szikrák huncutkodtak, ahogy átvette. Csókot adott cserébe. Megható jelenet volt.

Lee Mellon visszaugrott a tóba, illetőleg visszaesett, így talán pontosabb. Méghozzá pofával előre, és jó nagy loccsanással.

Kimondottan ebben a pillanatban Roy Earle tűnt fel a tűzfény peremén. Valami tuskóhoz volt hozzálancolva, az isten tudja, honnét vontatta idáig. Szörnyű volt.

– Mit csinál Amigo Mellon? – érdeklődött konföderációs pszichiáttere iránt, aki nagy loccsanással épp felbukott a víz színére, következőképp éktelen röhögés gyűrűzött a part felé.

– Krokodilt keres – mondtam.

– JAJ, MEGVÁLTÓ KRISZTUSOM! NE! NE! NE! – visította Roy Earle, fölkapta a tuskóját, és belevonszolta az éjszakába. Úgy tűnt fel, mint egy kísértet, és úgy tűnt el, mint egy kísértet. Jöttéhez-mentéhez közünk nem lehetett. Kísértet volt ő, aki tuskóhoz lancolva iszkolt a Big Sur-i krokodilok előtt.

Lee Mellon újra felbukott a víz alól, és az inggallér-

jára egy krokodil volt önnön fogsorával ráerősítve. Lee Mellon kilábalt a vízből, és be a szobába – a krokodil úgy lógott rajta, mint valami nyaklánc.

• • •

Egy északi kapitányba botlott: fej nélkül hevert a virágok közt. Se szeme, se szája, nyakán túl csak a virágok : a kapitány úgy festett, mint egy váza. E látvány azonban nem kavarta fel annyira Augustus Mellont, hogy észbe ne vegye a kapitány csizmáját. Habár a kapitány feje kiveszett e világból, a csizmája korántsem, sőt ellenkezőleg: meztlába fantáziáját lázas képzelgésre gyújtotta, s azonmód magába bújtatta. Augustus Mellon közlegény még hiányosabb állapotban hagyta oda a kapitányt – főhetett (volna) a feje.

NÉGY PÁR: AMERIKAI JELENET

Mire lefeküdtünk, Elaine csodára megkedvelte a kokót. Hogy Elizabethszel mi lett, nem tudom. Lee Mellonnal ment el valahova.

Magukkal vitték a krokodilokat is. Hogy Lee Mellon beszélt-e már akkor, nem tudom. Elizabeth közölte, hogy ő is tud vezetni.

Szemem Roy Earle-t kereste. Nem szerettem volna, ha föleszi a fene az autóútra, amúgy tuskóhoz láncolva. Fölösleges figyelmet keltett volna. Hogy milyen figyelem nem lett volna fölösleges abban a helyzetben, nem tudom. Olyan különös volt az egész.

Hol vagy, Roy Earle? Lámpással vizslattam körbe. Elaine-t otthagytam a tűznél. Tényleg csüggött rajta. Azt mondta, van valami belőlünk a tűzben, mire én azt mondtam, hogy ja, meg hogy vigyázz magadra.

– Roy Earle? Roy bébi? Roy? – Néztem ide, néztem oda, és valahogy elkeveredtem az utolsó kalyibához.

– Minden rendben, Roy. A krokodilok elmentek. Minden oké. Előjöhetsz már. Johnston Wade? Mr. Wade? Wade Biztosító Társaság?

– Jelen – mondta egy aránylag nyugodt hang. – A Wade Biztosító Társaság itt lelhető. A kalyibában.

– Nem úgy hangzott, mintha Roy Earle volna, de akkor meg kicsoda?

Kinyitottam az ajtót, bevittem a lámpát, és ott volt Mr. Johnston Wade, egy nagy dupla hálózásban. Valaki feküdt vele a zsákban. Először azt hittem, Elizabeth, de persze nem ő volt, naná hogy nem. Miért gondoltam épp őrá?

– Ki az ott maga mellett? – kérdeztem.

– A tuskó – felelte Johnston Wade. – Nem tudtam levenni, hát mellém fektettem.

– Jól van? – kérdeztem.

– Igen – felelte. – Csak az a baj, hogy többnyire hülye vagyok. Nem tudom, mit beszélek, hol vagyok. Hol vagyok, és ki maga?

– Big Surban. A nevem Jesse.

– Hello, Jesse.

Elfordítottam róla a lámpát, mire csönd lett, aztán kiszólt a csöndből: – Nem számít. Menjen ki, kérem. Nagyon fáradt vagyok.

– Akarja, hogy levegyem a láncát? – kérdeztem.

– Nem-mondta ő. – Hagyja csak. Tulajdonképpen semmi kifogásom ellene. A feleségemre emlékeztet. Jó éjt.

– Jó éjt – mondtam. Visszamentem, és kimentettem Elaine-t a tűzből. Úgy éreztem magam, mint a hülye bernáthegyi: tűzbe tévedt síelőnek lohol a nyomába.

– De tényleg szép – mondta Elaine. – Benne vagyunk mind. Tudod.

– Igen – mondtam. – Feküdjünk le.

Minden erőfeszítés nélkül átkeltünk a konyhafal lyukán.

– Hol van Lee és Elizabeth? – kérdezte Elaine.

– Elhajtottak valamerre. Elvitték a krokodilokat is. Nem tudom pontosan, hová.

– Én láttam őket a tűzben – mondta Elaine.

...

Augustus Mellon közlegény osont előre. Körülötte a háború hangjai – akárha nagyítót tartana fölējük valaki. És a nagy puskaropogás közepette egyszer csak ágyúkat kapkodtak le a taligákról – friss izmok pattogtak a Nagyerdőben.

PEREG A DOB!

Nem tudom, mióta aludtunk már – Alfred Hitchcock-ról álmodtam éppen; azt mondta, a Polgárháború ellen semmi kifogása – , egyszer csak Elaine megint rázni kezdett: *Jaj, nem!*

Én ezt el nem kezdem újra. Kizárt dolog, hogy én ezt elkezdjem újra. Kinyitottam a szemem. Kora reggel volt, és a reggel éppen olyan furcsának tűnt, mint az utóbbi fejlemények közül bármelyik. Felhős, hideg idő járta, és a levegő az ablakon kívül mintha meghalt volna.

– Mi van? – kérdeztem.

– Dobszó – felelte Elaine. Fáradt volt a hangja. – Hallod?

Hallani hallottam. Dobszó. Dobszó bizony, ha nem is olyan harsány, mint Walt Whitmané, de azért kifejezetten dobszó.

Lehet, hogy marsra készül a konföderációs hadsereg: újra megszállják Északot. Ki tudja? Én nem. Dobszó.

– Maradj itt.

Felöltöztem, és kimentem, hogy körülnézek. Rongyos konföderációs katonák ezreire számítottam: masíroznak az i. sz. autópályán, a lovasság át- meg áttör rajtuk, szétzilálja soraikat, mellettük lőszer- és élelemszállító szekerek százai, tüzérség, a trénlovak vidám galoppban húzzák a sok ágyút.

Arra számítottam, hogy a Konföderáció megszállja a kaliforniai Montereyt, dob szól és zászló lobog az i. sz. autópályán, de mindössze Roy Earle-t láttam, aki időközben megszabadult a feleségétől, ott üldögélt a konyhalyuk tövében, és egy felfordított fürdőkádát püfölt.

– Mi a baj? – kérdeztem.

– Semmi. Csak föl akartam verni valakit – felelte

egész normálisan. – Nem tudtam, hova lett hirtelen a társaság.

– De tudtad – mondtam.

• • •

Augustus Mellon kibotorkált egy tisztásra, egyik szélén izmos de luxe tüzérségi lakótelepet látott, majd dühödt rohamra indultak a texasiak, a Hood-öregfiúk az északi hadsereg ellen, majd Robert E. Lee tábornok is ki akarta volna venni a részét, de a texasiak hallani sem akartak róla, majd megérkezett a 8. Big Sur-i Önkéntes Nehéz Gyökérevő Ezred, és az egyik Gyökérevő vizicsigával kínálta a Vándort, és Augustus Mellon közlegénynek új pár csizmája volt, majd a 8. Big Sur-i Önkéntes Nehéz Gyökérevő Ezred körtáncot lejtett, középen a tábornok meg a paripája, és körülöttük ott zajlott az Amerikai Polgárháború, a nemzet utolsó nagy bulija.

VISZLÁT, ROY EARLE, ÉS VIGYÁZZ MAGADRA!

Roy Earle egész tűrhető formában volt, amikor Lee Mellon és Elizabeth behajtottak. – Ez itt Lee Mellon – mondta Roy Earle. – Ez itt az én amigóm, Amigo Mellon.

– Egén – mondtam én. – Amigo Mellon.

– Hát ez meg hogy szabadult el ? – kérdezte Lee Mellon, akinek visszatért a beszédkészsége, mint pacsirta az égre.

– Nem tudom – feleltem. – Mért láncoltad a tuskóhoz? Más nem jutott az eszedbe, dr. Jung?

– Tudom én, hogy kell vele bánni – mondta Lee Mellon.

– Egén – mondtam én. – Persze. Tegnap este egy hozzáláncolt tuskóval szaladgált itt föl-alá. Te akkor éppen Hamletet játszottál – nem láttad?

– Nyugi – mondta Lee Mellon. – Kézben tartom a dolgokat.

– Felőlem oké – mondtam, és hirtelen ürességérzetem támadt, mint amikor a hotelt egymás után hagyják ott a vendégek, méghozzá nyomós okkal.

Amíg a reggeli zajlott, Roy Earle meglepően csendesen viselkedett, arcvonásai szabályos rendbe sorakoztak, és mire a reggeli véget ért, megint olyan lett, mint tegnap este, amikor lementem hozzá a kalyibába, és ott találtam édes kettesben szundítva a tuskójával, takarónak rajta a zöld hálózsák: mint egy legelőn kikelt ember.

Reggeli után kijelentette: – Ideje továbbállnom. Szerda van, jugyebár?

– Szerda – felelte Elizabeth.

– Egy ügyfelemmel kell találkoznom Comptonban

– mondta Roy Earle. – Hamarosan indulok. Nagyon örültem a szerencsének. Ha San Jóséban járnak, feltétlenül látogassanak meg.

– Hogyne – mondta Lee Mellon.

Mr. Johnston Wade teljesen normálisnak látszott, kivéve a ruháját meg a testét, amit kissé összerondított Big Sur mocska.

– Igen, megbeszélésem van, úgyhogy sietnem kell.

– Minden rendben? – kérdezte Elaine.

– Igen, hölgyem – felelte ő. – Gondolom, a kocsim fenn van az úton, a fák mellett.

– A pénze megvan ? – kérdezte Elaine, inkvizítori pillantást vetve Lee Mellonra: a gondolat és tett nagymesterére.

– Hogyne, az aktatáskámban – felelte Mr. Johnston Wade, és felemelte a rusnya szarvasbőr szőnyeget, amely úgy festett, mint Frankenstein parókája. – Ehol ni. Ma reggel tettem ide.

– Remek – mondtam én.

Lee Mellon a tavat bámulta. Olyan más volt békák és krokodilok nélkül. Meg is akartam kérdezni Lee Mellont, hogy hova lettek a krokodilok, de rájöttem, hogy jobb, ha elhalasztóm a kérdést, amíg Mr. Johnston Wade útra nem kel a comptoni megbeszélés felé.

Leemelte kocsijáról a szálfákat, és elbúcsúztunk tőle. – Aztán meglátogassanak ám San Jóséban! – ordította ki az ablakon, ahogy hátratólatott a sportkocsival.

– Hogyne – mondta Lee Mellon.

Bon voyage, Roy Ear le. Jó utat. Viszlát, Roy Ear le , és vigyázz magadra, de nagyon elment a kedvem. A szobák folyvást ürültek kifelé. A lift tömve volt bőrönddel.

KOSZORÚNK BOROSTYÁN, LOBOG A LOBOGÓNK, ELŐRE!

Visszamentünk a kalyibához. Előbújt a nap, a zsálya közül, mint láthatatlan kismadárhad, finom, édes illat szállt föl, körözött felettünk és utánunk jött, és mindközben hatalmas fény villogott az óceán színén.

– Ezzel a Roy Earle nevű gond megszűnt – mondta Lee Mellon. – Föltétlenül látogassátok meg San Jóséban, de melegen ajánlom, hogy két pár cipőt vigyetek, és menekülésre alkalmas autó is legyen a közelben. Amíg arra nem kerül a sor, remekül fogtok szórakozni.

A Hi-Fi borát is melegen ajánlom. És ha már a Hi-Fi bor szóba jött: menjünk le a partra, dobjuk föl magunkat, és feküdjünk rá a hullámokra. Kokéval kombinálva párjuk nincs.

Imádom, ahogy megtörnek, akár a tojás a Nagy Észak-amerikai Resó fölött. Te is imádod, nem? Irodalmi ember vagy, ha jól csalódom.

– Anyádat! Hova lettek a krokodilok?

– Én szeretném feldobni magam – mondta Elaine.

– Lenn vannak Hearstville-ben – mondta Lee Mellon.

– Hearseville-bcn?

– Nem, Hearstville-ben. San Simeonban.

– Úristen, mit művelnek ott?

– Beledobtam őket a tóba. Ä la Aranypolgár. Úgy éreztem, nincs más megoldás – mondta Lee Mellon. – A békák eltűntek. Sose jönnek vissza.

Nyilván fölvetették magukat a norwalki elmeegógyintézetbe. Pszichoalligátor-sokkot kaptak. Beteg do-log.

Gondoltuk, menő helyen morzsolják le hátralevő napjaikat azok az alligátorok. Arany élet, görög templomok enyhe, satöbbi. Minek szorulanak a társadalombiztosításra?

– Oké – mondtam. – Logikusnak hangzik.

Már ott se voltam. Agyam mintha kivette volna rendes évi szabadságát az érzékektől. Egyre távolodott. Lee Mellon elment a kokóért.

Elizabeth olyan volt, mint máskor. Valahonnét skarlátvörös kendőt kerített, és Lee Mellon rátekerte a derekára. Megindultunk le a partnak a meredek, sziklás ösvényen. Olyan volt, mint egy odatekert déli lobogó.

Libasorunk elnyúlt mögötte, mint hálóban a halak. Arra jött három bálna, derekasan lövelltek a vizet. Elizabeth derekáról a bálnákra néztem. Lövellésük tetején mindjárt ott repes a déli lobogó.

KÖZELEG A GRÁNÁTALMA-BEFEJEZÉS. 186000 BEFEJEZÉS PER MÁSODPERC

A Csendes-óceán hullámai változhatatlan útjukon sodródtak : szegélyén a testünk, Lee Mellon markában kokó sodródott. Átnyújtotta Elaine-nek. Elaine hatalmasan megszívta, és átnyújtotta nekem. Én átnyújtottam Elizabethnek, aki olyan volt, mint egy Újkorunkban elfelejtett Görög Tánc.

Elszívtunk öt vagy hat staubot, és az óceán tüstént máshogy jött felénk: maga volt a könnyen meg a lassan.

Odanéztem Elizabethre. Egy fehér sziklán ült, és a szél meggyújtotta vörös lobogója szélét. Kifele nézett az óceánra, állat a kezén nyugtatta. Lee Mellon hanyatt hevert, keze-lába szétvetve, belelapult a durva homokba.

Elaine a hullámokat nézte, amelyek úgy törtek meg, ahogy szerzetes fogsorából potyoghat a jégkocka a tálba, vagy valami hasonló. Ki tudja? Én nem.

Néztem, csak néztem őket földi létük s e léttel való viszonyom magasán. Bévül furcsa érzés fogott el: zavaros.

Azt hiszem, megártottak kicsit a múlt hét fejleményei. Kicsit sok volt az életből, amit hozzám vágtak, nem állt össze az ábra. Csak néztem Elizabethet.

Szép volt, és sirályok szálltak az óceán felett, hárfahúrral a vízhez kötve: Bach és Mozart tört meg a habokon. Ültünk. Négy ember, akit letaglózott a kokó.

Elizabeth szép volt, és a szél beletúrt a hajába, és felemelte fehér ruhája szélét, és a déli őrjöngő, vörös hajába göndörödön. Elaine csak ült egymagában.

Aztán odajött hozzám, és azt mondta: – Sétáljunk egyet.

– Rendben – mondtam. Ez az én hangom volt, nem? De igen. Lesétáltunk jó messzire, vagy ötven év-

re, Elaine váratlanul átölelt, keményen szájon csókolt, és a lábam közé dugta a kezét.

Semmi kislányos nem volt a mozdulatában. Komo-lyan gondolta. Begerjedt, de hogy. – Akarok – mondta, mint egy kisgyerek.

Szája belefurakodott a számba, de én igencsak furán éreztem magam. Nagyon hosszú, nagyon kemény volt az elmúlt hét. Agyamban estek-keltek a gondolatok.

– Majd én levetköztetlek – mondta Elaine.

Ahol leültem, durva volt a homok, apró a kavics és rengeteg a légy. A legyek egymás után landoltak rajtam, és Elaine lehúzta a cipőmet, és lehúzta az alsónadrágomat, és akkor vette észre, hogy nincs erekcióm.

– Majd csak csinálunk valamit – mondta. – Egy pilanat. – Lehúzta a sortomat. Úgy látszik, fölvettem, amikor felkeltem, de nem emlékeztem rá. Lényegtelen, de azért meglepett. Pedig az ilyesminek nem szabadna meglepnie az embert.

– Le azzal az inggel – mondta Elaine. – Most nézd meg magad. Nincs rajtad semmi. – Nagyon meg volt magával elégedve, de nekem olyan különösnek tűnt, mintha nem is ő volna, hanem valaki más.

Arra gondoltam, vajon mit csinál Elizabeth, és a fejemben csak úgy estek-keltek a dolgok. Odacsaptam egy légynek a lábam szárán. A legyek a hínárcsomókról jöttek, amiket a vihar hagyott a parton. Tényleg csak pár napja lett volna? Nyilván.

– De rajtam még minden rajtam van – mondta Elaine, és lerúgta a cipőjét. Nagyon rájött a szex. Magam ellenben csak úgy szemléltem a dolgot, mint piás az artézi kutat.

Levette az ingét, az óceán nekiszaladt, és a tajték akkorát csattant mögötte, mint amikor fehér márványkastély fut össze egy pohár rajnai borral.

A vétkezésben rejlő drámalehetőséget maximálisan kiaknáztam. Mindjárt a *Hamlet* jutott eszembe, illetve

annak hajmeresztő változata: Ophelia levetkőzik Hamlet dán királyfinak.

A hideg felugrasztotta Elaine melleit. Bimbói megmerevedtek, mint valami kő-agyszülemény. Bőre mozgófilmet játszott a hidegben.

Farmer volt rajta. Furcsa, nem is vettem észre. Lassan tolta le, úgy libegett a csípőjén, mint amikor két-ágú szobor tutajozik a folyón.

Jaj istenem, kinek kell ez ? Nem volt erekióm.

Semmi vágyat nem éreztem. Lenéztem a lábam közé, de csak apró fehér kavicsokat láttam, azok is alig voltak nagyobbak egy homokszemnél. Néztem őket, közben egy légy a vállamon landolt. Elhessegettem.

Elaine pontosan a vaginája közepén állította meg a farmert. Különös látvány volt. Hamarjában nem is tudtam, mit gondoljak.

Az erekió csak nem jött. Talán majd később. Ja tényleg, Elaine esetleg besegíthetne. Nem éreztem magam valami fényesen.

Hát persze hogy besegít. Nem nagy ügy.

Kilépett a farmerből, és úgy siklott felém, mint egy hanglejtés. Letérdelt elém. Magam a fehér kavicsokat néztem a péniszem alatt, azután fejének árnyéka rájuk borult, és kirekesztette őket.

De nem ment az istennek se, csak a legyek mászkáltak rajtunk. Ráfeküdtem, hátha az segít, de csak a legyek mászkáltak rajtunk, más semmi se történt. Sokáig nem történt semmi.

Ki is mondta, hogy mi vagyunk a felsőbbrendű faj ebben a szarfészekben? A seggemen mászkáló legyek magasröptű filozófiaelőadást tartottak a kérdésről.

Nemsokára mindenki előtt nyilvánvaló lett a nyilvánvaló : Ég-Elaine előtt, Óccán-Elaine előtt, Homok-Elaine előtt, Nap-Elaine előtt, Elaine előtt, Elaine előtt, Elaine előtt...

– Semmi baj – mondta ő. – Nincs semmi baj.
– Gyönyörű szép hang volt. Mért is nincsen ilyenfajta kismadár: akkor daloljon, ha impotens az ember.

– Szegénykém – mondta ő. – Túl sokat szívtál, azért nem megy. – Igen kedvesen megcsókolta a számat.

– Ez a te bajod: kokóbuzi vagy.

Feküdtünk egy darabig egymásba kapaszkodva. Az valahogy eszembe se jutott, hogy érezheti magát Elaine. Én kétségbe voltam esve, de nálam az nem rendkívüli állapot.

– Hogy érzed magad? Nehogy nekem rosszul erezd magad – mondta Elaine.

...

Fölibénk szállt egy sirály. Felöltöztünk, és visszamentünk Lee Mellonhoz meg Elizabethhez. Kerestek valamit, és ott volt Roy Earle is, ő is keresett valamit. De jó, hogy nem lepődtem meg.

– Elvesztettetek valamit? – kérdezte Elaine.

– Ja – mondta Roy Earle. – A gránátalmámról megfeledkeztem. Határozottan emlékszem, hogy itt raktam le valahol. Pontosan itt.

– Valahol csak lennie kell – mondta Elizabeth. Lee Mellon benézett egy kő alá.

– Tíz centem ráment arra a gránátalmára – mondta Roy Earle. – Nagyon sokat jelentett nekem. Watsonville-ben vásároltam.

– Felkutatjuk a terepet – mondtam. Úgyse volt mit tenni, ha egyszer ez a végzetünk. Régen meg ez volt a jövőnk: hogy most egy elveszett gránátalmát keresünk Big Surban.

– Mit akarsz azzal a gránátalmával? – kérdezte Lee Mellon.

– Velem jön Los Angelesbe. Bombaüzlet. Elizabeth felnézett és elmosolyodott. Lee Mellon visszatette a követ a helyére, úgyhogy úgy látszott, mintha fel se vette volna.

MÁSODIK BEFEJEZÉS

Fölibénk szállt egy sirály. Felöltöztünk, és visszamentünk Lee Mellonhoz meg Elizabethhez. Ugyanabban az állapotban találtuk őket.

Elizabeth egy fehér sziklán ült, Lee Mellon hanyatt hevert, keze-lába szétvetve, belelapult a durva homokba.

Semmi sem változott. Ugyanolyanok voltak.

Úgy festettek, mint két fotográfia egy ódon albumban. Nem szóltak semmit, leültünk melléjük. így látatok bennünket utoljára.

HARMADIK BEFEJEZÉS

Fölibénk szállt egy sirály, hangja a fénnel terjedt, hangja történelemként vonult át szelíd színű dalokon. Behunytuk a szemünket: a madár árnyéka a fülünkbe került.

NEGYEDIK BEFEJEZÉS

Fölibénk szállt egy sirály. Felöltöztünk, és visszamentünk Lee Mellonhoz meg Elizabethhez. Ott volt Roy Earle is. De jó, hogy nem lepődtem meg.

Ott álltak a habokban, és éppen Roy Earle pénzét szórták a Csendes-óceánba. Százdolláros bankjegyek peregtek az ujjaik közül.

– Mit csináltok? – kérdeztem.

Lee Mellon felém fordult, és a százdolláros bankjegyek egyre peregtek az ujjai közül, alá a Csendes-óceánba.

– Roy Earle-nek már nem kell a pénze, úgyhogy segítünk neki beleszórni az óceánba.

– Nekünk se kell – mondta Elizabeth.

– Épp csak annyit köszönhetek ennek a pénznek,

hogy ide elhozott – szúrta közbe Roy Earle, és a százdolláros bankjegyek mint megannyi kismadár siklottak alá a vízbe.

– Nesztek, a tiétek – közölte a hullámokkal. – Vigyék szépen haza.

És hazavitték.

ÖTÖDIK BEFEJEZÉS

Fölibénk szállt egy sirály. Felnyúltam, és végigfuttattam a kezem szép, puha, fehér tollazatán, tapintottam röptének ívét, ritmusát. Kisiklott ujjaim közül, bele az

186000 BEFEJEZÉS PER MÁSODPERC

És aztán egyre szaporodik a befejezés: a hatodik, az 53., a 131., a 9435. befejezés, jönnek a befejezések, egyre gyorsabban, egyre szaporodik a befejezés, egyre gyorsabban, úgyhogy végül 186000 befejezése lesz ennek a könyvnek per másodperc.

RICHARD BRAUTIGAN

Magyarországon kevés a pisztráng, még kevesebb a pisztránghorgász, konföderációs tábornok meg, az utóbbi népszámlálás adatai szerint, egy fia sincs. Márpedig ezek a sajátságos, itt jobbára ismeretlen dolgok állnak Brautigan első két „regényének” háttérében, így talán nem árt, ha ejtünk róluk egy-két szót.

A pisztráng pataokban is, tóban is megél, de a legjobb íze annak van, amelyet tiszta és hideg vizű pataokban fogtak. Mivel a pisztráng apró teste igen szép és változatos színű, nemcsak szájnak, szemnek is ingere. Nem könnyű azonban szert tenni rá, olyan nehéz kifogni, hogy számos horgász azt állítja – a pisztráng a legravaszabb hal. Az ügyesség és a szerencse mellé tehát a horgásznak különleges felszerelésre is szüksége van: hosszú, hajlékony, könnyű és drága botra; erős és drága zsinórra; finom toldalékra; és könnyű, hamar elhasználódó csalira, amely tollból és színes fonálból készül, s a rovat vagy a „legyet” formázza – és persze ez utóbbiak is nagyon drágák, hacsak nem maga a horgász fabrikálja őket. A pisztrángfogás tehát nemcsak egyszerűen sport, *a fogyasztói* sport is – a tökéletesen felszerelt horgász mindezzel rendelkezik, és rendelkezik még a vízbe gázolásra való csizmával meg mindazzal, amiről a sportszeráruházak elhitetik vele, hogy[^] nélkülözhetetlen. Szüksége van autóra is, mert a pisztráng ritkán tanyázik városközeiben. De nem tanyázik a nagy farmok, bányák és gyárak közelében sem, mert ezek előbb-utóbb beszennyezik, felmelegítik a vizet.

Summa summarum: igen kevés hely van az Egyesült Államokban, ahol a pizstráng biztonságosan tanyázhat. Pizstránghorgász ezzel szemben több van, mint valaha: jobbra városi emberek, akik miközben az utolérhetetlen pizstrángot kergetik, még inkább kergetik azt az örökre elveszett világot, amelyben bőven volt pizstráng, és bőven volt pizstrángpatak. Így azután a pizstrángfogás a mai Amerikában egyrészt szentimentális gesztus, másrészt ízes csemege beszerzése. Ez a kettő korántsem zárja ki egymást: aki pizstrángot fog, tulajdonképpen egy darab múltat fog ki. És a jelent is újféle módon fogja fel: megéri, hogy mit kell tenni, ha azt akarjuk, hogy a pizstrángfaj fennmaradjon – és persze mindaz, amit a pizstráng szimbolizál.

Konföderációs tábornokok manapság már kizárólag szentimentális szöveggörnyezetben fordulnak elő, holott ők maguk, amikor éltek, igen ritkán voltak szentimentálisak. Az amerikai polgárháború idején a „déli”, vagyis a konföderált államok hadvezéreiként majdnem négy éven át sikerült nem elveszíteniük azt a háborút, amelyet nyilvánvalóan nem nyerhettek meg. Vereségük a hangzatos Nagyerdei Csatának keresztelt ütközetel kezdődött, amelyről Brautigan képzelt jeleneteket vázol föl az *Egy déli tábornok...*-ban (Stephen Crane *A bátorság kokárdája* című kisregényét juttatva eszünkbe, amellyel szemben Brautigan felkínálja nekünk a maga „realizmusát”). A Konföderáció bizonyos értelemben nyert a vereségével. Noha a Konföderáció egy év múlva már nem létezett, a lázadást leverték, a *lázadó* és a *lázadás* szavak azóta is rokonszenvesen csengenek a legtöbb amerikai fülében. („Rebs” – „lázadók” : így gúnyolták a déli katonákat „jenki” ellenfeleik.) A „lázadók” bátorsága és a szövetségi kormány központi hatalmával való szembeszállása rendszerint szimpátiát váltott ki, a lázadók tábornokai iránt megnyilvánuló csodálat pedig annak a feltétlen rang- és osztálytiszteletnek a kifejeződése volt, amely olyan nagyon hozzátartozik a háború előtti Dél mítoszához.

Mert hiszen a katonatiszt természetesen úriember, és a Dél tömegével termelte ki magából az úriembereket. Ilyenformán a *lázadó* szó jelentése különös módon közel került az *arisztokratá*-éhoz, s noha még a Délnek is csak véges számú tábornok állt a rendelkezésére, a következő rangból, ezredesből már sokkal-sokkal több. (A „déli ezredes” Amerikában több mint egy évszázada össznemzeti vicctéma.) Azóta pedig a számkivetettek, a sehová be nem illők, a társadalommal szemben békétlenkedők mindenféle fajtáját kitüntették a „lázadó” címmel. Ehhez hozzájárul még a sok amerikaiban meglevő, dicséretre méltó, de százalékmennyiségében nemigen mérhető együttérzés a szerencsétlenek, az *under dog-ok* iránt, ahogy ők mondják. A többi összetevő egyrészt túl számos, másrészt túl bonyolultan kapcsolódik egymáshoz, hogysesem itt most részletesen tárgyalhatnánk, de a lényeg az, hogy az amerikai polgárháború eredményeképpen az Egyesült Államok konformista tömegkultúrájában a *lázadó* szó továbbra is arisztokratikus felhangokkal cseng.

Ennek az is oka lehet, hogy Amerikában nagyon ritka a lázadás, következésképp az amerikaiak annál fontosabbnak érzik. Fontosságában az tükröződik, hogy mi hiányzik az amerikainak – vagy miről hiszi, hogy hiányzik neki. Az efféle hiányérzeteket a tömegkultúra azután nagyon gyorsan kiaknázza. Egy amerikai autógyáros nemrég „Lázadó”-nak keresztelte el egyik népszerű típusát, s gyönyörű lányokat öltöztetett fel vadnyugati gonosztevőnek, akik is kórusban biztatták a tévénézőt, hogy „csatlakozzon a Dodge-lázadáshoz”, vagyis – vásároljon „Lázadó” autót. Korábban, az 1950-es és 60-as években az emberek USA-szerte konföderációs zászlócskákat kötöttek a kocsijuk rádióantennájára, konföderációs zászló-színűre festették az ülést. A kocsmákban a részegek azt dalolták, hogy „Tegyétek el jól a konföderációs bankót, fiúk, feltámad még a Dél!” A sors ironiája, hogy mindeközben maga a Dél „Új Dél „lé vált, az új, nagy politikai befolyással

rendelkező „Sun Belt” részeként virágzó partnere lett a délnyugati államoknak és Kaliforniának. Ugyanakkor valódi lázadásra is sor került, a többnyire Délen élő fekete amerikaiak lázadására, de az amerikaiak ezt a „polgárjogi mozgalmat” sosem nevezték „láadás”-nak. Lehet, hogy egyszerűen csak arról van szó, hogy ezek a feketék egyenjogú partnerként szerettek volna bekerülni a társadalomba: reformot követelve lázadtak fel a társadalmi rend ellen, s nem azért, hogy felsőbbrendű „outsider” státusukat megerősítsék. (Ez utóbbi, arisztokratikus, lázadó szerep a fekete hipsterekre és fehér városi utánpótlásokra maradt, akiket Norman Mailer keresztelt el „fehér néger”-nek.) Lehet, hogy a fekete amerikaiak nem akarták olyan szavakkal megnevezni magukat, amelyek régóta a déli fehérre és állítólagos különleges státusukra vonatkoznak, de az is nyilvánvaló, hogy a fehér újságíróknak eszükbe sem jutott, hogy olyannyira gyökeresen „fehéramerikai” szavakkal jellemezzenek fekete amerikaiakat.

Bármi is az oka, mindenesetre a *lázas* szó megmaradt az úgynevezett fehér tömegkultúra fogalomkörén belül. Amint a polgárjogi mozgalom kezdett határozott formát ölteni, körülbelül egy évtizeddel az *Egy déli tábornok*. .. megjelenése előtt, bemutattak Amerikában egy filmet, az volt a címe, hogy *Ok nélkül lázas*, s a kaliforniai burzsoá kamaszok üres, értelmetlen életéről szólt. Rendkívül népszerű film volt, hiszen komoly társadalmi problémával foglalkozott, amely ráadásul újszólván testet öltött a főszerepet alakító színész magánéletében. Nem sokkal később, James Dean erőszakos halála után, az *Ok nélkül lázas*-t újból felkapta a népszerűség hulláma. Egyébként ma is játsszák még egyetemi városokban. Nos, Brautigan is ilyen céltalan lázadót mutat be nekünk, aki azonban se nem burzsoá, se nem munkás, hanem, mondhatni, főállásban „lázas”.

Amikor az *Egy déli tábornok*... megjelent, a közérdeklődést felkeltő legújabb lázadók a beatnikék voltak,

akik magukat kulturális forradalmárnak tekintették ugyan, de a sajtó „lázázó”-nak keresztelte el őket. Lazán kapcsolódott hozzájuk egy fiatal költő, Richard Brautigan, akit azonban a legtöbbjükkel ellentétben csak ritkán lehetett „az úton.” látni. Megmaradt San Franciscóban, ahol híressé is vált, de csak azután, hogy a beatnikeket felváltották a hippik, Amerika legtöbb nyilvánosságot kapott lázázó. Az, ami nemsokára „diáklázadásaként” vált ismertté, akkor már meg is kezdődött Berkeleyben, az öböl túlsó partján, San Franciscóval szemben. Oakland, ahová Brautigan konföderációs tábornoka stratégiai okokból visszavonul, Berkeley mellett van, s mindkettő része annak a laza városformációnak, amely (a San Franciscó-i) Öböl-övezetként ismeretes. Több órányi autóútra dél felé van egy elhagyatott, nagyon szép partszakasz: Big Sur. James Dean *Ok nélkül lázázójától* Brautigan *Egy déli tábornok ...*-áig Big Sur leghíresebb lakója a művészlázadó Henry Miller volt, akinek az 1930-as és 40-es években írott regényei csak akkortáiban jelenhettek meg Amerikában. (*A légkondicionált lidércnyomás* című esszéketét magyarra is lefordították.) Brautigan Lee Mellonja névleges konföderációs tábornoka Big Surnak: ő a képzeletbeli lázázó, szemben az irodalmi lázázóval, aki a „valóságos életben” vont a közfigyelmet Big Surban és másutt is. Lee le van sújtva, amikor Jesse, a könyv narrátora semmi írásos nyomát nem találja annak, hogy Lee őse, Augustus Mellon valóban konföderációs tábornok volt, ahogy a családi hagyomány állítja. Mivel örökölt státusától megfosztott, s legföljebb a keresztnévében maradt belőle valami (Robert E. Lee tábornok, a Konföderáció főparancsnoka után kapta), lázázó voltát csak a viselkedése jelezheti. És milyen lázázónak tekintjük őt mi, olvasók? Brautigan válasza nem egyértelmű, és némi sár is szennyezi. Ez a sár pedig Amerika, Amerika néhány olyan része, amelyet Brautigan felkavart azzal, hogy megpiszkálta a piztrángfogást és a konföderációs tábornoko-

kat, amelyek Amerika társadalmi valóságának a részei, és az amerikai ember számára sok mindent jelentenek. Elválaszthatatlan részei Amerika anyagi valóságának, eszmerendszerének, mitológiájának, a hétköznapi beszédtemáknak, ezek egymással is szorosan összefüggnek, s az amerikai számára „természetesek”. Ha nem *gondolnak* rá, csak éppen adótnak veszik, mint ahogy legtöbbször adótnak vesszük a „realitásokat”, akkor ezek a fogalmak világosak, tiszták. Zúrvarossá, ellentmondássá akkor válnak, amikor, mint Brautigan a könyveiben, vizsgálódás tárgyává teszik őket, rávilágítanak ellentmondásos („sáros”) jellegükre. (Mert ugyan mit jelent az, hogy lázadás, ha a fogalmába egyaránt beletartozhat Lee tábornok, Lee Mellon, Henry Miller meg a miniszoknyás autóeladó lányok?) Brautigan tárgya tehát egyrészt az alapvető anyagi valóság – Amerika városai, földje, ipara – , másrészt azok a módok, ahogy az amerikai szellem közvetíti a maga számára ezt a valóságot az olyan mítoszok és hallgatólágos ideológiák révén, mint a pisztrángfogás Amerikában és a nemes lázadó. Közvetítő közegét a valóságról való beszélgetésekből, a beszédtemákból alakította ki – s ezeket mindenféle módon összekeveri, gyakran kigúnyolja, hiszen ugyanúgy részei a „sárnak” is, mint a közegnek, aminek látszanak.

De Brautigan nem komor, nem szigorú. Sőt, ő ma a legmulatságosabb amerikai írók egyike, humorának forrása az általa feltárt ellentmondások. Ezt a sajátosságán amerikai humort a mélységes ambivalencia jellemzi az író anyaga és művész-szerepe iránt. Érzései keverték, ellentmondásosak, kétségkívül éppen azért, amiért Mark Twain és O'Henry érzései is azok voltak, amikor igazán őszintén írtak.

Másként kifejezve, Brautigan egyszerre kigúnyolja és ünnepli anyagát és azt, amit az írók alkotnak vagy alkottak belőle. Ez a különös, tudatos keverés egy kicsit persze mindig groteszk, de éle ritkán van. A *Pisztrángfogás...* első fejezete mélységesen jellemző Brau-

tiganre: úgymond a könyv borítójáról szól, ugyanakkor egyáltalán meg sem említi a fénykép előterében levő figurákat. Másrészt amit a fejezet leír, az többnyire nem látható a fényképen. A „hiányzó” részeket mindkét esetben az olvasónak kell hozzáadni. Brautigan minden művében az olvasóra vár ez a szerep: igyekeznie kell, hogy „meglássa” a lényeket, ami kimaradt, vagy csak jelzésszerűen került bele a könyvbe.

A fényképen látható férfi Brautigan, aki inkább mint hang s nem mint kép van benne a fejezetben. De a hang szintén az „előtér”-ben van, s ott is marad az egész könyvben. A hang Brautigan beszédmódja, többféle beszédmódból összekeverve, szövegfajták különleges, egyéni keveréke. Teljes vagy egységes nem lehet, de arra képes, hogy korlátait s ugyanakkor erejét is megmutassa. Így van ez a látással is („A beszéd látásom ikre”, mondta Walt Whitman*): Brautigan és „nője” szemüveget visel, s a fényképen Benjamin Franklin tekint le rájuk, a bifokális szemüveg feltalálója, ami, ugye, lehetővé teszi a gyengébb szeműek számára, hogy a távoli és a közeli dolgokat is meglássák. Brautigan első fejezete is lehetővé teszi az olvasó számára, hogy olyasmit lásson meg, amit egyébként nem látna: hogyan beszélnek a szobrok, milyen kevés a mondanivalójuk, milyen furcsa helyeken állnak (Franklin szobra például a *Washington* téren), milyen kövületszerűek, haszontalanok a szavak, ha a szegényeknek kiosztott szendvicsek „Isten hozott”-jával hasonlítjuk össze őket. („A nyelv nem hagy hátra kövületet – olvassuk később– , legalábbis amíg nincs leírva.” Brautigan *kőbe vésett szavakat* mutat nekünk – lásd Mózes kőtábláit– , azután látás– és beszédmódjával mintegy „íratlanná” teszi őket.) A fejezet utolsó mondatai azt sugallják, hogy még Kafka sem képzelhette volna el ezt a jelenetet, még a groteszk legfőbb modern

* Gáspár Endre fordítása.

gyakorlója sem adhatta volna vissza. Ő ugyanis Benjamin Franklin „szemüvegén” át látta az egészet. Brautigan felszólít bennünket, hogy mi lássuk máshogy.

Ha jobban szemügyre vesszük a fényképet, könnyebben megérthetjük, hogy hogyan kell látnunk. A ruhák beszédjéről van szó. Franklin ruhája a szolid, józan, tizennyolcadik századi emberé, a philadelphiai polgáré és világpolgáré. Szabása eleganciát és nagy adag kvéker józanságot sugall. Maga Franklin magyarázza önéletrajzában – amelyet kizárólag gyerekeinek szánt, de Brautigan fejezetében Kafka is hozzájut –, hogy könnyebbnek és hasznosabbnak találta alkalmazkodni, mint nem alkalmazkodni. Hagyta, hogy mások olyannak lássák, amilyennek látni akarják, feketébe öltözött, hogy ne bántsa meg a kvékereket, adománnyal segített minden egyházat (de hűséget egyiknek se fogadott). Brautigan és nője lázadónak, hippinek vannak öltözve, ahogy később elnevezték őket. Brautigan jobbnak találta *nem* alkalmazkodni, bár persze azt ő sem kerülheti el, hogy legalábbis ruhája nonkonformista jellege révén azonosítsák. Olyan emberek ők ketten, „akik viccesen öltöznek”. Brautigan csizmába és halásznadrágba (friscói farmernek hívják egyébként), tengerészköpenybe és indián formájú (vagyis formátlan) kalapba. Józan polgári mellényén egy unionista gomb és egy dohányzacskó fityegője díszileg (hirdetve, hogy ő maga sodorja cigarettáját, ámbár hogy mit sodor bele, az rejtve marad). Brautigan tehát maga a szándékos és kiáltó ellentmondás, olyan ember, aki nyilvánvalóan nem tartozik bele a ruhadarabjai által sugallt egyik társadalmi szerepbe sem, olyan egész, amely nagyobb és másabb, mint részeinek összege. Dandység is van a pózában, de ez a lázadó inkább demokrata, mint arisztokrata, inkább Whitman, mint Baudelaire. Meg akar döbbszteni bennünket, de megvetni nem vet meg. Hiszen tudja, hogy Amerikában

sokan megpróbálkoznak a lázadással (noha sikerülni kevésnek sikerült): ezrek *néznek ki* úgy, mint ő. A ruha, a póz csak a kezdet. Különbözőségének igazi bizonyítéka majd a könyvben fog felbukkanni. Mert nem az a kérdés, hogy hogyan nézel ki, hanem az, hogy hogyan látsz.

Nyilvánvaló, hogy Brautigan szatirikusan lát: a szobor, a templom s ő maga sem az, aminek látszik, s noha önmagán csak szelíden gúnyolódik, Franklin és a templomatyák hideg istenhozottját már nem szabad olyan könnyedén kezelnünk. Hogy erre rájöjjön, mint minden szatíra esetében, az olvasónak itt is „belső információkkal” kell rendelkeznie. Tudnia kell, mit jelent Brautigan ruhája, hogyan öltözködött, viselkedett, milyennek mutatta magát Benjamin Franklin, s tudnia kell azt is, hogy mit jelent „Kafka-módra” látni. Ha ezeket az ironikus ellentéteket már felfedezte, az olvasó kutatni kezd a többi után is: élelem és napisajtó fura egymás mellé rendelését is nyilván észre fogja venni

– „kibontják az újságot: megnézik, hogy milyen a szendvicshelyzet”. Így van ez a nagy társadalomban is

– a valóságot a sajtó csomagolja. Néha azonban a sajtó és a valóság ellentmond egymásnak, s ilyenkor bárki láthatja, hogy melyiknek van igaza.

E fejezet igazi találmánya azonban messze van a szatírától. A fényképen magabiztos, szeretetre méltó s csak kicsit gúnyos párt látunk. S Brautigan prózájának hatalmas ugrásai, szeszélyes, szabálytalan csapongása inkább meglepi az olvasót, mintsem szatirikus-társsá s így bizalmassá fogadná. A fejezetek laza láncolata, hangvételi különbsége, amely a bohókástól a keserűig terjed, azt igazolja, hogy Brautiganck rendkívül termékeny a képzelete, és hogy rendkívül megbocsátó természet. Megint Whitmanre kell utalnunk, aki ünnepli énjének sokféleségét, ahelyett, hogy egységes meghatározást próbálna keresni önmagára.

*Ellentmondok magamnak?
Jól van hat, ellentmondok magamnak.
(Én nagy vagyok, sokaságok vannak
bennem.)**

Az alkotó egyéniség komplexitását fejezik ki a *Pisztrángfogás*-ban ecsetelt *készítésmódok* is. A szörpporivó, a diómártás-készítők, Brautigan regényzáró, de az olvasónak át nem adott majonéze mind, mind hiányos, nem funkcionáló formulák – a szörpporhoz elengedhetetlen a cukor, a mártáshoz elengedhetetlen a paradicsom, és szavakból sem készül igazán jó majonéz, mert jobb ízű, ha olajat, tojást s egyebet adnak hozzá. A képzeletnek kell hozzáadnia azt, ami hiányzik, kijavítania azt, ami rossz.

Némely fejezetben a szatíra dominál, másokban az író a képzeletet s a képzeletnek a világot új oldaláról megmutató hatalmát ünnepli. Rendszerint egymás mellé rendeli a kettőt, mint a jelent és a polgárháborút „A nagyerdei krokodil-haiku” című és az utána következő fejezetekben. A haiku és a modern amerikai költészet nagy része éppen az ilyen egymás mellé rendelések által kiváltott megdöbbenés módszerével hat. Amikor az *Egy déli tábornok*.. . befejezéseéhez közelegve Jesse impotenssé válik a túl sok kábítószerből, Brautigan látásmódja szatirikus. („Én kétségbe voltam esve – írja Jesse – , de nálam az nem rendkívüli állapot.”) De amikor a *Pisztrángfogás*.. . narrátora nem bír erőt venni magán a „Worsewick” fejezetben, ezt nem ajánlatos könnyed szatírának látnunk. A kilövellt sperma ködös-nyúlós alakzatot vesz fel, s noha csillagos tömegét hamarosan megzavarja egy döglött hal, annak sem szabad túl nagy jelentőséget tulajdonítanunk. Brautigan tudja, hogy a pisztráng nem „értékes, intelligens fém”, ahogy a mostohaapja láttatta vele. Azt is tudja, hogy ha nem rekesztjük el a patakot, nem fürödhetünk a meleg forrásokban, ám ha elrekesztjük,

* Gáspár Endre fordítása.

a halak „elkövetik azt a hibát, hogy túl messzire csám-borognak, s végül azon kapják magukat, hogy forró vízben danolják: »Ez lett a vesztünk, mind a kettőnk veszte.« Ez a helyes hangnem. A körülmények nem árkádiaiak, de az „igazi” árkádiaiak nem is fürödtek volna pisztrángpataokban. Hiszen rettentően hideg a vize! A történet tehát nem csupán azok szatírja, akik még mindig dicsőségesen ősi környezetben szeretnék látni a csillagos uniót, de nem is csupán azoké, akik a körülményekben csak a természet megszenteltetését látják. E két kizárólagos alternatíva közé esik, magába foglalja ugyan őket, de utal arra is, hogy ezek szélsőséges reakciók. Brautigan közepes jelzöt használ a meleg forrásokra: azt mondja, hogy „kellemes”, és nem azt, hogy *csodálatos* vagy hogy *szörnyű*. Azért, mert férfi és bögölyök egyaránt „megrohanják” a nőt, még nem szükséges a férfit a bögölyök szintjére lealacsonyítanunk. De Brautigan persze arra is figyelmeztet bennünket, hogy túl nagyra sem kell tartanunk. Ernest Hemingway hatalmasan sokat szerepel a *Pisztrángfogás...*-ban. A narrátor és Pisztrángfogás Amerikában utoljára éppen Hemingway öngyilkossága után találkozik, azonkívül Brautigan több ízben parodizálja is Hemingwayt (lásd például a „Pisztránghalál” című fejezet dialógusait). Melville, a bálnavadász is jelen van, az ő sokféle irodalmi hangja szintén hatott a modern regény beszédhangjára. De a Brautigan művében leggyakrabban felbukkanó két szerző Whitman és William Carlos Williams, mert ők a nagy demokraták, mind érzésvilágukban, mind témájukban. Egy Williams-versbe szó szerint akármi bekerülhet, még egy bolti számla is – ha a költő úgy látja, hogy „odaülök”. Williams a hétköznapi élet valóságát, a minden dolgok és minden emberek valóságát ünnepli, ugyanakkor állítja, hogy a valóság nagy alakítója a képzelet. Szereti az embereket, gyűlöli azt, amit a világgal és egymással művelnek, de bízik bennük – hiszen nincs mi másban bízni, és arra legalább mindenki képes, hogy egy jobb

világot elképzeljen. Egy „frissen diplomáit klasszikus költő” az *Egy déli tábornok...*-ban Williamset gyalázza, mire egy földcsuszamlás majdnem maga alá temeti. A költő megérti az „üzenetet”. Értse meg tehát az olvasó is: olvassa Williamset. De előbb olvassa el újra Brautigan. Ünnepelje Pisztrángfogás Amerikábat, nézze szatirikus szemmel Pisztrángfogás Amerikában Törpét, ne vegye nagyon komolyan Lee Mellon lázadását, és döntsön úgy, hogy van némi remény Jesse számára. Talán megkomolyodik. Az igazi lázadónak észre és képzeletre is szüksége van. És arra is, hogy könnyedebben, nagyvonalúbban szemlélje önmagát, egyszerre kritikusan és megértően, objektivitásra törekedve és belátva, hogy azt tökéletesen úgysem lehet elérni, hiszen minden észlelet és minden szó részleges, térbe, időbe, a szöveg természetébe van belezárva. így látja Brautigan, és így látták más amerikai írók is.

Kent Bales

TARTALOM

PISZTRÁNGFOGÁS AMERIKÁBAN	
A Pisztrángfogás Amerikában borítója	9
Kopogjuk le (Első rész).....	11
Kopogjuk le (Második rész).....	12
Vörös száj.....	14
A szörppor	16
Hogy készül a diómártás, ha nem úgy	19
Prológus a Csikorgó-patakhöz	21
A Csikorgó-patak	22
Balett Pisztrángfogás Amerikában részére.....	23
Piások Waldenje.....	24
A Tom Martin-patak	26
Pisztrángfogás ferdeszögben 27	
Tenger, tengerjáró	29
Amikor a pisztráng utoljára jött fel a Hayman- patakon	34
Pisztrángthalál	36
Pisztrángfogás Amerikában boncolási jegyző- könyve.....	40
A hír	41
A Pisztrángfogás Amerikában-terroristák.....	44
Pisztrángfogás Amerikában és az FBI	48
Worsewick.....	50
Hogyan küldtük volna el Pisztrángfogás Ameri- kában Törpét hajópostán Nelson Algrennek.....	52
A huszadik század polgármestere	56
A paradicsomról	57

Doktor Caligari ládája	59
Coyote-ok a Sós-patak partján	61
A púpos pisztráng.....	63
A Teddy Roosevelten-rendelet	67
Lábjegyzet a „Hogyan küldtük volna el Pisztrángfogás Amerikában Törpét hajópostán Nelson Algrennek” című fejezethez.....	73
A Stanlcy-medence pudingmestere	74
Hotel Pisztrángfogás Amerikában, 208-as szoba.....	76
A sebész	81
Jegyzetek a mainapság Amerika-szerte elharpódzó kempingörről.....	84
Visszatérés e könyv borítójához	88
A Josephus-tavi szép napok	90
Pisztrángfogás az Örökkévalóság utcán.....	92
A törülköző.....	99
Homokozó mínusz John Diliinger egyenlő micsoda?.....	100
Amikor Pisztrángfogás Amerikában kilépett az életemből	102
A kaliforniai bozótban.....	106
Még egyszer és utoljára Pisztrángfogás Amerikában Törpéről	110
Pisztrángfogás Amerikában-békét akarunk.....	112
Lábjegyzet a „Vörös száj” című fejezethez	114
A Cleveland Roncstelep.....	115
Fél vasárnap hódolat egy egész Leonardo da Vincinek	122
Pisztrángfogás Amerikában-tollhegy	123
Előjáték a Majonéz-fejezethez	125
A Majonéz-fejezet.....	126
EGY DÉLI TÁBORNOK AZ AMERIKAI	
POLGÁRHÁBORÚBAN	
<i>Bevezetés</i>	
Szívhez szóló dal a lemorzsolódásról	130
Na jó, déli tábornok, de különben micsoda?	131

Első rész

Egy déli tábornok nyugatról.....	133
Egy déli tábornok nyugatról.....	134
Lee Mellon hányt-vetett fogsora	137
Amikor Lee Mell ónnal megismerkedtem	139
Augustus Mellon konföd. táb.	141
A főhadiszállás	149
Vakmerő lovasroham a PGEM ellen.....	156

Második rész

Big Sur-i hadjárat Lee Mellonnal.....	163
Menő levél, jövő levél	164
Kenyértörés Big Surban	174
Bevezető a Prédikátor Könyvéhez	179
A Prédikátor Könyvének szegecselese.....	182
Hogy le ne találja löni	184
A tragacs.....	188
Az élet sűrűje.....	190
Amire 6 dollár 72 centből futja	192
Zavard el Gettysburgbe!.....	196
Nagy nap ez a mai	199
Motorbicikli.....	201
Búcsú a békáktól	204
A dohányrítus	207
És újra a Nagyerdő	209
Hörr! nyam/nyam/nyam/nyam/nyam	211
A nagyerdei krokodil-haiku	214
Rendszerint a kert körül cselleng.....	215
Az a csattogás.....	217
Amerika rövid története a polgárháború után	221
Lee Mellon testre szabott San Joséja	225
Big Sur tábortüzei	228
A borostyán felfedezése	230
Hömpölyögj, Lee Mellon! Te hömpölygő folyam!	233
Krokodilok mínusz sertésszelet.....	238
Négy pár: amerikai jelenet	240

Pereg a dob!.....	242
Viszlát, Roy Earle, és vigyázz magadra!	244
Koszorúnk borostyán, lobog a lobogónk, előre!	246
Közeleg a Gránátalma-befejezés 186000 befejezés per másodperc	248
Richard Brautigan (<i>Kent Bales</i>)	255

EURÓPA ZSEBKÖNYVEK

KIADTA AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ A KIADÁSÉRT AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ
IGAZGATÓJA FELEL SZEDTE A NYOMDAIPARI FÉNYSZEDŐ ÜZEM NYOMTA
AZ ALFÖLDI NYOMDA A NYOMDAI RENDELÉS TÖRZSSZÁMA: 67ot66-i4-2
KÉSZÜLT DEBRECENBEN, if3-BAN FELELŐS SZERKESZTŐ: OSZTOVITS LE-
VENTE A FEDÉLRAJZ MOLNÁR PÉTER MUNKÁJA MŰSZAKI SZERKESZTŐ:
MACZÓ ZSUZSANNA MŰSZAKI VEZETŐ: SZEGLETH KAROLY KÉSZÜLT
41 200 PÉLDÁNYBAN, 13,0 (A 5) ÍV TERJEDELEMBEN
EU-S314
ISBN 963 07 3152 5